

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 5 Δεκεμβρίου 2021 • Έτος 14^ο • Αρ. φύλλου 691

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Οι προδιαγραφές του εκλεκτού για τις προεδρικές

Μετρά η αξιοπιστία, η εντιμότητα, η εκλεξιμότητα αλλά και η διασφάλιση συνοχής της βάσης μας, λέει στην «Κ» ο Στέφανος Στεφάνου, θέτοντας τις προδιαγραφές του υποψηφίου. Μιλά για την υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου και πόσο πιθανή είναι η κεντροδεξιά υποψηφιότητα. **Σελ. 8**

ΝΙΚΟΣ ΝΟΥΡΗΣ

Υπάρχουν κυκλώματα στο μεταναστευτικό

Ο υπουργός Εσωτερικών Νίκος Νουρής στη συνέντευξή του στην «Κ» παραδέχεται την ύπαρξη λαθών στη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, απορρίπτοντας ωστόσο κατηγορηματικά όσα του προσάπτονται για ελλείμματα ευαισθησίας σε ανθρωπιστικά ζητήματα. **Σελ. 10**

ΠΑΝΔΗΜΙΑ

Γιορτές με την άδεια του κορωνοϊού

Η μετάλλαξη «Όμικρον» καθορίζει το κυβερνητικό πλάνο των εορτών, με το τοπίο να αναμένεται να ξεκαθαρίσει προς τα τέλη του πρώτου δεκαήμερου Δεκεμβρίου, όταν τα επιδημιολογικά δεδομένα θα αποκαλύψουν τα πρώτα στοιχεία αποτελεσματικότητας των μέτρων. **Σελ. 5**

ΔΙΕΘΝΗ

Από τον Γκογκέν στην πραγματικότητα

Αυτές τις ημέρες οι Γαλλικές Αντίλλες, τα υπερπόντια εδάφη αποτελούν ενεργά κοινωνικά φαινίστεια, με διαδοχικές εκρήξεις που απειλούν να πλήξουν καίρια τις γεωστρατηγικές φιλοδοξίες του Παρισιού. Αναταραχές και στην εύφλεκτη περιοχή του Σαχέλ. **Σελ. 22**

ΕΛΛΑΔΑ

Σημαντικές διμερείς επαφές στη Ρωσία

Το σύνολο των διμερών σχέσεων Αθηνών - Μόσχας θα συζητήσουν την ερχόμενη Τετάρτη οι Κυριάκος Μητσοτάκης και Βλαντιμίρ Πούτιν στο Σότσι της Ρωσίας. **Σελ. 18**

Σύννεφα στις σχέσεις των δύο Νίκων

Το παιχνίδι εξουσίας έχει ξεφύγει στον ΔΗΣΥ, ενώ ο Πρόεδρος διαρρέει θέμα αντικατάστασης του ΥΠΕΕ

Τα παιχνίδια εξουσίας στον ΔΗΣΥ έχουν κακοφορμώσει. Χρονολογούνται από την πρώτη θητεία Αναστασιάδη, κορυφώθηκαν κατά τη δεύτερη, όμως πλέον έχουν βγει εκτός ελέγχου, με αποτέλεσμα κάποιοι να φοβούν-

ται μία επανάληψη της περίπτωσης Μαρκίδη, ίσως και διάσπαση. Ο ΔΗΣΥ έχει επισπεύσει τις διαδικασίες επιλογής υποψηφίου που θα είναι κομματικός, ωστόσο, με αυτή την κίνηση ενέχει ο κίνδυνος αυτοεγκλωβισμού,

καθώς διευκολύνει την αντιπολίτευση στην επιλογή ανθυποψηφίου. Το ερώτημα είναι πώς θα προχωρήσει η κυβέρνηση με την άνευ προηγουμένου κόντρα που προεκτείνεται στο Υπουργικό. Ο Πρόεδρος της Δη-

μοκρατίας είχε συνάντηση με τον ΥΠΕΕ, με τον τελευταίο να ανοίγει τα καρτιά του. Ήδη ο Πρόεδρος, υπό την πίεση ότι θα είναι συνέννοχος στη διάσπαση, διαρρέει σε πρόσωπα θέμα παύσης Χριστοδουλίδη. **Σελ. 6, 7**

Μαργαριτάρι της ιστορίας και της πίστης

Στην ανοικτή θεία λειτουργία στο ΓΣΠ, την Παρασκευή 3/12, παρευρέθηκαν περίπου 8.000 πιστοί, με τον πάπα Φραγκίσκο να λέει στην ομιλία του: «Είναι ωραίο να συναντώ κοινότητες πιστών που ζουν το παρόν με ελπίδα». Στην οικουμενική προσευχή που έγινε στον ενοριακό ναό του Τιμίου Σταυρού στη Λευκωσία, το μεσημέρι της ίδιας μέρας, ο πάπας Φραγκίσκος, αφού άκουσε τις μαρτυρίες των μεταναστριών και των μεταναστών είπε: «Η παρουσία σας, αδελφοί και αδελφές μετανάστες και μετανάστριες, είναι πολύ σημαντική γι' αυτή την οικουμενική εορτή. Οι μαρτυρίες σας είναι σαν ένας "καθρέφτης" για εμάς τις χριστιανικές κοινότητες». Ο πάπας συναντήθηκε επίσης με τον αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο και τον πρόεδρο της Δημοκρατίας. Φεύγοντας ο πάπας Φραγκίσκος από την Κύπρο πήρε μαζί του 50 μετανάστες και μετανάστριες, δίνοντας έτσι το παράδειγμα και τηρώντας το μύθο που έχει επιλέξει: «Τον κοίταξε με αγάπη και τον επέλεξε». Η φωτογραφία είναι από τη δημοσιογράφο της «Κ» Ηλιάνα Μάγγρα, η οποία ταξίδεψε με τον πάπα στο αεροσκάφος της ITA Airways. **Σελ. 10**

Το τριπλό στοίχημα του Κυρ. Μητσοτάκη

Πανδημία, οικονομία, κοινωνία

Ο Έλληνας πρωθυπουργός καλείται να ισορροπήσει μεταξύ οικονομίας, πανδημίας και κοινωνίας, με το τέταρτο κύμα του κορωνοϊού να δοκιμάζει τις αντοχές της κυβέρνησης και της χώρας σε όλα τα επίπεδα. **Σελ. 20**

Ασφαλές το σχέδιο συντάξεων Δ.Υ.

Δεν επιβαρύνονται τα δημόσια οικονομικά – Τι προνοεί το σχέδιο

Στις εισφορές του εργαζόμενου και του εργοδότη, που δεν επιβαρύνουν τα δημόσια οικονομικά, βασίζεται το επαγγελματικό σχέδιο συνταξιοδοτικών ωφελημάτων στη δημόσια υπηρεσία. Εργοδότης και εργοδοτούμενοι θα καταβάλλουν ποσοστό ύψους 5% η κάθε πλευρά επί των ετήσιων ακαθάριστων συντάξιμων απολαβών, το

οποίο θα εκπίπτει του φορολογητέου εισοδήματος, για σκοπούς χρηματοδότησης του Ειδικού Ταμείου που θα δημιουργηθεί. Μέλη του Σχεδίου είναι οι νεοεισερχόμενοι μόνιμοι υπάλληλοι στην κρατική υπηρεσία και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα που έχουν προσληφθεί κατά ή μετά την 1.10.2011. **Οικονομική, σελ. 3**

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Η Ρωσία είναι απειλή, η Τουρκία όχι

Μεγάλη ομάδα κρατών-μελών ζήτησαν όπως ενισχυθούν οι αναφορές στη Ρωσία ως «απειλή», ενώ ενίσχυση των αναφορών ζητήθηκε και σε βάρος της Κίνας. Αντίθετα, στην περίπτωση της Τουρκίας, ύψωσαν τείχος προστασίας. **Σελ. 4**

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ Ε.Ε.

Ξεκινούν χαμηλά οι προσδοκίες

Δύσκολο θεωρείται το παζλ διαμόρφωσης του εγγράφου επιλογών. Οι προσδοκίες για αναθεώρηση σχέσεων με Τουρκία ή δυναμική παρέμβαση της Ε.Ε. στο Κυπριακό είναι χαμηλές, μεταξύ άλλων, και λόγω των επικείμενων εκλογών σε Κύπρο και Τουρκία. **Σελ. 4**

ΚΥΠΡΙΟ ΑΘΡΟ

Επικίνδυνη οργή

Όσα έγιναν στα δύο δημοτικά σχολεία στο Ζακάκι και στη Δευτερά, με αφορμή τις διαμαρτυρίες για τη χρήση μάσκας από τους μαθητές, σίγουρα δείχνουν ότι τα πράγματα έχουν πάρει πολύ άσχημη τροπή. Θα πρέπει να ενεργοποιηθούν τα υγιή αντανακλαστικά της κοινωνίας και η Πολιτεία οφείλει να πράξει ό,τι είναι δυνατόν ώστε να μην υπάρξουν παρόμοιες ενέργειες στο μέλλον. Η πανδημία είναι οπωσδήποτε ένας δυσεπίλυτος γρίφος και ταυτόχρονα μία καλή ευκαιρία για τον καθένα να σταθεί λίγο περισσότερο πλησίον της κοινής λογικής και να κλείσει τα αφτιά του στους αυτόκλητους σωτήρες και υπερασπιστές της αλήθειας. Τρόποι για να διορθωθούν τα κακώς έχοντα υπάρχουν, και οι βόμβες δεν είναι ένας από αυτούς.

Η κάρτα που σε ταξιδεύει είναι εδώ.

bankofcyprus.com.cy Τράπεζα Κύπρου

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΕΚΘΕΣΗ

«The Palm-Tree Kiosk»

Οι επιμελητές PASHIAS και Ιωσήφ Χατζηκυριάκος και οι καλλιτέχνες Θεοπίστη Στυλιανού-Λάμπερτ, Filip Motwary και Γιώργος Γερωντίδης μιλούν στην «Κ» για την έκθεση «The Palm-Tree Kiosk», που διεξάγεται στη Λάρνακα, σε συνεργασία με το Αρχείο Φοίβου Σταυρίδη - Αρχεία Λάρνακας. **Ζωή, σελ. 1**

ZENITH
THE FUTURE SINCE 1865

DEFY INVENTOR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Στο πνεύμα των γιορτών

Η μετακόμιση της Ιουλίας Παλαιολόγου Ουίλσον από τη μονοκατοικία του Αγίου Ανδρέα στο διαμέρισμα της Κωστή Παλαμά άλλαξε πολλά στην καθημερινότητά της. Αλλά όχι τόσα πολλά ώστε να επηρεάσει την ιεροτελεστία του χριστουγεννιάτικου στολισμού. Όπως κάθε χρόνο, λοιπόν, έτσι και φέτος, ανοίχτηκαν οι κούτες με τα στολίδια του Hagrods και η χήρα με τη βοήθεια της Σβετλάνα Αλεξάντροβα έστησαν με κέφι το διμετρο δέντρο.

Τον απαραίτητο σουρεάλ τόνο έδωσε η συμμετοχή του Άλαν Ένγκαρ Πόε, ο οποίος γαύιζε όποτε έκρινε ότι μια δικοσμηπτική πινελιά έμοιαζε με παραφωνία στην υπερπαραγωγή. Κι ενώ τίποτε δεν φανέρωνε πώς θα μπορούσε να χαλάσει αυτό το υπέροχα ιδιοσυγκρασιακό τελετουργικό, η φωνή της Ελλούς από το μέσα δωμάτιο γκρέμισε με πάταγο και αυτήν την ψευδαισθήση. «Βασανίζεις το χτηνόν με τες πελλάρες σου» εξανέστη η εκπρόσωπος του προλεταριάτου και η χήρα ένιωσε αίφνης το αίμα της να παγώνει. «Χτηνό;» ψέλλισε και ζήτησε από τη Ρωσίδα ένα σφηνάκι ζιβανία.

Αντίστοιχο culture shock έπαθε η Ιουλία πρόσφατα, ενώ κατηφόριζε την οδό Νικοδήμου Μυλωνά και στη συμβολή με τη Διγενή Ακρίτα βρέθηκε αντιμέτωπη με μια υπερμεγέθη φωτεινή πινακίδα που διαφήμιζε «βαζάνια». «Δεν έχει απαγορευτεί ακόμα η λέξη βαζάνια;» μοιράστηκε τον προβληματισμό της με τις άξιες κόρες της αστικής Λευκωσίας, μέλη του καρτέ. «Τη χωρκατοσύνη μην την κλαις εκεί που πάει να σκύψει» σχολίασε με νόημα η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού και οι υπόλοιπες συγκατάνευσαν να προχωρήσουν στη νεονομισμένη διαδικασία των gin and tonic.

«Happy Hanukkah» ευχήθηκε η τάχα μου ανυποψίαστη Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, προκαλώντας παράπλευρες συναγερμικές απώλειες.

Από το «Χωρκατοσύνης Εγκώμιο» δεν θα μπορούσε φυσικά να απουσιάζει το μνημειώδες έργο της κυπριακής επαρχίας, γνωστό πλέον ως «Η Πατάτα Του Κόκου». Κάθε μέρα που περνά ο ευφάνταστος Κόκος Τάσου υπερβαίνει τον εαυτό του, σε σημείο που τα όρια ανάμεσα στην contemporary τέχνη και την ακραία κακογουστιά είναι δυσδιάκριτα. Η εικόνα, με την πατάτα να έχει στην κορυφή της ένα αστέρι ανάμεσα σε φωτεινά λαμπιόνια, ήταν το πρώτο κλείσιμο του ματιού προς το παράλογο. Όταν στήθηκε και ένα σαλονάκι με φόντο το installation, για να βγει εκκομπή στον αέρα, κάποιοι είπαν ότι ο κοινωτάρ-

χος το τερμάτισε. Επειδή όμως ο εκθρός του γελοίου είναι το γελοιωδέστερο, υπήρξε και συνέχεια...

Πήρε ο Κόκος Τάσου σβάρνα τα κανάλια και ενημέρωσε το φιλοθεάμον κοινό ότι: Α. η πατάτα καθαρίστηκε με ειδικό φάρμακο για να γυαλίζει, Β. πρόθεση είναι να φωτιστεί καλύτερα, Γ. το Πάσχα θα «ντυθεί» αβγό. Ακολούθησε χλαπαταγή, όμως την καλύτερη ατάκα την έγραψε η Ελένη Θεοχάρους στο Twitter: «Η πατάτα της Ξυλοφάου τα καρναβάλια θα ντυθεί κολοκάσι Σωτήρας». Μα τόσο μπροστά πια; «Ε, να! Εδώ μιλάμε για κίτοσερέλα ολκής» σχολίασε η θυμωσόσφορ Ιουλία.

Σε ανάλογο εορταστικό πνεύμα, πασπαλισμένο με τη χρυσόσκονη του καλτ, εντάσσεται και η... πανελλήνια θεατρική πρεμιέρα του «ΝικοΤΙΤΑΝΙΚΟΥ». Ανήμερα των Χριστουγέννων ένας αδιανόητος θίασος ξεκίνησε περιοδεία στην Κύπρο και όχι στην εθνική οδό Αθηνών - Λαμίας όπως εύλογα θα υπέθετε κάποιος. Σημειώστε ονόματα: Ταμτάκος, Ελένη Φιλίνη και Παύλος Χαϊκάλης σε comeback από τα αζήτητα που τον έριξε το #MeToo. Συμμετέχουν Κύπριοι αστέρες (τύπου Πόπη και Άντζελα), ενώ πρώτη φίρμα είναι ο «Πειράζης που είμαι φίρμα;» Γιάννης Φλωρινιώτης. «Πιο καλτ πεθαίνεις!» ψιθύρισε η

Ευγενία η Καλαμαρού, μόλις κατάφερε να συνέλθει από το πολιτισμικό σοκ.

Το απόγευμα στο διαμέρισμα της Κωστή Παλαμά κυλούσε χαλαρά με το εορταστικό πνεύμα του καρτέ εν εγρηγόρσει και τη Ρωσίδα εν εγρηγόρσει επίσης, ενώ ανανέωνε τα gin and tonic. Όσπου η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, τάχα μου αθώα, άνοιξε το μπουφέ και ακούμπησε το κροπνήγιο με τις εννέα διακλαδώσεις στο τραπέζι. «Happy Hanukkah» ευχήθηκε, χαμογελώντας πονηρά και η Καλαμαρού μόνο που δεν έμεινε στον τόπο.

Αν θες να κάνεις τα νεύρα ενός ακραιφνούς συναγερμικού τσατάλια ένας είναι ο ασφαλής τρόπος: Ανάφερε το Χανουκά. Το οποίο μπορεί να διασώθηκε στους αιώνες ως αξιοσέβαστη Γιορτή των Φώτων για τους Εβραίους, πλην όμως από την περασμένη Τετάρτη στην κυπριακή πολιτική σημειολογία αναφέρεται και ως «το περιπαίξιμο του Χριστοδουλίδη». «Τουτέστιν;» ρώτησε η ανενήμερωτη Κουλλίτσα Κυριακού. «Τουτέστιν, ενώ ο Αβέρωφ έσπινε λαϊκό δικαστήριο στο Πολιτικό Γραφείο του ΔΗΣΥ, ο υπουργός Εξωτερικών δεν ευκαιρούσε να παραστεί λόγω του εορτασμού του Χανουκά στην ισραηλινή πρεσβεία» εξήγησε η Ιουλία. Και προτού προλάβουν οι άλλες να αντιδράσουν, σήκωσε το ποτήρι της και είπε με νόημα: «Chapeau, Φιλίππα!».

Λίγα λεπτά πέρασαν έως ότου ανακτίσει η Ευγενία η Καλαμαρού την ψυχραιμία της. Κι έπειτα, η συνταξιούχος φιλόλογος την οποία η δεσποινίς Ουρανία Κοκκίνου είχε χαρακτηρίσει το πάλοι ποτέ «απρόβλεπτη», σπκώθηκε από τη θέση της και πλησίασε το κροπνήγιο. Το πρόσωπό της φωτιζόταν από ένα αμυδρό χαμόγελο καθώς άναψε τα κεριά... Όταν πλέον άναψε και το ένατο, πήρε το κινητό της, πάτησε το Play και άφησε τους στίχους του λαϊκού βάρδου να κάνουν τη βρώμικη δουλειά: «Παίξεις με τη φλόγα, εγώ στο 'πα πως στο τέλος θα καείς. Παίξεις με τη φλόγα κι ήρθε η ώρα τώρα να με θυμηθείς» άηχσε παράταιρα δυνατά η φωνή του Νίκου Κουρκόυλη στο αστικό σαλόνι της Κωστή Παλαμά. «Chapeau, Ευγενία» αναγκάστηκε η Ιουλία να παραδεχτεί για το εύγλωττο πολιτικό υπονοούμενο και ζήτησε από τη Ρωσίδα να τους σερβίρει τον τελευταίο γύρο gin and tonic.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ» 5.12.1931

ΣΧΕΔΙΟ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑΣ: Ως είναι γνωστόν, ο κ. Βασ. Χαριδάκης, γαμβρός επ' αδελφή του κ. Πρωθυπουργού, ότε συνεζήτητο το ζήτημα της διαδοχής του κ. Διομήδη εις την Τράπεζαν της Ελλάδος, είχε καταγγείλῃ την 18ην Οκτωβρίου διά της εφημερίδος «Ελεύθερος Άνθρωπος» ότι ο διοικητής της Τραπεζῆς της Ελλάδος κ. Τσουδερός [φωτ.] είχε

σχεδιάσῃ κατά το έτος 1911 την δολοφονίαν του κ. Βενιζέλου. Το σχέδιόν του ο κ. Τσουδερός είχε τότε ανακοινώσει εις τον Δήμαρχον κ. Μερκούρη, παρά του οποίου εζήτησεν αμοιβήν ἵνα προβῇ εις την πραγματοποιήσιν του. Ο κ. Μερκούρης όμως απέκρουσε την πρότασιν, διακόψας έκτοτε και τας σχέσεις του με τον κ. Τσουδερόν, ο οποίος τέλος και εγκατέλειψε το σχέδιόν του. Πληροφορούμεθα ότι ο κ. Πρωθυπουργός μετά την δημοσίευσιν των ανωτέρω απήνθυνεν επιστολήν προς τον κ. Τσουδερόν διά της οποίας ηξίωσεν όπως ούτος υποβάλῃ μνήυσιν κατά του γαμβρού του κ. Βενιζέλου, κ. Χαριδάκη, ἵνα και εξακριβωθῇ ἐπί του προκειμένου η ἀλήθεια και αποκαταστήσῃ την θέσιν του ἑναντι του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως.

ΠΝΕΥΜΑ ΟΛΕΘΡΟΥ: Μια μεγάλη χώρα της Ευρώπης, η Γερμανία, ευρίσκεται εις τα πρόθυρα εμφυλίου πολέμου. Και ο μιν Καγκελλάριος, εξακολουθών την τακτικήν του επιβάλλει ενός μινός εκκευρίαν εις τους πολιτικούς αγώνας προσπαθών ούτω να συνεχίσῃ την τακτικήν της ισορροπίας υπεράν των διαμαχομένων. Αλλ' ο κ. Χίτλερ προετοιμάζεται δραστηρίως προς κατάληψιν της αρχῆς, αποστέλλει αντιπροσώπους πανταχοῦ, διασπείρει ανατρεπτικά συνθήματα, πράττει, εν μία λέξει, το παν. Αφ' ετέρου δε το Σοσιαλδημοκρατικόν Κόμμα απευθύνει ἐκκλησίαν περί αμέσου συνεργασίας προς ἀπάσας τας εργατικές οργανώσεις, μη εξαιρουμένων των κομμουνιστικῶν. Κατ' αὐτόν τον τρόπον τα Κόμματα των Ακρων, συγκεντρύντα επεργόντως τας δυνάμεις των, ετοιμάζονται ἤδη διά τον αγώνα της αλληλεξοντώσεως. Πνεῦμα ολέθρου πνέει υπεράνω της Γερμανίας.

Όταν καίμε σχολεία σημαίνει ότι αποτύχαμε Τοποθέτηση εκρηκτικών μηχανισμών σε σχολείο, πυρπόληση σχολείου, αλλόφρονες ενήλικες σε διαμαρτυρία για τα δικαιώματα των παιδιών, προπληκισμοί και απειλές σε εκπαιδευτικούς, Κύπρος 2021. Είμαστε ακόμα μακριά από αυτό που θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε Κύπρος της προόδου και είναι κρίμα, πολύ κρίμα. Το να βάζεις παιδιά δημοτικού να σε σιγοντάρουν, εσένα ενήλικα, που υποτίθεται ότι είσαι ώριμος και υπεύθυνος για τις πράξεις σου είναι λυπηρό, πολύ λυπηρό, είναι αξιοθρήνητο και κατακριτέο. Και δεν είναι ένα βέμα αμφισβήτου, η επιστήμη λέει ότι δεν υπάρχει πρόβλημα για τα παιδιά, εσύ γιατί δημιουργείς πρόβλημα, από εκεί που δεν υπάρχει; Τις άλλες απίδες που ταίξεις τα παιδιά σου τις σκέφτηκες ποτέ; Τα σκουπίζεις την απόδοση των ευθυνών, ποτέ; Όχι, οι μάσκες είναι το πρόβλημά σου. Κρίμα, ελπιζω μετά τη βόμβα στο σχολείο και την απόπειρα εμνηρησμού και τις προπληκισσεις εκπαιδευτικών να κατάλαβες ότι είσαι επικίνδυνος, ενήλικα της άρνησης της μάσκας.

Ποτέ ξανά θάνατος μέσα σε ταξί Στο ταξί άφησε την τελευταία του πνοή ένας πολίτης της Δημοκρατίας από την Πόλη Χρυσοχούς, γιατί δεν υπήρχε ασθενοφόρο, ή γιατί δεν κρίθηκε επείγον περιστατικό, όλα αυτά θα τα δείξει η έρευνα. Αλλά, όπως είπε ο κ. Πάμπος Χαριλάου στην εκπομπή «Καλημέρα», δεν υπάρχει υποστελέχωση στην Υπν-

Για όλα φταίει η κουταμάρα αυτών των ολιγόνων και όχι η νέα τάξη πραγμάτων.

ρεσία Ασθενοφόρων. Το θέμα είναι ότι ένας άνθρωπος πέθανε μέσα σ' ένα ταξί, αfortού είχε επισκεφθεί το νοσοκομείο της Πόλης Χρυσοχούς τρεις φορές (δύο είπε ο κ. Χαριλάου), θα έπρεπε να είχαν ήδη υπάρξει παραιτήσεις, διότι κάτι πήγε λάθος. Αλλά, βέβαια, θα περιμένουμε την απόδοση των ευθυνών, που θα τις δείξει η διερεύνηση του περιστατικού, άρα ζησε Μάν μου να φας τριφύλλι. Πάντως, είναι βέβαιο πως το μαχαίρι θα φτάσει στο κόκαλο και η ανοχή είναι μηδενική. Πάντως, ο δήμαρχος κ. Παπαχριστοφή μιλάει για υποστελέχωση του τοπικού νοσοκομείου. Άμεση και πλήρης διερεύνηση, γιατί είναι απαρά-

δεκτο εν έτει 2021 να πεθαίνει κόσμος στο ταξί.

Θωρηκτά σε ναυμαχία Ο κακός χαμούλης στον ΔΗΣΥ, απ' εδώ κι από 'κει οι μπηκτές, τα τσακώματα, τα μαλώματα, και όλα αυτά για την Προεδρία της Δημοκρατίας. Ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης, ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού διαγκωνίζονται για τον υπέρτατο θώκο της χώρας, αλλά δεν ξέρω και είναι απορία μου μεγάλη, πώς βρίσκουν χρόνο να «διαβάζουν» τις κινήσεις της Τουρκίας και τις αγωνίες των πολιτών, όταν αφιερώνουν τόσο πολύ χρόνο για να «διαβάζουν» τις κινήσεις ο

ένας του άλλου. Είναι κρίμα, διότι η χώρα βρίσκεται σε κίνδυνο, τα τετελεσμένα είναι παγιωμένα (τετελεσμένα τα είπαμε), η Ευρωπαϊκή Ένωση μοιάζει να βρίσκεται σε άλλο μήκος κύματος, και να είναι τόσο πολύ διπλωμάτισσα, που τα ανοικτά Βαρώσια πλέον τη λυπούν, αλλά πέραν της έκφρασης της λύπης λίγα μπορούν να κάνουν... αλλά στον ΔΗΣΥ βρίσκουν χώρο και χρόνο να οργανώνονται, αφού η αντιπολίτευση, μείζων και ελάσσων, αλλού αρμενίζουν και ψάχνουν υποψήφιο, ενώ το κυβερνών κόμμα έχει δύο και σπάνταρ έχει και στο μαγικό δσο-υποψήφιο, αν δεν ότι η δυάδα είναι προβληματική!

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

🌐 WEB | 📱 MOBILE APP | ⌚ CONTACT PAY | 💳 MOBILE WALLETS | 🏧 ATM

**Θέλεις να έχεις
τον απόλυτο έλεγχο
των λογαριασμών σου;**

Εύκολα!

**Connect με το Hellenic Bank Mobile App
για να τσεκάρεις τα υπόλοιπα
των λογαριασμών σου
στη στιγμή!**

www.hellenicbank.com/connect

Η Ρωσία είναι απειλή, η Τουρκία όχι

Τείχος προστασίας της Αγκυρας από Ε.Ε.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Οι εταίροι μας στην Ε.Ε. θεωρούν ότι η Τουρκία δεν μπορεί να εκληφθεί ως «απειλή», ούτε και να καταγραφεί ως τέτοια στο πλαίσιο της «Στρατηγικής Πυξίδας» της Ε.Ε., επιχειρώντας να αδειάσουν τις θέσεις και την επιχειρηματολογία που ανέπτυξαν Λευκωσία και Αθήνα, στην Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας (ΕΠΑ). Όπως πληροφορείται η «Κ», μεγάλη ομάδα κρατών-μελών ζήτησαν όπως ενισχυθούν οι αναφορές στη Ρωσία, ως «απειλή», επικαλούμενα τη χρήση τόσο υβριδικών μεθόδων, όσο και στρατιωτικής ισχύος από τη Μόσχα, ενώ ενίσχυση των αναφορών ζητήθηκε και σε βάρος της Κίνας. Αντίθετα, στην περίπτωση της Τουρκίας, «οι εταίροι» ύψωσαν τείχος προστασίας γύρω από το καθεστώς Ερντογάν, παρά τις επισημάνσεις της Λευκωσίας και της Αθήνας για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στα σύνορά τους, περιλαμβανομένων και των θαλασσίων. Η πολιτική συμπεριφορά των εταίρων της Κύπρου ανάγκασε, όπως πληροφορούμαστε, τη Λευκωσία να προειδοποιήσει ότι εάν η Τουρκία δεν περιληφθεί μεταξύ των απειλών που αντιμετωπίζουν κράτη-μέλη και συνεπώς και η ίδια η Ε.Ε., τότε δεν θα συναινέσει στην έγκριση της «Στρατηγικής Πυξίδας», κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του προσεχούς Μαρτίου (σύμφωνα με τον προγραμματισμό της Ε.Ε., το ζήτημα αυτό θα βρίσκεται τότε στην ατζέντα προς έγκριση).

Σημειώνεται ότι συγγραφέας της «Στρατηγικής Πυξίδας», που δεν θεωρεί την Τουρκία ως απειλή, παρά την πολιτική των κανονισμών και τις έκτονες ενέργειες στην Ανατολική Μεσόγειο, είναι ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ε.Ε. Γιοσέπ Μπορέλ. Από τον οποίο κατά τα λοιπά η Λευκωσία αναμένει να βάλει στο τραπέζι μια ουσιαστική «λίστα επιλογών» (option list/paper) για εν-

δεχόμενα μέτρα κατά της Τουρκίας, υπό το φως της άρνησής του καθεστώτος Ερντογάν να συμμορφωθεί με τις υποδείξεις της Ε.Ε. για το Βαρόσι.

Γίνεται λοιπόν κατανοητό, ότι ο Ισπανός αξιωματούχος της Ε.Ε. δεν έχει καμιά διάθεση να εκθώσει την Άγκυρα και να τη φέρει σε δύσκολη θέση. Άλλωστε, η χώρα από την οποία προέρχεται ο Γιοσέπ Μπορέλ έχει μόλις υπογράψει έξι

Αν στην εξίσωση για τη «λίστα επιλογών» δώσουμε την απαραίτητη έμφαση στη στάση της Γερμανίας και της Ισπανίας, τότε γίνεται κατανοητό ότι οι προσδοκίες για επιβολή ουσιαστικών μέτρων κατά της Αγκυρας βρίσκονται στο ναδίρ.

μνημόνια συνεργασίας με το καθεστώς της Άγκυρας, προχωρά σε νέα αμυντική συμφωνία και στην κατασκευή μεγάλου αεροπλανοφόρου (σύμφωνα με την εξαγγελία Ερντογάν), ενώ τάσσεται υπέρ της προώθησης της θετικής ατζέντας της Τουρκίας. Κάτι που βρίσκεται σε πλήρη αντιδιαστολή με τη θέση της Λευκωσίας, η οποία ζητάει το πάγωμα της θετικής ατζέντας της Τουρκίας και κυρίως της διαδικασίας αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης, προκειμένου να υποχρεώσει την Άγκυρα να τερματίσει τις έκτονες ενέργειες στην περίκλειστη πόλη της Αμμοχώστου.

Όπως μάλιστα πληροφορείται η «Κ», ο κ. Μπορέλ και η ομάδα συνεργατών του, γνωστοποίησαν προς τη Λευκωσία ένα πρώτο προσχέδιο της «λίστας επιλογών», το οποίο ωστόσο κρίθηκε ανεπαρκές, καθώς

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης, ο οποίος ζήτησε πάγωμα της θετικής ατζέντας, αναμένεται να ζητήσει από τον Γιοσέπ Μπορέλ να περιλάβει ουσιαστικές τροποποιήσεις, προκειμένου η «λίστα επιλογών» να αποκτήσει θετικό περιεχόμενο, κάτι που στερείται επί του παρόντος.

Ανοικτή γραμμή επικοινωνίας

Η Λευκωσία βρίσκεται σε ανοικτή γραμμή επικοινωνίας με τις Βρυξέλλες και ο Νίκος Χριστοδουλίδης, ο οποίος ζήτησε πάγωμα της θετικής ατζέντας, αναμένεται να ζητήσει από τον Γιοσέπ Μπορέλ να περιλάβει ουσιαστικές τροποποιήσεις, προκειμένου η «λίστα επιλογών» να αποκτήσει θετικό περιεχόμενο, κάτι που στερείται επί του παρόντος. Όσοι κοινοτικοί επίσημοι γνωρίζουν από πρώτο χέρι τις συζητήσεις θεωρούν ότι θα υπάρξουν και άλλες τροποποιήσεις, μέχρι την Τετάρτη 8 Δεκεμβρίου, οπότε η ΕΥΕΔ και η Κομισιόν προσανατολίζονται να το βάλουν επισημώς στο τραπέζι των 27 κρατών-μελών προς έγκριση. Οι ίδιοι κοινοτικοί κύκλοι δεν αποκλείουν μάλιστα οι συζητήσεις να συνεχιστούν και αργότερα, εάν τα μέρη δεν καταλήξουν σε συμφωνία. Σημειώνεται πάντως ότι στόχος είναι η λίστα επιλογών να εγκριθεί από την COREPER (νοούμενου ότι θα σχηματισθεί η απαραίτητη ομοφωνία) και να υιοθετηθεί ως σημείο Α, δηλαδή χωρίς συζήτηση στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων (ΣΕΥ) στις 13 Δεκεμβρίου. Σε αντίθετη περίπτωση, το ΣΕΥ θα κληθεί να δώσει πολιτική κατεύθυνση.

δεν περιελάμβανε κανένα ουσιαστικό αποτρεπτικό μέτρο σε βάρος της Άγκυρας, ώστε να την πειθαναγκάσει να συμμορφωθεί στο ζήτημα της περίκλειστης πόλης της Αμμοχώστου. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, ο ΥΠΕΞ Νίκος Χριστοδουλίδης παρενέβη προς τον Ύπατο Εκπρόσωπο της Ε.Ε., ο οποίος έδωσε εντολές να ετοιμασθεί δεύτερο προσχέδιο, το οποίο είναι μεν βελτιωμένο σε σχέση με το πρώτο προσχέδιο, αλλά περιλαμβάνει ημίμετρα, ενώ διασυνδέει το ζήτημα των Βαρωσίων με την επίλυση του Κυπριακού, εξέλιξη άκρας αρνητική (βλέπε άλλη στήλη). Επιπλέον, το δεύτερο προσχέδιο δεν ικανοποιεί το βασικό αίτημα της Λευκωσίας, για πάγωμα της θετικής ατζέντας, που αποτελεί το μοναδικό ουσιαστικό πολιτικό μέτρο στο οποίο επενδύει το ΥΠΕΞ, προκει-

μένου να επιφέρει ουσιαστικό κόστος στην Άγκυρα και να την πειθαναγκάσει να συμμορφωθεί με τις ευρωπαϊκές υποδείξεις.

Γίνεται κατανοητό ότι ο δρόμος είναι ακόμη μεγάλος και αρκετά αναμένεται να γίνουν τα επόμενα εικοσιτετράωρα μέχρι την προσεχή Τετάρτη 8 Δεκεμβρίου, οπότε η ΕΥΕΔ και η Κομισιόν εκτιμούν ότι θα είναι σε θέση να βάλουν επισήμως στο τραπέζι της Επιτροπής Μονίμων Αντιπροσώπων (COREPER), το υπό διαμόρφωση προσχέδιο που συζητούν.

Όστόσο, και στην περίπτωση αυτή, οι προσδοκίες της Λευκωσίας εκ των πραγμάτων δεν μπορούν να είναι μεγάλες, καθώς όπως ανέφερε συνεργάτης του Γιοσέπ Μπορέλ, η «λίστα επιλογών» θα μπει στο τραπέζι της COREPER για να εγκριθεί. Και ότι στόχος είναι να έχει προ-

εξασφαλίσει το πράσινο φως των κρατών-μελών, τα οποία, όπως διαφαίνεται σε όλα τα επίπεδα, περιλαμβάνομενς και της ΕΠΑ για το ζήτημα της Στρατηγικής Πυξίδας, επιθυμούν να προστατεύσουν τις σχέσεις με την Άγκυρα και όχι να της επιβάλουν κυρώσεις.

Αν στην εξίσωση για τη «λίστα επιλογών» δώσουμε την απαραίτητη μάλιστα έμφαση στη στάση της Γερμανίας και της Ισπανίας, τότε γίνεται κατανοητό ότι οι προσδοκίες για επιβολή ουσιαστικών μέτρων κατά της Άγκυρας βρίσκονται στο ναδίρ. Και ότι η αποστολή της Λευκωσίας να εξασφαλίσει ουσιαστική στήριξη από την Ε.Ε. για το ζήτημα των Βαρωσίων, είναι εξαιρετικά δύσκολη. Σημειώνεται ότι η στάση της Ισπανίας και η νέα αμυντική συμφωνία με την Τουρκία αναμένεται να εγερθούν από τη Λευκωσία στην επίσκεψη που θα πραγματοποιήσει ο πρόεδρος Αναστασιάδης στην Μαδρίτη στις 9 Δεκεμβρίου.

Υπερτερούν τα πλην

Το πρώτο προσχέδιο της «λίστας επιλογών» για ενδεχόμενα μέτρα κατά της Τουρκίας, ως αποτέλεσμα των έκτονων της ενεργειών στην περίκλειστη πόλη της Αμμοχώστου, κινήθηκε σε προκλητικά «γκά νερά». Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», κανένα από τα πολιτικά μέτρα που είχε ζητήσει η Λευκωσία δεν αποτυπώθηκαν στο χαρτί από τις υπηρεσίες του Γιοσέπ Μπορέλ με αποτέλεσμα ο ΥΠΕΞ Νίκος Χριστοδουλίδης να ζητήσει από τον Ύπατο Εκπρόσωπο της Ε.Ε. ουσιαστικές τροποποιήσεις, ώστε το κείμενο να δημιουργεί την απαραίτητη πίεση προκειμένου να οδηγήσει στην επι-

δικωμένη συμμόρφωση της Τουρκίας. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, το δεύτερο προσχέδιο ικανοποιεί εν μέρει και φαινομενικά τις απαιτήσεις της Λευκωσίας, βάζοντας στο τραπέζι τα εξής δύο πολιτικά μέτρα:

1. Έκκληση προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων να φρενάρει περαιτέρω την παροχή δανειοδότησης προς την Τουρκία.

2. Περαιτέρω μείωση προενταξιακής βοήθειας προς την Τουρκία από ευρωπαϊκά προγράμματα.

Ωστόσο, τόσο η δανειοδότηση όσο και η προενταξιακή βοήθεια προς την Τουρκία παρέχονται ήδη στο μίνιμουμ και συνεπώς η ενίσχυση των δύο αυτών μέτρων έχει μάλλον συμβολικό παρά ουσιαστικό χαρακτήρα. Άλλωστε, όπως προκύπτει από τις υπόλοιπες παραμέτρους του δεύτερου προσχεδίου, το οποίο γνωρίζει η «Κ», υπάρχουν δύο πολύ αρνητικές εξελίξεις, επισκιάζουν το χαρτί το σύνολό του: Επιχειρείται διασύνδεση του ζητήματος της περίκλειστης πόλης της Αμμοχώστου με την επίλυση του Κυπριακού, στην οποία παραπέμπει η Ε.Ε., κατόπιν συντονισμού και με τα Ηνωμένα Έθνη, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Δεν ενσωματώνεται το βασικό αίτημα της Λευκωσίας για πάγωμα της θετικής ατζέντας της Τουρκίας και δη της διαδικασίας αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης, το οποίο λόγω οικονομικής σημασίας, αποτελεί το μοναδικό ουσιαστικό στοιχείο που θα μπορούσε να πειθαναγκάσει τον Ερντογάν να συμμορφωθεί τόσο στο ζήτημα της Αμμοχώστου όσο και γενικότερα στο Κυπριακό.

Ενα προσχέδιο με τις χαμηλές προσδοκίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Του ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Σε εξέλιξη βρίσκεται τις τελευταίες ημέρες η προσπάθεια διαμόρφωσης του εγγράφου επιλογών για την απάντηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις μονομερείς ενέργειες της Τουρκίας και της τ/κ ηγεσίας στην περίκλειστη πόλη των Βαρωσίων, με το παζλ να αποδεικνύεται διεξοδικό, δύσκολο και χρονοβόρο. Το προσχέδιο του εγγράφου αναμένεται εκτός απρόοπτου να τεθεί ενώπιον των μόνιμων αντιπροσώπων στην COREPER της Τετάρτης 8/12, ώστε να μπορέσει να συζητηθεί από τους ΥΠΕΞ στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων στις 13/12.

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η αρχική πρόταση από τις υπηρεσίες του Ύπατου Εκπροσώπου Ζοζέπ Μπορέλ περιλαμβάνει την επιλογή στοχευμένων μέτρων κατά των υπεύθυνων για τον αποχαρκτηρισμό της «πλιοτικής περιοχής», καθώς και επαναδιατύπωση της ετοιμότητας της Ε.Ε. να αξιοποιήσει όλα τα εργαλεία που έχει στη διάθεσή της. Στο κείμενο που κυκλοφόρησε και για το οποίο πληροφορήθηκε η «Κ», υπάρχει αναφορά και στην ανάγκη ΜΟΕ και αποκλιμάκωσης στο ενεργειακό, κρατώντας την πρόσκληση μετάβαση στον ορίζοντα. Δεν αποκλείεται μάλιστα στο τελικό έγγραφο επιλογών να υπάρξει σχετική αναφορά.

Ταυτόχρονα, η Λευκωσία διεκδικεί συγκεκριμένη συμπεριληψη της επιλογής των πολιτικών κυρώσεων κατά της Τουρκίας (όπως περιορισμό κονδυλίων και αναστροφή

Περιοριστικά μέτρα για Βαρώσι, αλλά και προτροπή για «πράσινη» αποκλιμάκωση στην ενέργεια συζητούνται για το έγγραφο επιλογών.

της όποιας προσπάθειας διαλόγου), πέραν της γενικής αναφοράς, την οποία ο πρόεδρος Αναστασιάδης μετά από προηγούμενα Ευρωπαϊκά Συμβούλια ερμήνευε ως παραπομπή στο ενδεχόμενο κυρώσεων. Η προσπάθεια αυτή περνά μέσα από Συμπληγάδες: από τη μία βρίσκεται η αντίληψη της διπλωματικής υπευθυνότητας της Ε.Ε. πως το ζήτημα των Βαρωσίων μπορεί να λυθεί κατά βιώσιμο τρόπο μόνο μέσα από την έναρξη διαδικασίας στο Κυπριακό. Από την άλλη, βρίσκονται οι πολύ χαμηλές προσδοκίες για την οποία πρόοδο στο Κυπριακό τόσο στις Βρυξέλλες όσο και στις εθνικές πρωτεύουσες, λόγω της στάσης της τουρκικής πλευράς, της απουσίας όποιας θετικής ρητορικής ή συνεπιδετής προσπάθειας για πρόοδο σε ε/κ και τ/κ κοινότητα, και των επικείμενων εκλογών σε Τουρκία και Κύπρο.

Ωρα των προσχεδίων

Κληθείς την Τρίτη από την «Κ» να σχολιάσει το χρονοδιάγραμμα της διαμόρφωσης του εγγράφου από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ), ο αρμόδιος εκπρόσωπος της Κομισιόν Πίτερ

Ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν Μαργαρίτης Σχοινιάς εκτίμησε πως η Τουρκία δεν θα εκφύγει του σημερινού πλαισίου λόγω των δύσκολων ημερών στην οικονομία της και πως δεν θα επαναλάβει το παιχνίδι υψηλού ρίσκου του 2020.

Στάνο είχε αναφέρει πως το έγγραφο βρισκόταν στα τελικά στάδια διαμόρφωσης και πως θα συζητηθεί με τα κράτη μέλη πριν τα επόμενα βήματα. Διαβεβαίωσε πάντως πως, όπως είχε υποσχεθεί ο κ. Μπορέλ στο περασμένο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων, το έγγραφο θα συζητηθεί τον Δεκέμβριο. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», την Παρασκευή το έγγραφο βρισκόταν στο δεύτερο προσχέδιο. Σε σχέση με τις επιλογές που καταγράφονται για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το έγγραφο εισπνέγεται στο Συμβούλιο τη λήψη ενεργειών (περιοριστικών μέτρων) κατά ατόμων που εμπλέκονται ευθέως στις ενέργειες επί

του εδάφους στην αποχαρκτηρισμένη περιοχή των Βαρωσίων, κατά παράβαση των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας. Καταγράφεται επίσης η απόφαση της Ε.Ε. του περασμένου Ιουνίου να προχωρήσει σε διάλογο με την Τουρκία κατά τον γνωστό «σταδιακό, αναλογικό και αναστρέψιμο» τρόπο, και επαναδιατυπώνεται η αποφασιστικότητα της Ε.Ε. να αξιοποιήσει εργαλεία και επιλογές που έχει στη διάθεσή της για υπεράσπιση των συμφερόντων της, αυτών των κρατών μελών και της περιφερειακής σταθερότητας.

Πράσινο καρότο;

Στην αρχική πρόταση, όπως πληροφορείται η «Κ», καταγράφονται ως επιλογές η επιδίωξη της επιστροφής στις διαπραγματεύσεις ως μηχανισμού αποκλιμάκωσης, και η δημιουργία κινήτρων για επιστροφή σε τροχιά συνεργασίας και για αποφυγή νέας κλιμάκωσης. Από πλευράς Βρυξελλών, όμως, καταγράφονται ως μελλοντικές προοπτικές και Μέτρα Οικοδόμησης Επιποτιστών για αποκλιμάκωση των εντάσεων για τους υδρογονάνθρακες, παραπέμποντας σε προτάσεις που έχουν διατυπωθεί στο παρελθόν από τις δύο πλευρές στην Κύπρο για το θέμα. Επίσης, γίνεται συγκεκριμένη αναφορά στο πως η ενεργειακή μετάβαση μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες για το νησί και την περιοχή, αλλά και να μειώσει τις εντάσεις όσον αφορά τις έρευνες για υδρογονάνθρακες. Γίνεται τέλος αναφορά στη συνέχιση της στήριξης της τουρκοκυπριακής κοινότητας

στο πλαίσιο της ενίσχυσης της ευρωπαϊκής ταυτότητας και της προοπτικής επανένωσης εντός της Ε.Ε.

Κοινοτικές πηγές εξήγησαν πάντως στην «Κ» πως η διαμόρφωση του εγγράφου επιλογών έχει καθυστερήσει, καθώς οι Βρυξέλλες αντιμετωπίζουν ένα δύσκολο παζλ όπου ο πιο αρμόδιος οργανισμός είναι η Ηνωμένα Έθνη και το Συμβούλιο Ασφαλείας. Αυτό το πλαίσιο έρχεται να περιπλέξει και η ισορροπία που οι Βρυξέλλες προσπαθούν να τηρήσουν μεταξύ των χωρών που θέλουν αυστηρότερη στάση κατά της Τουρκίας και αυτών που θέλουν μια πιο ήπια σχέση και διάλογο επί όλων των θεμάτων. Η Κύπρος βρίσκεται αυτή τη στιγμή μαζί της την Ελλάδα, την Αυστρία και τη Γαλλία όπως φάνηκε και στη συμπεριληψη αναφορών στον πιθανό αποσταθεροποιητικό ρόλο της Τουρκίας στα προσχέδια της Στρατηγικής Πυξίδας της Ε.Ε. Από την άλλη, η Γερμανία, η Ιταλία και η Ισπανία διαχρονικά ήταν πιο προσηκτικές λόγω των πολλών εμπλεκόμενων οικονομικών συμφερόντων και κοινωνικών σχέσεων.

Η κατάσταση όμως είναι ρευστή, με τη Γαλλία να αναλαμβάνει την Προεδρία του Συμβουλίου τον Ιανουάριο και να επιζητεί σταθερότητα ενόψει και των εκλογών στο εσωτερικό της, ενώ η Ιταλία και η Ισπανία φέρονται να είναι πιο υποστηρικτικές εσχάτως στην κυπριακή πλευρά. Συνομιλητής της «Κ» στις Βρυξέλλες, με γνώση του εύρους των σχέσεων Ε.Ε. – Τουρκίας, επισημάνει πάντως πως οι Υψηλοί Διάλογοι βρίσκονται πλέον σε εξέλιξη

και οι τεχνικές συζητήσεις για το ενδεχόμενο της ανανέωσης της Τελωνειακής Ένωσης προχωρούν στο παρσκήνιο. Οι προσδοκίες όμως στις ίδιες πηγές για μια γενική αναθεώρηση των σχέσεων με την Τουρκία, ή για μια δυναμική παρέμβαση των Βρυξελλών στο Κυπριακό είναι χαμηλές, μεταξύ άλλων και λόγω των επικείμενων εκλογών σε Κύπρο και Τουρκία. Η αναφορά αυτή έγινε σε συζήτηση που πραγματοποιήθηκε πριν από την ανακοίνωση των τουρκοκυπριακών εκλογών του Ιανουαρίου και την ανακοίνωση της παραχώρησης του οικοπέδου 5 της Κυπριακής Δημοκρατίας στην κοινοπραξία ExxonMobil/Qatar Petroleum. Πρόκειται για δύο εξελίξεις που μαζί θα προσθέσουν νέες εστίες ρητορικής από όλα τα μέρη, τις οποίες θα κληθεί να «σβήσει» η Ε.Ε., όπως έγινε το καλοκαίρι. Μιλώντας σε αποστολή Κυπρίων δημοσιογράφων στις Βρυξέλλες την περασμένη εβδομάδα, ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν Μαργαρίτης Σχοινιάς εκτίμησε πως η Τουρκία δεν θα εκφύγει του σημερινού πλαισίου λόγω των δύσκολων ημερών στην οικονομία της και πως δεν θα επαναλάβει το παιχνίδι υψηλού ρίσκου του 2020. Οι απαισιόδοξες φωνές, όμως, από διπλωματικές πηγές διαφόρων χωρών στις Βρυξέλλες, επιμένουν πως τα εκλογικά προεόρτια στην Τουρκία μπορούν να φέρουν νέες προσπάθειες της κυβέρνησης Ερντογάν να τεστάρει τα όριά της στο ανοικτό γήπεδο που έχει αφήσει η κυπριακή κυβέρνηση στο Κυπριακό τα τελευταία χρόνια.

Ρευστό το τοπίο της πανδημίας τις γιορτές

Η παραλλαγή «Ομικρον» επανέφερε ως σκέψη την επιλογή της μικρής κλίμακας περιοριστικών μέτρων στις διακινήσεις

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Το συμπληρωματικό πακέτο μέτρων που αποφάσισε το Υπουργικό Συμβούλιο την περασμένη Πέμπτη θα μπορούσε να ήταν αυτό με το οποίο θα κυλούσε η φετινή εορταστική περίοδος, εάν η μετάλλαξη «Όμικρον» δεν είχε κάνει την εμφάνισή της στον ευρωπαϊκό χώρο. Ο εντοπισμός κρουσμάτων σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες έθεσε εκ νέου σε συναγερμό τις εθνικές υγειονομικές αρχές των κρατών μελών, με τις πρώτες εκτιμήσεις των επιστημόνων να περιγράφουν μια άκρα ανησυχητική κατάσταση που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν, το επόμενο διάστημα, οι κυβερνήσεις. Η επιστροφή χωρών στη λογική των σκληρών περιοριστικών μέτρων (lockdown) μέσα σε γιορτινή περίοδο, ουσιαστικά εξαπλώνεται ως «πανδημία» και σε άλλες χώρες, δημιουργώντας αβεβαιότητα πρώτα σε κοινωνικό και στη συνέχεια σε οικονομικό επίπεδο. Στην παρούσα φάση οι επιστημονικές εκτιμήσεις στο ερώτημα για το αποτύπωμα της νέας παραλλαγής του ιού δεν είναι και τόσο διαφωτιστικές, κάτι που αντικατοπτρίζεται και στις πολιτικές αποφάσεις που λαμβάνουν οι κυβερνήσεις, οι οποίες κινούνται στη λογική να προλάβουμε τα χειρότερα. Στο πνεύμα αυτό κινείται και η Κύπρος, παρά τη σχετική συγκράτηση των επιδημιολογικών δεικτών σε σχέση πάντα με την εικόνα που παρουσιάζουν άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Οι επιδημιολόγοι, οι οποίοι σε εβδομαδιαία βάση αξιολογούν τα επιδημιολογικά δεδομένα, για την ώρα περιορίζονται στη στερεότυπη και ασφαλή εκτίμηση της κατάστασης: «Το τοπίο είναι ρευστό».

Η κυβέρνηση

Το τοπίο της πανδημίας στην Κύπρο σε σχέση με τα μέτρα που έχουν ληφθεί τις τελευταίες δύο εβδομάδες αναμένεται να ξεκαθαρίσει προς τα τέλη του πρώτου δεκαήμερου Δεκεμβρίου. Τότε τα επιδημιολογικά δεδομένα θα αποκα-

Πρώρο κλείσιμο των σχολείων και ενδεχομένως περιοριστικά μέτρα στη διακίνηση κατά τις βραδινές ώρες θα προκαλέσουν περαιτέρω αύξηση των νέων κρουσμάτων και νοσηλείων όπως διαρρέουν κυβερνητικές πηγές.

Το ανησυχητικό για την κυβέρνηση είναι η αναλογία νοσηλείων με νέα κρούσματα. Σε σχέση με το περασμένο καλοκαίρι ο ίδιος αριθμός νοσηλείων αντιστοιχεί σήμερα στα μισά ημερήσια κρούσματα.

λύψουν τα πρώτα στοιχεία αποτελεσματικότητας των μέτρων, χωρίς αυτό να σημαίνει πως θα υπάρξει δραματική διαφοροποίηση μέχρι την Πρωτοχρονιά, στην καλύτερη

των περιπτώσεων. Τουναντίον, καταγράφεται έντονος προβληματισμός για το χειρότερο σενάριο, εξέλιξη που θα οδηγήσει σε αναστολή της εορταστικής ανάπαυλας της ομάδας που διακερίσσεται την πανδημία. Ο εφιάλτης για την κυβέρνηση θα είναι να πάρουν σάρκα και οστά οι σκέψεις που υπάρχουν για επέκταση των περιορισμών στη διακίνηση μέσα στις γιορτές. Ένα σενάριο που ως σκέψη έχει επιστρέψει, όπως έγραψε η «Κ» την περασμένη Τετάρτη. Το άλλο θέμα, που για την ώρα εμφανίζεται να είναι υπό διαχείριση, είναι οι αντιδράσεις που ακολούθησαν των μέτρων στα δημοτικά σχολεία. Το πρώτιστο ζήτημα σε πολιτικό επίπεδο είναι οι νοσηλείες. Εν προ-

κειμένων τα ημερήσια δεδομένα δείχνουν ανησυχητικά σημάδια σε σύγκριση με τα αντίστοιχα στοιχεία της τελευταίας έξαρσης της πανδημίας στα μέσα του περασμένου Ιουλίου. Συγκεκριμένα με τον μισό ημερήσιο αριθμό νέο κρουσμάτων (538 την περασμένη Πέμπτη), τα σοβαρά περιστατικά νοσηλείων (112 την περασμένη Πέμπτη) κινούνται στα ίδια επίπεδα του περασμένου καλοκαιριού, όταν τα νέα κρούσματα είχαν αγγίξει τα 850.

Διακίνηση

Οι συνειρμοί που γίνονται σε πολιτικό επίπεδο για τις νοσηλείες δεν είναι εκτός χρόνου και τόπου, σε μία όξι και τόσο απίθανη εξέλιξη

εκτίναξης των κρουσμάτων στα επίπεδα του περασμένου καλοκαιριού, αν ληφθεί υπόψη η αυξητική τάση των δεικτών το τελευταίο διάστημα. Το στοιχείο αυτό είναι που προκαλεί τον μεγαλύτερο φόβο και αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο τα μέτρα της περασμένης Πέμπτης να μην είναι τα μοναδικά πριν από τις γιορτές. Κυβερνητικές πηγές με τις οποίες μίλησε η «Κ» συνεχίζουν να απορρίπτουν σχεδόν κουραστικά κάθε σκέψη για περιοριστικά μέτρα τα οποία θα επηρεάσουν την οικονομία των γιορτών, με μοναδικό μελανό σημείο οι εξελίξεις της επόμενης περιόδου να ξεπεράσουν τους σχεδιασμούς και τις προθέσεις. Και σε αυτό το υποθετικό σενάριο εργασίας, οι κατευθύνσεις που φαίνεται να υπάρχουν δεν αγγίζουν τον καταναλωτικό οίστρο των ημερών. Εάν και εφόσον προκύψει πιεστική ανάγκη συζητείται το ενδεχόμενο περιοριστικών μέτρων μικρής κλίμακας στη διακίνηση μετά τα μεσάνυχτα. Το κλείσιμο των σχολείων για τις εορτές συγκαταλέγεται στα θετικά που μπορεί να μειώσει τη διασπορά του ιού.

Οι επιδημιολόγοι

Μέχρι νωτέρας η προσοχή στρέφεται στη Συμβουλευτική Επισημηονική Επιτροπή (ΣΕΕ), η οποία θα συνέλθει αύριο Δευτέρα για αξιολόγηση της πανδημίας. Οι όποιεςισηγήσεις γίνουν θα αποσταλούν στον υπουργό Υγείας, ο οποίος θα τις μεταφέρει στην επόμενη συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου. Σε επισημηονικό επίπεδο, η λογική που επικρατεί φαίνεται να είναι απλούστερη μιας και η έξαρση της πανδημίας θεωρείται δεδομένη. Αυτό που παραμένει άγνωστο, με βαθμό δυσκολίας να προβλεφθεί, είναι ο χρόνος έξαρσης. Κάποια μέλη της ΣΕΕ δεν αποκλείουν το αποκορύφωμα να συντελεστεί τον ερχόμενο Ιανουάριο, εκτίμηση που στήριζεται στα επιδημιολογικά μοντέλα του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ΕCDC) για κάθε χώρα.

Το χειρότερο σενάριο για τα δημοτικά

Το ένα σκέλος των σχεδιασμών που γίνονται σε πολιτικό επίπεδο αγγίζει και τα δημοτικά σχολεία. Εκτός από τις προειδοποιήσεις του υπουργού Υγείας Μιχάλη Χατζηπαντέλα για πρόωρο κλείσιμο των σχολείων, ως μέτρο για τις αντιδράσεις στους υγειονομικούς ελέγχους στα δημοτικά, το σενάριο των πρώων διακοπών δεν έχει φύγει από το τραπέζι. Παράλληλα με τη λήψη ενδεχόμενων μέτρων στη διακίνηση φαίνεται να προκρίνεται το κλείσιμο το σχολείων, πριν από την προκαθορισμένη ημερομηνία, στην περίπτωση που αυξηθούν περαιτέρω κρούσματα και νοσηλείες. Κυβερνητικές πηγές έλεγαν στην «Κ» πως εάν δεν υλοποιούνταν τα μέτρα για υγειονομικούς ελέγχους στα σχολεία, η διασπορά θα ήταν μεγαλύτερη και θα οδηγούσε σε κλείσιμο των σχολικών μονάδων από αυτή την εβδομάδα. Στην πλευρά των γονέων Δημοτικής Εκπαίδευσης αναμένουν ενθέρμηση από τον υπουργό Παιδείας, μετά τη μεταφορά των θέσεων της Συνομοσπονδίας στο Υπουργικό Συμβούλιο. Οι οργανωμένοι γονείς, όπως λέχθηκε στην «Κ», υποστηρίζουν σθεναρά πως τα σχολεία θα πρέπει να παραμείνουν ανοικτά, προτείνοντας μια ενδιάμεση λύση. Προαιρετική χρήση μάσκας ή μόνο για τους μαθητές των τριών τελευταίων τάξεων των Δημοτικών. Σύμφωνα με στοιχεία των αρμόδιων υπηρεσιών ένα ποσοστό περίπου στο 5% των μαθητών, ανέστειλε τις σχολικές δραστηριότητες ως αντίδραση στα μέτρα που αποφασίσθηκαν.

Γιατί εμμένουν τόσο πεισματικά οι αρνητές του ιού

Παραλείψεις, μη αναλογικότητα, επίπεδο κοινωνικής συζήτησης και η επιμονή της πανδημίας ενισχύουν τη συνωμοσιολογία

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η τροπή που παίρνει η πανδημία του Covid-19 στην Κύπρο, με την αύξηση των κρουσμάτων, τη στασιμότητα στον εμβολιασμό και τα, ενίοτε, μη αποτελεσματικά μέτρα της κυβέρνησης έρχεται να επιταχύνει την αντίδραση των κοινωνικών εκείνων ομάδων που αντιτίθενται –με μη ορθολογιστικά/γνωσιακά κριτήρια– στην ύπαρξη του ιού. Αυτή τη φορά, αφορμή στάθηκε η υποχρεωτική χρήση μάσκας από τους μαθητές του δημοτικού με τις αντιδράσεις να προέρχονται από μερίδα γονέων που αντιτίθενται σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Το τελευταίο διάστημα δεν είδαμε μόνον τις γνωστές διαμαρτυρίες με κλεισίματα δρόμων αλλά και σειρά απειλών χρήσης βίας προς τους εκπαιδευτικούς (δασκάλους/ες δημοτικής εκπαίδευσης) καθώς, στην περίπτωση της Λεμεσού, και παρ' ολίγων επιθέσεων με τη χρήση αυτοσχέδιου εκρηκτικού μηχανισμού. Όπως η «Κ» ανέλυσε και στο παρελθόν, χαρτογραφώντας την κοινωνική προέλευση και ιδεολογία των εν λόγω ομάδων, αυτό που διαφαίνεται –και αποτελεί εξαιρετικά ανήσυχη εξέλιξη για την κυπριακή κοινωνία– είναι πως οι διαμαρτυρόμενοι αυτοί άνθρωποι ξεφεύγουν από την αμιγώς ιδεολογική διάσταση (στον πυρήνα της οποίας ως «μέσος όρος» είναι η άρνηση της συμμόρφωσης προς τα μέτρα) και καταφεύγουν προς τη βίαιη ακτιβιστική δράση.

Παρά το πρωτοφανές της πανδημίας αλλά και την ευρύτερη διάσταση –σε ευρωπαϊκό επίπεδο–

Η χρήση μάσκας στα δημοτικά στάθηκε η αφορμή για ακόμη ένα γύρο διαμαρτυριών από αμφιλεγόμενες γκρούπες.

Οι διαμαρτυρόμενοι ξεφεύγουν από την αμιγώς ιδεολογική διάσταση και καταφεύγουν προς τη βίαιη ακτιβιστική δράση.

του φαινομένου των «αρνητών» (as τους χαρακτηρίσουμε έτσι για λόγους συντομίας) κοινωνία και θεσμοί απέτυχαν μέχρι στιγμής να πείσουν για ορισμένα αυτονόητα πράγματα ανεξαρτήτως θεωριών συνωμοσίας ή των ιδίων των ποιοτικών χαρακτηριστικών των αρνητών (χαμηλό μορφωτικό ή βιοτικό επίπεδο, λουμπινοποιημένες μάζες, κοκ.). Η εμπειρία μέχρι στιγμής δείχνει πως η αποτυχία εδράζεται σε τρία σημεία:

1. Στην αναλογικότητα των μέτρων. Ακόμη κι αν πείσεις κάποιον αρνητή για την ύπαρξη του ιού η όλη συζήτηση περί εφαρμογής μέ-

τρων, πρωτοκόλλων και εκστρατειών (π.χ. εμβολιασμού) λαμβάνει μια νομικιστική, δικαιωματική διάσταση συζήτησης, η οποία αναπαράγεται σε ατέρμονους κύκλους περί υποχρεωτικότητας και μη στη βάση του διαχωρισμού των ανθρώπων. Η ιστορική εμπειρία έδειξε πως ακόμη κι αν π.χ. καταργήθηκαν οι θέσεις για εγχώριους στα δημόσια λεωφορεία στις ΗΠΑ (η απαρχή του κινήματος για τα κοινωνικά δικαιώματα και της φυλετικής διάκρισης), ακόμη υπάρχουν ρατσιστές απέναντι στους μαύρους. Η χρυσή τομή πρέπει να αναζητηθεί στο πώς θα πείσεις τον μη εμβολιασμένο, να εμβολιαστεί χτίζοντας την κουλτούρα της κοινωνικής ευθύνης στη βάση ορθολογικών κριτηρίων.

2. Στην εφαρμογή/τήρηση των μέτρων. Κι όντως, σχεδόν δύο χρόνια μετά την έλευση της πανδημίας στην Κύπρο, ο τρόπος με τον οποίο διενεργήθηκαν έλεγχοι κατέστη προβληματικός και, ενίοτε, ανα-

ποτελεσματικός αποτυγχάνοντας να βρει έναν τρόπο που θα καθιστούσε τους πολίτες περισσότερο πρόθυμους να μεταβούν από μια κατάσταση αμφισβήτησης σε μια κατάσταση γνωσιακής συγκατάθεσης.

3. Η ανακολουθία στις πολιτικές επιβολές των μέτρων. Η μη ορθολογιστική στάθμιση των διαφορών εξελίχθηκε σε σχέση με την πανδημία (π.χ. παραλλαγές του ιού) ή της περιοδικότητας αύξησης των κρουσμάτων (π.χ. περίοδος χειμώνα) δημιουργήσε παραπάνω συνθήκες σύγχυσης στους πολίτες έναντι της υιοθέτησης ενός μοντέλου αυστηρώς προσαρμοσμένου στην κυπριακή, μέχρι στιγμής, εμπειρία από τη διάδραση με τον ιό.

Φυσικά, η ενημέρωση των πολιτών, πειστικά και αποτελεσματικά, παραμένει το ζητούμενο προκειμένου, ιδίως, οι σκληροπυρηνικοί ιδεολόγοι να πειστούν ως προς το ανορθολογικό και παράλογο των

κρίσεων τους σε σχέση με την πανδημία και το σύνολο των πολιτών –κουρασμένο από την συνεχιζόμενη εναλλαγή μέτρων και πολιτικών– να αισθανθεί μεγαλύτερη ανακούφιση. Η καμπάνια ενημέρωσης στην πρώτη περίπτωση πρέπει να αναζητήσει μεθόδους στη βάση της κοινής λογικής. Ως προς το δεύτερο ζητούμενο, η πτλε-εργασία αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα για το πώς ένα νέο ζευγάρι εμβολιασμένων με νεογέννητο μωρό θα μπορούσαν να σταματούν να ανησυχούν για το αν θα μεταδώσουν την ασθένεια στο βρέφος τους.

Η πρόκληση της βίας

Τόσο στην περίπτωση των γεγονότων στο συγκρότημα «ΔΙΑΣ» όσο και στην περίπτωση απειλών χρήσης βίας εναντίον εκπαιδευτικών στη δημοτική εκπαίδευση, διαφάνηκε πως καθώς η πανδημία προχωράει με τον κύκλο της τόσο οι διάφορες γκρούπες ενδυναμώνονται ή επαναπροσδιορίζουν τον ιδεολογικό τους ανορθολογισμό ή διαφοροποιούνται ως προς το modus operandi τους. Η ροπή προς τη βία οφείλει να ανησυχήσει τόσο την Πολιτεία όσο και την κοινωνία ως προς το ζήτημα της βίαιης ριζοσπαστικοποίησης όσο και σε σχέση με το οργανωτικό κομμάτι των εκδηλώσεων διαμαρτυρίας. Το τελευταίο παραμένει ένα εξαιρετικά κρίσιμο πεδίο ακριβώς γιατί οι εν λόγω γκρούπες συνήθως κατευθύνονται από ανθρώπους (individuals) ή ενώσεις ανθρώπων που έχουν συμφέροντα με συγκεκριμένο αποτύπωμα –π.χ. την οικονομική ή πολιτική εκμετάλλευση του ανθρώπινου φόβου, τη χειριστική εκμετάλλευση σε διάφορες εκφάνσεις της καθη-

μερινότητας και την ιδεολογικοποίηση βασικών ανθρώπινων αντιδράσεων (π.χ. οι εύλογες απορίες σε σχέση με τον εμβολιασμό). Όσο η πανδημία θα επιμένει να επαναπροσδιορίζει τον εαυτό της τόσο η αντίδραση θα αυξάνεται και θα αποκτά και πιο «μιλιταριστικές» όψεις. Το παράδειγμα των μαθητών και της μάσκας κατέδειξε επίσης πως ο γονικός έλεγχος στην Κύπρο οφείλει να ξαναβιωθεί στο πλαίσιο ενός νέου κοινωνικού συμβολαίου, υπενθυμίζοντας πως όσο επενδύσει περισσότερα και ποιοτικότερα «από τα κάτω» (bottom up) τόσο στην πορεία επιλύει περισσότερα προβλήματα.

Το ζητούμενο πάντως παραμένει η διαδρομή από την ιδεολογική ριζοσπαστικοποίηση προς τη βίαιη ριζοσπαστικοποίηση και δη η λεπττή εκείνη γραμμή που το πέρασμά της θα μετατρέψει έναν π.χ. συνωμοσιολόγο σε σχέση με τον κορωνοϊό κληρόμενο ενός ανήλικου παιδιού, που διαφωνεί με τη χρήση μάσκας στο να καταστεί –εν δυνάμει– απειλή για τα υπόλοιπα παιδιά, τους γονείς τους και τους εκπαιδευτικούς τους στο σχολείο της τοπικής του κοινότητας. Το να παρακολουθήσει κανείς αυτή τη διαδρομή και δη να χτίσει εκείνες τις πολιτικές που θα προκαταλάβουν την ολοκλήρωσή της δεν απαιτεί μόνο πολιτική βούληση: Αλλά και διεπιστημονική προσέγγιση, απλότητα και εμπειρία που συμπεριλαμβάνει κι άλλους παράγοντες (π.χ. αναπτυξιακούς). Και, κυρίως, πράγμα που διαφάνηκε εξίσου όσο καιρό διαρκεί η πανδημία στη Κύπρο, ουσία έναντι της επικοινωνίας. Και να μάθουμε από όσα λάθη σημειώθηκαν –μέχρι στιγμής.

Τα παιχνίδια εξουσίας στον ΔΗΣΥ

Ο εγκλωβισμός του υποψηφίου, οι προσωπικές έριδες και ο ρόλος Αναστασιάδη

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Στην πολιτική φιλοσοφία εξηγούν πως οι αντιθέσεις στην κοινωνία είναι δύο: οι κύριες και οι δευτερεύουσες. Κύριες είναι αυτές που έχουν να κάνουν με ιδεολογικές αντιθέσεις, πολιτικές διαφωνίες και σχολές σκέψης. Είναι αυτές που στην ουσία κινούν τα νήματα. Υπάρχουν ωστόσο και οι δευτερεύουσες αντιθέσεις, που έχουν να κάνουν με εσωτερικές έριδες, μικροπολιτικές ατζέντες και οι οποίες σύμφωνα με νεότερους φιλοσόφους, αν αφεθούν να κακοφορμίσουν, μπορεί να μετατραπούν σε κύριες. Η αλήθεια είναι πως το power game στον Δημοκρατικό Συναγερμό και στην κυβέρνηση έχει κακοφορμώσει, μετατρέποντας πλέον την αντίθεση αυτή σε κύρια. Έχει βγει πια εκτός ελέγχου, με αποκορύφωμα τα όσα διαδραμα-

Το power game εντός της κυβερνώσας παράταξης ξεκίνησε από την πρώτη θητεία Αναστασιάδη και κορυφώθηκε την περασμένη Τετάρτη.

τίστηκαν την περασμένη Τετάρτη στο διευρυμένο Πολιτικό Γραφείο του Δημοκρατικού Συναγερμού. Μία συνεδρίαση υψηλών τόνων που έδειξε πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης θεωρείται ξένο σώμα στα συλλογικά όργανα του κόμματος, αλλά και ξένο σώμα στη συντριπτική πλειοψηφία των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου του Νίκου Αναστασιάδη. Ποια θα είναι η κατάληξη αυτής της κόντρας είναι ακόμη νωρίς να διαφανεί. Θα αποτελέσει την απαρχή μιας νέας εσωστρέφειας, όπως το 2003 επί εποχής Μαρκίδη, θα ξεθωριάσει με την πάροδο του χρόνου ή θα οδηγήσει το κόμμα σε αυτοεγκλωβισμό λόγω της επιμονής και του Αβέρωφ Νεοφύτου αλλά και του Νίκου Χριστοδουλίδη να κατέλθουν μέχρι τέλους ως υποψήφιοι; Μία νέα σελίδα γυρίζει στην άνευ προηγουμένου κόντρα που αναπόφευκτα επηρεάζει και τον τρόπο διακυβέρνησης. Ερώτημα αποτελεί ποια θα είναι τα επόμενα βήματα Χριστοδουλίδη, αλλά και το πώς θα λειτουργήσει ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Το ποιος είναι ο ρόλος του σε όλο αυτό που εκτυλίσσεται είναι πλέον αυτό που συζητείται όπως και τι προτίθεται να κάνει για να διακοπεί η οποία εσωστρέφεια.

Το power game έχει κακοφορμώσει, καθώς οι ατζέντες, οι προσωπικές κόντρες και οι έριδες πρωτοκλασάτων στελεχών κυβέρνησης

και ΔΗΣΥ δεν είναι σημερινές. Χρονολογούνται από την προηγούμενη θητεία και χωρίζονται σε τρεις σημαντικούς σταθμούς.

- Την περίοδο που Νίκος Χριστοδουλίδης και Κωνσταντίνος Πετρίδης συμβίωσαν στο Προεδρικό.
- Την κόντρα Χριστοδουλίδη-Χάρη για το υπουργείο Εξωτερικών.
- Την κόντρα Αβέρωφ-Χριστοδουλίδη για την Προεδρία της Δημοκρατίας.

Ένα πουλέν στον Λόφο

Όσο όμως κι αν σήμερα, ο υπουργός Εξωτερικών «σταυρώνεται» και είναι persona non grata από τα στελέχη της πρώτης γραμμής, ο διορισμός του ως κυβερνητικού εκπροσώπου και διάδοχου του Χρίστου Στυλιανίδη είχε τύχει θερμής υποδοχής τόσο στο Προεδρικό με παροικούντες μεταξύ άλλων τότε τους σημερινούς επικριτές του Κωνσταντίνου Πετρίδη και Μακάριο Δρουσιώτη όσο και στην Πινδάρου, έστω κι αν ο Αβέρωφ Νεοφύτου τον διεκδικούσε για να αναλάβει τη θέση του εκπροσώπου Τύπου του ΔΗΣΥ. Είχε ξεκινήσει να κτίζει ένα θετικό προφίλ, με τα ΜΜΕ να γράφουν διθυράμβους για το φρέσκο και το προσίτο του χαρακτήρα του, αλλά και για το γεγονός ότι απέφευγε να συγκρουστεί. Αυτή ακριβώς η δυσανεμία του στη σύγκρουση με την αντιπολίτευση –που είχε ως αποτέλεσμα πρόθυμα και ενίοτε άγαρμπα να απαντά στις βολές ο Βικτώρας Παπαδόπουλος – ξεκίνησε να προκαλεί τη δυσφορία διαφόρων στελεχών, τόσο στο Υπουργικό Συμβούλιο, όσο και στον ΔΗΣΥ. Δυσφορία καθώς όπως έλεγαν εκείνοι έβγαζαν το φίδι από την τρύπα και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος απολάμβανε χωρίς φθορά τους καρπούς των δικών τους κόπων από τα ΜΜΕ αλλά και από την κοινωνία. Την ίδια στιγμή που συνέβαινε αυτό όμως, ο Νίκος Χριστοδουλίδης είχε κτίσει έναν ισχυρό δεσμό με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Τόσο ισχυρό ώστε πρόσωπα που είχαν άλλοτε καιρό ρόλο και επιρροή στον πρόεδρο να παραγκωνίζονται ευσεχώς και το δεξί του χέρι να μετατρέπεται ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Τότε κάποιιοι άρχισαν να λένε πως όλη αυτή η επιρροή του Χριστοδουλίδη στον Αναστασιάδη ήταν απόρροια βυζαντινισμών του πρώτου, που μεθοδευμένα αποδυνάμωνε την υπόλοιπη ομήγυρη. Άλλοι βεβαίως έλεγαν πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης κατάφερε να κερδίσει τον δύσκολο Νίκο Αναστασιάδη και με την εργατικότητα του αλλά και με την προσήλωσή του.

Η επιρροή στον Αναστασιάδη

Αυτός λοιπόν ο στενός δεσμός Αναστασιάδη – Χριστοδουλίδη, που είχε ως αποτέλεσμα ο δεύτερος

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου, στην κόντρα Χάρη-Χριστοδουλίδη, πήρε τη θέση του δεύτερου, καθώς ο πρώτος προετοιμαζόταν να έρθει και να διεκδικήσει την προεδρία του κόμματος.

να σκαρφάλωνει με μεγάλη ταχύτητα τη σκάλα της διαδοχής, άρχισε να συζητείται έντονα στα συναγερμικά πηγαδάκια αμέσως μετά την επανεκλογή Αναστασιάδη. Το έρεισμα που αποκτούσε στον κόσμο ο Χριστοδουλίδης –πολλοί τον βάφτιζαν ως τον επόμενο Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας τη νύχτα της επανεκλογής – σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο Νίκος Αναστασιάδης αρνήθηκε στον Χάρη Γεωργιάδη το υπουργείο Εξωτερικών, ήταν αρκετό για να προκαλέσει την πρώτη αναμπουμπούλα της δεύτερης θητείας. Ο Χάρης Γεωργιάδης αρνήθηκε τη θέση του υπουργού Οικονομικών για δεύτερη συνεχόμενη θητεία. Είχε βεβαίως εξαγγείλει πολύ νωρίτερα πως ήθελε να μετακινηθεί αλλού. Πέραν όμως της δικαιολογημένης κούρασης - ο Χάρης Γεωργιάδης είχε αναλάβει πρόθυμα στην πλάτη του όλο το μνημόνιο και κατ' επέκταση τις αντιδράσεις για τις προεκτάσεις που αυτό δημιουργούσε – ένιωσε αδικημένος. Δεν μπορούσε με λίγα λόγια να αποδεχτεί πως ενώ ο ίδιος είχε πάρει πάνω του ένα από τα δυσκολότερα φορτία της κυβέρνησης και το έφερε εις πέρας, ο πρόεδρος επέλεγε άλλον για ένα πόστο που ήθελε πολύ. Τότε είχε ξεκινήσει να βγαίνει προς έξω η δυσφορία του Χάρη Γεωργιάδη, του στενού του φίλου και συνεργάτη Κωνσταντίνου Πετρίδη, αλλά και του Μιχάλη Σοφοκλέους, με τον πρόεδρο να τους προσάπτει αγνωμοσύνη για τη στάση τους. Ο Χάρης Γεωργιάδης, μετά από την ένταση, παρέμεινε στο πόστο του, ωστόσο δεν παρέλειψε να φωτογραφίσει μέσω συνέντευξης του στην «Κ» τον Νίκο Χριστοδουλίδη ως ατσάλωτο που δεν είχε αντιμετωπίσει τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε εκείνος.

Σε όλη αυτή βεβαίως την κρίση μεγάλο ενδιαφέρον είχε και η στάση του Αβέρωφ Νεοφύτου. Ο ίδιος τότε στάθηκε στο πλευρό του Νίκου Χριστοδουλίδη, αποστέλλοντας μάλιστα και φωτογραφίες του ως στέλεχος της ΝΕΔΗΣΥ, για να αποδείξει σε στελέχη που κατάγγελλαν τον Νίκο Χριστοδουλίδη πως μπήκε από το παράθυρο στον χώρο πως δεν είναι αλεξίπτωτιστής. Δεν ήταν βεβαίως μία κίνηση άδολης συμπάθειας που έτρεφε προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Η μεγάλη απειλή τότε δεν ήταν ο Νίκος Χριστοδου-

λίδης, αλλά ο Χάρης Γεωργιάδης, ο οποίος είχε αποκτήσει πολιτικό βάρος από την παραμονή του στο υπουργείο Οικονομικών και ο οποίος καλόβλεπε την προεδρία του ΔΗΣΥ. Ήθελε, όπως παραδέχονται κομματικοί κύκλοι, ο Αβέρωφ Νεοφύτου με κάθε τρόπο να κρατήσει τον Χάρη Γεωργιάδη στο υπουργείο Οικονομικών, σε μία περίοδο που ο Συνεργατισμός –όπως άλλωστε διέρρησε σε οικονομικούς κύκλους θα έκλεινε– με αποτέλεσμα η βόμβα να σκάσει στα χέρια του και να αποδυναμωθεί πολιτικά. Με τον Χάρη Γεωργιάδη εκτός της εξίσωσης για την προεδρία του ΔΗΣΥ, ο Αβέρωφ Νεοφύτου άρχισε στη συνέχεια να βλέπει με δυσφορία τις κινήσεις του Νίκου Χριστοδουλίδη ως υπουργού Εξωτερικών. Δεν ήταν μόνο η δημοτικότητα που κατέγραφε σε δημοσκοπήσεις, ούτε η μεγάλη επιρροή που είχε στον πρόεδρο. Ήταν παράλληλα οι κινήσεις περί κυρώσεων, το μεγάλο μπουστάρισμα των τριμερών, το Βαρώσι αλλά κυρίως το γεγονός ότι έβλεπε τον Νίκο Χριστοδουλίδη να στήνει προεκλεκτικά τον προεκλογικό του. Άρχισαν τότε στελέχη του κόμματος να τηρούν αποστάσεις από την εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης, ενώ το σημείο που αποτέλεσε την κορυφή στο παγόβουνο, ήταν όπως είχε αποκαλύψει το περασμένο καλοκαίρι η «Κ», η καταγγελία της Πινδάρου για απουσία του υπουργού Εξωτερικών από τον προεκλογικό για να μην τσαλακωθεί όπως έλεγαν. Αυτό, σε συνδυασμό με τις συνεχείς επαφές του Νίκου Χριστοδουλίδη με τη συναγερμική βάση (ομιλίες σε εθνικόφρονα σωματεία, συναντήσεις σε σπίτια συναγερμικών και άλλων παραγόντων) αλλά και η φημολογία ανεξάρτητης υποψηφιότητάς του που καταγράφηκε από την «Κ» το καλοκαίρι, άνοιξε ευθέως τον πόλεμο μεταξύ Αβέρωφ Νεοφύτου και Νίκου Χριστοδουλίδη. Ξεκίνησε με δηλώσεις στελεχών που τον καλούσαν να τοποθετηθεί για τις προθέσεις του, στις πιέσεις του προέδρου του ΔΗΣΥ προς τον Νίκο Αναστασιάδη να πάρει θέση, την πολύ κακή συνάντηση Αβέρωφ – Χάρη-Χριστοδουλίδη στην Πινδάρου για ξεκαθάρισμα και κορυφώθηκε με την απόφαση του Πολιτικού Γραφείου της περασμένης Τετάρτης.

Οι Χάρης Γεωργιάδης και Κωνσταντίνος Πετρίδης είχαν δυσφορήσει με τον Νίκο Χριστοδουλίδη από το τέλος της πρώτης θητείας, χαρακτηρίζοντάς τον ατσάλωτο που φοβάται να πάρει θέση.

Στον κίνδυνο του αυτοεγκλωβισμού

Η απόφαση του Αβέρωφ Νεοφύτου να προχωρήσει σ' ένα πολιτικό γραφείο που θα επισπεύδει τις διαδικασίες υποψηφίου, είχε ως κύριο στόχο να σταλεί μήνυμα προς τη βάση, πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης αποτελεί ξένο σώμα για το κόμμα. Σε μία βάση, η οποία δήλωνε συγχυσμένη και διαιρεμένη με τα όσα εκτυλίσσονται, απαντούσε πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως persona non grata. Δεν ήταν λίγα τα περιστατικά όλο αυτό το διάστημα, όπου έπεφταν τηλεφώνω από τον ΔΗΣΥ για εξηγήσεις σε κομματικούς όταν ο Νίκος Χριστοδουλίδης πήγαινε σε σω-

Ο ΔΗΣΥ μπαίνει πρώτος στον προεκλογικό και αποκαλύπτει τα χαρτιά του, δίδοντας έτσι ευχέρεια κινήσεων στην επιλογή υποψηφίου στην αντιπολίτευση.

ματεία, ούτε λίγοι εκείνοι που ενπνεύσαν την Πινδάρου πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει πει σε κύκλους πως θα είναι υποψήφιος. Ήταν συνεπώς μία κατάσταση που είχε βγει εκτός ελέγχου. Το γεγονός βεβαίως ότι στελέχη βγήκαν και έστησαν στον τοίχο τον Νίκο Χριστοδουλίδη και όχι ο ίδιος ο Αβέρωφ Νεοφύτου βοήθησε τον τελευταίο να περάσει το μήνυμα πως δεν είναι μία κόντρα Αβέρωφ-Χριστοδουλίδη μπορεί να προκύψει ο ίδιος ως υποψήφιος με τη στήριξη ΔΗΣΥ.

Το γεγονός ότι ο ΔΗΣΥ, που είναι κυβέρνηση κόμμα, θα είναι το πρώτο κόμμα που θα ανακοινώσει όπως όλα δείχνουν υποψήφιο, διευκολύνει την αντιπολίτευση στις κινήσεις της και στην επιλογή υποψηφίου. Διαφορετικές θα είναι οι κινήσεις της αντιπολίτευσης αν υποψήφιος του ΔΗΣΥ είναι ο Αβέρωφ Νεοφύτου, άλλες αν είναι ο Νίκος Χριστοδουλίδης και σίγουρα πολύ διαφορετικές αν θα είναι και οι δύο.

ότι δεν έχει μία ομάδα γύρω του που να στέλνει το μήνυμα πως με αυτούς θα κυβερνήσει. Σε αντίθεση βεβαίως με τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Όχι γιατί ξαφνικά ο Αβέρωφ Νεοφύτου απέκτησε τόσους υποστηρικτές, αλλά γιατί η σφήνα Χριστοδουλίδη αλλάζει όρθνη το σκηνικό της ομαλής διαδοχής. Όσο όμως κι αν ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει στείλει μήνυμα πως ο ΔΗΣΥ έχει κάνει ασιπδα προστασίας γύρω του και είναι ενωμένος απέναντι στον «κίνδυνο του διασπαστή» Νίκου Χριστοδουλίδη, η πρόωρη αυτή κίνηση προκαλεί και εγείρει ερωτήματα και ενέχει κινδύνους.

Με την απόφαση του Πολιτικού Γραφείου πως ο ΔΗΣΥ θα έχει στην ουσία δικό του κομματικό υποψήφιο, κλείνει την πόρτα της οποιας διαπραγματεύσεως με την αντιπολίτευση. Θα είναι πολύ πιο δύσκολο για την αντιπολίτευση να έρθει και να στηρίξει αμέσως τον εκλεκτό του κυβερνώντος κόμματος που όπως ξεκαθαρίζει θα είναι ο Αβέρωφ Νεοφύτου. Ιδιαίτερα μετά από την πλήρη σύμπλευση του Αβέρωφ Νεοφύτου με το Προεδρικό. Πώς για παράδειγμα θα μπορεί το ΔΗΚΟ να εξηγήσει μία συμπίεση με τον ΔΗΣΥ, όταν μέχρι προχθές κατήγγελλε την κυβέρνηση Αναστασιάδη, την οποία ο συναγερμικός πρόεδρος ξέπλυνε, ως την πιο διεφθαρμένη κυβέρνηση; Κλείνει παράλληλα πολύ νωρίς την οποία μικρή χαρμάδα ελπίδας στον Νικόλα Παπαδόπουλο, ότι από την κόντρα Αβέρωφ-Χριστοδουλίδη μπορεί να προκύψει ο ίδιος ως υποψήφιος με τη στήριξη ΔΗΣΥ.

Το γεγονός ότι ο ΔΗΣΥ, που είναι κυβέρνηση κόμμα, θα είναι το πρώτο κόμμα που θα ανακοινώσει όπως όλα δείχνουν υποψήφιο, διευκολύνει την αντιπολίτευση στις κινήσεις της και στην επιλογή υποψηφίου. Διαφορετικές θα είναι οι κινήσεις της αντιπολίτευσης αν υποψήφιος του ΔΗΣΥ είναι ο Αβέρωφ Νεοφύτου, άλλες αν είναι ο Νίκος Χριστοδουλίδης και σίγουρα πολύ διαφορετικές αν θα είναι και οι δύο.

45

ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής φαρμακευτικής αγωγής σε όλους τους ανθρώπους του πλανήτη, με γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη

ΠΣ

MEDOCHEMIE

Στην κόκκινη ζώνη η σχέση Προέδρου-Νίκου

Ο Νίκος Αναστασιάδης έχει ήδη εκδηλώσει τη δυσφορία του και διέρρευσε σε κύκλους ένα σενάριο παύσης του ΥΠΕΞ

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν τον περασμένο Σεπτέμβρη ο Νίκος Αναστασιάδης καλείτο να απαντήσει ποιος θα πρέπει να είναι ο υποψήφιος του Δημοκρατικού Συναγερμού, έλεγε πως τον πρώτο λόγο τον έχει ο Αβέρωφ Νεοφύτου, ως πρόεδρος του κόμματος. Αυτό ήταν αρκετό για να αξιοποιηθεί επικοινωνιακά πλήρως από την Πινδάρου υπογραμμίζοντας δημοσίως την επιθυμία του προέδρου και καλώντας όσους έχουν ξεκινήσει τον πρόωρο προεκλογικό να σταματήσουν. Σε όλο αυτό, ο Αβέρωφ Νεοφύτου είχε βεβαίως εντέχνως παραλείψει το δεύτερο σκέλος της τοποθέτησης του προέδρου που δεν ήταν και τόσο ευνοϊκό για τον ίδιο. Σημείωνε πως ο ίδιος ο Νίκος Αναστασιάδης, το 2008, όταν είδε πως εκλογικά δεν μπορούσε να διεκδικήσει, έκανε πίσω και έβγαλε στη μάχη τον δημοφιλή Γιαννάκη Κασουλίδη.

Το διπλό μήνυμα

Αν κάποιος λοιπόν διάβαζε πίσω από τις γραμμές θα διαπίστωνε πως αυτό ήταν το μήνυμα του προέδρου προς τους Αβέρωφ Νεοφύτου και Νίκο Χριστοδουλίδη για το 2023. Έλεγε στον τελευταίο πως θα πρέπει να δώσει τον χώρο στον πρόεδρο του ΔΗΣΥ να διαπιστώσει κατά πόσο μπορεί ή όχι να είναι υποψήφιος και στον συναγερμικό πρόεδρο, πως αν δεν έχει το έρεισμα θα πρέπει να δώσει το δακτυλίδι της υποψηφιότητας στον Νίκο Χριστοδουλίδη. Ούτε ο ένας βεβαίως, ούτε ο άλλος έλαβαν υπόψη την παραίνεση του προέδρου, συνεχίζοντας ακάθεκτα τον προεκλογικό.

Οι παραινέσεις

Σε αυτό τον άκρατο προεκλογικό και των δύο, ο Αβέρωφ Νεοφύτου ζήτησε από τον Νίκο Αναστασιάδη να πάρει θέση και να χαλιναγωγήσει τον υπουργό Εξωτερικών, καθώς θα διάσπαζε το κόμμα. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε βεβαίως συνάντηση με τον Νίκο Χριστοδουλίδη όπου ο τελευταίος τον ενημέρωσε για τις σκέψεις του για το 2023. Ο Νίκος Αναστασιάδης είχε αντ' αυτού συμβουλευθεί τον Νίκο Χριστοδουλίδη να αποκαταστήσει τις κακές σχέσεις που είχαν με τον Αβέρωφ Νεοφύτου και να προχωρήσουν σε μία συμφωνία. Να έλεγε δηλαδή

στον Αβέρωφ Νεοφύτου πως έχει τον πρώτο λόγο, αλλά αν δει πως βάσει δημοσκοπήσεων δεν τραβά, να δώσει τότε την ευκαιρία στον ίδιο να διεκδικήσει. Αυτό ήταν το μοντέλο που ακολούθησαν άλλωστε Αναστασιάδης-Κασουλίδης το 2008 και θα γλύνανε σύμφωνα με τα κομματικά πηγαδάκια, τις εσωκομματικές έριδες που εκτυλίσσονται. Άλλο Αναστασιάδης-Κασουλίδης βεβαίως και άλλο Αβέρωφ-Χριστοδουλίδης. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης φέρεται να άκουσε τις παραινέσεις, όμως οι νωπές μνήμες του πως ο

Αναστασιάδης και Χριστοδουλίδης είχαν συνάντηση πριν από το διευρυμένο Πολιτικό Γραφείο, με τον ΥΠΕΞ να ανοίγει τα χαρτιά του για τα επόμενα βήματά του στον πρόεδρο.

συναγερμικός πρόεδρος χειρίστηκε τον ανυπόμονο Χάρη Γεωργιάδη με τον Συνεργατισμό, τον απέτρεψαν από μία τέτοια επίθεση φιλίας. Φέρεται να είχε εκτιμήσει βάσει και της ιδιοσυγκρασίας του συναγερμικού προέδρου πως δεν θα συμπεριφερόταν τόσο μεγαλόθυμα και να του άνοιγε τον δρόμο. Αντιθέτως, εκτιμούσε πως θα ξεκινούσε μεθυσμένα και διακριτικά η διαδικασία αποδόμησης του ως υποψηφίου του ΔΗΣΥ.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο Νίκος Χριστοδουλίδης άρχισε να έχει επαφές με τη βάση, να έχει συναντήσεις σε σπίτια και να διαρρέεται πως θα είναι τελικά ανεξάρτητος υποψήφιος. Είναι όμως ιδίον της ιδιοσυγκρασίας Νίκου Χριστοδουλίδη να κάνει μία τέτοια επανάσταση χωρίς να ακούει κανέναν; Αυτό ήταν το ερώτημα που έθεσαν πολλά στελέχη του ΔΗΣΥ, γνωρίζοντας πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν θα ήταν ποτέ τόσο παρόλτος και να παρακούσει τη θέληση του προέδρου της Δημοκρατίας. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, πολλοί ήταν εκείνοι που θεώρησαν πως οι κινήσεις Χριστοδουλίδη γίνονταν με τη σιωπηρή εύνοια του προέδρου της Δημοκρατίας.

Ο πρόεδρος λέγεται πως έχει δυσφορήσει με τις κινήσεις του Νίκου Χριστοδουλίδη, ωστόσο όσοι γνωρίζουν την ιδιοσυγκρασία του ΥΠΕΞ θεωρούν δύσκολο να προχωρά σε τέτοιες κινήσεις χωρίς τη σιωπηρή συναίνεση του προέδρου Αναστασιάδη.

Ενας ανεξάρτητος υποψήφιος;

Το ενδεχόμενο παραίτησης του Νίκου Χριστοδουλίδη αμέσως προκαλεί νέα δεδομένα για τον ίδιο. Το να διεκδικήσει το χρίσμα εντός των συλλογικών σωμάτων έχει ήδη αποκλειστεί ιδιαίτερα μετά το διευρυμένο πολιτικό γραφείο. Βεβαίως, ο ίδιος ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν φαινόταν έτοιμος να προχωρήσει σε ένα τέτοιο βήμα εκτός αν η διαδικασία άνοιγε για όλα τα μέλη του κόμματος. Για πολλούς πλέον η ανεξάρτητη υποψηφιότητα θεωρείται μονόδρομος. Το πόσο βεβαίως μπορεί να πείσει ότι η υποψηφιότητα είναι ανεξάρτητη μετά τη γραπτή δήλωσή του προς τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ ότι ο πρόωρος προεκλογικός βλάπτει το κόμμα είναι ένα ζήτημα ανοικτό. Ερώτημα είναι αν μετά από αυτή την ολομέτρητη πίεση θα συνεχίσει να απολαμβάνει την ίδια δημοφιλία από την εκλογική βάση, αν αυτή θα συνθλιβεί από την κρεατομηχανή του κομματικού μηχανισμού ή αν θα ενισχυθεί. Το σίγουρο είναι πως ο προεκλογικός έχει ήδη ξεκινήσει, πρώτα και κύρια εντός της κυβερνώσας παράταξης.

Το κατά πόσο ισχυε κάτι τέτοιο ή όχι είναι ακόμη θολό. Το πρόσφατο παρελθόν από τις έριδες στο προεδρικό, στην Πινδάρου και στο Υπουργικό Συμβούλιο (βλέπε σελ. 6) καταδείκνυαν πως ο Νίκος Αναστασιάδης γύριζε από την άλλη, ενισχύοντάς τις. Υπάρχουν και οι εκτιμήσεις που ήθελαν τον ίδιο να ευνοεί μία κόντρα, καθώς θα τον καθιστούσε τον king maker της παράταξης, σε μία περίοδο που δεχόταν επιθέσεις. Το σίγουρο είναι πως ο Νίκος Αναστασιάδης θέλει

με κάθε τρόπο να κλειδώσει πως ο Δημοκρατικός Συναγερμός θα είναι στην εξουσία το 2023 και πως ο διάδοχός του θα του διασφαλίσει μία ομαλή επόμενη μέρα. Πλέον αντιλαμβάνεται πως ο εσωκομματικός πόλεμος είναι ανοικτός και τείνει να ανατινάξει το οποίο εγκέλημα επανεκλογής του ΔΗΣΥ.

Πέραν όμως του 2023, αυτό που θα πρέπει να αντιμετωπίσει αμέσως είναι τις έριδες εντός του Υπουργικού Συμβουλίου. Δεν είναι και καθημερινό φαινόμενο, ο υπουργός

Οικονομικών μιας κυβέρνησης να εξαπολύει δριμεία επίθεση στον υπουργό Εξωτερικών. Ούτε βεβαίως να σιγοντάρουν τον Κωνσταντίνο Πετρίδη και οι πλείστοι των υπουργών. Αντιθέτως, προκαλεί ανωμαλία και στην κυβέρνηση αλλά προετοιμάζει πως σφίγγει ο κλοιός για τον Νίκο Χριστοδουλίδη εντός του κυβερνητικού σχήματος.

Η συνάντηση των δύο Νίκων

Ήδη ο πρόεδρος της Δημοκρατίας αποκάλυψε σε πέραν των τριών ατόμων πως είναι έτοιμος να παύσει τον Νίκο Χριστοδουλίδη, αν δεν παρευρεθεί στο διευρυμένο Πολιτικό Γραφείο, πως έχει φτάσει στα όρια του με τις κινήσεις του υπουργού του και πως δεν πρόκειται να γίνει ο ίδιος ο Γιαννάκης Μάτσος. Τα σενάρια παραίτησης του υπουργού Εξωτερικών είχαν ξεκινήσει εδώ και δύο μήνες, όταν ο Αβέρωφ Νεοφύτου ζήτησε επιτακτικά απαντήσεις, με τον υπουργό Εξωτερικών να δηλώνει έτοιμος να υποβάλει την παραίτησή του για να διευκολύνει τον πρόεδρο. Οι δύο πολιτικοί άνδρες είχαν μία συνάντηση το μεσημέρι της Τετάρτης πριν από το Πολιτικό Γραφείο, όπου ο Νίκος Χριστοδουλίδης ενημέρωσε τον πρόεδρο ότι δεν πρόκειται να

παρευρεθεί λόγω ειλημμένων υποχρεώσεων. Τα περι ειλημμένων υποχρεώσεων ωστόσο αποτελούσαν προφάσεις, καθώς ο ίδιος δεν ήταν διατεθειμένος να ανοίξει τα χαρτιά του και γιατί είχε ενημερωθεί όπως λέγεται πως θα τύχει προπληκασμού. Το κατά πόσο κάτι τέτοιο ισχυε είναι βεβαίως θολό. Ο υπουργός Εξωτερικών φρόντισε να ανοίξει τα χαρτιά του για τη συνέχεια στον πρόεδρο Αναστασιάδη. Σε αυτό το πλαίσιο, το επόμενο διάστημα αναμένονται περισσότερες εξελίξεις και εντός του Υπουργικού Συμβουλίου εντός του ΔΗΣΥ και ίσως όπως λένε στο κυπριακό. Υπάρχει το σενάριο ο Νίκος Αναστασιάδης να παίξει τον ρόλο του συνενωτή της παράταξης, με ό,τι κι αν αυτό συνεπάγεται για το 2023. Στα κομματικά πηγαδάκια σημειώνουν πως είναι δύσκολο για τον ίδιο να θυσιάσει το πολιτικό του τέκνο. Υπάρχουν και εκείνοι βεβαίως που ανταπαντούν πως όσο ανώμαλες κι αν είναι οι σχέσεις του με τον Αβέρωφ, οι δύο τελικώς πάντα βρίσκονται στο ίδιο στρατόπεδο. Ενδεικτικό ότι το 2013, επέλεξε να θυσιάσει τον αγαπημένο του Τάσο Μητσόπουλο, όταν ο τελευταίος ήθελε να διεκδικήσει απέναντι από τον Αβέρωφ Νεοφύτου το κόμμα.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΤΙΓΚΡΑΝ ΜΚΡΤΣΙΑΝ**

Χρόνια κατοχής και χαμένων ευκαιριών

Ενας χρόνος έχει περάσει από τον τελευταίο επιθετικό πόλεμο εναντίον του Αρτσάχ. Ήταν ένας πόλεμος που ξεκίνησε το Αζερμπαϊτζάν, με μεγάλη υποστήριξη της Τουρκίας, συμπεριλαμβανομένων της εμπλοκής των Τζιχαντιστών από τη Συρία και τη Λιβύη, με εγκλήματα πολέμου που διαπράχθηκαν κατά συρροήν τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά τη λήξη των εχθροπραξιών. Παρ' όλα αυτά, στην αφήγηση κυριαρχούν ακόμη γεωπολιτικές επισκοπήσεις και πτυχές του διλήμματος ασφαλείας. Αυτό που λείπει είναι η ανησυχία για τη ζωή των απλών ανθρώπων και η ανησυχία για το μέλλον τους. Έκανε ο πόλεμος την περιοχή του Νοτίου Καυκάσου και τους λαούς του περισσότερο ή ίσως λιγότερο ασφαλείς – βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα ή και μακροπρόθεσμα; Μια σύντομη απάντηση στην τελευταία ερώτηση είναι προφανώς αρνητική. Και εδώ είναι μερικά σημεία για ποιο λόγο. Η διένεξη του Ναγκόρνο-Καραμπάχ αφορά δι' αφορούσε πάντα την άρνηση του Αζερμπαϊτζάν να αποδεχθεί το δικαίωμα του λαού του Αρτσάχ να ζήσει ασφαλώς και αξιοπρεπή ζωή στην ιστορική του πατρίδα. Για να το πω πιο ωμά – πρόκειται για το πιο θεμελιώδες από όλα τα δικαιώματα των ανθρώπων – το δικαίωμα στη ζωή. Και είναι αυτό που τίθεται υπό αμφισβήτηση εδώ και δεκαετίες.

Ήδη από τη δεκαετία του 1960

οι Αρμένιοι του Αρτσάχ έκαναν έκκληση στην τότε σοβιετική κυβέρνηση, να ανακαλέσει την παράνομη απόφαση του Στάλιν, του 1921, με την οποία είχε συμπεριληφθεί η περιοχή στο Αζερμπαϊτζάν. Ένα νέο κράτος δημιουργήθηκε το 1918 με την άμεση υποστήριξη του Ισλαμικού Στρατού του Καυκάσου, με επικεφαλής τον παντουρανιστή Τούρκο στρατηγό Νουρί Πασά. Το 1988 ο λαός του Αρτσάχ απευθύνθηκε ξανά στη Μόσχα με ένα αίτημα, να εφαρμόσουν το δικαίωμά τους στην αυτοδιάθεση. Γιατί; Οι αρχές στο Αζερμπαϊτζάν συστηματικά και για δεκαετίες συνέχιζαν μια πολιτική εθνοκαθάρσεων και πολιτιστικής γενοκτονίας κατά των Αρμενίων του Αρτσάχ. Διάφορες μορφές καταστολής και διακρίσεων κατά των Αρμενίων στο Σοβιετικό Αζερμπαϊτζάν ήταν ο λόγος που το 1965, το 1967, το 1977 και το 1988 συγκεντρώθηκαν δεκάδες χιλιάδες υπογραφές σε μορφές αναφορών και επιστολών καλώντας για μια δίκαιη λύση σε αυτό το ζήτημα, που θα ήταν να περάσει το Αρτσάχ υπό τον έλεγχο της Σοβιετικής Αρμενίας. Ήταν επίσης η επιθυμία να απελευθερωθούν από την καταπίεση, που οδήγησε τους Αρμένιους του Αρτσάχ να υπερασπιστούν τις ζωές τους στην πατρίδα τους κατά τη διάρκεια των πολέμων του 1991-94, το 2016 και το 2020.

Η πολιτιστική γενοκτονία και διάφορες μορφές βασανιστηρίων κατά του Αρτσάχ και του λαού του συνεχίζονται μέχρι και σήμερα,

ακόμη και μετά τον πόλεμο των 44 ημερών του 2020. Αμέσως μετά την υπογραφή της δήλωσης της 9ης Νοεμβρίου, το Αζερμπαϊτζάν άρχισε να την παραβιάζει συστηματικά και υποκριτικά, κατηγορώντας πάντα τους Αρμένιους. Όλα αυτά γίνονται με την άμεση υποστήριξη της Τουρκίας. Κάθε μέρα, ή μάλλον πολλές φορές την ημέρα, το τέλος του πολέμου το 2020. Αυτό δείχνει ότι ο απώτερος σκοπός του Αλίεφ είναι να απαλλαγεί από τους Αρμένιους και την κληρονομιά τους στο Αρτσάχ αρχικά και να ακολουθήσει σταδιακά η εκδίωξη των Αρμενίων και από την Αρμενία. Οι παράφρονες πράξεις βίας, οι βεβλωσεις και οι βανδαλισμοί αρμενικών πολιτιστικών μνημείων, εκκλησιών και νεκροταφείων γίνονται με άμεσες εντολές του Μπακού, που δεν επιτρέπουν ούτε στην UNESCO να επισκεφθεί την περιοχή. Τα αποκαλυπτήρια ενός αποτρόπαιου «Πάρκου Νίκας» στο Μπακού, που ενθαρρύνει τα παιδιά να το επισκεφτούν και να γελοιοποιούν τους Αρμένιους έχει ήδη χαρακτηριστεί ως το «πάρκο των Ναζί». Κοινή είναι επίσης η ρατσιστική γλώσσα που σαφώς στοχεύει στην απανθρωποποίηση των Αρμενίων π.χ. «άγρια φυλή», «βάρβαροι», «σκυλιά», «άγριος εχθρός», «ιός πιο επικίνδυνος από τον κορωνοϊό» κ.λπ. που φέρνει στο μυαλό κάποιου τους χειρότερους ιστορικούς εγκληματίες του κόσμου.

Οι ψευδείς δίκες κατά των Αρμενίων αιχμαλώτων πολέμου είναι

άλλη μια κραυγαλέα ασέβεια προς την Διεθνή Κοινότητα, καθώς αυτό είναι ένα από τα λίγα σημεία που πολλές χώρες και Διεθνείς Οργανισμοί έχουν θέσει ως επείγον ανθρωπιστικό ζήτημα. Από την άλλη πλευρά, ούτε ένας Αζέρος εγκληματίας πολέμου δεν έχει κατηγορηθεί ποτέ, πόσο μάλλον καταδικαστεί, ακόμη κι αν υπάρχουν πολλά στοιχεία για τέτοια εγκλήματα. Οι στρατιώτες του Αζερμπαϊτζάν βιντεοσκοπούσαν οι ίδιοι πώς σφαγιάζαν Αρμένιους αιχμαλώτους, συμπεριλαμβανομένων και ηλικιωμένων πολιτών και όχι μόνο. Οι δηλώσεις ότι δεν υπάρχει περιοχή που λέγεται Ναγκόρνο-Καραμπάχ και ότι δεν υπάρχει πια διένεξη Ναγκόρνο-Καραμπάχ είναι άλλη μια απόδειξη για τη συνεχή άρνηση κάθε τι που είναι Αρμενικό. Λοιπόν, μπορούμε να περιμένουμε δικαιοσύνη από μια χώρα όπου ο εθνικός ήρωας είναι κάποιος που δολοφόνησε με τσεκούρι έναν Αρμένιο αζιωματικό το 2004, όταν εκείνος κοιμόταν; Σαφώς, η εμπλοκή της στρατιωτικής ηγεσίας της Τουρκίας σε αυτόν τον πόλεμο, η βοήθεια της Τουρκίας με όπλα, πληροφορίες και μονάδες ειδικών δυνάμεων, καθώς και στρατολόγηση και αποστολή στην εμπόλεμη ζώνη δυνάμεων τζιχαντιστών από τη Συρία για να πολεμήσουν για το Αζερμπαϊτζάν, μόνο ενθάρρυνε τον Αλίεφ, ο οποίος έχει βάλει σκοπό να περιφέρεται στη χώρα του με στρατιωτική στολή και να καυχείται για τον «ισχυρό Στρατό του Αζερμπαϊτζάν».

Παρόλα αυτά, οι Συμπρόεδροι της Ομάδας Μίνσκ του ΟΑΣΕ (ΗΠΑ, Ρωσία και Γαλλία), που είναι το διεθνώς εξουσιοδοτημένο σχήμα για διαπραγματεύσεις για μια ειρηνική διευθέτηση της διένεξης του Ναγκόρνο-Καραμπάχ, επιβεβαιώνουν ότι για μια διαρκή λύση χρειάζονται ακόμη διαπραγματεύσεις καθώς επίσης και ότι το καθεστώς του Ναγκόρνο-Καραμπάχ θα πρέπει να καθοριστεί. Τον Ιλχάμ Αλίεφ δεν τον νοιάζει. Στην πραγματικότητα, ο Αλίεφ αμέσως μετά τον πόλεμο, κατά τη διάρκεια μιας «παρέλασης νίκης» στο Μπακού, αναφέρθηκε στην πρωτεύουσα της Αρμενίας, το Ερεβάν, στη λίμνη Σεβάν και στο Σιούνικ ως «ιστορικά εδάφη του Αζερμπαϊτζάν». Ως εκ τούτου, οι στρατιώτες του Αζερμπαϊτζάν έχουν το θράσος να προκαλούν συνεχώς τους Αρμένιους, να διεισδύουν και ακόμη και να καταλαμβάνουν ορισμένες περιοχές του κυρίαρχου εδάφους της Αρμενίας. Οι συνεχείς δηλώσεις του Αλίεφ για τον «διάδρομο Zangezur» (είναι η περιοχή Σιούνικ της Αρμενίας που συνορεύει με το Ιράν) στοχεύουν, όπως ομολόγησε ο ίδιος ο Αλίεφ, στην πραγματοποίηση του παντουρανιστικού ονείρου – ενοποίηση όλων των τουρκικών λαών. Οι επιθέσεις της 14ης και 16ης Νοεμβρίου στα νοτιοανατολικά εδάφη της Αρμενίας από το Αζερμπαϊτζάν με τη χρήση πυροβολικού και βαρέως εξοπλισμού και η παραβίαση της εδαφικής ακεραιότητας της Αρμενίας πρέπει να γίνουν κατανωπές

από αυτό το κομβικό σημείο. Η ρητορική και οι ενέργειες του Αζερμπαϊτζάν αποτελούν υπαρξιακή απειλή για την κυριαρχία της Αρμενίας και όχι μικρότερη παντουρανιστική απειλή για ολόκληρη την περιοχή – από την Ευρώπη μέχρι την Κίνα, από τη Ρωσία έως και το Ιράν.

Είναι σαφές ότι η επανέναρξη των διαπραγματεύσεων είναι η μόνη οδός για την εξερεύνηση μόνιμης λύσης σε αυτή τη μακροχρόνια διένεξη. Είναι επίσης σαφές ότι οι Αρμένιοι του Αρτσάχ αγαπούν την ελευθερία και δεν μπορούν να ζήσουν υπό την κυριαρχία του αυταρχικού Αζερμπαϊτζάν. Το αποτέλεσμα θα ήταν ο θάνατος ή η πλήρης αποαρμενοποίηση του Αρτσάχ, κάτι που δεν μπορούμε να σκεφτούμε και πρέπει να κάνουμε ό,τι είναι δυνατόν, για να μη συμβεί, όσο δεν είναι πολύ αργά. Εάν η ευθύνη προστασίας έχει οποιαδήποτε σημασία, τότε κάθε χώρα ξεχωριστά και η Διεθνής Κοινότητα συλλογικά, θα πρέπει να σταθούν όρθιοι και να δείξουν ξεκάθαρα στους Αζέρους ότι αυτή η συμπεριφορά δεν θα γίνει ανεκτή. Στοχευμένες εκκλήσεις και συγκεκριμένες ενέργειες είναι πλέον ζωτικής σημασίας περισσότερο από ποτέ. Ενεργώντας μπορούμε σημαίνει ότι αποδέχονται σιωπηλά την εθνοκάθαρση του Αρτσάχ από τον Αλίεφ.

Ο κ. Τιγκράν Μκρτσιαν είναι διοριζόμενος έκτακτος και πληρεξούσιος πρέσβης της Δημοκρατίας της Αρμενίας στην Ελληνική Δημοκρατία.

Οι προϋποθέσεις για τον εκλεκτό του '23

Μετρά η αξιοπιστία, η εντιμότητα, η εκλεξιμότητα αλλά και διασφάλιση συνοχής της βάσης μας, λέει ο Στέφανος Στεφάνου

Συνέντευξη στη

ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Ένας πολιτικός, πρώτα απ' όλα, πρέπει να είναι ειλικρινής και να παραδέχεται λάθη. Είναι γεγονός ότι ενόχλησε η εικόνα. Πρώτα απ' όλα εμένα. Μόλις είδα τη φωτογραφία είπα ότι έγινε λάθος και έπρεπε να αποφευχθεί», λέει στην «Κ» ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου, σχολιάζοντας την περιβόητη φωτογραφία του δείπνου δίπλα από τον Χρίστο Χρίστου του ΕΛΑΜ. Ανοίγει τα χαρτιά του για τις προεδρικές εκλογές, σημειώνοντας πως στόχος είναι να μιλήσει με όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης, πλην του ΕΛΑΜ, καθώς πρώτιστος στόχος είναι να απαλλαγεί ο τόπος από την «κακοδαιμονία κυβέρνησης του ΔΗΣΥ». Παραδέχεται πως έχει ήδη συζητήσει έστω και εμβρυακά με τον Νικόλα Παπαδόπουλο το 2023 και βάζει τις προϋποθέσεις για τον εκλεκτό του κόμματος.

—**Η ανακαίνιση του γραφείου είναι ο δικός σας συμβολισμός πως το ΑΚΕΛ ανανεώνεται;**

—Ήταν απόφαση από παλιά πως το κτήριο θα εξωραϊζόταν και θα βελτιωνόταν. Πήρε παράταση λόγω κορωνοϊού και τώρα, με τη νέα ηγεσία, ξεκινήσαμε από το γραφείο του γ.γ. του ΑΚΕΛ.

—**Πάμε σε αποκαθήλωση συμβόλων, αν λάβουμε υπόψη ότι έφυγαν εικόνες προκατόχων και θεωρητικών της Αριστεράς από τους τοίχους;**

—Κατ' αρχάς δεν είναι αποκαθήλωση, γιατί η αποκαθήλωση σημαίνει πως φεύγω κάτι γιατί δεν πιστεύω σε αυτό. Κι εμείς είμαστε σταθεροί στην ιδεολογία μας. Τους κλασικούς του μαρξισμού πρέπει να τους έχεις πρώτα απ' όλα στο μυαλό και την καρδιά και το πιο σημαντικό, να σε καθοδηγούν στην πολιτική σου δράση. Είναι με την καθοδήγηση αυτής της ιδεολογίας που το ΑΚΕΛ έγινε το ΑΚΕΛ που όλοι γνωρίζουν. Μεγάλο, μαζικό, διεκδικητικό, με ρόλο και αποτελεσματικότητα υπέρ των εργαζομένων, αλλά και για τη χώρα. Τώρα προσπαθούμε να επαναφέρουμε το ΑΚΕΛ εκεί που ήταν, πάλι με την ιδεολογία μας στην καρδιά και στο μυαλό. Έτσι θα πορευθούμε για να βγούμε ξανά μπροστά και επανέλθουμε εκεί που παραδοσιακά βρισκόμασταν.

—**Στην καρδιά και στο μυαλό ωστόσο στελέχη σας θέλουν συχνά να επικαλούνται τη μαρξιστική λενινιστική προσέγγιση και τα σύμβολα. Τους ενόχλησε η «αποκαθήλωση»;**

—Επαναλαμβάνω ότι δεν αποκαθλώσαμε οτιδήποτε. Οι συμβολισμοί διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην πολιτική. Οι φωτογραφίες και τα σύμβολα δεν φτυγαν. Υπάρχουν σε διάφορους χώρους στο κτήριο. Θέλουμε ταυτόχρονα να δημιουργήσουμε έναν χώρο όπου θα εκφράζονται με συμπυκνωμένο τρόπο η ιδεολογία, η ιστορία και οι αγώνες του κόμματος. Ένα μουσείο του Κόμματος. Δεν έχουμε

“

Θα εξαντλήσουμε κάθε πιθανότητα, κάθε δυνατότητα και κάθε περιθώριο για να πετύχουμε τον στόχο της απαλλαγής του τόπου από την κακοδαιμονία που παίρνει την Κύπρο δεκαετίες πίσω.

“

Πρώτα απ' όλα ενόχλησε εμένα η εικόνα δίπλα στο ΕΛΑΜ. Μόλις είδα τη φωτογραφία είπα ότι έγινε λάθος και έπρεπε να αποφευχθεί.

απαρνηθεί την ιδεολογία μας, κάθε άλλο. Με την καθοδήγηση της ιδεολογίας μας και τη διαλεκτική προσέγγισή της επιδιώκουμε η πολιτική μας να είναι αποτελεσματική και αντίξια των 95 χρόνων προσφοράς του ΑΚΕΛ.

—**Ο φοιτητής της Βουλγαρίας Στέφανος Στεφάνου αν έβλεπε αυτό το νέο γραφείο πως θα το σχολίαζε;**

—Ποιος είπε ότι ένα αριστερό κόμμα δεν πρέπει να έχει αισθητική και να μην θέλει να έχει το state of the art στην τεχνολογία; Μακάρι να είχαμε την οικονομική δυνατότητα για ένα νέο κτήριο που να διέθετε όλες τις τεχνολογικές και άλλες υπηρεσίες που είναι απαραίτητες στη σύγχρονη εποχή. Δυστυχώς, δεν έχουμε τις οικονομικές δυνατότητες και γι' αυτό περιοριζόμαστε στις βελτιώσεις και ανακαίνισεις. Πέραν τούτου, ζούμε στην εποχή των εικόνων. Θέλουμε να έχουμε και μια καλύτερη εικόνα. Να μην αδικούμε τους εαυτούς μας. Είμαστε πολύ πιο σύγχρονοι και πολύ πιο μπροστάρηδες από ό,τι κάποιοι θεωρούν πως είμαστε.

—**Μιλήσαμε για την εικόνα και οι εικόνες ενισχύουν ή αποδοκλινούν αφηγήματα. Ξέρετε, ενόχλησε πολύ η εικόνα σας δίπλα από τον Χρίστο Χρίστου στο περιβόητο δείπνο.**

—Θέλω να είμαι ειλικρινής, γιατί πιστεύω πολύ ότι ένας πολιτικός πρώτα απ' όλα πρέπει να είναι ειλικρινής και να παραδέχεται λάθη. Είναι γεγονός ότι ενόχλησε η εικόνα. Πρώτα απ' όλα εμένα. Μόλις είδα τη φωτογραφία είπα ότι έγινε λάθος και έπρεπε να αποφευχθεί. Ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι η

«Είμαι αρκούντως ρεαλιστής να γνωρίζω ότι πάντοτε σε μια εκλογική μάχη πρέπει να μετράς τα κουκιά σου για να δεις αν σου βγαίνουν», λέει στην «Κ» ο Στέφανος Στεφάνου για το ενδεχόμενο υποψηφιότητάς του.

προσκόληση που έγινε ήταν για Συμβούλιο Αρχηγών, στο οποίο δεν τίθεται θέμα θεσμικά να μην πηγαίνουμε, όπως και στο Εθνικό Συμβούλιο, έπρεπε να είχα καλύτερα αντανακλαστικά και να προβλέψω την εξέλιξη από τη στιγμή που τελικά υποβαθμίστηκε σε δείπνο και μάλιστα χωρίς ατζέντα. Η παρουσία μας βεβαίως ποσώς αλλάζει την κρουστικότητα θέση που έχουμε σε σχέση με τη θέση μας για το ΕΛΑΜ ή για την κυβέρνηση. Γιατί είμαστε το μοναδικό κόμμα που στέκεται με συνέπεια απέναντι στο παράρτημα της Χρυσής Αυγής, η ηγεσία της οποίας βρίσκεται στη φυλακή.

—**Το προηγούμενο διάστημα αναβίωσε το Κυπριακό με τα έγγραφα του Κραν Μοντάνα. Βόλεψε το ότι βρισκόσασταν στο εξωτερικό και δεν χρειάστηκε να κάνετε δηλώσεις επ' αυτού;**

—Μα τοποθετηθήκαμε. —**Τοποθετήθηκαν άλλοι και όχι εσείς.**

—Καλά το ΑΚΕΛ είτε τοποθετείται μέσω του γ.γ. του είτε του εκπροσώπου Τύπου, είτε άλλου πρωτοκλασάτου στελέχους έχει διαφορά; Άλλοι μπορεί να κάνουν αυτές τις πρακτικές για να καλύψουν διάφορα ακροσκήρια. Το ΑΚΕΛ έχει ένα αφήγημα για τα ζητήματα και ένα αφήγημα λέει. Το γεγονός ότι εγώ ήμουν στο εξωτερικό ποσώς έχει να κάνει με το πώς εκφράστηκε το ΑΚΕΛ. Και στην Κύπρο να ήμουν πάλι τα ίδια θα λέγαμε και ενδεχομένως πάλι να μην ήμουν αυτός που θα έλεγε. Μην ξεχνάτε πως ήμουν σε δύο ταξίδια σε δύο σημαντικές πρωτεύουσες για την Κύπρο, τις Βρυξέλλες και το Λονδίνο. Προτίμησα να επικεντρωθώ στις σημαντικές επαφές που είχα για να προωθήσουμε ως Κόμμα την υπόθεση της λύσης. Το ΑΚΕΛ ήταν ξεκάθαρο για τα ζητήματα του Κραν Μοντάνα. Την ίδια ώρα επικεντρωθήκαμε σ' αυτό που πρέπει να κάνουμε τώρα. Εμάς μας ανχώνει η κατάσταση, την οποία εκμεταλλεύεται η Τουρ-

κία για να προωθεί την οριστική διχοτόμηση. Εάν πραγματικά ανησυχούμε για τη διχοτόμηση επιβάλλεται να ψάχνουμε συνεχώς διεξόδους, να αναλαμβάνουμε πρωτοβουλίες οι οποίες να μας βοηθήσουν να σταματήσει αυτός ο κατήφορος. Το ΑΚΕΛ δίνει διεξόδο με την πρότασή του για το πώς θα σπάσει το αδιέξοδο και θα επαναρχίσουν οι διαπραγματεύσεις. Δεν λέμε ότι η πρότασή μας ως διά μαγίας θα λύσει τα προβλήματα, αλλά όταν αυτός που διαχειρίζεται το Κυπριακό, ο πρόεδρος δηλαδή, δεν δέχεται καν να την συζητήσει τότε έχουμε δικαίωμα να του λέμε ότι η παθητικότητα του αφήνει χώρο στην Τουρκία να προωθεί τη διχοτόμηση.

—**Ξέρετε τι λένε. Ότι οι προεδρικές εκλογές είναι ένα crash test για σας προσωπικά και για το κόμμα.**

—Τα πραγματικά crash test είναι αυτά που εξαρτώνται πλήρως από εμάς. Κι αυτά είναι πρώτα απ' όλα

οι αλλαγές στο κόμμα και οι αλλαγές που το κόμμα πρέπει να κάνει για την ενίσχυση του ρόλου του με την κοινωνία. Οι προεδρικές εκλογές είναι ένα τεράστιο στοίχημα κρίσιμης σημασίας για τη χώρα και τον λαό μας. Το πώς θα διαμορφωθεί όμως το εκλογικό σκηνικό δεν εξαρτάται μόνο από εμάς. Έχει κι άλλους πρωταγωνιστές. Αυτό που μπορώ να διαβεβαιώσω όμως είναι ότι εμείς θα εξαντλήσουμε κάθε πιθανότητα, κάθε δυνατότητα και κάθε περιθώριο για να πετύχουμε τον στόχο της απαλλαγής του τόπου από την κακοδαιμονία που παίρνει την Κύπρο δεκαετίες πίσω.

—**Είναι η κυβέρνηση Αναστασιάδη η κακοδαιμονία;**

—Είναι η κυβέρνηση του ΔΗΣΥ. Και το λέω τούτο γιατί δεν μπορεί ο κ. Νεοφύτου τώρα να επαγγέλεται ξανά μια νέα αρχή, όταν έχει εννέα χρόνια που κρατά στους ώμους του τον Αναστασιάδη, του παρέχει κάθε κάλυψη και κάθε στήριξη. Δεν μπορείς να είσαι εφ' όλης της ύλης σε μια κυβέρνηση και ξαφνικά να ξεκινάς εκστρατεία και να λες ότι θα πετύχω αλλαγή μετά από 10 χρόνια που άλλαξαν τα φώτα των πολιτών με τις πολιτικές τους. Η αλλαγή που εμείς θέλουμε να πετύχουμε έχει προοδευτικό περιεχόμενο. Γι' αυτό και βάζουμε συγκεκριμένες προδιαγραφές. Θα δούμε προγράμματα, θα δούμε και θέσεις και ασφαλώς θα δούμε και πρόσωπα, γιατί έτσι όπως είναι το πολιτικό σύστημα στην Κύπρο το πρόσωπο παίζει καθοριστικό ρόλο.

—**Αποκλείεται μία δική σας υποψηφιότητα;**

—Δεν προαποκλείουμε τον εαυτό μας. Παλιά το ΑΚΕΛ ξεκινούσε με το δεδομένο ότι δεν διεκδικεί ως κόμμα αλλά ότι υποστήριζε άλλον. Το 2008 έκανε μία νέα αρχή με τον Δημήτρη Χριστόφια και αυτό άνοιξε μια καινούργια ιστορική σελίδα που κατά την άποψή μου δεν πρέπει να κλείσει. Την ίδια στιγμή είμαι αρκούντως ρεαλιστής να γνωρίζω ότι πάντοτε σε μια εκλογική μάχη για την προεδρία του κράτους πρέπει να μετράς τα κουκιά σου για να δεις αν σου βγαίνουν. Κι εμείς αυτό θα ψάξουμε με τις προδιαγραφές που ανέφερα προηγουμένως. Δεν θα κάνουμε τη χάρη στον Συναγερμό να έχουμε μία υποψηφιότητα, η οποία απλώς θα κερδίσει τις εντυπώσεις.

—**Έγινε στο παρελθόν;**

—Οχι. Εμείς δεν ξεκινούμε με το ποιον θα βάλουμε. Ξεκινούμε με το πώς θα πετύχουμε τον στόχο. Και γι' αυτό επιβάλλεται να αναζητίες συνεργασίες και συμμαχίες. —**Προτεραιότητα είναι η συνεργασία με το ΔΗΚΟ;**

—Ασφαλώς και το ΔΗΚΟ είναι στις προτεραιότητες, είναι το δεύτερο μεγαλύτερο κόμμα της αντιπολίτευσης και έχουμε και ιστορία συνεργασιών. Φυσιολογικά θα συζητήσουμε με το ΔΗΚΟ, καθώς και με τους Οικολόγους και με άλλους για να δούμε μέχρι πού μπορούμε να φτάσουμε.

Συζητήσαμε με τον Νικόλα το σενάριο του κεντροδεξιού υποψήφιου

—**Έχετε ήδη συζητήσει με τον Νικόλα Παπαδόπουλο, έχετε συναντηθεί...**

—Με τον Νικόλα και με άλλα στελέχη του ΔΗΚΟ, έτσι κι αλλιώς συναντιόμαστε για τη συζήτηση διαφόρων ζητημάτων που βρίσκονται ενώπιόν μας. Όπως για παράδειγμα το θέμα με τον ΦΠΑ στον ηλεκτρισμό, με μια πρόταση που μαζί την υποστηρίξαμε. Όταν συναντιόμαστε δεν μπορεί να μη συζητήσεις και το μείζον, που είναι οι προεδρικές εκλογές και η ανάγκη της αλλαγής. Αυτό όμως δεν έγινε με ένα δομημένο τρόπο, αφού εμείς ακόμα δεν είμαστε έτοιμοι. Πρέπει πρώτα απ' όλα εμείς να καταλήξουμε για το πλαίσιο για να μπορούμε να απευθυνόμαστε και στους άλλους.

—**Και οι Οικολόγοι είναι στις ίδιες προτεραιότητες;**

—Ασφαλώς, αλλά θα προσπαθήσουμε να συζητήσουμε και με την

ΕΔΕΚ και τη ΔΗΠΑ. Θα συζητήσουμε μαζί τους. Πρώτα απ' όλα να δούμε αν συμμερίζονται την ίδια ανάγκη που εμείς νιώθουμε, ότι αυτή η κυβέρνηση πρέπει να φύγει.

—**Το ΔΗΚΟ δεν φαίνεται να το συμμερίζεται πλήρως...**

—Αυτό που εγώ προσλαμβάνω από τις παρεμβάσεις και τις δηλώσεις των στελεχών του ΔΗΚΟ είναι ότι και αυτοί συμμερίζονται την ίδια ανάγκη μαζί μας για αλλαγή. Αλλά για το ΔΗΚΟ είναι καλύτερα να μιλήσει η ηγεσία του ΔΗΚΟ, δεν θα μιλήσω εγώ εκ μέρους τους. Εγώ αυτό που λέω είναι ότι κάποια στιγμή θα βρεθούμε με το ΔΗΚΟ για να δούμε αν υπάρχει δυνατότητα για συνεργασία. Δεν μπορώ να γνωρίζω ποια θα είναι η κατάσταση. Πριν να γίνει αυτό, λογικό είναι το κάθε κόμμα να αποφασίσει για τα δικά του όρια και πλαίσια. Τουλάχιστον το ΑΚΕΛ αυτό θα κάνει.

—**Εσείς πού είστε τώρα;**

—Αρχίσαμε να συζητούμε εντός του κόμματος με βάση τις διαδικασίες που έχουμε. Θα αποφασίσουμε για το πλαίσιο στο οποίο θα κινηθούμε, θα δούμε τις απόψεις και τις διαθέσεις της κοινοτικής βάσης, θα πάρουμε την εξουσιοδότηση από πλευράς των σωμάτων του κόμματος για το πώς θα κινηθούμε παρακάτω.

—**Σε μία προηγούμενη συνέντευξη, ως εκπρόσωπος Τύπου του ΑΚΕΛ, είπατε πως ο ΑΚΕΛικός κόσμος δεν έχει ξεχάσει την πολεμική Παπαδόπουλου. Αυτές οι πληγές έχουν επουλωθεί;**

—Πιστεύω ότι ο χρόνος είναι ο καλύτερος γιατρός όχι για να ξεχνάς, αλλά για να μπορείς να διαχειριστείς καλύτερα τα συναισθήματα που ασφαλώς αποτελούν μέρος της διαδικασίας διαμόρφωσης πολιτικής. Όντως, ο χρόνος κλείνει πληγές,

δεν μπορώ όμως να γνωρίζω κατά πόσο αυτές έχουν πλήρως επουλωθεί ανάμεσα στον κόσμο. Το βέβαιο είναι ότι από τότε έχουν γίνει σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της συνεργασίας μεταξύ των δύο κομμάτων εντός και εκτός Βουλής.

—**Δεν έχετε απορρίψει εσείς το ενδεχόμενο υποψηφιότητας του Νικόλα Παπαδόπουλου, όπως ο Άντρος Κυπριανού. Είναι λόγω αβρότητας; Λόγω διαπραγματεύσεως;**

—Από τη στιγμή που εκλέχθηκε μια νέα ηγεσία θεώρησα ότι δεν θα έπρεπε να αρχίσω να προβαίνω σε δηλώσεις γι' αυτά τα θέματα πριν τα συζητήσουμε εντός του κόμματος. Όταν θα έχουμε τις αποφάσεις, τότε θα μπορούμε να πούμε περισσότερα δημοσίως.

—**Υπάρχουν κόκκινες γραμμές για τον υποψήφιο;**

—Ασφαλώς και υπάρχουν. Κι αυτές βγαίνουν πρώτα απ' όλα από τις θέσεις του καθενός, να είναι τέτοιες που να συνάδουν στα βασικά με δικές σου θέσεις. Ασφαλώς και μετρά η αξιοπιστία, η εντιμότητα, η εκλεξιμότητα. Να διασφαλίζει τη μεγαλύτερη δυνατή συνοχή της εκλογικής σου βάσης. Όλα αυτά τα βάζεις κάτω και μέσα από όλη αυτή τη διαλεκτική σύνθεση αυτών των δεδομένων φτιάχνεις και το προφίλ του υποψήφιου. Ή της υποψήφιας...

—**Μπορεί να είναι ένας υποψήφιος από την Κεντροδεξιά;**

—Δεν θέλω να χωροθετήσω με αυτό τον τρόπο τις αναζητήσεις μας, γιατί υπάρχει το ενδεχόμενο μια τέτοια προσέγγιση να αποπροσανατολίσει από το βασικό. Και το βασικό είναι οι θέσεις στα σημαντικά θέματα, η αξιοπιστία, η συνέπεια, η εκλεξιμότητα. Όλα αυτά τα οποία αντικειμενικά βάζεις

κάτω για να αποφασίσεις για μια υποψηφιότητα που να έχει προοδευτικά χαρακτηριστικά και την ίδια ώρα να έχει σοβαρές πιθανότητες εκλογής.

—**Ένας υποψήφιος για παράδειγμα που βρισκόταν στην κυβέρνηση Αναστασιάδη είναι κόκκινη γραμμή ή το συζητάτε;**

—As το αφήσουμε και αυτό στην συζήτηση που θα γίνει στα σώματα, γιατί δεν θέλω να προκαταλάβω οτιδήποτε ούτε και να προσεγγίσω το κόμμα. Συλλογικά θα αποφασίσουμε για τις προεδρικές εκλογές. Ο καθένας δικαιούται να έχει τις απόψεις του, μέσα από τις διαδικασίες μας θα αποφασίσουμε κι έπειτα όλοι θα πρέπει να συστρατευθούμε πίσω από τις αποφάσεις. Ως γ.γ. του Κόμματος θέλω πρώτα απ' όλα εγώ να σέβομαι τις διαδικασίες για να μπορώ να απαιτώ το ίδιο να κάνουν όλοι οι υπόλοιποι.

FLIC STARS AWARDS

**Κρατάμε την εγκυρότητα και την παράδοση των «Χρυσών Σκούφων»
Αλλάζουμε όνομα & στοχεύουμε στο αύριο με τα «Χρυσά Αστέρια»**

Είμαστε μια μεγάλη ομάδα Κύπριων και Ελλαδιτών. Θεμέλιο της προσπάθειάς μας είναι ο Διονύσης Κούκης. Εμπνευστής και δημιουργός του Ελλαδικού περιοδικού «Αθηνόραμα», της μεγάλης εκδοτικής επιτυχίας της δεκαετίας 1980, που σαράντα χρόνια μετά εξακολουθεί να είναι leader στον χώρο του.

Ο κ. Διονύσης Κούκης είναι βασικός συντελεστής της υλοποίησης του θεσμού των «Χρυσών Σκούφων», πρόεδρος των σχετικών με τη γαστρονομία επιτροπών αξιολόγησης, έμπειρος κριτικός γεύσης και αξιολογητής κρασιών και αλκοολούχων ποτών, με διεθνή εμπειρία. Αποτελεί μια μοναδική εγγύηση για τη σοβαρότητα και το αξιόπιστο του εγχειρήματός μας.

Στόχος μας είναι:

- Να συμβάλουμε στο πέρασμα της κυπριακής εστίασης σε ένα άλλο υψηλότερο επίπεδο, που θα την κάνει ικανή να ανταγωνίζεται την οποιαδήποτε διεθνή κουζίνα.
- Να αναδείξουμε και να τιμήσουμε την παραδοσιακή, αλλά και τη σύγχρονη κυπριακή κουζίνα και αυτούς που την υπηρετούν.
- Να αναδείξουμε τα ιδιαίτερα, ποιοτικά κυπριακά προϊόντα και να συμβάλουμε στην προσπάθεια να γίνουν διεθνώς περιζήτητα.
- Να γίνουμε μοχλός ανάπτυξης του γαστρονομικού τουρισμού στην Κύπρο.
- Να συμβάλουμε, με όλα τα παραπάνω, στη δημιουργία ανάπτυξης για τη χώρα.

Συνεργαζόμαστε και υποστηρίζουμε όσους υπηρετούν με ειλικρίνεια και συνέπεια αυτούς τους στόχους.

Αντλούμε έμπνευση από το παρελθόν και την παράδοση, για να υπηρετήσουμε την κυπριακή γεύση και τα προϊόντα της με τα FLIC Stars Awards.

Στοιχεία για κυκλώματα στο μεταναστευτικό

Παραδοχές υπ. Εσωτερικών Ν. Νουρή για δικηγόρους που προσπαθούσαν να ελευθερώσουν υπόπτιους σε τρομοκρατικές υποθέσεις

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Την ύπαρξη λαθών στη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, παραδέχεται ο υπουργός Εσωτερικών, απορρίπτοντας κατηγορηματικά όσα του προσάπτονται για ελλείμματα ευαισθησίας σε ανθρωπιστικά ζητήματα μεταναστών. Στη συνέντευξή του στην «Κ», ο Νίκος Νουρής ξεδιπλώνει το σκεπτικό της κυβερνητικής πολιτικής στις προσφυγικές ροές, αποκαλύπτοντας την ύπαρξη κυκλωμάτων και κάνοντας αναφορές για εμπλοκή δικηγόρων στη νομιμοποίηση αλλοδαπών. Μάλιστα, αναφέρεται και σε περιπτώσεις δικηγόρων που προσπαθούσαν να ελευθερώσουν αλλοδαπούς, οι οποίοι ήταν υπό κράτηση για εμπλοκή σε υποθέσεις τρομοκρατίας. Στο άλλο σημαντικό θέμα, αυτό της μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης, ο υπουργός Εσωτερικών, ενόψει και των τελικών προτάσεων των κομμάτων, προειδοποιεί για τον τελικό αριθμό των νέων οντοτήτων που θα δημιουργηθούν, ενώ ρίχνει περισσότερο φως για τη συμμετοχή του Δήμου Στροβόλου στο νέο Δήμο Λευκωσίας και τις επιλογές που υπάρχουν.

—Είστε δύο χρόνια υπουργός Εσωτερικών. Είστε ικανοποιημένος από τη διαχείριση του μεταναστευτικού ζητήματος;

—Είμαι ικανοποιημένος από τις προσπάθειες που έχουμε καταβάλει γιατί είναι υπεράνθρωπες και πολύ συγκεκριμένες. Ξεκαθαρίσαμε πως υπάρχουν τέσσερις δίοδοι εισόδου στη Δημοκρατία. Ήταν μέσα από τη διαδικασία φοιτητών, των εικονικών γάμων, από τις θαλάσσιες ροές και την πράσινη γραμμή. Ανακόψαμε τους εικονικούς γάμους νομοθετικά, με αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου τους εικονικούς φοιτητές, με διενθείς συμβάσεις περιορίσαμε τις θαλάσσιες ροές, όπως με τον Λίβανο, και συνεχίζει ως ακήλιους πτέρνα των εισροών στη Δημοκρατία η πράσινη γραμμή. Όμως και εδώ έγιναν σημαντικά βήματα προόδου. Περράσαμε ξεκάθαρη θέση στην Ε.Ε. ότι όπως ζητείται σωστή διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε., προστίθεται και η πράσινη γραμμή με την υπόμνηση ότι δεν αποτελεί εξωτερικό σύνορο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αυτή είναι η ξεκάθαρη θέση της κυπριακής κυβέρνησης την οποία υιοθέτησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η πράσινη γραμμή είναι ο χώρος από τον οποίο εισέρχεται το 80% των πα-

ράτυπων ροών στην Κυπριακή Δημοκρατία. Εκείνο για το οποίο δεν είμαι ικανοποιημένος είναι ότι δεν έχουμε αποτελεσματικότητα στις επιστροφές και εισροές. Για τις εισροές, η διαχείριση της πράσινης γραμμής έχει δυσκολίες. Είναι μια γραμμή 184 χιλιόμετρα, επειδή δεν είναι το εξωτερικό μας σύνορο δεν μπορούμε να υψώσουμε φράκτες όπως το έπραξαν η Ελλάδα, η Πολωνία και η Λιθουανία. Δεν είχαμε τα κατάλληλα μέτρα επιτήρησης γι' αυτό πήραμε και θα πάρουμε μέτρα. Για τις επιστροφές δεν νοείται να έχουμε δομήσει μια μεταναστευτική πολιτική και από 1η Ιανουαρίου, μόνο για τη φετινή

“

Είναι αναπόφευκτο κάποιες ενέργειες ή παραλείψεις ενδεχομένως να είναι στη σφαίρα παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δεν αποδέχομαι όμως κανένα χαρακτηρισμό για όσους υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας αλλά και στο πρόσωπό μου.

χρονιά, να έχουμε επιδώσει 9.500 απορριπτικές αιτήσεις ασύλου και να έχουμε πετύχει την επιστροφή μόνο 1.087. Αυτό σημαίνει πως υπάρχει μια αδυναμία που δεν είναι μόνο της Κυπριακής Δημοκρατίας αλλά της Ε.Ε.

—Οι επικριτές σας, αν έχω αντιληφθεί σωστά, σας προσάπτουν εκτός των άλλων και ελλείμματα ευαισθησίας σε ανθρωπιστικά ζητήματα του μεταναστευτικού ζητήματος.

—Εγώ θέλω να υπερασπιστώ τους ανθρώπους της Λιμενικής, της Αστυνομίας, της Υπηρεσίας Μετανάστευσης, γιατί διαχειρίζονται ένα εξαιρετικά δύσκολο πρόβλημα και μια επίσκεψη στο Πουρνάρα είναι αρκετή. Προχωρούμε με αλχημείες για να προσφέρουμε σε αυτούς τους ανθρώπους, οι πλείστοι των οποίων είναι προϊόν εκμετάλλευσης των διακινητών, οι οποίοι τους υπόσχονται ότι θα τους μεταφέρουν σε μια ευρωπαϊκή χώρα.

Ο υπουργός Εσωτερικών Νίκος Νουρής στη συνέντευξή του στην «Κ» ξεδιπλώνει την τελική τοποθέτηση της κυβέρνησης στη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης ενόψει και των τελικών εισηγήσεων των κομμάτων της Βουλής την Δευτέρα 6 Δεκεμβρίου.

Η συντριπτική πλειοψηφία από αυτούς δεν θέλει να μείνει στην Κύπρο, δεν έρχονται για να μείνουν στην Κύπρο. Απλώς δεν ξέρουν πως όταν φθάνουν στην Κύπρο δεν μπορούν να φύγουν για ευρωπαϊκή χώρα, επειδή η Κύπρος δεν είναι στη ζώνη Σένγκεν. Άρα αυτοί οι άνθρωποι εγκλωβίζονται. Η Κύπρος σπκώνει ένα δυσανάλογο βάρος και είναι αναπόφευκτο, κάποιες ενέργειες ή παραλείψεις ενδεχομένως να είναι στην σφαίρα παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δεν αποδέχομαι όμως κανένα χαρακτηρισμό για όσους υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας αλλά και στο πρόσωπό μου. Προσωπικά ανήκω στην ομάδα που λέγεται πρόσφυγες, ξέρω καλά τι είναι πρόσφυγες και δεν αποδέχομαι να μου εξηγούν τι είναι ο πρόσφυγας. Εδώ δεν μιλάμε για τους πρόσφυγες, εδώ μιλάμε για το 80% των ανθρώπων που επιλέγουν να έλθουν στην Κύπρο ως οικονομικοί μετανάστες.

Αυτοί οι άνθρωποι πρέπει να καταλάβουν κάτι. Από την ώρα που η Κύπρος σπκώνει αυτό το τεράστιο βάρος και δυσκολεύεται αφάνταστα, διατηρεί το δικαίωμα που μας δίνει η ευρωπαϊκή οδηγία για να αποτρέψει την παράνομη είσοδο στην Δημοκρατία.

—Κύριε Νουρή, η Κυπριακή Δημοκρατία κατηγορείται για pushback σε μετανάστες στη θάλασσα.

—Pushback σημαίνει να σπρώξει το καράβι και να του πεις πήγαινε στο καλό. Εμείς δεν κάνουμε αυτό το πράγμα. Εμείς έχουμε μια διμερή συμφωνία με τον Λίβανο και όταν εντοπιστεί ένα σκάφος, προερχόμενο από τον Λίβανο, μετεπιβιβάζονται με ασφάλεια σε ενοικιαζόμενα σκάφη οι μετανάστες και με συνοδεία της Λιμενικής, με ασφάλεια τους επιστρέφουμε στη γειτονική μας χώρα. Άρα εμείς δεν αφήνουμε κανένα στο έλεος του Θεού. Όσον αφορά την πράσινη

γραμμή επειδή δεν υπάρχει το μέτρο αποτροπής, ο φράκτης, θα δέχονται, εάν υπήρχε βία, τα όσα μας επικρίνουν για ανθρωπιστικά ζητήματα. Ε, δεν απωθούμε κανένα στην πράσινη γραμμή. Από αυτούς που ασκούν κριτική δεν άκουσα κάποιον να μου πει το ενδιαφέρον του, τι μέλλει γενέσθαι, για τη μικρή μοιρασμένη Κυπριακή Δημοκρατία. Εγώ βλέπω την εικόνα τη μεγάλη, είτε αρέσει σε κάποιους είτε όχι. Υπάρχουν χωριά που κινδυνεύει η δημογραφική τους σύνθεση, η αστυνομία μας δίνει στοιχεία πως σε ένα αριθμό σοβαρών εγκληματικών ενεργειών ενέχονται αλλοδαποί. Έχουμε σοβαρές ενδείξεις για εμπλοκή μεταναστών σε ζητήματα τρομοκρατίας. Έχουμε υποχρέωση να υπερασπιστούμε τη δική μας πατρίδα και τους ανθρώπους μας, και στην προσπάθεια αυτή είμαι σίγουρος πως θα κάνουμε και λάθη. Αν κάποια θέματα είναι λάθη και παραλείψεις αυτό το δέχομαι, εκείνο που δεν δέχομαι είναι ότι δεν υπάρχει πρόθεση να λειτουργήσουμε σε θέματα παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επικαλούμαι τόσο τις εκθέσεις της Επιτροπής Διοικήσεως όσο και τις εκθέσεις και δημόσιες τοποθετήσεις των οργάνων της Ε.Ε. που μας χρηματοδοτούν, νοούμενου ότι τηρούμε αυτά τα οποία μας λένε. Με εξαίρεση κάποιες ελάχιστες περιπτώσεις στα κέντρα υποδοχής, αυτά τα οποία πράττουμε ικανοποιούν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

—Από τη στιγμή που η κατάσταση είναι όπως την περιγράφετε γιατί κατά διαστήματα παρατηρείται αυτή η έκρηξη σε κέντρα φιλοξενίας;

—Μα είναι ανθρώπινο όταν συνανθροίζονται άνθρωποι και μάλιστα διαφορετικών εθνικοτήτων και είναι υπό περιορισμό. Είχαμε αυτό που λέτε όταν είχαμε κλείσει τις πόρτες του Πουρνάρα, στην πρώτη περίοδο της πανδημίας. Επειδή δεχθήκαμε και τότε κριτική ότι περιορίσαμε τους μετανάστες, αυτό το πράγμα συνειδητά. Και θεωρώ ότι ήταν ορθή η απόφαση. Όταν το σύνολο του κυπριακού λαού ήταν σε περιορισμούς θα ήταν αδιανόητο να κυκλοφορούν ελεύθερα στην Κυπριακή Δημοκρατία όσοι έρθαν και μάλιστα παράνομα. Άρα έγινε το αυτονόητο. Καταφέραμε και περιορίσαμε με μηδενικά κρούσματα στο κέντρο πρώτης υποδοχής τους μετανάστες, έγινε για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Σήμερα γιατί δεν υπάρχουν, παρά ότι έχουμε μεγάλο αριθμό;

Πλουτίζουν από τη μετανάστευση

—Υπάρχουν κυκλώματα στο μεταναστευτικό με αφορμή τις καταγγελίες του δημάρχου Πάφου;
—Σαφέστατα υπάρχουν κυκλώματα. Πρώτον, οι μετανάστες είναι αντικείμενο εκμετάλλευσης των διακινητών. Γι' αυτό περάσαμε νόμο που προβλέπει ποινές φυλάκισης 12 χρόνια και ελπίζω πως κάποια στιγμή τα δικαστήρια θα κάνουν χρήση των συγκεκριμένων προνοιών για διακινητές που έχουμε στείλει στη δικαιοσύνη. Στην Υπηρεσία Μετανάστευσης έχουμε καταγράψει συγκεκριμένα προβλήματα που δείχνουν κύκλωμα είτε μικρό είτε μεγάλο.
—Ο δήμαρχος Πάφου είπε και για ντόπιους σε κυκλώματα...
—Δεν πρόκειται να απαντήσω στο τι είπε, εγώ θα πω τι λέει ο υπουργός Εσωτερικών. Το 2020 καταγγέλλθηκαν ιδιώτες δικηγόροι και δημόσιος λειτουργός ότι πλαστογραφούσαν. Πλαστογράφησαν 11 συγκεκριμένες υποθέσεις για τις οποίες είχε δοθεί απόρριψη από τον υπ. Εσωτερικών. Αυτοί είναι ενώπιον του Κακορριοδικείου. Άρα υπάρχουν κυκλώματα. Πριν από δύο μήνες περίπου, καταγγείλαμε στην Αστυνομία συγκεκριμένο δικηγόρο, ο οποίος παρουσίαζε έγγραφα πλαστά με τα οποία επιχειρούσε να νομιμοποιήσει αλλοδαπούς. Εμείς δεν είμαστε δικαστήριο είμαστε η καταγγέλουσα αρχή. Συγκεκριμένος αριθμός δικηγόρων ασχολείται ιδιαίτερα με τα θέματα μετανάστευσης και αυτό δεν είναι κακό. Κακό είναι να υπάρχει επιμονή από κάποιους δικηγόρους, με συγκεκριμένο τρόπο, να ασχολούνται με ανθρώπους οι οποίοι είναι κρατούμενοι για θέματα τρομοκρατίας και να επιχειρούν διακώλωμα να τους ελευθερώσουν. Υπάρχουν περιπτώσεις που μας έχουν καταγγείλει αλλά μέχρι τώρα δεν υπάρχουν σαφείς αποδείξεις, ότι γίνεται προσπάθεια σύναψης εικονικών γάμων. Ο υπ. Εσωτερικών κατέχει γραπτά στοιχεία και αυτό που κάναμε ήταν να ακυρώσουμε 1.534 υποθέσεις αλλοδαπών που είχαν εξασφαλίσει παραμονή, στήριζομενοι σ' έναν δίδην γάμο. Η μετανάστευση παρέχει τη δυνατότητα σε κάποιους να πλουτίσουν.

Παράκληση να δούμε το δημόσιο συμφέρον και όχι το κομματικό

—Μεταξύ 17 και 20 νέων δήμων υπάρχει μια ενδιάμεση κατάσταση;

—Η κυβέρνηση θεωρεί πως ο αριθμός 20 νέων οντοτήτων είναι υπερβολικός και θέτει σε κίνδυνο τη μεταρρύθμιση. Δεν θέλω να δυναμιτίζω το καλό κλίμα αλλά το πρόβλημα δεν είναι αριθμητικό. Θα προκύψουν οντότητες μη βιώσιμες.

—Ο Δήμος Στροβόλου μπορεί να παραμείνει μόνος του ή να πάει με τη Λευκωσία;

—Με βάση τα σενάρια που έχουν μελετηθεί ίσως είναι ο μοναδικός δήμος που μπορεί να σταθεί μόνος του, γιατί συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά και τα κριτήρια των τε-

“

Ο Δήμος Στροβόλου είναι ο μοναδικός δήμος που μπορεί να σταθεί μόνος του, γιατί συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά και τα κριτήρια των τεχνοκρατών και μεγάλη αστική και περιφερειακή υποδομή.

χνοκρατών. Έχει και πληθυσμιακή πυκνότητα, έχει και μεγάλη αστική και περιφερειακή υποδομή, δική του βιομηχανική και βιοτεχνική ζώνη, έχει μεγάλο αριθμό επαγγελματιών υποστατικών. Άρα έχει τα χαρακτηριστικά που του επιτρέπουν, εάν η απόφαση της Βουλής είναι να μείνει μόνος του, να μπορεί να σταθεί αυτόνομα.

—Είναι ένα αγκάθι στην τελική ευθεία;

—Είναι μια διαφορετική προσέγγιση την οποία θα κληθούν τα κοινοβουλευτικά κόμματα να διαχειριστούν. Αυτό που ενδιαφέρει την κυβέρνηση, τα μέγιστα, είναι το εξής. Ο Δήμος Λευκωσίας θα πρέπει να συγκεντρώνει συγκεκριμένα χα-

ρακτηριστικά επειδή δεν έχει τουρισμό ή θάλασσα. Πρώτον, θα πρέπει να είναι ο δήμος που συγκεντρώνει τις δημόσιες υπηρεσίες, δεύτερον τον πολιτισμό και τρίτον το ιδιόζον χαρακτηριστικό της εκπαίδευσης. Άρα η πρόταση για συνένοση με την Έγκωμη, τον Άγιο Δομέτιο και την Αγλαντζιά, διασφαλίζει απόλυτα αυτά τα χαρακτηριστικά, αφού ιδιαίτερα για τα πανεπιστημιακά ιδρύματα θα συμπεριλαμβάνονται στον δήμο τις πρωτεύουσες και η προσθήκη του Δήμου Στροβόλου έδινε μια άλλη δυναμική, της μεγαλύτερης πληθυσμιακής μάζας που βεβαίως λειτουργούσε ευεργετικά για ένα τέτοιο δήμο.

—Το έχετε ακούσει πως ο νέος

χάρτης τοπικής αυτοδιοίκησης έχει και το στοιχείο του κομματικού μαγειρέματος στο παρασκήνιο. Ισχύει;

—Εγώ δεν είμαι εξωγήινος. Είμαι υπουργός μιας κυβέρνησης που έχει πολιτική τοποθέτηση. Εάν όμως κάποιος θεωρεί ότι η πρόταση που παρουσιάσαμε στη Βουλή έχει μαγειρευτεί κομματικά για να εξυπηρετεί το κυβερνών κόμμα, μπορεί, αν χρειαστεί, να απαντήσω με επιχειρήματα και ονόματα. Όλοι μας έχουμε κομματική ταυτότητα, αλλά στην προκειμένη περίπτωση ασούμε επιτέλους ορθολογιστικά κάποια πράγματα. Μπορούσε να γίνει καλύτερη πρόταση; Απαντάω ναι, θα μπορούσε. Από τη στιγμή

που τα κόμματα απέρριψαν την πρόταση του μακαρίτη Σωκράτη Χάσκου για πέντε μεγάλους δήμους, έναν σε κάθε επαρχία, η επόμενη κίνηση ήταν να γίνουν μελέτες για να αυξηθεί ο αριθμός των δήμων. Πήγαμε από τους 5 στους 14. Από τους 14 και να με εισηγήσεις κομμάτων, φθάσαμε στους 17. Ε, δεν μπορεί αυτό να εξελιχθεί σε ανατολίτικο παζάρι. Παράκληση να δούμε το δημόσιο συμφέρον και όχι το κομματικό.

• **Διαβάστε** το δεύτερο μέρος της συνέντευξης του υπουργού Εσωτερικών στην ηλεκτρονική «Κ» (kathimerini.com.cy) τη Δευτέρα 6 Δεκεμβρίου.

MADE TO FEEL GOOD.

NEO Eagle F1 Asymmetric 3

Ελαστικό υπερ υψηλών επιδόσεων
Με τη μικρότερη απόσταση φρεναρίσματος
σύμφωνα με δοκιμές του TÜV

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλί,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

Στο μυαλό του Νικόλα το 2023

Οι δημοσκοπήσεις

Τα ευρήματα της δημοσκόπησης της «Κ» προκάλεσαν νοнокέφαλο στην Πινδάρου, εξαιτίας της δημοτικότητας του Νίκου Χριστοδουλίδη και της κακής απόδοσης του Αβέρωφ Νεοφύτου. Προκάλεσαν όμως αμνηχανία και στους κύκλους της αντιπολίτευσης. Αμνηχανία, καθώς το αναπάντεχα καλό αποτέλεσμα που εξασφάλισε ο Νικόλας Παπαδόπουλος θεωρήθηκε πως θα του αναπείρωνε το εδώ και καιρό πεσμένο ηθικό και θα τον έκανε να σκεφτεί πως ίσως πρέπει να διεκδικήσει. Με την πάροδο του χρόνου όλο αυτό φαίνεται πως επιβεβαιώνεται. Ότι δηλαδή ο Νικόλας Παπαδόπουλος γλυκάθηκε και σκέφτεται σοβαρά να αποτελεί την επιλογή για το 2023. Το ερώτημα είναι με ποίους θα διεκδικήσει. Αν κάτι κατέδειξε το διευρυμένο πολιτικό γραφείο του ΔΗΣΥ την εβδομάδα που πέρασε είναι πως δεν δίνουν περιθώρια σε μία υποψηφιότητα πέραν της κομματικής. Κατεβαίνει δηλαδή ο ΔΗΣΥ με τον πρόεδρό του Αβέρωφ Νεοφύτου. Με αυτό τον τρόπο κλείνει και η όποια χαράμαδα ελπίδας στον ΔΗΚΟϊκό πρόεδρο ότι από την άνευ προηγουμένου κόντρα Αβέρωφ-Χριστοδουλίδη, ο Πάφιος πρόεδρος θα αποσυρθεί και θα θέσει ως χαρτί υποψηφιότητας τον Νικόλα.

• • • •

Ο εγκλωβισμός

Όχι πως ήταν ποτέ ένα πραγματικά υπαρκτό σενάριο δεδομένου ότι ο ΔΗΣΥ ανέκαθεν διεκδικούσε με δικό του υποψήφιο, όμως πάντα άφηνε την πόρτα ανοικτή σε επιδόξους υποψηφίους. Με αυτή λοιπόν την κίνηση του διευρυμένου Πολιτικού Γραφείου, ο Νικόλας Παπαδόπουλος δεν μπορεί να το παίξει πλέον σε διπλό ταμπλό με το ΑΚΕΛ. Δηλαδή, να στέλνει το μήνυμα στο ΑΚΕΛ πως μπορεί με την ίδια ευκολία να συμμαχήσει με τον ΔΗΣΥ, αν το ΑΚΕΛ δεν τον κρίσει υποψήφιο. Στο μυαλό του Νικόλα φαίνεται να επικρατεί η σκέψη, ότι εάν κλείσει την πόρτα στον ΔΗΣΥ, τότε και το ΑΚΕΛ με μεγάλη ευκολία θα του κλείσει το σενάριο υποψηφιότητάς του, με το επιχείρημα πως δεν περνά από τη βάση. Αν από την άλλη τους κρατά σε εγρήγορση ότι μπορεί να συμμαχήσει με τον ΔΗΣΥ, τότε το ΑΚΕΛ θα διατηρεί το όνομά του στο τραπέζι των ΚΟΒ. Πάντως, στο ΑΚΕΛ όπως μαθαίνουμε δεν τον θεωρούν τελειωμένη υπόθεση τον Νικόλα Παπαδόπουλο ως υποψήφιο για το 2023. Ήδη πρωτοκλασάτα στελέχη του ΔΗΚΟ, όταν συζητούν βάζουν στο τραπέζι το όνομα του Νικόλα Πα-

Οι ίδιοι που εξεγείρονται ότι οι μάσκες θα προκαλέσουν ψυχολογικά στα παιδιά τους απειλούν εκπαιδευτικούς και προχωρούν όπως όλα δείχνουν στους βανδαλισμούς των σχολείων.

παδόπουλο ως σοβαρή επιλογή για τη συμμαχία των δύο κομμάτων. Αυτό επί του παρόντος δεν παραγνωρίζεται στην Εζεκία Παπαϊωάννου. Το ερώτημα βεβαίως είναι αν ο καιρός έχει ωριμάσει και αν οι πληγές έχουν επουλωθεί στο ΑΚΕΛικό ακροατήριο από την πολεμική που είχε εξαπολύσει εναντίον του κόμματος ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος.

• • • •

Εξαγγέλλει ο Κολοकाσιδης

Ο Γιώργος Κολοκασιδης φέρεται να το πήρε απόφαση και να διεκδικεί τελικά την Προεδρία της Δημοκρατίας. Η εξαγγελία

του θα γίνει στις 16 Δεκεμβρίου, στήνει ήδη το επιτελείο του με πρώην στελέχη της Συμμαχίας Πολιτών και της ΕΔΕΚ και όπως όλα δείχνουν θα αποτελεί τον υποψήφιο της «σκληρής γραμμής» στο Κυπριακό. Το ερώτημα βεβαίως είναι, αν κάποιος δεν καταφέρει να εκλεγεί βουλευτής, μπορεί να εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας;

• • • •

Τα viral

Μία φωτογραφία ισοδυναμεί όπως λένε με χίλιες λέξεις και το παιχνίδι αυτό το γνωρίζουν καλά στον Συναγερμό. Όπως

λοιπόν την επομένη των βουλευτικών εκλογών γινόταν viral η φωτογραφία του Νίκου Χριστοδουλίδη να παίζει με την κόρη του υπο, ως ένα εγχείρημα να καταδείξει η ηγεσία του κόμματος πως δεν βοήθησε καθόλου στην κρίσιμη μάχη, έτσι και προχθές. Η φωτογραφία του να ανάβει τα κεριά του Χάνουκα στην ισραηλινή πρεσβεία αποστέλλοταν από το ένα στέλεχος στο άλλο, με το σχόλιο «αυτή ήταν η ηλιμμένη υποχρέωσή του». Το σκηνικό αυτό ενόχλησε περισσότερο από όλους τον θερμόαιμο υπουργό Οικονομικών Κωνσταντίνο Πετρίδη, ο οποίος στην ομιλία του υπήρξε ιδιαίτερα έντονος εναντίον του υπουργού Εξωτερικών Νί-

ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Πάπας Φραγκίσκος

Για δεύτερη συνεχόμενη εβδομάδα ο Πάπας, ο οποίος επέλεξε να μετακινηθεί με ένα μικρό ιταλικό αυτοκίνητο αντί λιμουζίνας, να προχωρήσει σε μία εμπνευσμένη ομιλία και να επιβεβαιώσει την απλότητα και ταπεινότητα που τον διακατέχει.

κου Χριστοδουλίδη. Βεβαίως η κόντρα των δύο χρονολογείται, από τον καιρό που οι δύο ήταν πάροικοι του Λόφου. Μία γεύση της αντιπάθειας Πετρίδη για τον Χριστοδουλίδη δόθηκε και στην Επιτροπή Οικονομικών την προηγούμενη Δευτέρα, όταν άδειασε τον Νίκο Χριστοδουλίδη ότι ουδέποτε του μετέφερε τις απαιτήσεις του υπουργείου Εξωτερικών γύρω από το θέμα της μεταρρύθμισης της δημόσιας υπηρεσίας.

• • • •

Και ο Νουρής στην κόκκινη ζώνη

Βεβαίως, ο Κωνσταντίνος Πετρίδης δεν είναι μόνο χολωμένος με τον υπουργό Εξωτερικών. Φέρεται να έχει έντονες διαφωνίες με τον διάδοχό του στο υπουργείο Εσωτερικών Νίκο Νουρή για το ξεχείλωμα της μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι αναρτήσεις του περί κομματικών παζαριών δεν αφορούν μόνο τα κόμματα, καθώς ο ίδιος ο Νίκος Νουρής έκανε αλλαγές ούτως ώστε να κατευθύνει παράγοντες στην ελεύτερη Αμμόχωστο και στην Αραδίππου.

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Ένα Υπουργικό να το πεις στο ποτήρι

Μπορεί να φάνηκε ότι ο Αβέρωφ κέρδισε μια πρώτη νίκη στη συνεδρίαση του διευρυμένου Πολιτικού Γραφείου του ΔΗΣΥ, αυτή των εντυπώσεων, αφού πέτυχε την απόφαση για την ημερομηνία επιλογής του υποψηφίου του κόμματος και αποκλεισμού όποιου αρνείται τις διαδικασίες... Κατάφερε όμως και κάτι άλλο: τη διεύρυνση του θεάτρου του παραλόγου που παίζεται από την επομένη της ημέρας των βουλευτικών εκλογών. Από τότε δηλαδή που ο ίδιος άρχισε τον προεκλογικό του για το 2023, ανηφορίζοντας σε χωριά, σκαρφαλώνοντας σε κερασίες και ελιές και σεβρίνοντας με μαεστρία προεκλογικούς κайдδες. Κι ας ζητησε από τον Χριστοδουλίδη τα λόγια του για αποφυγή πρόωγου προεκλογικού να συνοδεύονται και από έργα.

Μια άλλη πράξη στο προεκλογικό θέατρο του παραλόγου παίχθηκε στο Πολιτικό Γραφείο του ΔΗΣΥ. Ήταν οι πύρινες ομιλίες υπουργών κατά του συναδέλφου τους ΥΠΕΞ, τις οποίες έξεχσαν το πρωί της επομένης όταν τον είδαν στο Υπουργικό Συμβούλιο. Βγήκαν από τη συνεδρία και δήλωσαν πως «δεν υπάρχει πρόβλημα». Ο Πετρίδης, σε μια κατά μέτωπο επίθεση προς τον Χριστοδουλίδη στο Πολιτικό Γραφείο, δήλωσε εξαγριωμένος: «Με ποια ήθη συνάδει να παίρνουμε την επιστολή του από τα push notifications των Μέσων Ενημέρωσης;». Και διερωτήθηκε : «Ποιος άρχισε τη συζήτηση για την πρόωπη προεδρολογία; Μα ποιος την άρχισε και το πιπιλούν; Πόση υποκρισία; Ποιοι κάνουν προεκλογική; Ποιοι μπαίνουν μέσα στα πόδια άλλων υπουργών; Κάποια πράγματα πρέπει να λέγονται! Πάει να διαλυθεί μια παράταξη για την εσωστρέφεια. Τέρμα οι υποκρισίες! Να σεβαστούμε τις διαδικασίες. Όποιος δεν τις σέβεται, δεν έχει χώρο στην παράταξη».

Μπορεί να μην έχει χώρο στην παράταξη αλλά να έχει χώρο στο Υπουργικό; Μπορού-

Άγιε πατέρα, είναι στιγμές που θα ήθελα και εγώ να με πάρεις μαζί σου, μακριά.

με να τα λέμε και να τα φωνάζουμε όλα αυτά στην παράταξη αλλά να τα ξεχνούμε στο Υπουργικό; Οι καταγγελίες ότι υπουργοί μπαίνουν στα πόδια άλλων υπουργών μπορεί να γίνονται μόνο ενώπιον του αρχηγού του ΔΗΣΥ Αβέρωφ και όχι ενώπιον του αρχηγού της κυβέρνησης; Και όταν ο Πετρίδης καλείται δημόσια να ξεκαθαρίσει εάν μπαίνουν άλλοι υπουργοί στα πόδια του, γιατί δεν το ξεκαθαρίζει, αφού έριξε τη «βόμβα» στο Πολιτικό Γραφείο;

Ο δε Καρούσος, που στο Πολιτικό Γραφείο επέμεινε να γίνουν σεβαστές οι διαδικασίες του ΔΗΣΥ και να μην οδηγηθεί το κόμμα στην εσωστρέφεια», δήλωσε την επομένη πως δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, με τον οποίο προ ολίγου συμμετείχε στη συνεδρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Άλλα στελέχη του Συναγερμού, όταν ρωτήθηκαν εάν θα πρέπει να παραιτηθεί ο Χριστοδουλίδης, ο οποίος πιθανόν να τολμήσει να κατέλθει ως ανεξάρτητος υποψήφιος, δήλωσαν πως ποτέ δεν ζήτησαν κάτι τέτοιο. Μεταφέρω και αυτό που έλεγε προχθές σε πολιτικό πηγαδάκι συναγερμικό στέλεχος, αφού ως γνωστόν στον ΔΗΣΥ όντως τα λένε και όντως υπάρχει αντιπαράθεση επιχειρημάτων, σε αντίθεση με άλλα μεγάλα κόμματα. Είπε λοιπόν το στέλεχος: όσα και να πουν οι σύνεδροι πολιτικών γραφείων, όσα και να λένε υποψήφιοι ή εν δυνάμει υποψήφιοι, όσα και να υπονοούν υπουργοί και κομματάρχες, εκείνο που έχει σημασία είναι αυτό που λέει η βάση του κόμματος. Και αυτή εμμέσως θα αποφασίσει διά δημοσκοπήσεων για την έκβαση του εμφυλίου. Αν ο Αβέρωφ καταφέρει και συσπειρώσει το κόμμα γύρω του, και τους ψηφοφόρους, με

γεια του με χαρά του, θα πάει ως υποψήφιος και αν χάσει, δεν θα είναι ούτε ο πρώτος ούτε ο τελευταίος. Αν όμως δεν τα καταφέρει να τον ψηφίσουν οι συναγερμικοί; Ηντα χαπάγκα που λένε και στο χωριό μου; Για αυτό συναγωνιστές ψηλώστε τον πήχη μέχρι εκεί που μπορείτε να τον πηδήξετε.

Τι έμεινε από την επίσκεψη του Πάπα Φραγκίσκου στην Κύπρο; Το ερώτημα αυτό έθεσα στον εαυτό μου το απόγευμα της Παρασκευής, όταν το ταξίδι του όδευε προς το τέλος του. Δεν βρήκα τίποτε άλλο από την καλосύνη, την ανθρωπιά και την απλότητα, μαζί με τη διακριτικότητα μιας από τις πιο σημαντικές και διακριτές προσωπικότητες του καιρού μας. Σε σύγκριση πάντα με τους δικούς μας πατέρες... Και δεν αναφέρομαι μόνο στο ταπεινό φιάτ που διάλεξε για να μετακινείται το οποίο διπλά από τις λιμουζί-

νες των δικών μας... φώναζε. Ούτε στη σύγκριση των απλών αλλά ουσιαστικών δώρων που έδωσε και των φανταχτερών που του έδωσαν. Κυρίως αναφέρομαι στην όλη εικόνα καταδεχτικότητας, αποδοχής προς όλους και ταπεινότητας που μας έφερε. Πρόκειται για εικόνες που δεν τις βλέπουμε στους ιεράρχες της Κύπρου, οι οποίοι παρά το ότι δεν έχουν την εμβέλεια του Πάπα συμπεριφέρονται σε αρκετές περιπτώσεις με περισσή αυστηρότητα, αναίδεια και επίδειξη. Και μόνο το γεγονός ότι έσκυψε και φίλησε τον σταυρό που κρεμόταν από τον λαιμό του αρχιεπισκόπου Χρυσόστομου, αντέστρεψε όλα όσα γνωρίζαμε για τη συμπεριφορά των ανώτερων ιερών. Την ίδια ώρα που ο Πάπας (ας σημειωθεί ξανά ότι στο πρωτόκολλο βρίσκεται πάνω από αρχηγούς κρατών) φιλούσε τον αρχιεπίσκοπο Κύπρου, σε μια έμπρακτη χειρονομία αγάπης και ταπεινότητας, κάποιοι Κύπριοι ιεράρχες επέλεξαν την αντιπαράθεση και την απουσία λόγω των αντιπαράθεσεων στην Ιερά Σύνοδο. Υπήρξαν και άλλοι που βγήκαν και έκαναν διαγγέλματα από τηλεοράσεως, τα οποία θα ζήλευαν πολιτικοί και συνδικαλιστές...

Ο ποντίφικας έφυγε παίρνοντας μαζί του πενήντα πρόσφυγες. Οι δικοί μας ανώτεροι ιεράρχες λες και δεν γνωρίζουν καν ότι υπάρχει μεταναστευτικό πρόβλημα στην Κύπρο και άνθρωποι που υποφέρουν στα κέντρα φιλοξενίας και αλλού. Τους είδαμε ποτέ να απλώσουν ένα χέρι προς αυτούς τους ανθρώπους; Αν τελικά μας έμαθε κάτι ο Πάπας είναι ότι η αγάπη και η ανοχή δεν χρειάζονται λόγους, χρήματα και επίδειξη αλλά πράξεις, συναισθήματα και σεμνότητα.

Κονίζ: Τι γίνεται στην ΕΔΕΚ; Αληθεύει πως κάποιες προσπάθειες επαναπροσέγγισης μεταξύ των αντιμαχόμενων μερών δεν είχαν κανένα αποτέλεσμα και ότι έχει αναληφθεί μια τελευταία προσπάθεια αλλά και αυτή χωρίς μεγάλες ελπίδες;

Καταδικάζουν κατόπιν εορτής

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Συγκλονίστηκαν οι κομματάρχες από τις επιθέσεις στα σχολεία και έσπευσαν να τις καταδικάσουν με ανακοινώσεις και διάφορες δηλώσεις στα ΜΜΕ. Αντίκαιοι για ακόμη μια φορά να αντιληφθούν το σοβαρό μερίδιο της ευθύνης που οι ίδιοι φέρουν στην πρόκληση αυτής της παράνοιας, η οποία εκδηλώνεται πλέον με ακραίο τρόπο. Βόμβα σε δημοτικό, εμπρησμός σε άλλο, καταγγελίες για ξυλοδαρμό διευθυντή με αποτέλεσμα ο φόβος και η ανασφάλεια να παρεισφρέουν στους χώρους όπου στέλνουμε τα παιδιά μας να μορφωθούν. Δεν αρκούν λοιπόν οι καταδικαστικές ανακοινώσεις των κομμάτων, αντιθέτως αποδεικνύουν πως αυτά εξακολουθούν να μην αναγνωρίζουν το πού οδήγησαν σήμερα την κοινωνία προκειμένου να διεξάγουν τα πολιτικά τους παιχνίδια εις βάρος ακόμα και της ίδιας της πανδημίας. Αυτή είναι η πραγματικότητα και αυτή είναι η αλήθεια. Το πιο σοβαρό μερίδιο ευθύνης για τις ακραίες αυτές επιθέσεις το φέρουν οι πολιτικοί μας οι οποίοι χρησιμοποιούσαν την πανδημία για να εξυπηρετήσουν τα δικά τους κομματικά οφέλη και δεν επέδειξαν σε καμία στιγμή την πρόθεση να υπερβούν τα στεγανά τους προκειμένου να προλάβουν τα φαινόμενα δικασμού και παράνοιας. Αντιθέτως, τα πυροδότησαν υποβιβάζοντας την πανδημία στο επίπεδο των προεκλογικών τους «μανιφέστων», μέσα από τα οποία επιδίωκαν να προσελκύσουν τις χαμένες τους ψήφους. Έβγαλαν όλοι τις παντιέρες περί συνταγματικών δικαιωμάτων και όποιου άλλου δικαιώματος τους συνέφερε τη δεδομένη στιγμή για να αποδείξουν πως εκείνοι είναι πιο «δημοκρατικοί» από τη «χοντρόπετση» κυβέρνηση, που το μόνο που ξέρει να κάνει εκτός από το να μας διαφθείρει είναι να μας στερεί τις ελευθερίες μας. Πόσο διαφορετικά αλήθεια θα ήταν όλα αν από την πρώτη στιγμή της πανδημίας αποφάσιζαν τα κόμματα πως θα υπερβούν εαυτούς και θα συνεργαστούν με την κυβέρνηση με προτάσεις και στήριξη και οτιδήποτε άλλο απαιτούσε η αντιμετώπιση της πανδημίας; Πόσο διαφορετικά θα ήταν τα πράγματα αν δεν επέλεγαν για χάρη και μόνο των βουλευτικών εκλογών να επιδίδονται σε μια ακατάπαυστη τοξικότητα, χρησιμοποιώντας ανερυθρίαστα την ίδια την πανδημία για να εντείνουν ακόμη περισσότερο τα πνεύματα, ανήμποροι να προβλέψουν πως οι συνέπειες του πολιτικού τους αμοραλισμού, θα ήταν αυτές που ζούμε σήμερα. Οι κομματάρχες μας όφειλαν να δώσουν πρώτοι το παράδειγμα της ενότητας παραμερίζοντας όποιο άλλο ζήτημα τους έκαιγε κομματικά και αντιπολιτευτικά, ώστε να πράξουν πρώτοι το μοναδικό καθήκον που μας υπαγόρευε η πανδημία: εκείνο της αλληλεγγύης και της σύμπτωσης. Ο ένας για τον άλλο και όλοι μαζί. Αντ'αυτού φρόντισαν με όποιο τρόπο περνούσε από το χέρι τους να επιφορτίσουν την ήδη τρομακτική πραγματικότητα με ένα σωρό τοξικές αντιπαραθέσεις που εξωθούσαν αργά και ύπουλα την απελπισία (ή την άγνοια ή και την παράνοια) του απλού πολίτη στα άκρα. Κι αυτό μόνο και μόνο για να κερδίσουν οι ίδιοι στα σημεία. Έσπευδαν κάθε τόσο να εκμεταλλευτούν τη λαϊκή οργή για να οξύνουν το κλίμα. Και την ίδια ώρα ζητούσαν από τον απλό κόσμο να λειτουργήσει σαν κοινωνία πολιτών, ενώ εκείνοι επέλεγαν θρασύτατα τον δρόμο της συνεχούς αντιπαράθεσης προκειμένου να αποδείξουν ποιος είναι ο χειρότερος, λες και αυτό προείχε στην παρούσα κατάσταση και όχι η υπέρβαση απ' όλα όσα μας έφεραν στη σημερινή μας κατάντια (για την οποία ούτως ή άλλως ευθύνονται όλοι τους και εμείς μαζί), ώστε να σώσουμε ζωές και να διατηρήσουμε την ψυχική μας υγεία σε μια ισορροπία. Αν λοιπόν αυτοί οι κομματάρχες, που σπεύδουν με ανακοινώσεις να καταδικάσουν τα έκτροπα, είχαν την ελάχιστη επίγνωση της ευθύνης που φέρουν στην υποδαύιση αυτών των εκτρόπων θα είχαν και την τιμιότητα να απολογηθούν στις ανακοινώσεις τους. Όχι μόνο δεν το έπραξαν αλλά είμαι σίγουρη πως βρίσκονται στην ίδια ετοιμότητα να «επιτεθούν» ξανά στα όποια μέτρα ληφθούν τις επόμενες ημέρες για την προστασία των σχολείων. Ο πολιτικός αμοραλισμός, που τους χαρακτηρίζει όλους μαζί και σύσσωμα, δεν έχει όριο. Δυστυχώς, όμως, έχει συνέπειες. Αυτές που ζούμε όλοι σήμερα.

elenixenou11@gmail.com

ΕΡΑ/ΑΕΕ/ΠΑΡΗΚΕΡΑΗ

Η Fatemeha πό το Ιράν φωτογραφίζεται με τον σκύλο της σε ένα πάρκο δίπλα σε έναν αυτοκινητόδρομο στην Τεχεράνη. Νομοσχέδιο που εισήχθη από το ιρανικό κοινοβούλιο που απαγορεύει την κατοχή ζώων συντροφιάς έχει προκαλέσει οργή σε πολλούς Ιρανούς.

Η Κύπρος στο σκοτεινό δωμάτιο

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ**

Στο βιβλίο του Αλέξη Παπαχελά με τίτλο «Ένα σκοτεινό δωμάτιο: 1967- 1974», τεκμηριώνεται αναλυτικά το μέγεθος της προδοσίας και η έκταση της συνωμοσίας που οδήγησαν στο διπλό έγκλημα σε βάρος της Κύπρου: στο πραξικόπημα και στην εισβολή του 1974. Τα ντοκουμέντα, που παρατίθενται οπτικοακουστικά, επιβεβαιώνουν συμπεράσματα που είναι γνωστά διαχρονικά. Αλλά για πρώτη φορά η επιβεβαίωση προκύπτει τόσο γλαφυρά που καταλήγει να εκπλήσσει: Τα 38 απομαγνητοφωνημένα λεπτά της συνεδρίασης του Πολεμικού Συμβουλίου της 20ής Ιουλίου του 1974 περιλαμβάνουν τις απαντήσεις που όλοι εύστοχα υπέθεταν, αλλά ποτέ προηγουμένων δεν είχαν αγγίξει. Ο Άλφρεντ Χίτσκοκ, ως ο «άρχοντας του σασπένς», συνήθιζε να τονίζει ότι η αγωνία των θεατών κλιμακώνεται και κορυφώνεται σε μεγαλύτερο βαθμό, όταν ο εγκληματίας είναι γνωστός από την αρχή του έργου, παρά όταν αποκαλύπτεται στο τέλος. Δυστυχώς, όταν αναφερόμαστε στο διπλό έγκλημα του καλοκαιριού του 1974, οι εγκληματίες ήταν γνωστοί από νωρίς. Παρόλο που δεν καταδικάστηκαν ποτέ για τα εγκλήματα που διέπραξαν. Και για να μην επαναληφθούν ανάλογα εγκλήματα στο μέλλον είναι χρήσιμη η αξιοποίηση των μαθημάτων που προκύπτουν από την ιστορία, αφού όπως αναφέρει ο ποιητής Κυριάκος Χαραλαμπίδης «αν ο λαός μας δεν μπορεί ν' αντλήσει απ' τα δεινά του τότε του δόθηκε άδικα μια τέτοια τραγωδία».

Τα μεγαλύτερα πολιτικά εγκλήματα συμβαίνουν σε σκοτεινά δωμάτια, όπου οι παρόντες μιλούν με βεβαιότητα για πράγματα που δεν γνωρίζουν και δεν καταλαβαίνουν. Σε αυτά τα σκοτεινά δωμάτια, άνθρωποι με περιορισμένες πολιτικές ικανότητες και με περιορισμένη πολιτική αντίληψη επιδιώκουν να ανταποκριθούν σε ρόλους, που προϋποθέτουν πολιτική επάρκεια την οποία οι ίδιοι δεν διαθέτουν. Αυτοί οι άνθρωποι εύκολα καταλήγουν, συνεδιντά ή ασυνείδητα, να εξυπηρετούν αλτρίστες σκοπιμότητες με αφορμή το ατομικό τους συμφέρον ή τις ιδεολογικές τους αγκυλώσεις. Η δημοκρατική εκτροπή δημιουργεί εύφορο έδαφος για την ανάπτυξη αυτών των συνθηκών μέσα από την υπερογκήνωση εξουσιών χωρίς θεσμικούς ελέγχους και χωρίς

συστημικές εξισορροπήσεις, αλλά υπό τον φόβο των εσωτερικών αντιπληνών του κλειστού συστήματος εξουσίας.

Παράλληλα, μέσα από το βιβλίο του Αλέξη Παπαχελά και μέσα από την ανάλυση των ιστορικών πηγών, είναι ενδιαφέρουσα η αμφισβήτηση της μακιαβελικής προσέγγισης που διαχωρίζοντας τους διάφορους εμπλεκόμενους σε καλούς και κακούς, επιφορτίζει τις ΗΠΑ με τον ρόλο εκείνου που στήριξε την ελληνική χούντα, που προώθησε το πραξικόπημα και που μεθόδευσε την εισβολή. Σε αντιδιαστολή με αυτή την ανάλυση, παρατίθενται διαφορετικές προσεγγίσεις μεταξύ της αμερικανικής προεδρίας, του υπουργείου Εξωτερικών και των μυστικών υπηρεσιών, μεταξύ πολιτικών και ακαδημαϊκών, μεταξύ διπλωματών και κατασκόπων, μεταξύ πρακτόρων και στρατιωτικών. Ωστόσο, κοινός τόπος όλων των μερών είναι η προθυμία για παρεμβατική διάθεση στο πολιτικό περιβάλλον μιας άλλης χώρας με τραγική εκ του αποτελέσματος κατάσταση.

Εξάλλου, ο Αμερικανός πρόεδρος Μπιλ Κλίντον, κατά την επίσκεψή του στην Ελλάδα το 1999, απολογήθηκε δημόσια στον ελληνικό λαό για την υποστήριξη τών ΗΠΑ προς την ελληνική χούντα, αναλαμβάνοντας την ιστορική ευθύνη που του αναλογούσε: «Όταν η χούντα κατέλυσε το πολίτευμα το 1967, οι ΗΠΑ επέτρεψαν στα γεωπολιτικά τους συμφέροντα εν μέσω Ψυχρού Πολέμου να κυριαρχήσουν των συμφερόντων τους –ή πιο σωστά των υποχρεώσεών τους– που θα ήταν η προάσπιση της δημοκρατίας, η οποία ήταν άλλωστε ο λόγος για τον Ψυχρό Πόλεμο. Είναι σημαντικό να το παραδεχτούμε [...]. Δεν μπορούμε να ξεχάσουμε τις αδικίες που έχουμε υποστεί, ούτε και να απαλείψουμε τις μνήμες των σφαλμάτων που έχουμε διαπράξει».

Η ανάγνωση του βιβλίου του Αλέξη Παπαχελά με τίτλο «Ένα σκοτεινό δωμάτιο: 1967-1974» είναι σημαντική για την καλύτερη κατανόηση των ιστορικών και των πολιτικών δεδομένων της εποχής, για τη βαθύτερη αντίληψη του ρόλου του αμερικανικού παράγοντα, για τη διαπίστωση των ντόπιων ευθυνών, και για την αποφυγή ανάλογων μελλοντικών καταστροφών.

Ο ελέφαντας στο δωμάτιο

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Έγραφα την περασμένη βδομάδα ότι προσπαθώ να εκφράζομαι κόσμια, γιατί δεν θέλω να προσκωρήσω στον αδιέξοδο δικασμό ανάμεσα σε εμβολιασμένους και ανεμβολιαστούς. Αλλά σε αυτόν τον τόπο, δυστυχώς, είμαστε καταδικασμένοι η πραγματικότητα να μας προσγειώνει ανώμαλα. Γιατί καλός είναι ο πολιτικός πολιτισμός, καλή και η πολιτική ορθότητα, όμως δεν μπορούμε να μαϊμούδίζουμε τον καθωσπρεπισμό του Downton Abbey μέσα στη χλαπαταγή. Οφείλουμε να παραδεχτούμε ότι υπάρχει ένας ελέφαντας στο δωμάτιο. Κι επειδή δεν μου αρέσει να θεωρητικολογώ, θα εστιάσω σε όσα απίστευτα είδα, άκουσα και διάβασα τις τελευταίες ημέρες.

Είδα λοιπόν μια συγκέντρωση διαμαρτυρίας αντιεμβολιαστών, νέοι γονείς κυρίως και μικρά παιδιά, όλοι φυσικά χωρίς μάσκα. Όπου εμφανίστηκε ένας τύπος με στολή σούπερ ήρωα και οι υπόλοιποι έκαναν πλάκα με την αβάστακτη ελαφρότητα, ανεμίζοντας το λάβαρο του ανένδοτου. Είδα επίσης την επιτομή της πολιτικής ιδιότητας, ένα πανό που ανέγραφε «Ψωμί – Παιδεία – Ελευθερία». Είδα κοντολογίς ανθρώπους ανιστόρητους να φαflatίζουν χωρίς αιδώ. Όπως είδα και ένα άλλο βίντεο, από μια συγκέντρωση στη Λεμεσό, με έναν τύπο που έγραφε με την κάμερά του το υπαίθριο πάρτι αντιεμβολιαστών. Και κάποιους άλλους που πούλαγαν μαγκιά και τσαμπουκά, παπαγαλίζοντας χαζομάρες περί χούντας και αντιστάσης. Και κάποιους που έβγαζαν επδεικτικά τη γλώσσα στις αρχές, λέγοντας ότι κανείς δεν μπορεί να τους αγγίξει. Διάβασα επίσης θεωρίες συνωμοσίας, καθώς και άρθρα που ανέλυαν με περίσσια σοβαροφάνεια την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την καταπάτηση της Σύμβασης του Οβιέδο. Αυτούς σιγοντάρizαν οι φωνές διαμαρτυρίας για τον υποχρεωτικό εμβολιασμό, με έξτρα μπόνους τα μελοδραματικά κρεσέντο για ηρωικούς επαγγελματίες υγείας που αντιστέκονται στη νέα παγκόσμια τάξη πραγμάτων. Είδα τέλος και τις εικόνες της ντροπής, τους βανδαλισμούς στα σχολεία, τις καμένες τάξεις και τα τοξικά συνθήματα που οι τραμπούκοι άφησαν στο πέρασμά τους. Αφού λοιπόν είδα, άκουσα και διάβασα όλα όσα επιπεριέχουν αυτό τον οκετό, αναγκάστηκα να παραδεχτώ πως δεν έχουμε πια την πολυτέλεια της κοσμιότητας. Γιατί κινδυνεύουμε ο ελέφαντας στο δωμάτιο να καταλάβει κάθε ίντσα του ζωτικού χώρου που μας αναλογεί. Και γιατί αυτός ο συρφετός των φανατικών τους πολιτισμένους τρόπους τους γράφει στα παλιά του τα παπούτσια, για να μην πω αυτό που όλοι σκεφτόμαστε, αλλά δεν το λέμε για να μην κυλιστεί το επίπεδο στα πατώματα.

Δεν καταλαβαίνουν αυτοί από ευγένειες, ούτε από λογικά επιχειρήματα. Και εκείνοι που τραμπουκίζουν, αλλά και όσοι προσπαθούν να τους δικαιολογήσουν με επιχειρήματα περί της ελευθερίας της άποψης. Αναρωτιέμαι, σε τι είδους λογική συζήτηση να μπει με ανθρώπους που αδυνατούν να αντιληφθούν ότι το μοναδικό όπλο που έχουμε απέναντι στην πανδημία είναι η επιστήμη; Όποτε τους χαρακτηρίζουμε ψεκασμένους ή καμένους θυμώνουν, όμως αυτό είναι το τίμημα όταν συμπλέεις με τους ανεγκέφαλους. Κάτι απίθανες περιπτώσεις που τους βλέπαμε στην trash τηλεόραση διεκδικούν πλέον το prime time, κραδαινώντας τον αντίχριστο και αναμασώντας γελοιότητες για το πώς ο Μπιλ Γκέιτς θέλει να μας αλλάξει το DNA. Με αυτούς κανείς δεν πρέπει να μπαίνει σε καμία συζήτηση. Αλλά ούτε και με τους άλλους που επιδεικτικά αγνοούν τους νόμους, που λοιδορούν εκπαιδευτικούς και απειλούν με εξέγερση, γιατί τα παιδιά τους πρέπει να φορούν μάσκα!

Το θέμα φυσικά δεν είναι ο «ελέφαντας», αλλά τα κόμματα και αυτοί που έχουν την ευθύνη της εκτελεστικής εξουσίας. Μετά τους βανδαλισμούς των σχολείων και την τρομοκρατική επίθεση με βόμβα δεν υπάρχει καμία δικαιολογία για κανέναν να σιωπά. Σε αυτή την περίπτωση ισχύει το αξίωμα ότι η σωπή είναι συνεχονχή. Δεν γίνεται να χαϊδεύουν οι πολιτικοί τα αφτιά του κάθε διαταραγμένου ούτε να κρύβονται πίσω από την επιτήδεια ουδετερότητά τους από φόβο μήπως χάσουν ψήφους. Αν κάτι μάθαμε τα τελευταία δύο χρόνια, με τον σκληρό τρόπο, είναι ότι η πανδημία δεν δοκιμάζει μόνο τις ανοχές μας αλλά και τη σοβαρότητα όσων πολιτεύονται. Εκείνοι που με μισόλογα αποφεύγουν να μιλήσουν για τον ελέφαντα στο δωμάτιο να έξουν ότι αυτό θα έχει κόστος κι όταν έρθει η ώρα θα πληρώσουν την πολιτική τους ανευθυνότητα.

stavros.christodoulou@gmail.com

Η αβεβαιότητα του κ. Σχοινά και ο εμπαιγμός της νοημοσύνης μας

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν κ. Μαργαρίτης Σχοινάς τοποθετήθηκε γύρω από τις μεταναστευτικές ροές που διοχετεύει ο Ερντογάν στην Κύπρο και δήλωσε – σύμφωνα με το ΚΥΠΕ– ότι πρέπει «να δούμε αν είναι εργαλειοποίηση ή αυξημένη πίεση», καθιστώντας σαφές ότι «έχει σημασία η διαφορά» μεταξύ των δύο αυτών ενδεχομένων. Δηλαδή, ο κ. Σχοινάς δεν είναι ακόμη σίγουρος εάν το καθεστώς της Άγκυρας εργαλειοποιεί πρόσφυγες και μετανάστες στην περίπτωση της Κύπρου, διοχετεύοντάς τους στις ελεύθερες περιοχές, μέσω της Πράσινης Γραμμής και της μαύρης τρύπας των Κατεχομένων. Κάτι βεβαίως που θα δημιουργούσε άμεσα την ανάγκη επιβολής κυρώσεων εις βάρος της Άγκυρας, όπως στην περίπτωση της Λευκορωσίας. Ενώ στην περίπτωση που η Κύπρος αντιμετωπίζει απλώς «αυξημένες μεταναστευτικές πιέσεις», τότε γίνεται αντιληπτό ότι δεν αποδίδονται ευθύνες στην Τουρκία, πόσω μάλλον να τεθεί θέμα επιβολής μέτρων.

Πώς μπορούμε να συμβάλουμε ώστε να σιγουρευθεί ο κ. Σχοινάς για τη δράση του Ταγίπ Ερντογάν στην Κύπρο και να σταματήσει να έχει αμφιβολίες; Για να βοηθήσει και τη Λευκωσία που όπως ορθώς του επεσήμανε ο Νίκος Νουρής, σε επιστολή του (11 Νοεμβρίου), έχει υπερβεί τα όριά της και βρίσκεται πλέον σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης.

Το πρώτο που μου έρχεται στο μυαλό είναι ο κ. Σχοινάς να διαβάσει το διαβαθμωμένο έγγραφο της ευρωπαϊκής υπηρεσίας πληροφοριών (INTCEN), που έχει διαρρεύσει, επισημαίνοντας, μεταξύ άλλων, ότι η Άγκυρα επιφέρει μέσω των ρευμάτων μεταναστών που διοχετεύει στην Κύπρο, να επιφέρει δημογραφική αλλοίωση. Το έγγραφο κάνει μάλιστα λόγο και για «υβριδική» επίθεση της Άγκυρας στην Κύπρο, κάτι όμως που προφανώς δεν αντιλαμβάνεται ο κ. Σχοινάς, παρά το γεγονός ότι πρόκειται για διαπιστώσεις της ευρωπαϊκής υπηρεσίας πληροφοριών.

Ένα δεύτερο επί της ουσίας στοιχείο που θα μπορούσε να βοηθήσει τον αντι-

πρόεδρο της Κομισιόν να αποφανθεί εάν ο Ερντογάν εργαλειοποιεί πρόσφυγες και μετανάστες στην Κύπρο, απορρέει από μια απλή αντιπαραβολή των δεδομένων που έχουν ήδη ενώπιόν τους οι υπηρεσίες της Κομισιόν. Ας τα δούμε:

Λευκορωσία: «Σπρώχνει» πρόσφυγες και μετανάστες σε ευρωπαϊκό έδαφος, πολλοί από τους οποίους φτάνουν στη χώρα μέσω Τουρκίας με πτήσεις της Turkish Airlines, προκαλώντας σοβαρά προβλήματα στην Πολωνία, τη Λετονία και τη Λιθουανία. Ως αποτέλεσμα η Κομισιόν κάνει λόγο για «υβριδική επίθεση» εις βάρος της Ε.Ε. από τη Λευκορωσία και έχει δρομολογήσει νέες κυρώσεις κατά του καθεστώτος Λουκασένκο.

Τουρκία: Διοχετεύει πρόσφυγες και μετανάστες στην Κύπρο, οι οποίοι στη μεγάλη τους πλειοψηφία φτάνουν στα Κατεχόμενα από την Τουρκία, με παράνομες πτήσεις της τουρκικής εταιρίας Pegasus. Στο παράνομο αεροδρόμιο Τύμπου έχει στηθεί επιχείρηση μεταφοράς τους σε σημεία της γραμμής αντιπαράταξης, απ' όπου περνούν

στις ελεύθερες περιοχές. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή, ο κ. Σχοινάς εξακολουθεί να μην είναι σίγουρος εάν η επιχείρηση αυτή, που εμφανώς στοχεύει σε δημογραφική αλλοίωση της Κύπρου (όπως άλλωστε λέει και η INTCEN) συνιστά εργαλειοποίηση ανθρώπων.

Θα μπορούσε βεβαίως ο αντιπρόεδρος της Κομισιόν να ψάξει και το δικό του αρχείο. Εκεί θα βρει επιστολή που απέστειλε η Άγκυρα προς την Κομισιόν από το 2013 (προς τους τότε Επιτρόπους Φούλε-Μάλμστρομ), στους οποίους επεσήμανε ότι δεν πρόκειται σε καμία περίπτωση να εφαρμόσει τη Συμφωνία Επανεισδοχής Παράτυπων Μεταναστών με τη «νήσο Κύπρο».

Επίσης, εξίσου εύκολα, θα μπορούσε ο κ. Σχοινάς να διαβάσει το πρακτικό της συνάντησης Ερντογάν – Τουσν - Γιούνκερ (2015), το οποίο εικάζω ότι θα πρέπει να έχει κρατήσει στο προσωπικό του αρχείο, γιατί ήταν μνημείο απειλών από τον Τούρκο πρόεδρο. Ο κ. Ερντογάν, λοιπόν, είχε απειλήσει ωμά τον τότε πρόεδρο της Κομισιόν Γιούνκερ (όταν ο κ. Σχοινάς ήταν εκπρό-

σώπός του) ότι θα έβαζε πρόσφυγες και μετανάστες σε βάρκες και λεωφορεία και θα τους μετέφερε αντίστοιχα στην Ανατολική Μεσόγειο και στην Ελλάδα.

Όλα αυτά έχουν γίνει. Οι απειλές Ερντογάν έχουν υλοποιηθεί και συνεχίζουν να υλοποιούνται και σήμερα στην Κύπρο. Εάν η Κομισιόν και ο κ. Σχοινάς εξακολουθούν ακόμη να μην είναι σίγουροι τι κάνει ο Ερντογάν και κατά πόσον εργαλειοποιεί ψυχές προσφύγων και μεταναστών, εδώ και χρόνια, καθιστώντας την Κύπρο πρώτη σε αιτήσεις ασύλου σε όλη την Ε.Ε. (κατ' αναλογία πληθυσμού), τότε ευσεβώςως υποβάλλω ότι η συμπεριφορά τους συνιστά εμπαιγμό της νοημοσύνης μας...

Σημ.: Στη Σύνοδο Κορυφής Οκτωβρίου, ο πρόεδρος Αναστασιάδης εξασφάλισε αναφορά για αντιμετώπιση της εργαλειοποίησης προσφύγων από οποιανδήποτε τρίτη χώρα. Την αναφορά αυτή την διάβασαν στην Κομισιόν;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Το μέλλον του ΚΙΝΑΛ και οι κεντρώοι ψηφοφόροι

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Οι εκλογές για την ανάδειξη νέας ηγεσίας στο ΚΙΝΑΛ είναι σημαντικές για τη χώρα. Η κρίση έφερε στο Κοινοβούλιο τα κόμματα της οργής, με μοναδική εξαίρεση το Ποτάμι. Δεν υπήρξε ποτέ χώρος και οξυγόνο για κάτι πιο μετριοπαθές και ευρωπαϊκό. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης σάρωσε τον κεντρικό χώρο με το μεταρρυθμιστικό του προφίλ και τις μεταγραφές που έκανε. Ένα τμήμα από τους κεντρικούς ψηφοφόρους δηλώνουν απογοητευμένοι από ορισμένες κινήσεις

Με την ψήφο μας απαντάμε στο τι είναι εφικτό για να πάει παρακάτω η χώρα, όχι στο αν η Ελλάδα μπορεί να γίνει Δανία αύριο.

και από χειρονομίες που απευθύνονται στη δεξιά ενορία της Ν.Δ. Θυμώνουν μάλιστα γιατί νιώθουν ότι αντιμετωπίζονται σαν «αγκιστρωμένο ψάρι», σαν δεδομένοι ψηφοφόροι που δεν έχουν κάπου αλλού να πάνε. Πράγμα που είναι αλήθεια, αλλά κανείς δεν θέλει να το νιώθει.

Η ανάδειξη νέου αρχηγού στο ΚΙΝΑΛ ίσως αλλάξει το σκηνικό. Ο Αλέξης Τσίπρας βλέπει το ταβάνι του 25%-27% και καταλαβαίνει ότι η επάνοδος στην εξουσία απομακρύνεται. Οι ψηφοφόροι του προέρχονται σε σημαντικό βαθμό από το ΠΑΣΟΚ και ένα νέο πρόσωπο μπορεί να τους πείσει να ξαναδώσουν μια ευκαιρία στην... παλιά τους αγάπη. Λογικά θα πρέπει να νιώσει την ανάγκη να κόψει τον γόρδιο δεσμό με το προπατορικό 3% και να στραφεί προς το κέντρο. Λογικά, γιατί συναισθηματικά είναι προφανές ότι είτε δεν μπορεί είτε αργεί πάρα πολύ να το κάνει.

Μακρόν εναντίον Τζόνσον

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Δεν πρόκειται ασφαλώς για επανάληψη του Εκατονταετούς Πολέμου που άρχισε μεταξύ των βασιλικών οίκων των Βαλουά της Γαλλίας και των Πλαντάτζενετς της Αγγλίας και έληξε το 1453, λίγους μήνες μετά την κατάληψη της Κωνσταντινουπόλεως από τους Οθωμανούς – για μην λησμονούμε τα δικά μας.

Είναι όμως μια ένδειξη ισχυρή πως οι παραδοσιακές αντιπαλοτητες μονίμως υποφώσκουν και εκδηλώνονται ενίοτε ως φάρσα, όπως συμβαίνει σήμερα με την αντιπαράθεση του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν και του πρωθυπουργού της Βρετανίας Μπόρις Τζόνσον. Αιτία σήμερα, οι ανεξέλεγκτες προσφυγικές ροές από τη Γαλλία στη Βρετανία και θέματα αλιείας. Θυμίζουν λίγο ελληννοτουρκικά όλα αυτά.

Ο κ. Μακρόν είναι ένας πολιτικός αυτάρκετος, ευέξαπτος, θιγόμενος συχνότατα, με ριζοσπαστική οράματα ανασυγκροτήσεως της χώρας του και του ευρωπαϊκού συστήματος. Η εξέγερση των πληθείων με τα «κίτρινα γιλέκα» του προκαλούσε αισθητικό αποτροπισμό. Οι εμπνευσμένες εισηγήσεις του για τον μετασχηματισμό της Ε.Ε. αγνοήθηκαν από τη Γερμανία.

Από την πλευρά του, ο κ. Τζόνσον είναι μια τυπική περίπτωση Βρετανού αποφοίτου του Ητον και στη συνέχεια της Οξφόρδης, με πνεύμη συγκρουσιακό, ακραία αγωνιστικός. Ως γόνος της ανωτάτης τάξεως κινείται «εικοσι χιλιάδες μίλια πέρα από το καλό και το κακό», αλλά επικονιώνει ανέτως με τον λαό. Κοινό σημείο των δύο αυτών ανδρών είναι πως λειτουργούν βάσει προτύπου. Ο κ. Μακρόν είναι βοναπαρτιστής αλλά δεν είναι Ναπολέων. Ο κ. Τζόνσον είναι μεγάλος θαυμαστής του Ουίνστον

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης θα έχει όμως απέναντί του κεντρικούς ψηφοφόρους, οι οποίοι είναι από τη φύση τους απαιτητικοί, που θα νιώσουν ότι ίσως να έχουν μια εναλλακτική. Για τον πρωθυπουργό η εξίσωση είναι πολύ δύσκολη, μία ισορροπία τρόμου. Οι κεντρικοί «πελάτες» είναι απαιτητικοί, οι δεξιοί θυμούνται όμως πιο εύκολα. Μέχρι στιγμής η ισορροπία κρατήθηκε, αλλά αυτό πρέπει να συνεχιστεί μέχρι τις κάλπες. Ο νέος εκλογικός νόμος δεν αφήνει περιθώρια για να χαθούν πολλοί ψηφοφόροι, είτε από τα δεξιά είτε από τα αριστερά.

Και εδώ αρχίζουν τα δύσκολα. Ο επόμενος αρχηγός του ΚΙΝΑΛ θα θέλσει να έχει μία αυτόνομη πορεία, θεωρώντας ότι κάθε συνεργασία με τη Ν.Δ. θα ισούται με πολιτική αυτοκτονία. Θα έχει άλλωστε αγοράσει το επείγρημα ότι αν μπει σε ανοδική πορεία ίσως να αντικαταστήσει σε 2-4 χρόνια τον ΣΥΡΙΖΑ στον ρόλο της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Καλά είναι τα σενάρια, αλλά η πραγματικότητα βάζει συνήθως τα δικά της διλήμματα. Οι κεντρικοί ψηφοφόροι, που σε έναν βαθμό καθορίζουν καταλυτικά το αποτέλεσμα, θα πρέπει να πάρουν τις αποφάσεις τους. Το δίλημμα «Μητσοτάκης ή ακυβερνησία» θα τεθεί εκ των πραγμάτων. Θα πείσει όμως ή θα γίνει μπουμέρανγκ σε μια εποχή που οι ψηφοφόροι λατρεύουν να γίνονται απρόβλεπτοι; Και από την άλλη, υπάρχει ο κίνδυνος κάποιος δεξιοί ψηφοφόροι να μείνουν σπίτι τους ή να προτιμήσουν μικρότερα κόμματα διαμαρτυρίας.

Η χώρα θα βρει την ισορροπία της. Η οποία ίσως βρίσκεται στο σημείο όπου ο μεν πρωθυπουργός θα πάρει το μήνυμα ότι δεν μπορεί να κυβερνά για πάντα χωρίς αντίπαλο και οι απαιτητικοί ψηφοφόροι θα αντιληφθούν ότι με την ψήφο μας απαντάμε στο τι είναι εφικτό για να πάει παρακάτω η χώρα, όχι στο αν η Ελλάδα μπορεί να γίνει Δανία αύριο το πρωί.

Γιατί αγαπάμε την Ελλάδα

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Το ξέρουμε όλοι μας. Το «ελληνικό καλοκαίρι» δεν είναι μια εποχή του χρόνου. Είναι στόχος ζωής.

Υπάρχει όμως και κάτι ακόμη. Και αυτός είναι ο τρόπος που μας επιτρέπει να εκφράσουμε τη γεωφυσική μας ευτυχία. Και, δόξα τω Θεώ, αυτά τα διακόσια χρόνια μάς όπλισαν. Με τις λέξεις, με τις εικόνες, με τους ήχους, με τη λογοτεχνία, τη ζωγραφική, τη μουσική. Αγαπάω τη χώρα μου γιατί αγαπάω τους γονείς μου, τις εμπειρίες της παιδικής μου ηλικίας που με έχουν σημάδεψει, για τα πολύτιμα «κρυφά περιγιάλια» της ζωής μου που μοιράζομαι μαζί της. Την αγαπάω επειδή μου έδωσε την ευκαιρία να αντιληφθώ ότι όσα προσέφερε στην ευαισθησία μου ήταν το διαβατήριο για το πέραςμα των συνόρων που η ίδια μου είχε επιβάλει. Ποιοι ήταν αυτοί που μου έδειχναν τον δρόμο πέρα από τα σύνορα, ενώ συγχρόνως εξέφραζαν την αγάπη τους για τη χώρα μου; Να πω τον Χατζιδάκι; Να πω τον Τσαρούχη, τον Μόραλη ή τον Γκίκα; Να πω τον Παπαδιαμάντη ή τον Τσίρκα; Οσους κι αν πω, κάποιος θα μου χτυπούν την πόρτα για να απευθυμίσουν την παρουσία τους. Δεν μπορώ να μην αναφέρω τον δάσκαλό μου Κρί-

τωνα Πανηγύρη, που μου έβαλε το μικρόβιο των αρχαίων ελληνικών απ' το οποίο δεν έχω απαλλαγεί ως σήμερα, και εύχομαι να μην μπορέσω να απαλλαγώ ως το τέλος της ζωής μου.

Και γιατί τα λέω όλ' αυτά; Για έναν αφελη, καθότι απλούστατο λόγο. Διότι στην εκπαίδευση η νεοελληνική ύπαρξη είναι ανύπαρκτη. Τι ξέρει ο σημερινός έφηβος για τον Τσαρούχη, τον Μόραλη, τον Παρθένη ή τον Χαλεπά; Τι ξέρει για τον Τσίρκα ή τον Βιζυινό; Τι ξέρει για τον Παπαρηγόπουλο, στον οποίον οφείλει τον τρόπο με τον οποίο διδάσκεται την Ιστορία; Η γλώσσα του δεν είναι γλωσσολογία. Η γλώσσα του είναι ευαισθησία. «Το περιγιάλι το κρυφό» του Σεφέρη δημιουργεί μια σχέση με τη γλώσσα που δεν μπορούν να παράγουν κανόνες και επιταγές.

Στην εκπονή του έτους των εορτασμών για τα διακόσια χρόνια, αυτή η πλευρά της νεοελληνικής ύπαρξης παραμένει στη σκιά. Οφείλω να επισημάνω τη σημαντική πρωτοβουλία της Ελληνοαμερικανικής Ενωσης και του Φόρουμ των Δελφών για να την αναδείξει – συναντήσεις στο αμφιθέατρο της Ενωσης έως το τέλος του χρόνου.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, apetrulakis@kathimerini.gr

Η γοητεία της αυταπάρνησης

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Πρωτόθρονη η αφοβία και η ανδιτοτέλεια.

πάρνησης. Με αυτή την οπτική, το Οικουμενικό Πατριαρχείο, υπόδουλο στους Τούρκους, δεν παύει να είναι πρωτόθρονος στη χριστιανική «Οικουμένη», δηλαδή υπηρετικό της «καθόλου» ενότητας των τοπικών Εκκλησιών. Η Κωνσταντινούπολη, χαμένη μέσα στη χαοτική Ιστανμπούλ, βεβαιώνει ακαταμάχητα ότι η πρωτοκαθεδρία στην Εκκλησία είναι διακοινία, όχι εξουσία, σταυρός αναστάσιμα θριαμβικός.

Στο ερώτημα, αν και γιατί το Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης είναι «οικουμενικό», απάντηση είναι μόνο η ελληνικότητά του. Τα πρώτα στην Εκκλησία δεν δηλώνουν εξουσιαστική ισχύ, αλλά μόνο θυσιαστική διακονία. Πρώτος είναι αυτός που πλένει τα πόδια των άλλων, ο θρίαμβος της ελευθερίας που ελευθερώνει. Αυτό το πρώτο της αγαπητικής αυθιπέρας και αυτοπροσφοράς όλοι οι επαίνου και το τιμούν, αλλά μόνο η Κωνσταντινούπολη το σαρκώνει ιστορικά.

Οι Ρώσοι έχουν αναγάγει την εξουσιαστική, εθνική πρωτοκαθεδρία τους σε πρώτιστη επιδίωξη

του εκκλησιαστικού τους βίου. Εμείς, οι Ελλαδίτες Έλληνες, περπούμε ίδια νοοτροπία στα μέτρα του επαρχιωτισμού και της πτωχείας μας. Θα είναι σταθμός στην ευρωπαϊκή τουλάχιστον Ιστορία, αν «εξαίφνης» το θλιβερό, μεταπρατικό ελλαδικό μας κρατίδιο τολμούσε το άλμα της παραίτησης του από την εθνικιστική, θρησκευτική του αυτοκεφαλία, την επιστροφή του από τον ελλαδισμό στον ελληνισμό.

Μην ξεχνάμε: Η «ελευθερία» από τους Τούρκους εξαγοράστηκε με τον κρατικό αφελληνισμό των Ελλήνων. Παραχώρησε η Δύση να σχηματιστεί ένα, οργανωτικό και πληθυσμιακό, ελάχιστο κρατίδιο στα εδάφη (περιοχές και ονομασίες) της κλασικής ελληνικής αρχαιότητας – την ίδια την αρχαιότητα πίστευαν ότι τη διαχειρίζονταν εκείνοι, άνετα, σαν αποκλειστικό κληρονόμιο. Εφιάλτες τους, να μην επαναβιώσει η ελληνορωμαϊκή Οικουμένη, που κλεισαστικά οι Δυτικοί την είχαν ονομάσει «Βυζάντιο».

Δούλεψαν με υπομονή και αδιστακτα. Η Μικρασία, ο Πόντος, η Ανατολική Ρωμυλία, αργότερα και η μισή Κύπρος, η Βόρεια Ηπειρος, αφελληνίστηκαν με μεθοδική ανθρωποφαγία – ο Ελληνισμός συρρικνώθηκε, έχασε οριστικά

και αμετάκλητα την ενιαία διαχρονική του συνέχεια, τη γλώσσα του, τα ήθη, τον χαρακτήρα του. Μοναδικό κατάλοιπο της αυτοκρατορικής μνήμης και αρχοντίας του Ελληνισμού απόμεινε το οικουμενικό Φανάρι. Το καταληκτικό έγκλημα του βίαιου ξεριζωμού των Ρωμιών από την Πόλη το απόλαυσαν οι δυτικές πρεσβείες – επέχαιραν που έτοι ξεμπέρδευαν οριστικά πια με το «Βυζάντιο».

Δεν ήταν ποτέ η αρχοντιά των συνειδητών Ελλήνων δάνειο πρόσλημμα εξουσιαστικής αγωγίας. Ήταν πάντοτε η ανθρώπινη ποιότητα που ανάδεικνε την επαναστατική γονιμότητα της αυθιπέρας, τη διακριτική και αθόρυβη δυναμική της αυταπάρνησης.

Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος έχει τον σεβασμό και την τιμή ως πρωτόθρονος στην Εκκλησία και χαρακτηριστικός ηγέτης. Γιος του καφετζή και κουρέα ενός χωριού στην Ίμβρο, καλείται σήμερα σε διεθνή βήματα, συνδιαλέγεται με τους ηγέτες Υπερδυνάμεων, γοητεύει πανεπιστήμια, ακαδημίες, κοινοβούλια, σοφούς και μεγιστάνες. Άνετος και συναρπαστικός, επειδή ξέρει. Ξέρει τη χαρά της ελευθερίας, την αφοβία της αυταπάρνησης. Να 'ναι πολύχρονος.

Τι δεν μάθαμε από την πανδημία

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η εικόνα παιδιών να διαδηλώνουν, επειδή οι γονείς τους τα έβαλαν εκεί, κατά της μάσκας στα σχολεία, έρχεται να συνοψίσει τα δύο χρόνια της πανδημίας του Covid-19 στην Κύπρο. Πέραν του φαινομένου των αρνητών του ιού, που στο παρελθόν αναλύσαμε ως προς την κοινωνιολογική και γνωσιακή/αναπτυξιακή τους προέλευση, κατά τη διάρκεια της πανδημίας στην Κύπρο έγιναν πολλά λάθη και παραλείψεις. Ως προς την υιοθέτηση μέτρων, ως προς την επιτήρησή τους και ως προς τις επιμέρους πολιτικές προκειμένου να καταπολεμηθεί η εξάπλωση του κορωνοϊού (π.χ. ο εμβολιασμός). Εκείνο που οφείλουμε ωστόσο να σημειώσουμε, με αστερίσκο, είναι πως ακριβώς επειδή η πανδημία είναι παγκόσμιο φαινόμενο –πρωτοφανές και πρωτόγνωρο ως προς την επέλασή της–

Στην Κύπρο υπάρχει ένα σοβαρό ζήτημα ως προς το να προσαρμοζοσι αποτελεσματικά στα νέα δεδομένα.

στην Κύπρο, για ακόμη μία φορά, δεν μάθαμε. Δεν διδαχθήκαμε από τις παραλείψεις μας και δεν φροντίσαμε να κάνουμε τα όποια λάθη έγιναν, τις εν δυνάμει λύσεις για την επόμενη ημέρα.

Δεν είναι μόνο ο Covid-19 που χρειαζόταν για να αντιληφθεί κανείς πως στην Κύπρο υπάρχει ένα σοβαρό ζήτημα ως προς το να προσαρμόζοσαι αποτελεσματικά στα νέα δεδομένα. Να γίνεσαι πιο ευέλικτος ως προς το delivery και να κτίζεις κάτι στη βάση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής, με τον σχεδιασμό πέραν της πρόληψης να ενσωματώνει γρήγορα τα όποια συμπεράσματα προέκυψαν καθ' οδόν. Και το πρόβλημα αυτό δεν αφορά μόνον εξειδικευμένες πολιτικές για τη δημόσια υγεία, χαρισματικές τομές για την εξάλειψη της διαφθοράς ή τη μείωση της ανεργίας, και των τροχαίων. Συζητάμε για grandeur αναβαθμίσεις στην εξωτερική πολιτική μας ή τα εξοπλιστικά και ξεκνάμε, συχνά, το τι χρειάζεται στην Κύπρο για να κατασκευάσεις έναν αυτοκινητόδρομο. Ακόμη πιο έντονα, κούρεψαν τις καταθέσεις του κόσμου ή ακούμε συνεχώς για σκάνδαλα και ελάχιστοι βγήκαν να διαδηλώσουν. Αλλά για την μάσκα στα μωρά οι γονείς έκλεισαν δρόμους. Ποιο είναι το πρόβλημα; Η κοινή λογική.

Στην Κύπρο συχνά η αντίληψη περί κοινής λογικής χάνεται. Το KISS (Keep It Silly Simple) του αγγλοσαξονικού κόσμου απουσιάζει από την κουλτούρα της καθημερινής μας σκέψης αλλά και των decision makers. Πόσο μάλλον στο επίπεδο του policy making/imp-

plementation. Σε αυτό έρχεται φυσικά να προστεθεί η συμπεριφορική υπεραξία του νεο-κυπριακού αστικού (ή λούμπεν) κωλοπαιδισμού. Και μέσω του τελευταίου καταλήγουμε, σχεδόν δύο χρόνια μετά την έλευση της πανδημίας, να συζητάμε τα αυτονόητα. Εξάλλου, από την αρχή της πανδημίας αυτό που ξεχώρισε – στην Κύπρο και στο εξωτερικό – ήταν η δημόσια συζήτηση για την ατομική και τη συλλογική ευθύνη: Το κλασικό παλιό δίπολο των δικαιωμάτων vs των υποχρεώσεων του σύγχρονου δυτικού κόσμου. Πώς όμως κατορθώνει ο αστικός (ή λούμπεν) κωλοπαιδισμός να υπερέχει έναντι της κοινής λογικής; Κατ' επέκταση, πώς γίνεται γονείς να απειλούν δασκάλους επειδή οι ίδιοι επιθυμούν τα παιδιά τους να μη φορούν μάσκες στο δημοτικό; Αναλογισθήκαμε ποτέ αν η κοινή λογική επικρατεί σε κάθε έκφραση της καθημερινότητας μας; Κι αν όχι, έχουμε την αυτογνωσία να ρωτήσουμε με ειλικρίνεια «γιατί;». Γιατί θα βλάψει το παιδί του δημοτικού να φοράει μάσκα; Το θέσαμε;

Σε πιο προηγμένες κοινωνίες από την Κύπρο από τον μικρόκοσμο μιας φυλακής μέχρι τα ανώτερα δώματα της εξουσίας η κοινή λογική επικράτησε όχι ως διαφορετική εθνοθησκευτική ή ιστορική εμπειρία αλλά ως αποτέλεσμα δημιουργίας θεσμών συλλογικότητας. Ένα κέντρο νεότητας σε ένα καντούνι της Αγγλίας είναι χώρος εκπαίδευσης, δημιουργίας και καλλιέργειας. Δεν είναι ένα πεταμένο καφενείο με μια τηλεόραση και δυο τραπέζια πινγκ-πονγκ. Και η κοινή λογική έρχεται να «κόψει οριζόντια» τα προβλήματα που προκαλούνται από συνθήκες στις οποίες βασικό ρόλο διαδραματίζει η συλλογική (και η ατομική) ευθύνη. Η κοινή λογική είναι αδιαμφισβήτητη. Κοινώς αποδεκτή. Κτήμα της κοινότητας, μετά του τοπικού συμβουλίου, στη συνέχεια του Δήμου και του Νομού και της Πολιτείας και, τέλος, του κράτους. Το να διδάξεις σε ένα παιδί να μην τρώει, όταν οδηγάς στο αυτοκίνητο, λόγω του κινδύνου από πνιγμό, ήταν κάτι που έδειχναν τα βίντεο των Βρετανών αποικιοκρατών στα γυμνάσια της χώρας στη δεκαετία του '50. Το 2021, το να πείσεις έναν γονιό ότι το παιδί του θα προστατευθεί αν φοράει μάσκα στο σχολείο έχει αναχθεί στη σύγχρονη Κύπρο σε πυρηνική επιστήμη.

Αν επιστρέψουμε γρήγορα στην κοινή λογική όχι μόνο θα ξεπεράσουμε γρηγορότερα την πανδημία, αλλά θα επιλύσουμε πολλά διαχρονικά προβλήματα που μας ταλανίζουν στην Κύπρο. Οστόσο, δύο χρόνια μετά την έλευση της πανδημίας, κάποιοι δεν φοράνε καν σωστά τη μάσκα τους. Κι από κοινή λογική... σκίζουμε.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Πελάτης τράπεζας γράφει με μπογιά στην είσοδο ενός υποκαταστήματος της Fransabank κατά τη διάρκεια διαμαρτυρίας στην οδό Hamra στη Βηρυτό. Οι πελάτες της τράπεζας απαιτούν να τους επιτραπεί να αποσύρουν τις καταθέσεις τους που έχουν μπλοκαριστεί εν μέσω της οικονομικής κρίσης στη χώρα, καθώς η Λιβάνου έχει χάσει περίπου το 90% της αξίας της έναντι του δολαρίου.

Κίνηση στον «φωτεινό σηματοδότη»!

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Αναψε ο «φωτεινός σηματοδότης»; Ο Όλαφ Σολτς απαντά: «Αναψε!». Με επίτα υπουργεία στο Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα, πέντε στους Πράσινους και τέσσερα στους Φιλελεύθερους. Ενδιαφέροντα στοιχεία έχουν οργανωθεί πάνω στην εξέλιξη αυτή:

- Ένας μήνας διαπραγματεύσεων.
- Συμφωνία σε κείμενο θέσεων 177 σελίδων.
- Επικύρωση από τα κόμματα. Υπογραφή στις 6/12. Μετά ο Όλαφ Σολτς (SPD) εκλέγεται καγκελάριος. Ο ίδιος τον ορίζει ως «συνασπισμό των ισών» με στόχο την «ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής... αποδεκτή. Κτήμα της κοινότητας, μετά του τοπικού συμβουλίου, στη συνέχεια του Δήμου και του Νομού και της Πολιτείας και, τέλος, του κράτους. Το να διδάξεις σε ένα παιδί να μην τρώει, όταν οδηγάς στο αυτοκίνητο, λόγω του κινδύνου από πνιγμό, ήταν κάτι που έδειχναν τα βίντεο των Βρετανών αποικιοκρατών στα γυμνάσια της χώρας στη δεκαετία του '50. Το 2021, το να πείσεις έναν γονιό ότι το παιδί του θα προστατευθεί αν φοράει μάσκα στο σχολείο έχει αναχθεί στη σύγχρονη Κύπρο σε πυρηνική επιστήμη.

Αν επιστρέψουμε γρήγορα στην κοινή λογική όχι μόνο θα ξεπεράσουμε γρηγορότερα την πανδημία, αλλά θα επιλύσουμε πολλά διαχρονικά προβλήματα που μας ταλανίζουν στην Κύπρο. Οστόσο, δύο χρόνια μετά την έλευση της πανδημίας, κάποιοι δεν φοράνε καν σωστά τη μάσκα τους. Κι από κοινή λογική... σκίζουμε.

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

πλα από τον Γιαννή. Η λαϊκή θεομοσοφία, με τη διακωμώδηση του Πάπα ξεκινά βασικά από την άλωση Αγίου Τόπων από τους μουσουλμάνους, λεηλάτησαν την Κωνσταντινούπολη και αποδυνάμωσαν τη βυζαντινή αυτοκρατορία. Ακολουθούν σειρά ιστορικών λόγων, οι οποίοι περιστρέφονται σε ανομολόγητες αμαρτίες ιεραρχών και σε ανομολόγητες μικρότητες ηγετών. Η μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ ορθοδόξων και ρωμαιοκαθολικών ξεκινά από διαφορετικό ιστορικό, κοινωνικό, οικονομικό ακόμη και πολιτιστικό υπόβαθρο μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Από τη μία, οι νο-

Η επικέντρωση στη νομή της εξουσίας, η συνένωση δυνάμεων με στόχο πρόσκαιρα κομματικά οφέλη, παρεμποδίζει την κοινωνία μας από το να έχει μπροστά της τα πραγματικά δεδομένα και πάνω σε αυτά να συγκροτεί καλύτερα τη σκέψη της. Επίσης, καλό παράδειγμα συνιστά η διαχείριση του Κυπριακού με τον ίδιο πάνω-κάτω τρόπο σκέψης και οργάνωσης. Ελάχιστοι λ.χ. διερωτούνται «τι κάνει αυτό το διάστημα η τουρκική διπλωματία» και αν διαθέτει κάποια αξιόλογα μηνύματα που αξίζει να «διαβάσουμε». Παραθέτω μερικές δραστηριότητές της που συμβαίνουν αυτό το διάστημα:

- 1.** Ο πρωθυπουργός του Ισραήλ Ν. Μπένετ ευχαρίστησε τον Τ. Ερντογάν για την απελευθέρωση ζευγαριού ισραηλινών – πρώην τηλεφωνική επικοινωνία από το 2013. Ο πρόεδρος Χέρζογκ επίσης ευχαρίστησε τον Τούρκο πρόεδρο «Χαρετίτζ», 18/11.
- 2.** Ο Sheikh Mohammed bin Zayed-Nahyan, πρίγκιπας του θρόνου στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ), επισκέφθηκε την Τουρκία στις 24/1, ενώ την 1η Δεκεμβρίου είχαν και τηλεφωνική επικοινωνία.
- 3.** Η Τουρκία αγόρασε το γεωτρήπανο βαθών υδάτων «West Cobalt». Τα τρία «Φατίχ», «Κανουνί», «Γιαβούτζι» είναι 6ης γενιάς. Το «West Cobalt», πλοίο 7ης γενιάς, «Γενί Σαμπάχ», 9/11.
- 4.** Η ιταλική Saipem υπέγραψε συμφωνία για μεταφορά και εγκατάσταση αγωγού φυσικού αερίου από το θαλάσσιο οικόπεδο Σακάρια στη Μαύρη Θάλασσα προς την Τουρκία, «Ανατολού», 17/11
- 5.** Συνάντηση Μ. Τσαβούσογλου-Αμερικανού ΥΠΕΕ Α. Μπλίνκενστη Ρίγα (1/12). Η Κ. Ντόνφρεντ, υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ,

δήλωσε επισκεπτόμενη την Τουρκία ότι «οι ΗΠΑ είναι δεσμευμένες να εμβαθύνουν τη συνεργασία τους με την Τουρκία, οι δύο χώρες έχουν τόσο πολλά κοινά συμφέροντα», «Ανατολού», 19/11.

6. Ο Τ. Ερντογάν μαζί με τον Ισπανό πρωθυπουργό Π. Σάντσεθ στην Άγκυρα δηλώνει πως «συμφωνήσαμε για την κατασκευή ενός αεροπλανοφόρου μεγάλης κλίμακας. Και ίσως, να συνάψουμε (συνεργασία) και για ένα υποβρύχιο», «Καθημερινή», 18/11.

Τα πραγματικά προβλήματα χρειάζονται αντιμετώπιση με μεγάλες πολιτικές, όχι με συνοικιακά παίγνια. Ολοφάνερα στραβά αρμενίζουμε, γιατί ενδιαφερόμαστε για το πρόσκαιρο ή το πρόχειρο. Για να πείσουμε την κοινή γνώμη σε εσωτερικό, δίνουμε βάρος στην μεταφορά της δικής μας ευθύνης σε άλλους που δεν μπόρεσαν να κατανοήσουν το «μέγεθος» της πολιτικής μας ακτινοβολίας.

ΟΥΠΕΕ Ν. Χριστοδουλίδης ομιλεί στις 22/9 στην Επιτροπή Οικονομικών της Βουλής στην παρουσίαση του Προϋπολογισμού του Υπουργείου Εξωτερικών για το 2022: «Η Ε.Ε. δεν είναι μια κοινωνία αγγέλων και πως τα κράτη μέλη της Ένωσης, πηγαίνοντας στις Βρυξέλλες, πρώτο στόχο έχουν να εξυπηρετήσουν τα δικά τους συμφέροντα». Και όμως! Είναι οι ίδιες χώρες που ψήφισαν ομόφωνα να ενταχθεί η Κύπρος στην Ε.Ε. με άλυτο το Κυπριακό! Δεκαπέντε κοινοβούλια ψήφισαν υπέρ, ενώ, αν έστω ένα ψήφιζε εναντίον, έμενε η Κύπρος απ' έξω! Δεν είχαν συμφέροντα στην Τουρκία τότε; Δεν ήταν τότε «συμφεροντολόγες»; Ο ίδιος ΥΠΕΕ συνεικίζει λέγοντας πως «τρία κράτη της Ε.Ε. που σχεδόν πάντοτε, όταν είμαστε στη φάση να ληφθούν

σοβαρές αποφάσεις εναντίον της Τουρκίας, αντιδρούν...γιατί εξυπηρετούν δικά τους συμφέροντα που σχετίζονται με την Τουρκία». Οστόσο, ο ΥΠΕΕ γνώριζε εξ αρχής ότι υπάρχει ο κανόνας της ομοφωνίας. Άρα και μία χώρα να διαφωνήσει δεν λαμβάνονται αποφάσεις. Αλλά δεν λέει τι λένε οι υπόλοιποι. Τα μέλη είναι 27. Μήπως αποκρύβει κάτι;

Βέβαια, τίποτε απ' όσα λέει δεν αντέχει σε σοβαρή κριτική, γιατί: Ζητάς κυρώσεις. Μήπως όμως δεν έπεισες; Μήπως τα επιχειρήματά σου είναι αδύναμα;

Μήπως γνωρίζουν ότι αντί συμφωνίας για να επιλύσεις ένα ευρωπαϊκό ζήτημα, παλούσες διαβατήρια και ότι γι' αυτό τον λόγο οδηγείσαι στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο;

Μήπως γνωρίζουν ποιος έφυγε από το Κραν Μοντάνα και ότι ο γ.γ.του ΟΗΕ επαίνεσε την Τουρκία για τη θετική της στάση;

Μήπως δεν είναι κουτόφραγκοι τελικά; Μήπως σου λένε «δώσε το βάρος σου στη λύση» και εσύ κάνεις πως δεν καταλαβαίνεις όπως συνέβη προσφάτως με τον κ.Μπορέλ;

Μήπως δεν είσαι σε θέση να αναλάβεις τις ευθύνες που σου αναλογούν για την τραγωδία των κοινών μας και τις ρίχνεις σε άλλους;

Τα δύο στοιχεία (τρόπος συγκρότησης συνασπισμών εξουσίας, διαχείριση Κυπριακού) συνδέονται πλήρως μεταξύ τους, ως σιαμαία. Προέχει η κομματική υπεροχή, τα πελατειακά δίκτυα που «διαϊωνίζονται» το είδος. Αλλά έτσι δεν μπορείς να βάλεις στο παιχνίδι μεγάλους παίκτες για να αλλάξεις τα πράγματα.

www.larkoslarkou.org.cy

Είδα και εγώ τον πάπα, τον πάπα...

«Τον Πάπα να καταράσθε διότι αυτός είναι η αιτία του κακού» έλεγε ο Άγιος Κοσμάς Αιτωλός, ενώ ο λαός διακωμώδους διαχρονικά τον ποντίφικα με σατιρική τραγούδια και ανέκδοτα. Στην Ελλάδα έχουμε κλασικό πλέον τραγούδι «Θέλω να δω τον πάπα, τον πάπα... Ήταν πάντα η συλλογιά μου, να μπω στο Βατικανό, να τον έβλεπα μπροστά μου, φυσικό και ζωντανό...». Ήταν κομμάτι της περιφάνειας σατιρικής οπερέτας του 1920, του Θεόφραστου Σακελλαρίδη, η οποία αναφέρεται σε ένα συζυγικό καβγαδάκι. Στην Κύπρο έχουμε το κυπριακό ανέκδοτο, για τον Γιαννή, ο οποίος στεκόταν δίπλα από τον πάπα στη Ρώμη. Από κάτω ο Κωστής ο οποίος ρωτούσε, σύμφωνα πάντα με το ανέκδοτο, ποιος είναι αυτός με τα άσπρα, ο οποίος στέκεται δί-

πλα από τον Γιαννή. Η λαϊκή θεομοσοφία, με τη διακωμώδηση του Πάπα ξεκινά βασικά από την άλωση Αγίου Τόπων από τους μουσουλμάνους, λεηλάτησαν την Κωνσταντινούπολη και αποδυνάμωσαν τη βυζαντινή αυτοκρατορία. Ακολουθούν σειρά ιστορικών λόγων, οι οποίοι περιστρέφονται σε ανομολόγητες αμαρτίες ιεραρχών και σε ανομολόγητες μικρότητες ηγετών. Η μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ ορθοδόξων και ρωμαιοκαθολικών ξεκινά από διαφορετικό ιστορικό, κοινωνικό, οικονομικό ακόμη και πολιτιστικό υπόβαθρο μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Από τη μία, οι νο-

στηκε στο αλάθητο του πάπα, το οποίο αντικατέστησε το αλάθητο των Συνόδων, το οποίο διατηρείται ακόμη στην Ορθοδοξία.

στηκε στο αλάθητο του πάπα, το οποίο αντικατέστησε το αλάθητο των Συνόδων, το οποίο διατηρείται ακόμη στην Ορθοδοξία.

στηκε στο αλάθητο του πάπα, το οποίο αντικατέστησε το αλάθητο των Συνόδων, το οποίο διατηρείται ακόμη στην Ορθοδοξία.

στηκε στο αλάθητο του πάπα, το οποίο αντικατέστησε το αλάθητο των Συνόδων, το οποίο διατηρείται ακόμη στην Ορθοδοξία.

στηκε στο αλάθητο του πάπα, το οποίο αντικατέστησε το αλάθητο των Συνόδων, το οποίο διατηρείται ακόμη στην Ορθοδοξία.

στηκε στο αλάθητο του πάπα, το οποίο αντικατέστησε το αλάθητο των Συνόδων, το οποίο διατηρείται ακόμη στην Ορθοδοξία.

kaparispan@yahoo.gr

Ο περί «παρατεταμένου αδιεξόδου» ζόφος (Β΄ μέρος)

Του ΧΑΡΗ ΦΕΡΑΙΟΥ

Το πιο κάτω ερώτημα ήταν η κατακλείδα του προηγηθέντος άρθρου: Αν εκείνη η «Τρίτη Εκδοχή», είναι ό,τι πράγματι ισχύει, γιατί αλήθεια τότε διερωτώμαστε πού και εκείνη η «εξευτελισθείσα» (από «ψύλλο») υπερδύναμη, για 57 μακρά χρόνια ατέλειωτα, (εκδικούμενη) μας κυνηγάει ανελέητα...

Κρίνεται λοιπόν αναγκαίο, στο Β΄ μέρος, να αναφερθούμε εκτενέστερα σ' αυτή την «Τρίτη Εκδοχή». Σκοπός, τονίζω, δεν είναι η παρελθοντολογία, παρά η πολιτική διάγνωση, η πολιτική εμπειρία ακριβέστερα, και χρήσιμη και σωτήρια για το εθνικό μας μέλλον. Το οποίο ειρήσῃω, ο γράφων, κι as θεωρηθεί ρομαντικός, το διαβλέπει ορατό! Και μάλιστα όχι μόνος του... Πολλοί σύγχρονοι μελετητές (εκτός εννοείται της ομοταξίας των χρυσών μετρισιτών) ήδη το περιγράφουν ως ορατό: Και αναφέρεται ο γράφων στον νέο μελετητή της διεθνούς διπλωματίας, Αλέξανδρο Δρίβα («Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων») όταν διατυπώνει πως «δεν αργεί (από την πλευρά των διεθνών σχέσεων...)» η ημέρα, που το 1964, θα επανέλθει διπλωματικά...

Πρώτιστο λοιπόν ερώτημα: Τι ακριβώς σημαίνει «διπλωματικά» εκείνο το «1964»; Ο γράφων υποστηρίζει ι πως αυτό ακριβώς είναι που διεγράφη, σε διπλωματική βεβαίως γλώσσα στη Γενεύη, στον απεσταλμένο του Γεωργίου Παπανδρέου, πρέσβη Δημήτριο Νικολαρεΐζη, εγκακριμένος από τον Ου Θαντ ως «μεσολαβητής», ο Αμερικανός Ντιν Άτσεσον: Ότι η Κύπρος αποτελεί «σφήνα προς την κατεύθυνση του κόλπου της Αλεξανδρέττας» (sic) Τούτο οδηγεί στο επόμενο ερώτημα: Θα άφηναν ποτέ οι Αμερικανοί αυτή η συγκεκριμένη «σφήνα» να είναι έδαφος εχθρικού («Κούβα» as πούμε...) προς αυτούς κράτους, όπως θα ήταν για η «Ανεξάρτητη και Αδέσμευτη» Κύπρος; Ό,τι, δηλ, θεωρούσε ως μεγαλοφυή στόχο του το κυπριακό πολιτικό ιερατείο!

Χρειάζεται τάχα ιδιαίτερη ευφυΐα για την απάντηση; Ή χρειάζεται πολλή ευφυΐα, για η εννοήσει κανείς τον λόγο για τον οποίο οι Αμερικανοί ήθελαν τότε να είναι ελληνικό έδαφος η Κύπρος; Και δεν συνεχίζω το ερώτημα, αν φαντάζεται δηλαδή κανείς πως πρότειναν τότε την Ένωση, διότι τάχα αγαπούσαν τους Έλληνες και όχι τους Τούρκους. Τη σημειολογία των λόγων εκείνων του Άτσεσον επιβεβαιώνουν οι σχετικοί χάρτες της CIA, που στο μεταξύ κυκλοφόρησαν: Δείχνουν δηλαδή ποιες ήταν (το 1964) οι αμερικανικές προθέσεις, για δημιουργία ανεξάρτητου κράτους του Κουρδιστάν (πριν, εννοείται, τις αναστρέψει η παρanoiκή ευφυΐα του Τραμπ). Το σημαίνουν βέβαια στην περίπτωση δεν είναι τόσο εκείνη η αμερικανική πρόθεση δημιουργίας κουρδικού κράτους. Το σημαίνουν είναι ότι το κράτος αυτό, στον συγκεκριμένο χάρτη (που άλλωστε δεν είναι και ο μόνος που κυκλοφόρησε η CIA) είναι ότι το Κουρδιστάν εκβάλλει στη Μεσόγειο. Και εκβάλλει από την Αλεξανδρέττα! Προς εκείνη δηλαδή την Αλεξανδρέττα, που ο Άτσεσον έλεγε ότι «η Κύπρος

αποτελεί σφήνα»...

Λέει λοιπόν ο γράφων ότι ο ευρύτερος χάρτης, εκείνης της «Ανατολικής Μεσογείου» (όπως επέμενε να τη λέει, μιλώντας στον Νικολαρεΐζη, ο Άτσεσον) δεν είναι τόσο την Τουρκία να είναι «κυκλωμένη» που δείχνει! Αλλά, (και «ορώμενο διά γυμνού οφθαλμού» το γεγονός) δείχνει μιαν Ελλάδα, που συνορεύουσα με την Ιταλία δυτικά, (χώρα του ΝΑΤΟ) να εκτείνεται ακολουθώς, μέσω της (ελληνικής πια) Κύπρου προς τα ανατολικά τόσο, ώστε να αποτελέσει έτσι σφήνα στον κόλπο της (Κουρδικής πια) Αλεξανδρέττας! Φυσικά και για τα περαιτέρω... Και ποια είναι αυτά τα περαιτέρω στην διπλωματική γλώσσα, με την οποία μιλούσε στον Νικολαρεΐζη ο Άτσεσον; Μα τα ίδια ακριβώς, όσα διατύπωσε στην έκθεσή του προς τον Τζόνσον, τρεις μήνες προηγουμένως, ο Αμερικανός πρέσβης στη Λευκωσία, Τέυλορ Μπέλτσερ: Ότι, καθώς το δείχνει και ο εν λόγω χάρτης της CIA με την Κύπρο να αποτελεί έδαφος πια της Ελλάδας, η Αμερική αποκτά, στην ουσία, ένα δεύτερο σύμμαχο, εκτεινόμενο πολύ πιο δυτικά από την Τουρκία, σφηνωμένο στον κόλπο της Αλεξανδρέττας, και εκτεινόμενο (μέσω του συμμαχικού Κουρδιστάν) κατά πολύ ανατολικότερα της Τουρκίας, μέχρι τον Ευφράτη! Και η ουσία της ουσίας, ότι έτσι αποκτά η Αμερική, όχι μόνο δεύτερο, αλλά, και κυρίως, εναλλακτικό της Τουρκίας, σύμμαχο στη Μέση Ανατολή...Και είναι αυτό ακριβώς που εννοούσε ο Τέυλορ Μπέλτσερ, όταν έλεγε στην έκθεσή του εκείνη, ότι «Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα είναι προς το εθνικό όφελος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής».

Πώς λοιπόν τώρα να μη μας εκδικείται η Αμερική, όταν τον Αύγουστο εκείνο, εκπρόσωποι της «εθνικής μας εξυπνάδας», ένας υπεύθυνος Εθνάρχης, ενισχυόμενος, εννοείται, από ανεύθυνες ανθυπομετρίότητες, (της πολιτικής μας διανόησης) συμπράττοντος φυσικά και του Αθηνάι ανευθυνούπευθунου (Πρωθυπουργού) Ανδρέα, ήδη, Γενάρχη του Ελληνικού Αμοραλισμού, αδυνατούσαν να αντιληφθούν το στοιχειώδες: Ως ιστορική συγκυρία εκείνο το 1964!

Είναι τάχα δυνατό, επίγονοι εκείνων των «ηγέτων», όσοι ειδικά «μαθήτευσαν» παρά τους πόδας «Γαμαλιήλ του διδασκάλου» (της συμφοράς), να αντιληφθούν ως «ιστορική συγκυρία», την, που ο Αλέξανδρος Δρίβας εξαγγέλλει ως επερχόμενη, «διπλωματία του 1964»; Ιδού το ερώτημα.

Αλλά, και αν ακόμα, έλθει εκείνη η «ιστορική συγκυρία», θα είναι οι τέτοιοι ηγέτες (του βολικού δήθεν «παρατεταμένου αδιεξόδου») ικανοί να τη διαχειριστούν, ώστε, έστω και την υστάτη, να προλάβουν την, όντως, σε παρατεταγμένη στάση αναμονής, ευρισκόμενη «τελική πράξη», της τρέχουσας, άλλωστε, «πέμπτης φάσης», του θανατηφόρου εκείνου σχεδίου Νιχάτ Ερίμ «ανάκτησης Κύπρου»! Ιδού το (μέγα) ερώτημα...

Ο κ. Χάρης Φεραίος είναι δίδακτωρ του ΕΜΠ.

«Κύπρος, Μαργαριτάρι της Μεσόγειος»

Του ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ - ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ

Δεν το κρύβω, συγκινήθηκα παρακολουθώντας στην τηλεόραση την άφιξη και τις δηλώσεις του υψηλού επίσημου προσκεκλημένου μας, αλλά και τις δηλώσεις αξιωματικών και άλλων, της μικρής μας πατρίδας, γιατί με τέτοιες εκδηλώσεις, η Κυπριακή Δημοκρατία παίρνει βαθιές ανάσες. Είμαι σίγουρος ότι τις επόμενες μέρες θα ανάψουν οι συζητήσεις μεταξύ των αναλυτών, θα μας πουν για τα κρυμμένα νοήματα που υπάρχουν πίσω από τις λέξεις και τις γραμμές των ομιλιών τους. Θετικά για τους μεν, αρνητικά για τους δε. Το μόνο σίγουρο είναι ότι με την επίσκεψη του Ποντίφικα σκίρτησαν, για πολλοστή φορά, οι καρδιές του προσφυγικού, κυρίως, κόσμου και ζύπνησαν ελπίδες για επιστροφή στις πατρογονικές τους εστίες, γιατί προσδοκούν στην πολύ μεγάλη δύναμη αυτού του θρησκευτικού ηγέτη. Σε τούτο, συνέβαλαν και οι ομιλητές απ' όλες τις θρησκευτικές ομάδες του νησιού, Μαρωνίτες, Λατίνοι και άλλοι, που δεν παρέλειψαν να επισημάνουν στις ομιλίες τους, το μέγεθος της καταστροφής που υπέστη ο τόπος και, δυστυχώς, συνεκίζεται για σαράντα επτά ολόκληρα χρόνια με ορατό τον κίνδυνο οριστικού αφανισμού του υφιστάμενου πολιτισμού του νησιού αλλά και κάθε ίχνους προηγούμενου. Ελπίζω ότι και στις κατ' ιδίαν συναντήσεις τους θα τεθεί το ζωτικό αυτό θέμα σε μεγαλύτερη λεπτομέρεια.

Ο πάπας Φραγκίσκος δήλωσε ότι ήλθε στην Κύπρο ως προσκυνητής, στα βήματα των Αποστόλων Βαρνάβα και Παύλου, και αναφέρθηκε σε λεπτομέρειες της δραστηριότητας του Βαρνάβα, σε σχέση με την

Κύπρο. Έπλεξε το εγκώμιο της μικρής μας πατρίδας, τη σημασία που είχε στη διάδοση του χριστιανισμού στην Ευρώπη. Είναι πύλη προς την Ευρώπη, είπε, και μίλησε για την ομορφιά που ακτινοβολεί και τη γεωγραφική της θέση: η Κύπρος, με τους φιλόξενους κατοίκους της, αποτελεί ένα λιμάνι που ενώνει. Ένα νησί που το καϊδεύουν τα κύματα... ένα ψηφιδωτό από λαούς. Υπάρχει, όμως, μια πληγή που πονάει πολύ: είναι το τραύμα που άφησε η εισβολή.

Είπε, ακόμα, ότι «η Κύπρος μοιάζει με ένα μαργαριτάρι που λάμπει. Στη διαδικασία της ανάπτυξης ενός μαργαριταριού, όταν ένας κόκκος άμμου, as πούμε, ή κάποιο παράσιτο, εισχωρήσει στο κοχύλι ενός στρείδιου, τότε το στρείδι ενοχλείται. Το όστρακο, αδυνατώντας να διώξει τον «εισβολέα», παράγει μια λεία σκληρή κρυστάλλινη ουσία γύρω από αυτό για να προστατεύσει τον εαυτό του. Όσο ο «εισβολέας» μένει εκεί, το όστρακο συνεχίζει να παράγει στρώματα αυτής της ουσίας, ώσπου μετά από κάποια χρόνια έχει παγιδευτεί μέσα σ' ένα λείο και λαμπερό μαργαριτάρι». Αυτή είναι η Κύπρος: λάμπει με τον «εισβολέα» ενσωματωμένο μέσα της, αδυνατώντας να τον διώξει. Με όλη τη συμπάθεια που έχω στον πάπα Φραγκίσκο, το παράδειγμά μου μου θυμίζει την περιβόητη φράση του Τζέιμς Κάλαχαν, που κανέναν Κύπριο δεν μπορεί να ξεχάσει: «Κάποια μέρα η Τουρκία θα γίνει όμπρος της Κύπρου». Αυτή η μέρα, βέβαια, δεν ήρθε ακόμα, ύστερα από σαράντα επτά χρόνια, αλλά πολύ φοβάμαι πως έρχονται και χειρότερα για μας. Το κοχύλι-Κύπρος, δυστυχώς, δεν δέχτηκε έναν μόνο κόκκο άμμου αλλά σαράντα χι-

λιάδες κόκκους. Δέχτηκε σαράντα χιλιάδες στρατιώτες του Αττίλα και άλλες τόσες χιλιάδες εποίκους, και η Κύπρος αδυνατεί να αντισταθεί, αδυνατεί να επουλώσει το τραύμα, και χωρίς βοήθεια το πιο πιθανό είναι να βυθιστεί στο αιώνιο σκότος.

Κρατάω δύο λέξεις του ποντίφικα που ακούστηκαν πολλές φορές: ευσπλαχνία, υπομονή. Αυτός ο λαός έχει εμπειρώσει και την ευσπλαχνία και την υπομονή. Κυρίως την υπομονή. Για αιώνες τώρα αυτό κάνει. Υπομένει. Γι' αυτό, αν πραγματικά επιθυμεί ο πάπας Φραγκίσκος να βοηθήσει την Κύπρο και τον παρακλούμε να το κάνει ως ακολουθώντας το παράδειγμα του πάπα Πίου Ε΄ και αργότερα αγίου. As επαναληφθεί αυτό που έγινε στη Ναύπακτο, μετά τις προκλήσεις των Οθωμανών έναντι του χριστιανικού κόσμου, δύο μόλις μήνες μετά τη πτώση της Αμμοχώστου το 1571. Όλοι οι ομιλητές αλλά και οι καθολικοί πστοί, που με ενθουσιασμό πήγαν για να τον υποδεχτούν, αυτό υπονόησαν: Lega Santa! Σήμερα υπάρχουν οι ίδιες και χειρότερες συνθήκες. Οι προκλήσεις των Τούρκων είναι καθημερινές. Ακόμα, χαρακτηριστική είναι και η περίπτωση της Αμμοχώστου, που οσημέραι βεβλώνεται με τα πονηρά τεχνάσματα του εισβολέα. Καταδικασμένη σε αργό θάνατο περιμένει βοήθεια που δεν φτάνει ποτέ. Τα σπίτια, οι εκκλησίες, τα μοναστήρια, τα μνημεία, καταρρέουν, οβήνουν και τον ίδιο αργό θάνατο βιώνουν οι κάτοικοι της.

Lega Santa, Ιερή Ένωση, λοιπόν, για να σουχώσει ο τόπος! Να γαλπνέψει η Μεσόγειος. Καλώς ήλθατε Αγιότατε, στην Κύπρο.

ΣΧΙΖΟΤΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΥΡΟΥ. ΙΜΑΓΙΝΕΣ/ΚΑΤΗΜΕΡΙΝΗ. GR

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Η Joséphine στο Πάνθεον

«Για την τιμή της Γαλλίας, τιμίοι άνθρωποι, μην πάτε να δείτε τη διεστραμμένη Joséphine Baker, τη μη Γαλλίδα ηθοποιό, την πιο ανήθικη, με τις απρεπείς ενδυμασίες, τα πρόστυχα τραγούδια, τους μακάβριους χορούς». Τα λόγια αυτά είναι γραμμένα σε αφίσα, μέρος της εκστρατείας για την «ηθική καθαρότητα» της Γαλλίας και την επανόρθωση των ηθών του γαλλικού έθνους. Στρεφόταν κατά των παραστάσεων της «μαύρης βεντέτας» στην Ανγκιόν το 1934. Η Εβραϊνή Αφροδίτη των Roaring Twenties, σε εμφάνισή της στις 7 Οκτωβρίου 1926, είχε καταπλήξει το κοινό της Revuenègre στο Théâtre des Champs-Élysées, όπου εμφανίστηκε σχεδόν γυμνή με μια ζώνη μπανάνας γύρω από τη μέση της. Η Freda Josephine McDonald, όπως ήταν το πραγματικό της όνομα, γεννήθηκε στις 3 Ιουνίου του 1906 στον αμερικανικό νότο, στο Σαιντ-Λούις του Missouri. Απόγονος μαύρων σκλάβων της Αφρικής, αυτόχ-

θωνων ιθαγενών και Ισπανών εμιγκρέδων, γνώρισε από παιδί τον φυλετικό διαχωρισμό (segregation). Ο φυλετικός διαχωρισμός στις Ηνωμένες Πολιτείες περιγράφει ένα νομικό σύστημα διαχωρισμού των ανθρώπων με βάση φυλετικά κριτήρια, που εφαρμόστηκε κυρίως στις νότιες πολιτείες μεταξύ 1877 και 1964 με σκοπό να άρει την ισότητα πολιτικών δικαιωμάτων των Αφροαμερικανών, που εγγυάται το Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών μετά τον αμερικανικό εμφύλιο.

Η Joséphine εγκατέλειψε το σχολείο τον Φεβρουάριο του 1920 για να παντρευτεί, όπως καταγράφεται στα αρχεία του δημόσιου σχολείου στο οποίο φοιτούσε στο Saint-Louis. Ήταν μόλις 13 ετών. Μετά το τέλος του πρώτου της γάμου, το 1920, η Joséphine Baker, η οποία χόρευε από παιδί, εντάχθηκε σε ένα τριό καλλιτεχνών του δρόμου. Μόλις 16 ετών, εγκατέλειψε τον δεύτερο σύζυγό της, Willie Baker, τον οποίο είχε γνωρίσει στη Φιλαδέλφεια και είχε παντρευτεί το 1921, για να δοκιμάσει την τύχη της στη Νέα Υόρκη. Εκεί γνώρισε

την Caroline Dudley Reagan, μια κοσμική κυρία, σύζυγο του εμπορικού ακόλουθου της αμερικανικής πρεσβείας στο Παρίσι, Donald J. Reagan. Της προσέφερε μισθό 250 δολάρια την εβδομάδα, αν συμφωνούσε να την ακολουθήσει στη Γαλλία. Εκεί η Reagan σκόπευε να ανεβάσει μια παράσταση που έμελλε να κάνει διάσημη τη Joséphine Baker, τη Νέγκρικ επιθεώρηση (Revue nègre). Θα φτάσει στη Γαλλική πρωτεύουσα το Σεπτέμβριο του 1925. «Μια μέρα συνειδητοποίησα ότι ζούσα σε μια χώρα όπου φοβόμουν να είμαι μαύρη. Ήταν η χώρα των λευκών. Δεν υπήρχε θέση για τους μαύρους. Ασφυκτίουσα στις Ηνωμένες Πολιτείες. Πολλοί από εμάς έφυγαν, όχι επειδή το θέλαμε, αλλά επειδή δεν αντέχαμε άλλο... Ένωσα απελευθερωμένη στο Παρίσι», θα πει αργότερα. Θα αποκτήσει τη γαλλική υπηκοότητα το 1937, με τον τρίτο της γάμο, με τον Jean Lion, εβραίο μεσίτη αστικών συμβάσεων, με τον οποίο θα χωρίσει το 1940.

Στις 2 Οκτωβρίου 1925, άνοιξε την πρεμιέρα της Revuenègre στο

Théâtre des Champs-Élysées σχεδόν γυμνή, φορώντας ένα απλό μάτιο. Χόρεψε τσάρλεστον σε ένα σκηνικό σαβάνας στο ρυθμό των τυμπάνων, το οποίο έγινε γνωστό ως «Χορός αγρίων» (La Dansesavage). Ο χορός αυτός ουσιαστικά ήταν ένα σχόλιο-καταγγελία του βλέμματος των λευκών: η Joséphine χόρεψε αυτό που πολύ αργότερα ο Edward Saïd θα ονομάσει «οριενταλισμό» δίνοντας έτσι στο κοινό μια γεύση από την υπεροψία που αντανakλούν οι φαντασιώσεις του για τη μαύρη Αφρική. Η στράτευση της ήταν συνεπής και αδιάλειπτη, από το κίνημα «Αναγέννησης του Χάρλεμ» έως το Κίνημα Αστικών Δικαιωμάτων. Αλλά ο πολιτικός ακτιβισμός ήταν μόνο μία από τις πλευρές του αγώνα της για την ελευθερία. Μέχρι πρόσφατα, ελάχιστη γνωρίζαμε για την ηρωική της δράση κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, μαχήτρια του «στρατού της σκιάς» που δούλεψε επεκίνδυνες αποστολές για την Ελευθερή Γαλλία. Το 1940, απευθυνόμενη στον ταγματάρχη Jacques Abtey, αξιωματικό της

στρατιωτικής αντικατασκοπείας, είπε τα εξής: «Η Γαλλία με έκανε αυτή που είμαι. Είμαι έτοιμη να της δώσω τη ζωή μου». Κατά τη διάρκεια του πολέμου και μέχρι την απελευθέρωση, η πράκτορας Joséphine κατάφερε να αποκτήσει πληροφορίες σχετικά με τις θέσεις του στρατού κατοχής στη Γαλλία. Οι τελεωνειακοί και οι χωροφύλακες της ζητούσαν αυτόγραφα αντί για τα χαρτιά της. Κανείς δεν υποψιαζόταν ότι στο σουτιέν της και κάτω από το φόρεμά της ήταν κρυμμένες αναφορές και φωτογραφίες ή ότι στις παρτιτούρες των τραγουδιών της είχαν τοποθετεί κωδικοποιημένα έγγραφα με συμπαθητική μελάνη. Οι πολύτιμες αυτές πληροφορίες διαβιβάζονταν στους Βρετανούς πράκτορες. Για τις πράξεις της, της απονεμήθηκε ο Σταυρός του πολέμου από τον γαλλικό στρατό και ο τίτλος του Ιππότη της Λεγεώνας της Τιμής από τον De Gaulle.

Στις 30 Νοεμβρίου 2021, με απόφαση του Προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας, η Joséphine Baker εισήλθε στο Πάνθεον. Είναι η έκτη

γυναίκα και η πρώτη μαύρη γυναίκα που ενταφιάζεται στον «ναό» της Γαλλικής Δημοκρατίας, δίπλα στον Βολταίρο και τον Ρουσσώ, τον Jean Moulin και τη Simone Weil. Η συμβολική αναγνώριση από τη Γαλλική Δημοκρατία του ηθικού μεγαλείου της Joséphine Baker είναι από μόνη της μια πρόοδος της ιδέας της ελευθερίας και της εγκαθίδρυσης κράτους δικαίου και πολιτικής ισότητας. Πολλοί κατηγόρησαν τον Πρόεδρο Μακρόν ότι επιδίδεται σε μια προεκλογική εκστρατεία εθνικής μνήμης. Ακόμη και αν ισχύει κάτι τέτοιο, έτσι προάγεται το Πνεύμα στην Ιστορία, μας μαθαίνει ο Χέγκελ. Χρησιμοποιεί τόσο τις ηρωικές πράξεις όσο και τα προσωπικά πάθη και τις υπερμέτρες φιλοδοξίες των σπουδαίων ιστορικών προσώπων για να προωθήσει την ιδέα της ελευθερίας στον κόσμο.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

«Restart» εξωστρέφειας από τον Ταγίπ Ερντογάν

Η Τουρκία επιχειρεί να επαναπροσεγγίσει πρώην ανταγωνιστές της

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Εν μέσω πρωτόγνωρης οικονομικής «τρικυμίας» και συρρίκνωσης της εκλογικής βάσης του, ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν δρομολογεί ένα συνολικής υφής «restart» στο πεδίο της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Ο Τούρκος πρόεδρος προχωρά στην αποκατάσταση των σχέσεων της Άγκυρας με σειρά χωρών, με τις οποίες ήρθε σε αντιπαράθεση από την περίοδο της περίφημης Αραβικής Άνοιξης. Σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της αποκατάστασης των σχέσεων της χώρας του με τις χώρες του Αραβικού Κόλπου, πραγματοποιήσε ο κ. Ερντογάν την προηγούμενη εβδομάδα,

Η τουρκική κυβέρνηση, εκτός από την αποκατάσταση των σχέσεών της με τις ΗΠΑ, στοχεύει στην άμεση βελτίωση του κλίματος με τη Σαουδική Αραβία, την Αίγυπτο και το Ισραήλ.

στα πλαίσια της επίσκεψης του διάδοχου πρίγκιπα των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων (ΗΑΕ) στην Άγκυρα. Κατά την διάρκεια αυτής της επίσκεψης, Τουρκία και ΗΑΕ ήρθαν σε συμφωνία σε σειρά ζητημάτων. Επίσης, οι δύο χώρες υπέγραψαν σημαντικές οικονομικές συμφωνίες.

Όπως όλα δείχνουν, ο κ. Ερντογάν είναι αποφασισμένος να δώσει συνέχεια στο άνοιγμά του προς τις χώρες, με τις οποίες στο άμεσο παρελθόν η Τουρκία αντιμετώπισε σημαντικά προβλήματα στις σχέσεις της. Η κυβέρνηση Ερντογάν εκτός από την αποκατάσταση των σχέσεών της με τις ΗΠΑ, στοχεύει στην άμεση βελτίωση του κλίματος με τη Σαουδική Αραβία, την Αίγυπτο και το Ισραήλ. Επίσης, η Άγκυρα αποδίδει σημασία στην εντατικοποίηση της συνεργασίας με μια σημαντική ευρωπαϊκή δύναμη, την Ισπανία.

Η ανάγκη για «restart»

Η κυβέρνηση Τζο Μπάιντεν, η επιδείνωση της κατάστασης στην

τουρκική οικονομία, ο ελληνο-τουρκικός ανταγωνισμός και η κορύφωση της αντιπαράθεσης στον άξονα Ισραήλ, συμμαχικών δυνάμεων και Ιράν επιβάλλουν στην τουρκική διπλωματία τη ριζική αναθεώρηση των στρατηγικών των τελευταίων ετών. Ως προς το πρώτο ζήτημα, πηγές της «Κ» υπενθυμίζουν ότι την προηγούμενη πενταετία η κυβέρνηση του Ντόναλντ Τραμπ βρέθηκε σε πολλά θέματα στο πλευρό των ΗΑΕ και της Σαουδικής Αραβίας. Οι ΗΠΑ, επίσης, υποστήριξαν τη σύσφιξη των σχέσεων αυτών των χωρών με το Ισραήλ και «τα δύο ελληνόφωνα κράτη της περιοχής», δηλαδή την Κύπρο και την Ελλάδα. Οι ΗΠΑ επένδυσαν σε αυτά τα «διπλωματικά ανοίγματα», αποδίδοντας ιδιαίτερη σημασία στην ανακάλυψη του ιρανικού παράγοντα και της Ρωσίας σε Συρία και ευρύτερη περιοχή. Σε αντίθεση με τη διακυβέρνηση Τραμπ, η κυβέρνηση Μπάιντεν στις σχέσεις της με το Ιράν αναζητεί τον διάλογο και την ίδια στιγμή εκπέμπει σημάδια διαφοροποίησης ως προς το μέλλον των σχέσεων των ΗΠΑ με τα ΗΑΕ και τη Σαουδική Αραβία. Αυτές οι εξελίξεις σπρώχνουν τις δύο αραβικές χώρες προς νέες διπλωματικές αναζητήσεις. Το ίδιο ισχύει και για την περίπτωση της Τουρκίας.

Ως γνωστόν, η Τουρκία παρακολουθεί με μεγάλη προσοχή την αντιπαράθεση στον άξονα Ισραήλ, συμμαχικών δυνάμεων και Ιράν. Το Ισραήλ μαζί με σειρά περιφερειακών παραγόντων που προσεγγίζουν με καχυποψία τις νέες συννομιλίες για τις πυρηνικές φιλοδοξίες της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν, δεν αποκλείουν κανένα ενδεχόμενο και σενάριο ως προς το μέλλον των σχέσεών τους με την Τεχεράνη. Την καχυποψία του Ισραήλ και των συμμαχικών χωρών ως προς τις μελλοντικές προθέσεις της Τεχεράνης συμμαριζονται και η Άγκυρα. Στο ζήτημα της Συρίας λ.χ., η Τουρκία συμμερίζεται τον «πανικό» του Τελ Αβίβ και των φιλικών χωρών για το ενδεχόμενο της ενίσχυσης του ρόλου του Ιράν στον νοτιό άξονα που ξεκινά στην Υεμένη, διανύει το Ιράκ, τη συριακή επικράτεια και καταλήγει στα παράλια της Συρίας και του Λιβάνου. «Η κοινή πρόκληση που

Ο κ. Ερντογάν είναι αποφασισμένος να δώσει συνέχεια στο άνοιγμά του προς χώρες με τις οποίες η Τουρκία αντιμετώπισε προβλήματα στο άμεσο παρελθόν.

Διάλογος με Σ. Αραβία, Ισραήλ και Ισπανία

Στη νέα περίοδο, η κυβέρνηση Ερντογάν, εκτός από την αποκατάσταση των σχέσεών της με τα ΗΑΕ και την Αίγυπτο, ενδιαφέρεται και για τη βελτίωση του συνολικού κλίματος στις διμερείς σχέσεις με τη Σαουδική Αραβία και Ισραήλ. Η Άγκυρα αποδίδει, επίσης, σημασία στην εντατικοποίηση της στρατιωτικής και οικονομικής συνεργασίας με την Ισπανία. Σε ό,τι αφορά την αποκατάσταση του διαλόγου της Τουρκίας με τη Σαουδική Αραβία, οι τελευταίες πληροφορίες στην Άγκυρα κάνουν χαρακτηριστικά λόγο ότι «η νέα περίοδος δεν έχει καμία σχέση με την ένταση που επικράτησε την περίοδο της υπόθεσης του Τζαμάλ Κασόγκι». Οι δύο χώρες εμφανίζονται αποφασισμένες να αφήσουν πίσω τους τα προβλήματα της προηγούμενης περιόδου και να εντατικοποιήσουν τον διάλογο και τη συνεργασία. Ο πρόεδρος της Τουρκίας δεν αποκλείει και την τελική αποκατάσταση των σχέσεων της χώρας του με το Ισραήλ κατά το νέο έτος. Πριν από λίγα εικοσιτετράωρα, μιλώντας στον τουρκικό Τύπο, ο κ. Ερντογάν άφησε ανοιχτό το ενδεχόμενο της επιστροφής των πρεσβευτών σε Τελ Αβίβ και Άγκυρα. Σημειώνεται ότι αυτό το μήνυμα έρχεται σε μια στιγμή που στην Τουρκία οι εμπνευστές του δόγματος της Γαλάζιας Πατρίδας εισηγούνται στην κυβέρνηση ταυτόχρονη συνεννόηση με Ισραήλ και Αίγυπτο για το ζήτημα της ΑΟΖ.

Τέλος, αξιοσημείωτο είναι το ενδιαφέρον της τουρκικής διπλωματίας και για την Ισπανία. Η Τουρκία, που την παρούσα στιγμή εντός της Ε.Ε. διατηρεί φιλικές σχέσεις με λιγοστές χώρες (λ.χ. Πολωνία, Ουγγαρία), λίγο μετά την υπογραφή μιας νέας αμυντικής συμφωνίας, εστιάζει στην εντατικοποίηση της στρατιωτικής και οικονομικής συνεργασίας με τη Μαδρίτη. Υπενθυμίζεται ότι μαζί με τις ιταλικές, οι ισπανικές τράπεζες ξεχωρίζουν με τις επενδύσεις τους στην τουρκική αγορά κατά την περίοδο της διακυβέρνησης Ερντογάν.

ακούει στο όνομα Ιράν φέρνει κοντά Τουρκία και χώρες της περιοχής. Επίσης, αναλύοντας το άνοιγμα του Ερντογάν προς την Μέση Ανατολή, δεν πρέπει να παραγνωρίσουμε τη σημασία της οικονομικής κρίσης. Έτσι εν μέσω μιας τέλειας οικονομικής καταιγίδας ο κ. Ερντογάν ψάχνει για τη χώρα του νέους ξένους επενδυτές και νέα περριθώρια ανάσας», σημειώνουν ανα-

λυτές από την Άγκυρα. Στη λίστα των προκλήσεων που αντιμετωπίζει η κυβέρνηση Ερντογάν προστίθεται και ο συνεχιζόμενος ανταγωνισμός της Τουρκίας με την Ελλάδα, τους Ελληνοκύπριους και τους Κούρδους, δηλαδή με παράγοντες που παραδοσιακά η Άγκυρα αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα στις σχέσεις της, και έτσι τώρα προσπαθεί να τις εξισορροπήσει.

Μετά την επίσκεψη του διάδοχου πρίγκιπα των ΗΑΕ στην Άγκυρα, το επόμενο διάστημα στον άξονα Αμπού Ντάμπι- Άγκυρας αναμένονται σημαντικές εξελίξεις. Τα ΗΑΕ αναμένεται να επισκεφθούν ο αρχηγός των τουρκικών Μυστικών Υπηρεσιών (ΜΙΤ) και ο υπουργός Εξωτερικών. Τις επισκέψεις των Χακάν Φιντάν και Μεβλούτ Τσαβούσογλου, ενδεχομένως στα μέσα του Φλεβάρη, προγραμματίζεται να ακολουθήσει η επίσκεψη του κ. Ερντογάν. Ο Τούρκος πρόεδρος θα επιστρέψει στα ΗΑΕ, περίπου μία δεκαετία μετά την περίφημη Αραβική Άνοιξη, για να τονώσει τις διμερείς σχέσεις και να εγκαινιάσει μια νέα περίοδο πολυδιάστατης συνεργασίας.

Το φιλοκυβερνητικό τουρκικό κέντρο στρατηγικών μελετών «SE-TA», σε νέα σχετική ανάλυσή του ξεκαθάρισε τους όρους που θέτει η Τουρκία για την τελική αποκατάσταση των σχέσεων και της συνεργασίας με τα ΗΑΕ. Οι όροι της Άγκυρας είναι τέσσερις. Πρώτο, η Τουρκία αναμένει από τα ΗΑΕ να ξεκαθαρίσουν το πλαίσιο της συνεργασίας τους με την Κύπρο και την Ελλάδα, κυρίως αν η συνεργασία σε αυτόν τον άξονα θα εξακολουθήσει στο μέλλον να έχει ανταγωνιστικό χαρακτήρα για την Τουρκία. Δεύτερο, η Άγκυρα ζητάει από το Αμπού Ντάμπι προσεκτικά βήματα στην περίπτωση της Συρίας, κυρίως πρωτοβουλίες που δεν θα έχουν ως αποτέλεσμα την ενίσχυση του ρόλου των Κούρδων και του Ιράν στη χώρα. Τρίτο, η Τουρκία αναμένει συνεργασία από τα ΗΑΕ στο ζήτημα της Λιβύης. Τέλος, η Άγκυρα απαιτεί συνερ-

ργασία και διάλογο και σε άλλα μέτωπα, λ.χ. σε αυτό της Αιθιοπίας.

Διπλωματικό αλισβερίσι

Στην παρούσα φάση, επίσης, οι εκπρόσωποι των ΗΑΕ εκπέμπουν στην Άγκυρα το μήνυμα ότι οι αραβικές χώρες αναμένουν από την Τουρκία να αλλάξει στάση στο ζήτημα των Μουσουλμάνων Αδελφών. «Η Τουρκία έχει ήδη ξεκινήσει να περιορίζει τη συνεργασία της με το συγκεκριμένο κίνημα» και στο άμεσο μέλλον, τα ΗΑΕ θα μπορούσαν να «απαντήσουν» σε αυτήν την κίνηση της Άγκυρας περιορίζοντας τη δική τους υποστήριξη προς τους ανταγωνιστές της κυβέρνησης Ερντογάν, λ.χ. επιστρέφοντας τον Τούρκο μαφιόζο Σεντάρ Πεκέρ. Ο περιορισμός της υποστήριξης της Τουρκίας στους Μουσουλμάνους Αδελφούς είναι ένα αίτημα που επιφυλάσσει άμεσο αντίκτυπο για ένα άλλο άνοιγμα της Τουρκίας στη Μέση Ανατολή. Από τις αρχές του 2021, Τουρκία και Αίγυπτος συζητούν, σε επίπεδο υφυπουργών εξωτερικών, την αποκατάσταση των σχέσεών τους. Μάλιστα, η Άγκυρα μελετά τη μελλοντική επίσκεψη του Τούρκου υπουργού Εξωτερικών στην Αίγυπτο και την επιστροφή των πρεσβευτών των δύο χωρών και ετοιμάζεται να χτυπήσει την πόρτα του Καΐρου με νέες φρεσκοιές ιδέες που αφορούν το ζήτημα της ΑΟΖ. Από την τουρκική οπτική γωνία, η συνεννόηση της Αιγύπτου με την Τουρκία στο συγκεκριμένο ζήτημα επιφυλάσσει για την Αραβική Δημοκρατία περισσότερα οφέλη από αυτά που έφερε στο Κάιρο η πρόσφατη ελληνοαιγυπτιακή συμφωνία.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΠΕΤΡΟΥ ΖΑΡΟΥΝΑ**

Επίθεση ειρήνης σε Μέση Ανατολή επιλέγει η Τουρκία

Αντί της εξαγωγής της εσωτερικής κρίσης, μ' ένα θερμό επεισόδιο σε βάρος της Ελλάδας και της Κύπρου, όπως πολλοί εκτιμούν, η Τουρκία επέλεξε να εφαρμόσει στρατηγική εξομάλυνσης των προβληματικών σχέσεών της με σημαντικές χώρες της ευρύτερης Μέσης Ανατολής. Στις χώρες αυτές συμπεριλαμβάνονται τα ΗΑΕ, η Σαουδική Αραβία, η Αίγυπτος και το Ισραήλ. Ως ορθολογικούς παίχτες που είναι η Τουρκία αντιλαμβάνεται ότι η κλυδωνιζόμενη οικονομία της χρειάζεται ξένες επενδύσεις και τουρισμό. Οι δε πόλεμοι και τα θερμά επεισόδια διώχνουν και τα δύο. Έτσι σε πρώτη φάση αξιοποίησε την πρόσκληση που τα ΗΑΕ διά του ΥΠΕΞ τους της απηύθυναν από τον Ιανουάριο του τρέχοντος έτους για εξομάλυνση των μεταξύ τους σχέσεων. Ακο-

λούθησαν εμπιστευτικές συννομιλίες μεταξύ των μυστικών υπηρεσιών των δύο χωρών και επισκέψεις σημαντικών αξιωματούχων στις δύο πρωτεύουσες. Επιστέγασμα η πρόσφατη επίσημη επίσκεψη του σείχη Μοχάμεντ Μπιν Ζαέντ και η υπογραφή σειράς συμφωνιών που περιλαμβάνουν επενδύσεις εμιρατιών κεφαλαίων ύψους \$10δισ. στην Τουρκία. Αυτή η στροφή από την πλευρά των ΗΑΕ προέκυψε λόγω της συνεχιζόμενης απόσυρσης των ΗΠΑ από τη Μ. Ανατολή και την ανάγκη να κλείσουν διάφορα ανοικτά μέτωπα και να βρεθούν τρόποι ειρηνικής συνύπαρξης. Πρώτα έλαβε χώρα η απεμπλοκή των ΗΑΕ από την Υεμένη. Ακολούθησε η ανακωχή στη Λιβύη, όπου τα ΗΑΕ στηρίζουν τον στρατάρχη Χάφταρ. Στην επόμενη φάση είχαμε τον συλλογικό συμβιβασμό των τεσ-

σάρων χωρών (Αίγυπτος, Μπαχρέιν, ΗΑΕ και Σ. Αραβία) με το Κατάρ. Ακολούθησε η υπογραφή συμφωνίας ειρήνευσης με το Ισραήλ στο πλαίσιο των συμφωνιών του Αβραάμ. Τώρα παρακολουθούμε την εξομάλυνση των σχέσεων με την Τουρκία με την οποία τα ΗΑΕ ευρίσκοντο για εννέα χρόνια σε αντιπαράθεση σε πολλά περιφερειακά μέτωπα. Κεντρικό θέμα που χάριζε τις δύο χώρες ήταν η στήριξη της Τουρκίας στη Μουσουλμανική Αδελφότητα και τα ισλαμιστικά κινήματα. Τα ΗΑΕ είχαν ανταποδώσει με τη φιλοξενία του Τούρκου μαφιόζου και αντιπάλου του Ερντογάν Σεντάρ Πεκέρ. Ο συγκεκριμένος μέσω διαδικτύου κατηγορούσε σε συστηματική βάση το ΑΚΡ και τον Ερντογάν. Ο περιορισμός των δραστηριοτήτων της Μουσουλμανικής Αδελφότητας

Η στροφή αυτή της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής αποσκοπεί στο να διαλύσει τη ντε φάκτο αντι-τουρκική συσπείρωση των κρατών της περιοχής.

στην Τουρκία, που έγινε για χατίρι των προσπαθειών εξομάλυνσης των σχέσεων με την Αίγυπτο, οδήγησε σε αντίστοιχα μέτρα κατά του Πεκέρ από τα ΗΑΕ. Η Τουρκία έχει ήδη προχωρήσει σε συστηματικό διάλογο, σε υπουργικό μάτιςτα επίπεδο, με την κυβέρνηση της Αιγύπτου. Μέχρι σήμερα όμως δεν τα κατάφερε να πετύχει την εξομάλυνση εξαιτίας των απαιτή-

σεων της Αιγύπτου για έκδοση αριθμού στελεχών της Μουσουλμανικής Αδελφότητας. Επιπρόσθετα δεν έχουν ικανοποιηθεί ούτε οι αιγυπτιακοί όροι για αποχώρηση από τη Λιβύη των χρηματοδοτούμενων από την Τουρκία Σύρων μισθοφόρων καθώς και των Τούρκων στρατιωτών.

Ανάλογες διπλωματικές και πολιτικές προσπάθειες έχει κάνει η Τουρκία και προς την κατεύθυνση της Σαουδικής Αραβίας και του Ισραήλ. Σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις οι γείτονες της Τουρκίας είναι από επιφυλακτικοί ως και καχύποπτοι και παζαρεύουν σκληρά την οποία εξομάλυνση. Επιπρόσθετα δεν παύουν να θεωρούν την Τουρκία ως χώρα με ηγεμονικές φιλοδοξίες που έρχονται σε σύγκρουση με τα δικά τους μακροπρόθεσμα συμφέροντα. Η στροφή

αυτή της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής αποσκοπεί στο να διαλύσει τη ντε φάκτο αντι-τουρκική συσπείρωση των κρατών της περιοχής που με ελληνική και κυπριακή ενθάρρυνση επιχειρούν να αντιμετωπίσουν τις τουρκικές ηγεμονικές φιλοδοξίες. Από την πλευρά της Ελλάδας και της Κ.Δ. δεν θα πρέπει να επαναπαυόμαστε στην υπογραφή αριθμού συμφωνιών και την πραγματοποίηση κάποιων επικοινωνιακού χαρακτήρα συναντήσεων. Θα πρέπει να προχωρούμε σε συστηματική και ουσιαστική εμβάθυνση των διμερών και πολυμερών σχέσεων μας με τα φιλικά κράτη της περιοχής ώστε αυτές να αποκτούν περιεχόμενο και διάρκεια.

Ο κ. Πέτρος Ζαρούνας είναι διεθνολόγος.

Μαργαριτάρι της ιστορίας και της πίστης

Ο πάπας Φραγκίσκος κατά την παραμονή του στην Κύπρο αναφέρθηκε στην ανάγκη της αδελφότητας και της συνεννόησης

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Μετά από δύο ημέρες στην Κύπρο ο πάπας Φραγκίσκος άφησε το αποτύπωμά του στο νησί. Ο λόγος του ενωτικός, η παρουσία του ευεργετική, κυρίως για τους καθολικούς, με αποκορύφωμα την πράξη του να πάρει μαζί του 50 μετανάστες και πρόσφυγες, προσφέροντας ένα μήνυμα ελπίδας, μέσα στον ζόφο της πραγματικότητας, και δίνοντας με την πράξη του αυτή το παράδειγμα που και άλλοι μπορούν να ακολουθήσουν. Άλλωστε, το παπικό μότο που έχει επιλέξει ο πάπας Φραγκίσκος είναι το «*Miserando-atqueeligendo*» που σημαίνει «Τον κοίταξε με αγάπη και τον επέλεξε»!

Ο πάπας Φραγκίσκος την πρώτη ημέρα της παρουσίας του στην Κύπρο συμμετείχε στη θεία λειτουργία στην Παναγία των Χαρίτων, των Μαρωνιτών. Στην ομιλία του ο πάπας είπε πως είναι ευτυχής που επισκέπτεται την Κύπρο, «βαδίζοντας ως προσκυνητής στα βήματα του μεγάλου Αποστόλου Βαρνάβα, ενός γιου αυτού του λαού, ενός μαθητή που αγαπούσε τον Ιησού, ενός ατρόμητου κήρυκα του Ευαγγελίου που, καθώς περνούσε ανάμεσα στις νεοσύστατες Χριστιανικές κοινότητες, έβλεπε τη χάρη του Θεού να λειτουργεί και καιρόταν». Ο ποντίφικας φυσικά δεν παρέλειψε να κάνει αναφορά στον Λίβανο, «Όταν σκέφτομαι τον Λίβανο, νιώθω τόσο μεγάλη ανησυχία για την κρίση στην οποία βρίσκεται και νιώθω τα βάσανα ενός λαού κουρασμένου και δοκιμασμένου από τη βία και τον πόνο. Φέρνω στην προσευχή μου την επιθυμία για ειρήνη που αναδύεται από την καρδιά αυτής της χώρας». Μεγάλη σημασία είχε και η αναφορά του στον Απόστολο Βαρνάβα, ο οποίος όπως είπε

8.000 πιστοί παρακολούθησαν τη θεία λειτουργία στο ΓΣΠ, καθιστώντας το στάδιο έναν ανοικτό καθεδρικό ναό.

«Σκέφτομαι, με ιδιαίτερο τρόπο, τους μετανάστες που αναζητούν μια καλύτερη ζωή, με τους οποίους θα έχω την τελευταία μου συνάντηση σε αυτό το νησί μαζί με διάφορους αδελφούς άλλων χριστιανικών θρησκειμάτων».

ο πάπας «έχει την υπομονή της συνοδείας: δεν τυραννά την εύθραυστη πίστη των νέων χριστιανών με αυστηρότητα ή με υπερβολικά απαιτητικούς ισχυρισμούς περί της τήρησης των εντολών. Τους συνοδεύει, τους παίρνει από το χέρι και

κάνει διάλογο». Αυτή η λέξη, ο διάλογος, συχνά επέστρεφε στα χείλη του ποντίφικα, καθ' όλη τη διάρκεια της παραμονής του στην Κύπρο. Ιδιαίτερη έμφαση έδωσε ο πάπας και στην αποστολική φράση «Βαρνάβας δε επιλαβ' μενος αυτόν...», «τον πήρε μαζί του» ο Βαρνάβας τον Παύλο, μία φράση για τον πάπα που έγινε πράξη, στο τέλος του ταξιδιού του, παίρνοντας μαζί του εμπερίστατους ανθρώπους.

Ο πάπας συναντήθηκε και με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, όπου ο ποντίφικας στην ομιλία του αναφέρθηκε και στο κυπριακό τραύμα της διαίρεσης, λέγοντας: «Αλλά η πληγή που περισσότερο πονά αυτή τη χώρα είναι το τρομερό τραύμα που έχει υποστεί τις τελευταίες δεκαετίες [σ.σ. η Κύπρος]. Συλλογίζομαι τον εσωτερικό πόνο εκείνων που δεν μπορούν να επιστρέψουν στα σπίτια τους και στους χώρους

λατρείας τους. Προσεύχομαι για τη δική σας ειρήνη, για την ειρήνη ολόκληρου του νησιού, και το εύχομαι με όλη μου την καρδιά».

Την Παρασκευή το πρωί ο πάπας Φραγκίσκος συναντήθηκε με τον αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο Β'. Κατά τη συνάντησή του με τον αρχιεπίσκοπο ο πάπας εξέφρασε τη λύπη του για τους αιώνες εχθρότητας και προκατάληψης που έχουν διαχάσει Καθολικούς και Ορθοδόξους, κάνοντας λόγο για φαρδείς τάφρους» που η ιστορία έχει ανοίξει μεταξύ Καθολικών Ορθοδόξων ως αποτέλεσμα του χιλιετούς σχίσματος, ενώ το θέλημα του Θεού είναι να είναι ενωμένοι οι Χριστιανοί, λέγοντας χαρακτηριστικά: «Αιώνες διαίρεσης και απομάκρυνσης μας έχουν κάνει να υποθετήσουμε, έστω ακουσίως, εχθρότητα και προκατάληψη ο ένας για τον άλλον, που συχνά βασίζονται σε αλλοιωμένες

πληροφορίες που διακινούνται από επιθετικά και εκθρικά κείμενα. Αυτό καθιστά τον Δρόμο του Θεού να φαίνεται κακός, ενώ είναι ευθύς και οδηγεί στην ομόνοια και την ενότητα», τονίζοντας πως τα κοινά φιλανθρωπικά και εκπαιδευτικά έργα, καθώς και οι προσπάθειες για προώθηση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας μπορούν να βοηθήσουν Καθολικούς και Ορθοδόξους, για να ξαναβρεθεί η αδελφότητά τους. Ο πάπας Φραγκίσκος έγραψε και στο χρυσό βιβλίο της Αρχιεπισκοπής Κύπρου, αποκαλώντας την Κύπρο «μαργαριτάρι της ιστορίας και της πίστης», ενώ ευχαρίστησε τον αρχιεπίσκοπο για το ότι αναφέρεται στον «διάλογο». «Πρέπει πάντα να προχωράμε στον δρόμο του διαλόγου», έγραψε, κλείνοντας το σημείωμα με δύο λέξεις γραμμένες στα ελληνικά: «παρησία και υπομονή».

8.000 πιστοί στο ΓΣΠ

Την Παρασκευή το πρωί ο πάπας τέλεσε τη θεία λειτουργία στο ΓΣΠ στην οποία σύμφωνα με υπολογισμούς παρακολούθησαν περίπου 8.000 πιστοί. Μετά το πέρας της λειτουργίας ο πάπας είπε: «Εδώ στην Κύπρο αναπνέω λίγο από τη χαρακτηριστική ατμόσφαιρα των Αγίων Τόπων όπου η αρχαιότητα και η ποικιλία των χριστιανικών παραδόσεων εμπλουτίζουν τον προσκυνητή» συμπληρώνοντας: «Αυτό είναι καλό για μένα και είναι ωραίο να συναντώ κοινότητες πιστών που ζουν το παρόν με ελπίδα, που είναι ανοικτοί στο μέλλον και μοιράζονται αυτόν τον ορίζοντα με όσους έχουν μεγαλύτερη ανάγκη. Σκέφτομαι, με ιδιαίτερο τρόπο, τους μετανάστες που αναζητούν μια καλύτερη ζωή, με τους οποίους θα έχω την τελευταία μου συνάν-

τηση σε αυτό το νησί μαζί με διάφορους αδελφούς άλλων χριστιανικών θρησκειμάτων».

Ο Πάπας Φραγκίσκος ολοκλήρωσε την επίσκεψή του στην Κύπρο με μια Οικουμενική Προσευχή με μετανάστες στην ενοριακή καθολική εκκλησία του Τιμίου Σταυρού στη Λευκωσία, και απευθυνόμενος σε μετανάστες πιστούς, ο Ποντίφικας είπε ότι «εσείς φτάσατε εδώ, σε αυτό το νησί», αλλά διερωτήθηκε «πόσοι όμως από τους αδελφούς και τους αδελφές σας δεν έμειναν στη μέση του δρόμου. Πόσοι απελπισμένοι ξεκινάμε αυτό το οδοιπορικό κάτω από πολύ δύσκολες, πολύ επισφαλείς συνθήκες και δεν καταφέρνουν να φτάσουν στον προορισμό τους. Μπορούμε να μιλήσουμε γι' αυτή τη θάλασσα που έγινε ένα μεγάλο νεκροταφείο. Κοιτάζοντας σας βλέπω στα μάτια σας τα δεινά αυτής της πορείας». Ο πάπας μάλιστα είπε πως δεν πρέπει να επιτρέψουμε στους εαυτούς μας να στρέψουμε το βλέμμα μας στην κουλτούρα της αδιαφορίας: «Σας ζητώ συγγνώμη αν είπα τα πράγματα όπως έχουν, δεν μπορούμε να σωπάσουμε δεν μπορούμε να στρέψουμε το βλέμμα αλλού σε αυτή την κουλτούρα της αδιαφορίας» και αναφερόμενος στην Κύπρο είπε «αυτό το νησί σημαδεμένο από μια οδυνηρή διαίρεση να γίνει με τη χάρη του Θεού ένα εργαστήριο αδελφότητας. Να σκεφτεί κανείς ότι αυτό το νησί είναι γενναιόδωρο, αλλά δεν μπορεί να κάνει τα πάντα γιατί ο αριθμός των ανθρώπων που φτάνουν το νησί ξεπερνά τις ικανότητες υποδοχής ενσωμάτωσης, στήριξης». Κατά την οικουμενική προσευχή ο πάπας άκουσε ιστορίες ζωής από μετανάστες που έφτασαν στην Κύπρο κυνηγώντας το όνειρο για μια καλύτερη ζωή.

HELLENIC BANK

παρουσιάζει

ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ

26/11/2021 – 09/01/2022

ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

ME TH ΣΤΗΡΙΞΗ

Ευρωπαίοι και Πούτιν, ώρα αποφάσεων

Η επίσκεψη Μπτσοτάκη στη Ρωσία και το γεωπολιτικό περιβάλλον

Του **ΠΙΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Η συνάντηση Βλαντιμίρ Πούτιν - Κυριάκου Μπτσοτάκη θα γίνει στη θερινή κατοικία του Ρώσου προέδρου, στο ελκυστικό Σότσι της Μαύρης Θάλασσας, όπου οι μέρες στιδήποτε άλλο από πλιόλουστες είναι αυτή την εποχή, καθώς η αναζωπύρωση του Ουκρανικού ρίχνει βαριά σκιά στην περιοχή και στις σχέσεις ΗΠΑ - Ρωσίας.

Οι Αμερικανοί ισχυρίζονται ότι η Ρωσία έχει συγκεντρώσει δεκάδες χιλιάδες στρατιώτες κοντά στα ουκρανικά σύνορα και εκφράζουν ανησυχίες για επικείμενη εισβολή. Το Κρεμλίνο χαρακτηρίζει «ανοησίες» αυτές τις εικασίες και ισχυρίζεται ότι το Κίεβο δελεάζεται από τη σκέψη να επιδώσει στρατιωτική λύση στο θέμα των ντε φάκτο αυτόνομων περιοχών των ρωσόφωνων των Ντονμπάς, στηριγμένο στη στρατιωτική βοήθεια των ΗΠΑ και στα φονικά drones της Τουρκίας, προειδοποιεί δε ότι μια παρόμοια κίνηση θα ήταν «αυτοκτονική».

Και οι δύο πλευρές χάραξαν την περασμένη εβδομάδα τις κόκκινες γραμμές τους: για την Ουάσινγκτον, κόκκινη γραμμή είναι η ενδεχόμενη ρωσική εισβολή, για τη Μόσχα, όπως ξεκαθάρισε ο πρόεδρος Πούτιν την Τετάρτη, θα ήταν η εγκατάσταση οπλικών συστημάτων ή βάσεων του ΝΑΤΟ στην Ουκρανία.

Σε αυτό το δυσοίωνο φόντο, η πρόσφατη ελληνοαμερικανική αμυντική συμφωνία αποτελεί «αγκάθι» στις σχέσεις μεταξύ Μόσχας και Αθηνas. Αν και η ελληνική κυβέρνηση διαβεβαιώνει ότι δεν περιέχει αντιρωσική αιχμή, οι πράξεις και οι δηλώσεις Αμερικανών αξιωματούχων δια-

μνύουν το αντίθετο, ότι δηλαδή η αναβάθμιση των υποδομών τους στην ελληνική επικράτεια έχει ως βασικό στόχο τη Ρωσία. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης, που ήδη χρησιμοποιείται από τους Αμερικανούς για τη μεταφορά, μέσω μεταγωγικών πλοίων, μεγάλου όγκου ελικοπτέρων, αρμάτων μάχης και στρατιωτικών οχημάτων προς τη Ρουμανία και άλλα μέλη του ΝΑΤΟ, στη Μαύρη Θάλασσα και στα δυτικά σύνορα της Ρωσίας.

Η πρόταση Λαβρόφ

Σε μια προσπάθεια να ορθώσει φραγμό στο ενδεχόμενο ένταξης της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ, κάτι που θα αποτελούσε σοβαρότατη απειλή για τη Ρωσία, η κυβέρνηση της, διά στόματος του υπουργού Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ, επανέφερε την περασμένη Πέμπτη την πρόταση για ένα νέο Ευρωπαϊκό Σύμφωνο Ασφαλείας, το οποίο θα δέσμευε τόσο τη Δύση όσο και τη Ρωσία.

Η ιδέα αυτή βρίσκει ευήκοα ώτα σε ορισμένες δυτικές πρωτεύουσες και πρώτα απ' όλα στο Παρίσι, αλλά είναι προφανές ότι οι Ευρωπαίοι δεν θα προχωρήσουν σε μια τέτοια, ιστορικών διαστάσεων, κίνηση χωρίς την ανοχή των Ηνωμένων Πολιτειών, κάτι που δεν φαίνεται στον ορίζοντα.

Παρ' όλα αυτά, είναι ή θα έπρεπε να είναι σαφές ότι δεν μπορεί να γίνεται σοβαρά λόγος για ευρωπαϊκή ασφάλεια χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η Ρωσία, κάτι που δεν κουράζεται να υπογραμμίζει ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν.

Οι αποσταθεροποιητικές τάσεις στα Δυτικά Βαλκάνια και

Στη θερινή κατοικία του Ρώσου προέδρου, στο Σότσι της Μαύρης Θάλασσας, θα γίνει η συνάντηση Μπτσοτάκη - Πούτιν. Οι δύο άνδρες έχουν να τα πουν κατ' ιδίαν από τον Μάιο του 2016 (φωτ.) στην Αθήνα.

Σκληρά διλήμματα

για Ουκρανία, Δυτικά Βαλκάνια – Η αναζωπύρωση των κρίσεων ρίχνει βαριά σκιά, αλλά προσφέρει και ευκαιρίες επαναπροσέγγισης.

Ιδιαίτερα, αυτή την περίοδο, στη Βοσνία-Ερζεγοβίνα, το υπενθυμίζουν.

Οι Δυτικοί κατηγορούν τη Ρωσία ότι ενθαρρύνει τις αποσχιστικές κινήσεις του Σερβοβόσνιου ηγέτη Μίρολαβ Ντόντικ, ο οποίος συναντήθηκε την Πέμπτη με τον Πούτιν, ενώ η Ρωσία ρίχνει τις ευθύνες στον Γερμανό ύπατο αρμοστή Κρίστιαν Σμιτ, υποστηρίζοντας ότι η ίδια είναι ο βασικός, αν όχι ο μόνος, πλέον, υποστηρικτής της ειρνευτικής συνθήκης του Ντέιτον. Χωρίς μια κάποια συνεννόηση Ρώσων - Ευρωπαίων, η αναζωπύρωση

της κρίσης ή και του πολέμου φαίνεται αναπότρεπτη.

Στους παράγοντες που ερεθίζουν τον Βλαντιμίρ Πούτιν περιλαμβάνεται και η περιλάλητη «Συνόδος των Δημοκρατιών», που θα διεξαχθεί στις 9-10 Δεκεμβρίου με πρωτοβουλία του Τζο Μπάιντεν και ξεκάθαρη αιχμή εναντίον Κίνας και Ρωσίας.

Αν δει, ωστόσο, κάποιος τη μεγάλη εικόνα της παγκόσμιας γεωπολιτικής, Ευρώπη και Ρωσία μοιράζονται την κοινή ανησυχία της περιθωριοποίησης από το νέο αναδυόμενο ανταγωνιστικό δίπολο Αμερικής - Κίνας. Επιπλέον, γεωγραφία και οικονομία συνωμοτούν για να φέρουν τις δύο πλευρές πιο κοντά σε πολλά πεδία. Σε στιγμές αγωνίας για την ενεργειακή κρίση, η Ρωσία αποδεικνύεται αξιόπιστος προμηθευτής φυσικού αερίου για τους Ευρωπαίους, ενώ συγκλίνοσες είναι οι θέσεις τους για τη λιβυκή κρίση, την Ανατολική Μεσόγειο και τον σεβασμό του Δικαίου της Θάλασσας. Θέματα, που προφανώς ενδιαφέρουν και την ελληνική πλευρά.

Ολα τα διμερή θέματα στην ατζέντα, στην κορυφή όμως το ενεργειακό

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Το σύνολο των διμερών σχέσεων Ελλάδας - Ρωσίας θα συζητηθεί την ερχόμενη Τετάρτη 8 Δεκεμβρίου, κατά τη συνάντηση του πρωθυπουργού Κυριάκου Μπτσοτάκη με τον πρόεδρο της Ρωσικής Ομοσπονδίας Βλαντιμίρ Πούτιν στο Σότσι. Η επίσκεψη του κ. Μπτσοτάκη στη Ρωσία σε μια περίοδο κατά την οποία η ουκρανική κρίση απειλεί να οδηγήσει τις σχέσεις Μόσχας και Δύσης σε περαιτέρω δοκιμασίες, εμπεριέχει αρκετούς κινδύνους, ωστόσο από την πλευρά της Αθήνας θα επιχειρήσουν να κρατηθεί η συνάντηση σε αμιγώς διμερές επίπεδο, με την ενέργεια στη κορυφή. Μάλιστα, κυβερνητικές πηγές ανέφεραν επί αυτού ότι «η Ελλάδα είναι μέλος της Ε.Ε. και του ΝΑΤΟ, που αποτελούν τη βάση της εξωτερικής της πολιτικής. Στηρίζει και σέβεται τις αποφάσεις των οργανισμών αυτών. Αυτό, όμως, δεν αποκλείει τη διεύρυνση των σχέσεων με τη Ρωσία».

Οι ίδιες πηγές τόνιζαν ότι οι δεσμοί της Ελλάδας με μια χώρα-μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και προσπλωμένη στο διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας, όπως η Ρωσία, είναι ιστορικοί. Επί τούτω, υπενθυμίζουν τις σχετικές δηλώσεις του υπουργού Εξωτερικών της Ρωσίας Σεργκέι Λαβρόφ από την Αθήνα, μεσούσης της κλιμάκωσης στην Ανατολική Μεσόγειο από την Τουρκία, αλλά και τη σταθερή στάση της Μόσχας στο Κυπριακό.

Ως σημαντικά χρονικά σημεία πριν από την επίσκεψη Μπτσοτάκη στο Σότσι, από το Μέγαρο Μαξίμου αναφέρονται, φυσικά, στη συνάντησή του με τον κ. Πούτιν το 2016, όταν ο σημερινός πρωθυπουργός ήταν ακόμη αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης, αλλά και στο τετ α τετ με τον Ρώσο ομόλογό του Μιχαήλ Μισούστιν τον περασμένο Ιανουάριο. Ιδι-

αιτέρως επιτυχής κρίνεται και η μετάβαση στη Μόσχα του αναπληρωτή υπουργού Εξωτερικών Μιλτιάδη Βαρβιτσιώτη, ο οποίος μαζί με τον Ρώσο υπουργό Μεταφορών Βιτάλι Σαβέλιεφ προήδρυσαν από κοινού της Μεικτής Διυπουργικής Επιτροπής των δύο χωρών και προχώρησαν σε σειρά συμφωνιών στους τομείς του τουρισμού, της ενέργειας, των μεταφορών, του πολιτισμού, της φορολογικής συνεργασίας και της ναυσιπλοΐας.

Επίσκεψη στο Ισραήλ

Την προηγούμενη ημέρα, 7 Δεκεμβρίου, ο κ. Μπτσοτάκης θα επισκεφθεί το Ισραήλ για περίπου πέντε ώρες. Εκεί, πέρα από την τριμερή που έχει προγραμματιστεί να γίνει σε επίπεδο κορυφής, θα έχει τις πρώτες επαφές με τον ομόλογό του Ναφτάλι Μπένετ και τον πρόεδρο Ιτσαάκ Χέρτσογκ. Κατά

Κυβερνητικές πηγές τονίζουν πως η Ελλάδα είναι μέλος Ε.Ε. και ΝΑΤΟ, αλλά αυτό «δεν αποκλείει τη διεύρυνση των σχέσεων με τη Ρωσία».

την τριμερή Ελλάδαs, Κυπριακής Δημοκρατίας και Ισραήλ, οι τρεις ηγέτες θα υιοθετήσουν κοινή διακήρυξη για τη τάση των κρατών που εκπροσωπούν σχετικά με τις τελευταίες εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο.

Τόσο από την ελληνική όσο και από την ισραηλινή πλευρά ενίσχυση του αρχηγικού ρόλου των τελευταίων, πρωτίστως του ΟΗΕ ως κύριου οργανισμού-ρυθμιστή διεθνών σχέσεων, δεν είναι επιβεβλημένη η διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας.

ΑΠΟΨΗ

Η Ρωσία και η Ελλάδα έχουν περισσότερα κοινά από ό,τι πιστεύεται

Του **ΓΙΟΥΡΙ ΚΒΑΣΝΙΝ***

Το 2021 οι σχέσεις της Ρωσίας με την Ελλάδα εξελίσσονταν με σημείο αναφοράς την επέτειο των 200 χρόνων από την έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα των Ελλήνων για την ανεξαρτησία της χώρας από τον οθωμανικό ζυγό. Οι αφιερωματικές εκδηλώσεις στο πλαίσιο του Κοινού Έτους Ιστορίας για μια ακόμα φορά απέδειξαν ότι και ο ρωσικός και ο ελληνικός λαός βλέπουν την ανάγκη να διατηρηθεί και να ενισχυθεί η συνεργασία ανάμεσα στις δύο χώρες, βασισμένη στις μακραιώνες παραδόσεις φιλίας, αλληλοβοήθειας και πνευματικής εγγύτητας.

Πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι από μόνες τους οι ιστορικές και πολιτιστικές σχέσεις δεν αρκούν για να αποκτήσει η συνεργασία τη δυναμική που χάθηκε μέσα στην τελευταία δεκαετία. Οι οικονομικές αναταραχές στην Ελλάδα, η φθίνουσα πορεία του διαλόγου, η αντιπαράθεση κυρώσεων Ρωσίας - Ευρωπαϊκής Ενωσης, η πανδημία COVID-19, όλοι αυτοί και άλλοι παράγοντες είχαν αρνητική επίδραση στις ελληνορωσικές σχέσεις και έδειξαν πόσο εύθραυστες υπήρχαν οι σημειωθείσες νωρίτερα επιτυχίες. Η ατζέντα διμερών σχέσεων όλο και μικραίνει, μαζί της και το πεδίο του πολιτικού διαλόγου. Παρά ταύτα, τα γεγονότα των τελευταίων ετών έδειξαν ότι οι χώρες μας αντιμετωπίζουν όλο και μεγαλύτερο αριθμό κοινών προκλήσεων, αποτελεσματι-

κότερη απάντηση στις οποίες δίνεται καλύτερα από κοινού παρά μεμονωμένα.

Η πανδημία του κορωνοϊού, που θα έπρεπε να συσπειρώσει την παγκόσμια κοινότητα, στην πραγματικότητα βάθυνε ακόμα περισσότερο το χάσμα. Η αυξανόμενη ένταση στις διεθνείς σχέσεις, η ανετοιμότητα ορισμένων χωρών και διεθνών οργανισμών να συντονίσουν τις ενέργειές τους στον αγώνα κατά του θανατηφόρου ιού, ο «πόλεμος των εμβολίων» αποτελούν σοβαρότατες προκλήσεις, που δεν απειλούν μόνο τη ζωή και την υγεία των πολιτών, αλλά και τη βιώσιμη ανάπτυξη της οικονομίας. Άλλη μια ανησυχητική τάση, που έχει ενταθεί με φόντο τους περιορισμούς λόγω κορωνοϊού, είναι ο σχηματισμός των ανταγωνιζόμενων μεταξύ τους μακροπεριφερειών, οι οποίες, αγνοώντας τη θλιβερή εμπειρία του 20ού αιώνα, επιλέγουν να πορεύονται με βάση την αρχή της οικονομικής αυτάρκειας.

Είναι προφανές ότι οι διαδικασίες που περιγράφικαν παραπάνω αντιβαίνουν θεμελιωδώς στα συμφέροντα της Ρωσίας και της Ελλάδας, δύο χωρών που βρίσκονται ανάμεσα στην Ευρώπη και στην Ασία και όπου διασταυρώνονται οι δρόμοι του εμπορίου. Ετσι, η Ελλάδα, αν εστιάσει στις οικονομικές σχέσεις αποκλειστικά και μόνο με την Ε.Ε., κινδυνεύει να βρεθεί αντιμέτωπη με ακόμα

Είναι προς το κοινό μας συμφέρον η αποτροπή της επιβαλλόμενης, από μια σειρά χωρών, πολιτικοποίησης του ζητήματος του φυσικού αερίου, αλλά και η εξεύρεση συμβιβαστικών λύσεων.

μεγαλύτερη οικονομική υστέρηση, σημάδια της οποίας φάνηκαν ήδη στα χρόνια της «μεγάλης ύφεσης». Πιο ελκυστική στρατηγική αποτελεί η αξιοποίηση των δυνατότητων διαμετακόμισης και της εμπορικής και επενδυτικής συνεργασίας με τρίτες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Ρωσίας. Να σημειωθεί επίσης ότι κάποια μεγάλα επενδυτικά έργα στην Ελλάδα με ρωσική συμμετοχή έχουν δρομολογηθεί ήδη, όπως η ανοικοδόμηση τουριστικών μονάδων στην Κρήτη από την ομάδα εταιρειών Mirum και το άνοιγμα στις πόλεις της ηπειρωτικής Ελλάδας των πέντε σουπερ μάρκετ ΜΕΡΕ από τη ρωσική αλυσίδα Svetofor. Σε γενικές γραμμές, όμως, ο όγκος των αμοιβαίων επενδύσεων παραμένει ασήμαντος. Οι άμεσες ρωσικές επενδύσεις στην Ελλάδα ανέρχονται σε 616 εκατομμύρια δολάρια και οι ελληνικές στη Ρωσία σε μόλις 30 εκατομμύρια δολάρια. Προβλήματα εντοπίζο-

νται και στον τομέα του εμπορίου: το 2020 ο όγκος εμπορίου προϊόντων Ρωσίας - Ελλάδας μειώθηκε κατά 35,1%, σε 2,6 δισεκατομμύρια δολάρια (2,4 δισεκατομμύρια οι ρωσικές εξαγωγές στην Ελλάδα, λίγο πάνω από 200 εκατομμύρια οι εισαγωγές). Το 2021 εν μέρει αποκαταστάθηκε, όχι πάντως κάρη στην αύξηση όγκου εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών, αλλά εξαιτίας διακυμάνσεων των τιμών.

Μία από τις κύριες προκλήσεις της σύγχρονης εποχής είναι η παγκόσμια υπερθέρμανση, που απειλεί την ανθρωπότητα με μη αναστρέψιμες συνέπειες. Και εδώ η αμοιβαία επωφέλιμη συνεργασία στον τομέα της οικολογίας και της ενέργειας είναι ιδιαίτερα σημαντική. Το 2020 οι Έλληνες καταναλωτές έλαβαν από τη Ρωσία πάνω από 3 δισ. κυβικά μέτρα «γαλάζιου καυσίμου» (κατά 25,2% περισσότερο σε σχέση με το 2019). Στο πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους η άνοδος συνεχίστηκε και η Ρωσία κάλυψε γύρω στο 43% της ηλεκτροπαραγωγής με καύση άνθρακα - όγκους ηλεκτρικής ενέργειας και να κάνει γρηγορότερα την πρόσβληση στο ενεργειακό τομέα. Επομένως, είναι προς το κοινό συμφέρον της Ρωσίας και της Ελλάδας η απο-

τροπή της επιβαλλόμενης, από μια σειρά χωρών, πολιτικοποίησης του ζητήματος του φυσικού αερίου, αλλά και η αναζήτηση και η εξεύρεση συμβιβαστικών λύσεων που θα ικανοποιήσουν τόσο τους προμηθευτές όσο και τους καταναλωτές.

Άλλος ένας τομέας με πολλά κοινά είναι η αντιμετώπιση περιφερειακών απειλών κατά της ειρήνης και της ασφάλειας. Τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε, δυστυχώς, μια εξωτερική ροπή των διακρατικών αντιθέσεων σε μια σειρά από περιοχές, όπως Νότιος Καύκασος, Εγγύς Ανατολή, Βόρεια Αφρική και, βεβαίως, Ανατολική Μεσόγειος. Όλο και πιο συχνά σε αυτές τις αντιθέσεις εμπλέκονται εξωτερικοί παίκτες, που ενίοτε δεν ενδιαφέρονται για την επίλυση των αμφιλεγόμενων καταστάσεων, αλλά για την ενίσχυση της δικής τους γεωπολιτικής επιρροής. Οι πολεμικές δηλώσεις από διάφορες πλευρές και η επίδειξη δύναμης δεν οδηγούν απλώς σε αδιέξοδο, αλλά ανοίγουν τον δρόμο για μετατροπή αυτών των περιοχών σε νέες εστίες αστάθειας. Η Ρωσία πάντα επέμενε ότι οι διαφορές πρέπει να λύνονται μόνο ειρηνικά, σε κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης, με βάση τον πολιτικό διάλογο και με αυστηρή τήρηση των βασικών κανόνων και αρχών του διεθνούς δικαίου. Τη συνέπεια των ρωσικών θέσεων επιβεβαιώνουν οι δηλώσεις του ΥΠΕΞ της Ρωσίας σχετικά με την οριοθέτηση των χωρικών υδά-

των μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, την περίπλοκη κατάσταση γύρω από την περικλεισμένη περιοχή των Βαρωσίων της Αρμενίας στην Κύπρο και άλλα ζωτικά ζητήματα. Κύριος διαμεσολαβητικός ρόλος πρέπει να ανήκει σε πολυμερείς θεσμούς. Χωρίς την ενίσχυση του αρχηγικού ρόλου των τελευταίων, πρωτίστως του ΟΗΕ ως κύριου οργανισμού-ρυθμιστή διεθνών σχέσεων, δεν είναι επιβεβλημένη η διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας.

Υπάρχουν και άλλα επίκαιρα ζητήματα: αντιμετώπιση της διεθνούς τρομοκρατίας, των φυσικών καταστροφών (συμπεριλαμβανομένων των πυρκαγιών), παράνομη μετανάστευση, διεθνή ρίσκα λόγω αλλαγής εξουσίας στο Αφγανιστάν, κατάσταση του χριστιανικού πληθυσμού στις χώρες της Εγγύς Ανατολής. Και δεν είναι καν πλήρης κατάλογος θεμάτων που άπτονται των ενδιαφερόντων των χωρών μας. As ελπίσουμε ότι στην προγραμματισμένη για τις 8 Δεκεμβρίου διμερή συνάντηση κορυφής στη Μόσχα οι πλευρές δεν θα περιοριστούν στη διαπίστωση αυτών και άλλων ζητημάτων, αλλά θα δώσουν νέα ώθηση στις σχέσεις των χωρών μας.

* Ο κ. Γιούρι Κβασνίν είναι διδάκτωρ Ιστορίας, διευθυντής του Κέντρου Ευρωπαϊκών Ερευνών του Ινστιτούτου Παγκόσμιου Οικονομίας και Διεθνών Σχέσεων Γ. Μ. Πριμακόφ της Ακαδημίας Επιστημών της Ρωσίας.

Θα κοπιάσουν σταδιακά τα κύματα της COVID-19

Τρεις κορυφαιοι επιστήμονες στην «Κ»

Της ΠΙΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ

«Ο νέος κορωνοϊός θα συνεχίσει να υπάρχει. Αλλά το πιθανότερο είναι λόγω της ανοσίας μέσω νόσωσης ή εμβολιασμών να βλέπουμε ολοένα και λιγότερες σοβαρές λοιμώξεις», επισημαίνουν οι ειδικοί επιστήμονες και σημειώνουν ότι διανύουμε μια περίοδο όπου κάθε λίγους μήνες θα εμφανίζεται ένα νέο στέλεχος του SARS-CoV-2.

Οι ειδικοί τονίζουν τη σημασία της χωρίς καθυστερήσεις χορήγησης της αναμνηστικής δόσης του εμβολίου, καθώς τέσσερις μήνες μετά τον αρχικό εμβολιασμό παρατηρείται κατακόρυφη πτώση των αντισωμάτων. Το γεγονός αυτό και η εμφάνιση του στελέχους «Ομικρον» οδήγησε σε επίσηυση της αναμνηστικής δόσης στους τρεις μήνες από τη δεύτερη δόση. Και σύμφωνα με τους ειδικούς, «είναι απίθανο το στέλεχος "Ομικρον" να διαφεύγει της ανοσίας των εμβολίων». Δύο χρόνια μετά την εμφάνιση του SARS-CoV-2 στη Γουάιν της Κίνας και ένα χρόνο μετά τον πρώτο εμβολιασμό με εγκεκριμένο εμβόλιο (8/12/2020 - Ηνωμένο Βασίλειο), τρεις διακεκριμένοι καθηγητές, οι Δημήτρης Θάνας, Αθανάσιος Τσακρής και Άγγελος Χατζάκης, απαντούν σε ερωτήσεις της «Κ» για τα εμβόλια, τις παραλλαγές του ιού και τα διδάγματα της COVID-19.

Τα διδάγματα της πανδημίας

Στις εκτιμήσεις για την εξέλιξη της πανδημίας, αλλά και στα διδάγματα της COVID-19 για τη διαχείριση μελλοντικών κρίσεων δημόσιας υγείας, αναφέρεται ο καθηγητής Μικροβιολογίας, Διευθυντής του Εργαστηρίου Μικροβιολογίας και αντιπρύτανης του ΕΚΠΑ, Αθανάσιος Τσακρής.

– Δύο χρόνια από την αναγνώριση του νέου κορωνοϊού στην Κίνα και τέσσερα πανδη-

μικά κύματα. Τι μάθαμε για την COVID-19;

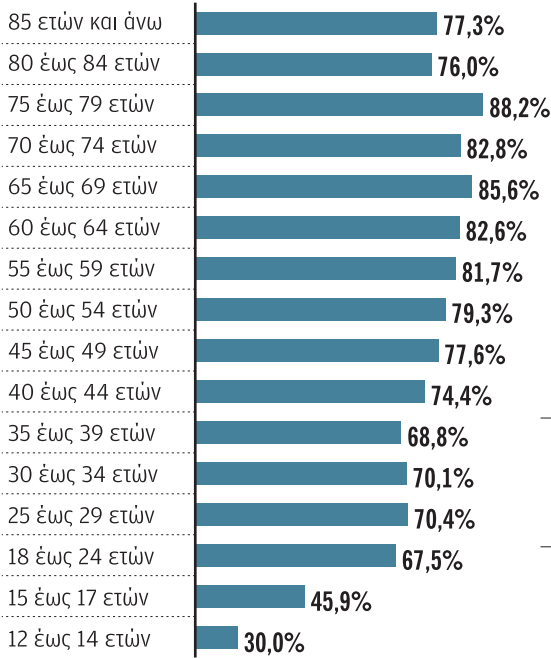
– Σίγουρα έχουμε μάθει πολλά και συνεχίζουμε να μαθαίνουμε. Η επιστημονική πληροφορία που συγκεντρώνεται για την COVID-19 έχει ξεπεράσει κάθε προηγούμενο. Η πανδημία ήρθε να μας θυμίσει και κλασικές γνώσεις που είχαμε απεμπολήσει: τους τρόπους μετάδοσης αναπνευστικών λοιμώξεων και πώς μπορούμε να περιορίσουμε την εξάπλωσή τους, πώς εκδηλώνουν τα επιδημικά τους κύματα οι κορωνοϊοί, όπως και τις δυνατότητες που έχουν να μεταλλάσσονται και να ανασυνδυάζουν το γενετικό τους υλικό. Οι ιδιαιτερότητες με τις οποίες εκδηλώνεται και πόσο απρόβλεπτη είναι η εξέλιξη της λοίμωξης, όμως, εξακολουθούν να δημιουργούν πολλά ερωτήματα.

Στην COVID-19 δεν υπάρχει νομοτέλεια: απροσδιόριστοι γενετικοί παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν την εξέλιξη της λοίμωξης πέρα από τις γνωστές παραμέτρους (ηλικία, συννοσηρότητες κ.ά.). Επίσης, πλέον γνωρίζουμε ότι το αποτύπωμά της στην υγεία όσων έχουν νοσήσει ενδέχεται να είναι έντονο και σε βάθος χρόνου, προκαλώντας το post ή long-COVID σύνδρομο.

– Θα ζούμε για πάντα με τον SARS-CoV-2; Πώς θα εξελιχθεί τελικά αυτή η πανδημία;

– Η εξαφάνιση του SARS-CoV-1 δεν πρέπει να μας παρασύρει στο συμπέρασμα ότι το ίδιο θα συμβεί και με τον SARS-CoV-2. Τα χαρακτηριστικά του δείχνουν ότι η πορεία του προσομοιάζει περισσότερο με εκείνη των εποχικών κορωνοϊών: μεταδίδεται κυρίως τις πρώτες μέρες της λοίμωξης ή πριν από την εκδήλωση των συμπτωμάτων, οι μεγάλες εξάρσεις του παρατηρούνται τους φθινοπωρινούς και χειμερινούς μήνες και έχει τη δυνατότητα να μεταλ-

Εμβολιαστική κάλυψη έναντι του SARS-CoV-2

ΠΗΓΕΣ: Υπουργείο Υγείας, Στατιστικό εμβολιασμού για την COVID-19 – data.gov.gr, Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας.

ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΩΣ ΤΙΣ 2/12/21

Εως 2/12/21

7.078.911

Εμβολιασμοί πρώτης δόσης

6.631.183

Ολοκληρωμένοι εμβολιασμοί

1.505.456

Αναμνηστικοί εμβολιασμοί

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Η εξέλιξη αυτής της πανδημίας επιβεβαιώνει ότι ακρογωνιαίος λίθος της δημόσιας υγείας είναι η διαφάνεια, με όλα τα επιστημονικά δεδομένα προσβάσιμα από όλους, και σαφείς οδηγίες για τους πολίτες».

λάσσεται διαρκώς και ανάλογα με την εξελικτική πίεση που δέχεται. Ανοσία αγέλης και τείχος ανοσίας με ανοσολογικούς και ιολογικούς όρους δεν είναι εφικτή για τον SARS-CoV-2. «Ανοσιακό τείχος» μπορούμε να δημιουργήσουμε μόνο στο σύστημα υγείας. Αρα, ο νέος κορωνοϊός θα συνεχίσει να υπάρχει.

Αλλά το πιθανότερο είναι στα επόμενα επιδημικά κύματα, λόγω της ανοσίας που θα αναπτύσσουμε μέσω της φυσικής νόσωσης ή των εμβολιασμών, να βλέπουμε ολοένα και λιγότερες σοβαρές λοιμώξεις.

Επίσης, η συνεχής ανάγκη εξελκτικής προσαρμογής του ενδέχεται να έχει «κόστος» για τον ίδιο τον ιό και θα μπορούσε να οδηγήσει σταδιακά σε σπιότερες λοιμώξεις. Κάτι τέτοιο φαίνεται στον ορίζοντα για την παραλλαγή «Ομικρον».

– Ποια είναι τα διδάγματα της COVID-19 για το μέλλον;

– Η εμπειρία αυτής της πανδημίας θα έπρεπε να μας έχει ήδη οπλίσει με εργαλεία τα οποία θα χρησιμοποιήσουμε για να αντιμετωπίσουμε τις επόμενες κρίσεις δημόσιας υγείας. Η ανάπτυξη ενός επαρκούς συστήματος επιδημιολογικής επιτήρησης, που θα δίνει εκτεταμένα ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία για την εξέλιξη της πανδημίας, είναι επιβεβλημένη σήμερα αλλά και αναγκαία για το μέλλον, για κάθε επιδημία. Ο SARS-CoV-2 μας έδειξε ότι χρει-αζόμαστε καλύτερα οργανωμένη πρωτοβάθμια περίθαλψη, ότι οι κυβερνήσεις πρέπει να δείξουν τη δέουσα προσοχή στις βασικές δομές υγείας.

Αυτό σημαίνει: συνεχιζόμενη εκπαίδευση του ιατρονοσηλευτικού προσωπικού, αξιόπιστες διαγνωστικές τεχνικές, ουσιαστική επικοινωνία ανάμεσα στις βαθμίδες υγείας και διαμόρφωση πρωτοκόλλων που θα διασφαλίζουν μια καλά οργανωμένη εξωνοσοκομειακή περίθαλψη. Είναι σημαντικό να ενισχυθούν τα προγράμματα επιτήρησης για ιούς που, μεταπηδώντας από ζώα στους ανθρώπους, θα μπορούν να προκαλέσουν επόμενες επιδημίες ή την επόμενη πανδημία.

Η εξέλιξη αυτής της πανδημίας επιβεβαιώνει ότι ακρογωνιαίος λίθος της δημόσιας υγείας είναι η διαφάνεια, με όλα τα επιστημονικά δεδομένα προσβάσιμα από όλους, και σαφείς οδηγίες για τους πολίτες.

«Εμβόλιο και μάσκα, η μόνη λύση»

Το νέο στέλεχος «Ομικρον» του SARS-CoV-2 και πώς αυτό αναμένεται να επηρεάσει την εξέλιξη της πανδημίας και την προστασία που παρέχουν τα εμβόλια έναντι του ιού αναλύει ο ακαδημαϊκός, πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου και διευθυντής του Κέντρου Βασικής Έρευνας του Ιδρύματος Ιατροβιολογικών Έρευνών της Ακαδημίας Αθηνών, Δημήτρης Θάνας.

– Τι γνωρίζουμε μέχρι τώρα για το στέλεχος «Ομικρον» του SARS-CoV-2;

– Διανύουμε μία περίοδο όπου κάθε λίγους μήνες θα εμφανίζεται και ένα νέο στέλεχος του SARS-CoV-2. Αν και τα περισσότερα δεν επιβιώνουν, κάποια άλλα όπως το «Αλφα» και το «Δέλτα» έχουν παγκόσμια επικράτηση. Το νέο στέλεχος του SARS-CoV-2 με την ονομασία «Ομικρον» χαρακτηρίζεται από έναν μοναδικό συνδυασμό 50 μεταλλάξεων, εκ των οποίων οι 32 εντοπίζονται στην πρωτεΐνη ακίδα. Οι 10 από τις 32 μεταλλάξεις στην ακίδα εντοπίζονται στην περιοχή που «ακουμπά» στα κύτταρα. Συγκριτικά, η παραλλαγή «Δέλτα» έχει μόνο εννέα μεταλλάξεις στην ακίδα και μόνο οι δύο είναι στην περιοχή επαφής με τα κύτταρα. Μεταλλάξεις του «Ομικρον» συνδέονται με αυξημένη μεταδοτικότητα, κάτι που επιβεβαιώνεται από τα πρώτα επιδημιολογικά δεδομένα. Δεν θα αποτελέσει έκπληξη αν το «Ομικρον» είναι περισσότερο μεταδοτικό ακόμα και από το «Δέλτα». Αντισυκρίτως υπάρχει και για εκείνες τις μεταλλάξεις που «Ομικρον» οι οποίες, σε άλλα στέλεχη, έχουν συνδεθεί με μερική ανοσολογική διαφυγή είτε έπειτα από νόσηση, είτε έπειτα από εμβολιασμό, καθώς και για την αποτελεσματικότητα των μονοκλωνικών αντισωμάτων. Είναι όμως απίθανο ότι το «Ομικρον» θα διαφεύγει από την ανοσία. Στη χειρότερη περίπτωση τα εμβόλια θα εξακολουθήσουν να είναι αποτελεσματικά σε σημαντικό βαθμό και αν χρειαστεί θα επικαιροποιηθούν γρήγορα.

– Με βάση τα όσα γνωρίζει η επιστήμη για την εξέλιξη των ιών, τι αναμένεται να δούμε στο μέλλον από τον SARS-CoV-2;

– Είναι μάλλον απίθανο ότι το «Ομικρον» θα είναι το στέλεχος που θα σημάνει το τέλος της πανδημίας. Όσο συνεχίζεται η διασπορά του SARS-CoV-2 τόσο περισσότερες μεταλλάξεις θα δημιουργούνται. Στην περίπτωση του «Ομικρον» το ενδιαφέρον εστιάζεται και στο πώς προέκυψε ένα τέτοιο στέλεχος με τόσο μεγάλο αριθμό μεταλλάξεων. Το βέβαιον είναι ότι δεν προέκυψε από κάποιο άλλο γνωστό στέλεχος αλλά εξελίχθηκε παράλληλα. Μια πιθανότητα είναι ότι «δημιουργήθηκε» σε ασθενείς με χρόνια νόσο COVID-19, όπως π.χ. συμβαίνει με ανοσοκατεσταλμένους ασθενείς λόγω HIV ή καρκίνου.

Μία άλλη πιθανότητα είναι ότι, λόγω του ασυνήθιστου μεγέθους των μεταλλάξεων που φέρει, προήλθε μετά τη μεταπήδησή του στην κοινότητα από ζώα ή ότι κυκλοφορούσε απαρατήρητο για αρκετό διάστημα σε περιοχές όπου η γονιδιωματική επιτήρηση είναι ελλιπής. Ο μόνος τρόπος σήμερα για να συγκρατήσουμε τη δημιουργία νέων στελεχών του SARS-CoV-2 είναι να μειωθεί η κυκλοφορία του ιού με τον εμβολιασμό και τη χρήση μάσκας.

– Από την αρχή της πανδημίας έχουν απομονωθεί πολλές παραλλαγές του SARS-CoV-2. Πόσο έχει αλλάξει ο ιός σε σχέση με το αρχικό του στέλεχος; – Η εμφάνιση του «Ομικρον» με τον ασυνήθιστο μεγάλο αριθ-

μό μεταλλάξεων δεν είναι μη αναμενόμενη. Όταν πολλαπλασιάζεται ο ιός στα κύτταρα δημιουργούνται μεταλλάξεις με τυχαίο τρόπο. Εάν κάποιες από αυτές προσδίδουν συγκριτικό πλεονέκτημα στην επιβίωση του ιού, τότε μέσω της φυσικής επιλογής τα στέλεχη που τις φέρουν αντικαθιστούν τα προϋπάρχοντα στέλεχη. Αυτό ακριβώς συνέβη με το «Αλφα» που αντικατέστησε τα στέλεχη του προηγούμενου χειμώνα, και με το «Δέλτα» που αντικατέστησε το «Αλφα». Το «Δέλτα», εκτός της μεγαλύτερης προσδεσιμότητας του στα κύτταρα διασπείρεται ευκολότερα στην κοινότητα επειδή πολλαπλασιάζεται ταχύτερα και αποτελεσματικότερα στα κύτταρα. Ο μεγαλύτερος αριθμός μολύνσεων αναπόφευκτα οδηγεί σε μεγαλύτερο αριθμό βαρέως νοσούντων και θανάτων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ο ιός προκαλεί βαρύτερη νόσο.

– Με βάση τα όσα γνωρίζει η επιστήμη για την εξέλιξη των ιών, τι αναμένεται να δούμε στο μέλλον από τον SARS-CoV-2;

– Είναι μάλλον απίθανο ότι το «Ομικρον» θα είναι το στέλεχος που θα σημάνει το τέλος της πανδημίας. Όσο συνεχίζεται η διασπορά του SARS-CoV-2 τόσο περισσότερες μεταλλάξεις θα δημιουργούνται. Στην περίπτωση του «Ομικρον» το ενδιαφέρον εστιάζεται και στο πώς προέκυψε ένα τέτοιο στέλεχος με τόσο μεγάλο αριθμό μεταλλάξεων. Το βέβαιον είναι ότι δεν προέκυψε από κάποιο άλλο γνωστό στέλεχος αλλά εξελίχθηκε παράλληλα. Μια πιθανότητα είναι ότι «δημιουργήθηκε» σε ασθενείς με χρόνια νόσο COVID-19, όπως π.χ. συμβαίνει με ανοσοκατεσταλμένους ασθενείς λόγω HIV ή καρκίνου.

Μία άλλη πιθανότητα είναι ότι, λόγω του ασυνήθιστου μεγέθους των μεταλλάξεων που φέρει, προήλθε μετά τη μεταπήδησή του στην κοινότητα από ζώα ή ότι κυκλοφορούσε απαρατήρητο για αρκετό διάστημα σε περιοχές όπου η γονιδιωματική επιτήρηση είναι ελλιπής. Ο μόνος τρόπος σήμερα για να συγκρατήσουμε τη δημιουργία νέων στελεχών του SARS-CoV-2 είναι να μειωθεί η κυκλοφορία του ιού με τον εμβολιασμό και τη χρήση μάσκας.

«Πιθανό το τείχος ανοσίας στην Ελλάδα σε έναν χρόνο»

Στην αναγκαιότητα της αναμνηστικής δόσης του εμβολίου, καθώς και στον σημαντικό ρόλο της στην οικοδόμηση ενός τείχους ανοσίας, εστιάζει ο ομότιμος καθηγητής Επιδημιολογίας και Προληπτικής Ιατρικής ΕΚΠΑ, Άγγελος Χατζάκης.

– Έναν χρόνο μετά την έναρξη εμβολιαστικών προγραμμάτων έναντι της COVID-19, πόσο μας έχουν βοηθήσει στη μάχη με την πανδημία;

– Ένας χρόνος μετά την έναρξη του εμβολιασμού για τον SARS-CoV-2 είναι αρκετός για να μας πείσει ότι τα εμβόλια είναι η μόνη διέξοδος για να επανέλθει προοδευτικά η επιθυμητή «κανονικότητα», αν και ο ορισμός της διαφέρει για τον καθένα από εμάς. Για τη δημόσια υγεία «κανονικότητα» είναι η μείωση της νοσηρότητας και της θνητότητας από COVID-19 σε επίπεδα τέτοια που η επιβάρυνση του συστήματος υγείας να είναι διαχειρίσιμη.

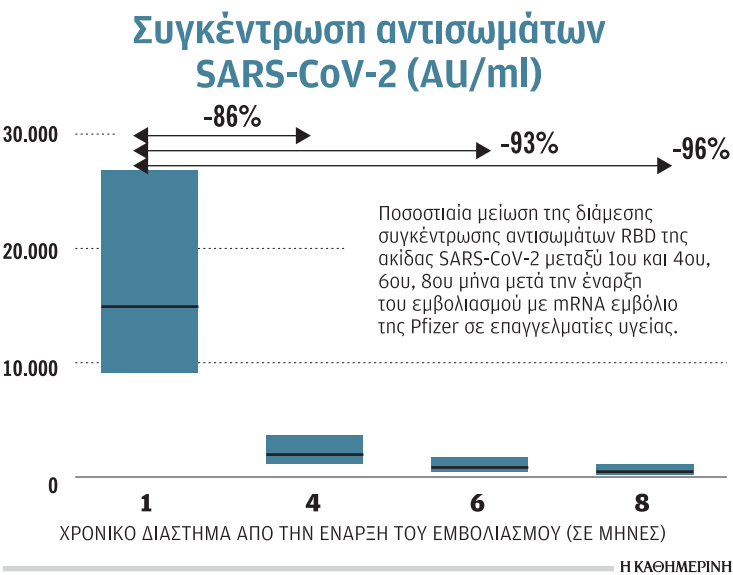
Τα εμβόλια προστατεύουν από την εισαγωγή σε νοσοκομείο και την εξέλιξη σε σοβαρή λοίμωξη με αποτελεσματικότητα 85%-100%, δράση που διαρκεί τουλάχιστον έναν χρόνο. Η αποτελεσματικότητά τους στη διακοπή της μετάδοσης είναι αρχικά ισχυρή, αλλά πέφτει σε επίπεδα 20%-50% μετά τον πέμπτο μήνα, πράγμα που καθιστά αναγκαίο τον εμβολιασμό με

αναμνηστική δόση. Μέχρι σήμερα έχουν εμβολιαστεί πάνω από 4,2 δισεκατομμύρια άτομα παγκοσμίως. Στη χώρα μας οι εμβολιασμένοι έχουν υπερβεί τα επτά εκατομμύρια. Σε 30 ευρωπαϊκές χώρες σε άτομα ηλικίας άνω των 60 ετών, ο εμβολιασμός έχει σώσει 470.000

«Η τρίτη δόση ενισχύει την ανοσία έναντι του SARS-CoV-2 και αποκαθιστά τη δράση του εμβολίου στον περιορισμό της μετάδοσης».

ζωές. Η ολοκληρωμένη διαχείριση της πανδημίας απαιτεί την ύπαρξη και διαθεσιμότητα θεραπειών που μεταβάλλουν την πρόγνωση της COVID-19. Προς την κατεύθυνση αυτή είναι σε εξέλιξη μια μικρή επανάσταση με τα μονοκλωνικά αντισώματα βραχείας και μακράς δράσεως και τις από του στόματος θεραπείες. Οι φαρμακευτικές θεραπείες θα σώζουν ζωές, αλλά θα έχουν μηδαμινή επίδραση στον έλεγχο της πανδημίας.

– Σε τι διαφέρει η λοίμωξη SARS-CoV-2 σε εμβολιασμένους σε σχέση με ανεμβολιαστούς;

– Η λοίμωξη σε εμβολιασμένους είναι σημαντικά διαφοροποιημένη από τις λοιμώξεις σε ανεμβολιαστούς: αν και το 80% παρουσιάζει συμπτώματα, είναι ήπια η νόσος, ενώ παρατηρείται μικρό ποσοστό εισαγωγών σε νοσοκομείο (1%-2%).

Η εξέλιξη των λοιμώξεων σε εμβολιασμένους είναι βαρύτερη στα άτομα με ανοσοκαταστολή και μεγαλύτερης ηλικίας. Η μεταδοτικότητα των εμβολιασμένων με λοίμωξη είναι μικρότερη από αυτή των μη εμβολιασμένων, αλλά λόγω του μεγάλου αριθμού των εμβολιασμένων ο αριθμός

των λοιμώξεων σε αυτή την ομάδα μπορεί να είναι υψηλός στην κοινότητα. Περίπου το 40% των ημερήσιων περιπτώσεων COVID-19 που ανακοινώνει ο ΕΟΔΥ είναι σε εμβολιασμένους. Δεν επιβαρύνουν ιδιαίτερα το σύστημα υγείας, αλλά συμβάλλουν σημαντικά στη μετάδοση.

– Πόσο αναγκαία είναι η τρίτη δόση του εμβολίου;

– Η αναγκαιότητα της τρίτης δόσης φαίνεται στο σχήμα, που προέρχεται από ελληνική μελέτη η οποία διεξάγεται σε επαγγελματίες υγείας στο Ωνάσειο Καρδιο-

χειρουργικό Κέντρο και το Λαϊκό Νοσοκομείο και δείχνει ότι τα επίπεδα των αντισωμάτων σε σχέση με τον πρώτο μήνα από την έναρξη του εμβολιασμού έχουν πέσει κατά 86%, 93% και 96% τον τέταρτο, έκτο και όγδοο μήνα αντίστοιχα.

Η τρίτη δόση ενισχύει την ανοσία έναντι του SARS-CoV-2 και αποκαθιστά τη δράση του εμβολίου στον περιορισμό της μετάδοσης. Αυτό επιτυγχάνεται με την άμεση αύξηση της συγκέντρωσης των αντισωμάτων και μάλιστα σε επίπεδα που υπερβαίνουν το μέγιστο μετά τη δεύτερη δόση. Η αποτελεσματικότητα της τρίτης δόσης, σε σχέση με τον εμβολιασμό με δύο δόσεις, στην πρόληψη της εισαγωγής στο νοσοκομείο και της σοβαρής νόσου είναι άνω του 92%.

– Μπορεί τελικά να κτιστεί τείχος ανοσίας και πώς;

– Η έννοια του τείχους ανοσίας έναντι του SARS-CoV-2 είναι σύνθετη διότι έχει περιορισμένη διάρκεια όσον αφορά την πρόληψη της μετάδοσης, ενώ η πρόληψη της σοβαρής νόσου φαίνεται ότι διαρκεί τουλάχιστον 8 μήνες και πιθανόν πολύ περισσότερο. Ο περιορισμός της μετάδοσης είναι δύσκολο επιτεύξιμο. Απαιτούνται η χρήση αναμνηστικών δόσεων εμβολιασμού, ανά άγνωστο προς το παρόν χρονικό διά-

στημα και η διατήρηση της αποτελεσματικότητας των εμβολίων σε υψηλά επίπεδα. Μέρα με την ημέρα συσσωρεύονται δεδομένα που υποστηρίζουν ότι ο στόχος του κτισίματος τείχους ανοσίας είναι εφικτός λόγω της εξέλιξης της ανοσολογικής απάντησης έναντι του SARS-CoV-2 που προοδευτικά, με τη χρήση αναμνηστικών δόσεων, βελτιώνεται και οδηγεί σε ενισχυμένη ανοσία σε σχέση με τον αρχικό εμβολιασμό («υπεραννοσία»). Η αναμνηστική δόση εμβολιασμού ή ο εμβολιασμός σε έδαφος φυσικής λοίμωξης, δημιουργεί κατάσταση «υπεραννοσίας» η οποία έχει επιβεβαιωθεί από μελέτες ανοσογονικότητας και επιδημιολογικές μελέτες.

Αναμένεται ότι η επίδραση της αναμνηστικής δόσης σε άτομα με φυσική λοίμωξη και πλήρη εμβολιασμό, καθώς και σε άτομα με λοίμωξη έπειτα από εμβολιασμό θα οδηγήσουν σε αντίστοιχα αποτελέσματα. Η δημιουργία του τείχους ανοσίας είναι άγνωστο πότε θα επιτευχθεί και διαφέρει από χώρα σε χώρα.

Στην Ελλάδα είναι πιθανό να επιτευχθεί σε περίπου έναν χρόνο (το καλό σενάριο) ή και σε μεγαλύτερο διάστημα εφόσον οι νέες παραλλαγές του ιού επηρεάσουν την αποτελεσματικότητά του εμβολίου και η εμβολιαστική κάλυψη του πληθυσμού δεν πλησιάζει το 80%.

Το τριπλό στοίχημα Μητσοτάκη

Πανδημία, οικονομία, κοινωνία είναι ψηλά στην ατζέντα του

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Μεταξύ οικονομίας, πανδημίας και κοινωνίας καλείται να ισορροπήσει το τελευταίο χρονικό διάστημα ο Κυριάκος Μητσοτάκης, με το τέταρτο κύμα του κορωνοϊού να δοκιμάζει τις αντοχές της κυβέρνησης και της χώρας σε όλα τα επίπεδα. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», οι σκέψεις του πρωθυπουργού σε αυτά τα τρία διαφορετικά και αντικρουόμενα σε πολλές περιπτώσεις επίπεδα είναι οι εξής:

Η Ελλάδα, παρά τα συνεχή lockdowns, αντεπεξήλθε σε πολύ μεγάλο βαθμό στις δυσκολίες του προηγούμενου ενάμιση έτους και κατάφερε σήμερα να κοιτάζει με αισιοδοξία το μέλλον, παρά τις δυσμενείς παγκοσμίως συνθήκες. Χαρακτηριστικό είναι πως οι προβλέψεις μιλούν για ανάπτυξη ακόμα και μεγαλύτερη από το 8%.

Τη θετική κατάσταση της ελληνικής οικονομίας περιέγραψε πριν από λίγες ημέρες ο διευθύνων σύμβουλος της Fairfax Πρεμ Γουάτσα, κατά τη συζήτηση που είχε με τον κ. Μητσοτάκη στο συνέδριο του ΣΕΒ, με θέμα Reinventing Greece through Investments in Innovation. «Η Ελλάδα βρίσκεται στη διαδικασία μιας μεταμόρφωσης, είμαι μεγάλος υποστηρικτής της Ελλάδας και πιστεύω πως θα δούμε την οικονομική ανάπτυξη της να συνεχίζεται και να φτάνει και το 8%», τόνισε και πρόσθεσε ότι «απ' όλες τις χώρες της Ευρώπης, η ευκαιρία βρίσκεται στην Ελλάδα». Αυτή την προοπτική ο κ. Μητσοτάκης δεν θέλει επ' ουδενί να την ανακόψει με αλλαγή του υφιστάμενου στάτους που θα φέρει ένα lockdown ή άλλα ακραία μέτρα περιορισμού, που θα είχαν πολλαπλές επιπτώσεις, όχι μόνο άμεσα, αλλά και μακροπρόθεσμα. Το δεύτερο επίπεδο αφορά την κοινωνία που έχει ταλαιπωρηθεί υπερβολικά από τις αρχές του 2020. Όπως δείχνουν όλες οι έρευνες, ούτε η κοινωνία θέλει άλλα

μέτρα περιορισμού, κάτι που δεν μπορεί να μη λάβει υπ' όψιν ο πρωθυπουργός. Αυτή τη στιγμή, άλλωστε, η Ελλάδα χωρίς να έχει φτάσει ακόμα στο επιθυμητό αποτέλεσμα του εμβολιασμού, έχει περίπου το 70% του πληθυσμού της από 12 ετών και πάνω εμβολιασμένο. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι οι αποφάσεις του πρωθυπουργού πρέπει να είναι προσαρμοσμένες ώστε για το ποσοστό που επέλεξε να κάνει το εμβόλιο να μη διαταραχθεί και πάλι η καθημερινότητά του, καθώς διαφορετικά θα διαρραγεί το βασικό κυβερνητικό επιχείρημα ότι ο εμβολιασμός είναι το εισιτήριο για την επιστροφή στην κανονικότητα. Συνεπώς, ο κ. Μητσοτάκης δεν θα μπορούσε σε καμία περίπτωση να επιβάλει περιορισμούς σε αυτό το τμήμα του πληθυσμού τόσο για λόγους στρατηγικής όσο και κοινωνικής ηρεμίας.

Με δεδομένες τις δύο παραπάνω προσεγγίσεις, αφενός δηλαδή πως η οικονομία πρέπει να δουλέψει και

Ο πρωθυπουργός από τη σταδιακή απαγόρευση των ανεμβολίαστων στην πρόσβαση στη διασκέδαση προχώρησε στην επέκταση της υποχρεωτικότητας για τους 60 ετών και άνω.

να μη διαταραχθεί ο κύκλος της και αφετέρου ότι οι εμβολιασμένοι πρέπει να επιστρέψουν σε μια μορφή κανονικότητας, ερχόμεστε στο τρίτο και πιο σημαντικό πεδίο: Πώς προστατεύεται η δημόσια υγεία ενώ το τέταρτο κύμα είναι σε έξαρση; Ο πρωθυπουργός σε αυτό το ερώτημα, όπως έχει ήδη διαφανεί, απαντά με στοχευμένα μέτρα που αφορούν κυρίως τους μη εμβολιασμένους. Η σταδιακή

Όπως ανακοινώθηκε την Παρασκευή, η ενισχυτική δόση θα μπορεί να γίνει πλέον στους τρεις και όχι στους έξι μήνες μετά το πέρας της δεύτερης. Είναι ένα από τα στοχευμένα μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση και αναμένεται να οδηγήσει περισσότερους στα εμβολιαστικά κέντρα.

Με το βλέμμα στον Ιανουάριο

Η εν λόγω στρατηγική έχει τριπλό στόχο, ο οποίος ισορροπεί πραγματικά σε ένα τεταμένο σκηνικό: πρώτον, την οικονομική ευημερία και την προοπτική χωρίς διακοπές και πτωχευόμενα της ελληνικής οικονομίας, δεύτερον, την κοινωνική ηρεμία καθώς τα μέτρα είναι πιο ήπια σε σχέση με άλλες χώρες και απολύτως στοχευμένα και, τρίτον, την υγειονομική θωράκιση. Ειδικά ο τρίτος στόχος είναι πολύ σημαντικός ενόψει του Ιανουαρίου και του Φεβρουαρίου. Αρκετοί προβλέπουν πως το σύστημα Υγείας θα πιεστεί ακόμα περισσότερο τους επόμενους μήνες με ένα πιθανό πέμπτο κύμα, και εκεί η κυβέρνηση για να αποφύγει νέα μέτρα θα πρέπει να έχει επιτύχει ένα πολύ μεγάλο ποσοστό εμβολιασμού. Όλες οι κινήσεις του Νοεμβρίου και του Δεκεμβρίου έχουν ακριβώς αυτόν τον στόχο: οι πρώτοι μήνες του επόμενου έτους να βρουν την ελληνική κοινωνία εμβολιασμένη και θωρακισμένη σε τέτοιο ποσοστό, που τα όποια μέτρα χρειαστούν να μη διακινδυνεύσουν ούτε την οικονομία ούτε την κοινωνική ευημερία.

απαγόρευση των ανεμβολίαστων στην πρόσβαση στη διασκέδαση—πρόκειται για άτυπο lockdown—ήταν το πρώτο βήμα. Ακολουθήσε το πιο εμφαντικό έως τώρα, η επέκταση της υποχρεωτικότητας για τους 60 και άνω. Σε αυτήν την απόφαση οδήγησαν συγκεκριμένα στοιχεία. Πρώτον, η ανησυχιακή μετάλλαξη «Ομικρον», που αλλάζει τα δεδομένα παγκοσμίως. Επειδή στην παρούσα φάση κα-

νείς δεν ξέρει με βεβαιότητα πώς θα λειτουργήσει η συγκεκριμένη μετάλλαξη, η κυβέρνηση επέλεξε να πάρει μέτρα προκαταβολικά, αυστηροποιώντας το πλαίσιο για τους άνω των 60 ετών. Γιατί όμως αυτή την ηλικιακή ομάδα και όχι άλλη; Όπως είπε ο πρωθυπουργός εντός της εβδομάδας, από το βήμα της Βουλής, η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα είναι η πιο ευάλωτη. Παρέ-

ρακτήρισε «αδυσώπητα», που τον οδήγησαν στην απόφαση επιβολής της υποχρεωτικότητας: 9 στους 10 Έλληνες που πεθαίνουν σήμερα είναι άνω των 60 ετών. Επτά στους 10 διασωληνωμένους στις ΜΕΘ ανήκουν στην ίδια κατηγορία και περισσότεροι από 8 στους 10 δεν έχουν εμβολιαστεί. Ο τρίτος λόγος που οδήγησε στην απόφαση είναι πως παρά το γεγονός ότι η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα είναι με διαφορά η πιο ευάλωτη, την ίδια ώρα έδειξε τη μεγαλύτερη «απειθία» να εμβολιαστεί τις τελευταίες τρεις εβδομάδες εξαρσης του τέταρτου κύματος, που οι εμβολιασμοί έχουν αυξηθεί θεαματικά. Από τους 580.000 ανεμβολίαστους 60 ετών και άνω, μόλις 70.000 έσπευσαν να κλείσουν το ραντεβού τους για πρώτη δόση και να αποκτήσουν με αυτόν τον τρόπο ασπίδα προστασίας, κάτι που έκανε επιτακτική μία κυβερνητική πρωτοβουλία. «Ήταν η μικρότερη ποσοστιαία αύξηση σε σχέση με όλες τις άλλες ηλικιακές κατηγορίες. Σε αυτούς, λοιπόν, κυρίως πρέπει να εστιάσει η δράση μας», ανέφερε ο πρωθυπουργός στην ίδια ομιλία του στη Βουλή, όπου επιχειρηματολόγησε

για το μέτρο της υποχρεωτικότητας. Με αυτόν τον τρόπο η κυβέρνηση φιλοδοξεί να προστατεύσει τόσο τους ίδιους όσο και το Εθνικό Σύστημα Υγείας, που πιέζεται κυρίως από τη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα.

Τελευταίο στοχευμένο μέτρο που ελήφθη είναι αυτό που αφορά την τρίτη δόση. Όπως ανακοινώθηκε την Παρασκευή, η ενισχυτική δόση θα μπορεί να γίνει πλέον στους τρεις και όχι στους έξι μήνες μετά το πέρας της δεύτερης. Πρόκειται επίσης για στοχευμένο μέτρο θωράκισης του πληθυσμού, καθώς, όπως ομνοούσαν όλοι οι ειδικοί, η τρίτη δόση είναι σημαντική για να μην υπάρξουν ρωγμές στο τείχος ανοσίας. Η σημασία της τρίτης δόσης είχε διαφανεί και από την πρόταση Μητσοτάκη για έκδοση πιστοποιητικού στους 60 ετών και άνω μόνον εφόσον έχουν κάνει και τις τρεις δόσεις του εμβολίου, μέτρο που δεν αποκλείεται το επόμενο διάστημα να επεκταθεί και σε άλλες ηλικιακές ομάδες, καθώς είναι δεδομένο ότι μετά το πέρας συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος οι δύο δόσεις εμβολιασμού θεωρούνται ως μη γενόμενες.

Συνταγματικά κατοχυρωμένος ο υποχρεωτικός εμβολιασμός

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΜΑΝΑΡΟΥ**

Το τοπίο των αμφισβητήσεων για την υποχρεωτικότητα ή μη του εμβολιασμού για κατηγορίες εργαζομένων ή πληθυσμιακές ομάδες, με βάση ηλικιακή ή άλλα κριτήρια, ξεκαθάρισε το Συμβούλιο της Επικρατείας με απόφαση της Ολομέλειάς του, η οποία έθεσε το συνταγματικό πλαίσιο για την υποχρεωτικότητα μέτρων κατά της πανδημίας. Η απόφαση του ανωτάτου δικαστηρίου, από τις πρώτες, αν όχι η πρώτη, στην Ευρώπη, έκλεισε το κεφάλαιο των έντονων αμφισβητήσεων, ανοίγοντας παράλληλα εκείνο που δίνει τη δυνατότητα στην κυβέρνηση, αν οι ειδικοί το προτείνουν και αν ασφαλώς χρειαστεί, να προχωρήσει σε επέκταση της υποχρεωτικότητας του εμβολιασμού και σε άλλες κατηγορίες εργαζομένων, πέραν αυτών για τους οποίους ήδη ισχύει το μέτρο, αλλά και σε υποχρεωτικότητα εμβολιασμού και σε πληθυσμιακές κατηγορίες με ηλικιακή ή άλλα κριτήρια, για παράδειγμα σε όλους πάνω από 50 ετών ή σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού.

Η Ολομέλεια του δικαστηρίου αποφάσισε με αφορμή προσφυγές που είχαν καταθέσει κατά της υποχρεωτικότητας του εμβολιασμού υγειονομικοί, νοσηλευτικοί προσωπικό, υπηρετούντες στα ΕΚΑΜ και άλλοι, υποστηρίζοντας με διάφορα επιχειρήματα ότι το υποχρεωτικό του εμβολιασμού πα-

ραβιάζει βασικές συνταγματικές διατάξεις. Το ανώτατο δικαστήριο και σε Ολομέλεια—όπως είχε κάνει ήδη και σε άλλους δικαστικούς σχηματισμούς—στάθμισε πολύ προσεκτικά τα δεδομένα και αποφάνθηκε πως τα αγαθά της δημόσιας υγείας και της ζωής των πολιτών είναι ύψιστα, ενώπιον των οποίων κάθε άλλο συνταγματικό εμπόδιο για την υποχρεωτικότητα των εμβολιασμών δεν μπορεί παρά να υποχωρήσει.

Η απόφαση της Ολομέλειας του ΣτΕ, η οποία δεν αφήνει αναπάντητο κανένα από τα συνταγματικά επιχειρήματα που τέθηκαν, για την ισότητα των πολιτών, την ελευθερία της επιλογής και πολλά άλλα, είναι σημαντικής νομι-

Η απόφαση του ΣτΕ, από τις πρώτες στην Ευρώπη, έκλεισε το κεφάλαιο των αμφισβητήσεων.

κής και ουσιαστικής βαρύτητας. Μετά την έκδοσή της, κάθε νέα προσφυγή από πολίτες, συνδικαλιστικές ενώσεις ή διάφορες άλλες νομικές οντότητες κατά των μέτρων της υποχρεωτικότητας των εμβολιασμών δεν πρόκειται να έχει τύχη.

Και τούτο διότι η απόφαση για τους υγειονομικούς και λοιπούς που ήδη εκδόθηκε, και είναι πλέ-

Η Ολομέλεια του δικαστηρίου αποφάσισε με αφορμή προσφυγές που είχαν καταθέσει κατά της υποχρεωτικότητας του εμβολιασμού υγειονομικοί, νοσηλευτικό προσωπικό, υπηρετούντες στα ΕΚΑΜ και άλλοι, οι οποίοι υποστήριξαν με διάφορα επιχειρήματα ότι ο υποχρεωτικός εμβολιασμός παραβιάζει βασικές συνταγματικές διατάξεις.

ον γεγονός, αποτελεί ισχυρότατο δικαστικό προηγούμενο, το οποίο προδικάζει τη μελλοντική κρίση του δικαστηρίου και επί ανάλωγων θεμάτων.

Πέραν όμως της δεδομένης επιρροής της απόφασης και για το μέλλον, το γεγονός ότι θεμελιώνει δυνατότητες για την κυβέρνηση για ενδεχόμενη λήψη μέτρων βασισμένη σε ύψιστες

αξίες, όπως η προστασία της ζωής και της δημόσιας υγείας, έχει δημιουργήσει ήδη ανθεκτικές και νομικά—αλλά και ουσιαστικά—σταθερές για οποιαδήποτε μελλοντική δικαστική κρίση.

Δημοσιοποίηση

Η σημασία αυτής της απόφασης σε μια κρίσιμη χρονική συγκυρία για την αντιμετώπιση της

πανδημίας, ενδεχομένως και με μέτρα καθολικού εμβολιασμού, κάτι που συζητείται ήδη και στην Ευρώπη, προκύπτει, πέραν όλων των άλλων, από το γεγονός ότι για πρώτη φορά απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας δημοσιοποιήθηκε επίσημα μετά την ολοκλήρωση των δικαστικών διασκέψεων, με απόφαση του προέδρου του δι-

καστηρίου, Δημήτρη Σκαλτσούνη, ενώ η δημοσίευσή της—κανονικά—αναμένεται τον προσεχή Απρίλιο. Η άμεση δημοσιοποίηση της απόφασης κατέστη δυνατή σε εφαρμογή πρόσφατου νόμου, που δίνει τη δυνατότητα στον πρόεδρο του ανωτάτου δικαστηρίου να προχωράει σε δημοσιοποίηση της απόφασης αμέσως για λόγους που έχουν να κάνουν με τη σοβαρότητα και την κρισιμότητα των θεμάτων που αποτελούν το αντικείμενο της δίκης.

Η υποχρεωτικότητα των εμβολιασμών στηρίχθηκε, όπως αναφέρεται στο σημαντικό σκεπτικό της Ολομέλειας, σε παραδοχές «ότι η υποχρέωση εμβολιασμού δεν παραβιάζει τις αρχές της ισότητας και της απαγόρευσης των διακρίσεων», ενώ πολύ σημαντικό είναι το σημείο της απόφασης που αναφέρεται στη μη καταβολή αποδοχών σε εκείνους τους εργαζομένους που δεν θέλουν να εμβολιαστούν και τίθενται σε αναστολή εργασίας. Για τη μη πληρωμή του συνόλου των αποδοχών στους ανεμβολίαστους η Ολομέλεια του δικαστηρίου αποφάσισε ότι κάτι τέτοιο είναι συνταγματικά ανεκτό και ως εκ τούτου νόμιμο. Και αυτή η δικαστική κρίση αποτελεί ισχυρό δικαστικό προηγούμενο, ώστε στο εξής να αποφευχθούν δικαστικές προσφυγές για αμοιβές που δεν καταβλήθηκαν σε ανεμβολίαστους και σε όσους προτίμησαν να τεθούν εκτός εργασίας αρνούμενοι τον εμβολιασμό.

Μαρτυρίες φρίκης με θύματα ανήλικες

Αρχισε η δίκη της Γκισλέιν Μάξγουελ, που κατηγορείται ότι «προωθούσε» νεαρά κορίτσια στον Τζέφρεϊ Επσταϊν

Στη σεξουαλική κακοποίηση των ανηλίκων συχνά δεν παίζει ρόλο ο σωματικός καταναγκασμός αλλά η ψυχολογική εξάρτηση και η παγίδευση από άτομο που καταφέρνει να κερδίσει την εμπιστοσύνη τους. Στην περίπτωση του καταδικασμένου για σεξουαλικά αδικήματα και νεκρού πριν προλάβει να δικαστεί για νέα σειρά αδικημάτων Τζέφρεϊ Επσταϊν, τον ρόλο της προσέλλυκυσ θυμάτων είχε αναλάβει η Γκισλέιν Μάξγουελ. Αυτό τουλάχιστον αναφέρει το

«Τον ξέρω 15 χρόνια, φανταστικός τύπος», είχε πει για τον Επσταϊν ο μετέπειτα πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ το 2002, «λένε μάλιστα ότι του αρέσουν οι γυναίκες όσο αρέσουν και σ' εμένα, και τις προτιμάει μικρούλες».

κατηγορητήριο εις βάρος της Μάξγουελ, η πολύκροτη δίκη της οποίας άρχισε τη Δευτέρα στη Νέα Υόρκη. Η Μάξγουελ, σήμερα 59 ετών, ήταν πολύ στενή φίλη και συνεργάτις του Επσταϊν επί δεκαετίες. Ήταν, όπως κατέθεσε στο δικαστήριο ο Πολ Βισόσκι, επί τρεις δεκαετίες πιλότος των ιδιωτικών τζέτ του Επσταϊν, «το Νο 2 στο σύστημα Επσταϊν, με τον Επσταϊν στο Νο 1». Ο πιλότος επιβεβαίωσε στο δικαστήριο ότι με το αεροπλάνο του Επσταϊν, ένα Boeing 727, ταξίδευαν πολλοί επιφανείς όπως ο πρίγκιπας Αντριου της Βρετανίας, ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ Μπιλ Κλίντον και ο πθοποιός Κέβιν Σπέισι. Μία από τις γυναίκες που έχουν καταγγείλει δημοσίως τον

Μία από τις γυναίκες που έχουν καταγγείλει δημοσίως τον Επσταϊν και τη Μάξγουελ (απεικόνισή της από τον σκιτσογράφο της προδικαστικής διαδικασίας), η Βιρτζίνια Ρόμπερτς, έχει υποστηρίξει ότι οι δύο την έστειλαν να «εξυπηρετήσει» φίλους τους, όπως ο πρίγκιπας Αντριου.

Επσταϊν και τη Μάξγουελ, η Βιρτζίνια Ρόμπερτς, έχει υποστηρίξει ότι οι δύο την έστειλαν να «εξυπηρετήσει» φίλους τους, όπως ο πρίγκιπας Αντριου. Οι υποθέσεις αυτές δεν εξετάζονται για την ώρα από το δικαστήριο, καθώς το κατηγορητήριο εστιάζεται στη «στρατολόγηση» θυμάτων από τη Μάξγουελ προκειμένου αυτά να κακοποιηθούν από τον Επσταϊν. Η υπερασπιστική γραμμή των δικηγόρων της Μάξγουελ, σύμφωνα με τους οποίους η 59χρονη δικάζεται αντί του Επσταϊν, δοκιμάστηκε από την πρώτη κιόλας ημέρα της δίκης, με την κατάθεση γυναίκας που αναφέρεται με το ψευδώνυμο «Τζέιν». Η Τζέιν κατέθεσε ότι η Μάξγουελ

όχι μόνο λειτούργησε ως το πρόσωπο που της έδειξε εμπιστοσύνη για να την προσελκύσει, αλλά ότι η ίδια της έδειξε πώς να κάνει μασάζ στον Επσταϊν και ήταν παρούσα κάποιες από τις φορές που εκείνος την κακοποιούσε. Η Τζέιν διηγήθηκε στο δικαστήριο ότι ήταν 14 ετών και βρισκόταν σε μια κατασκήνωση για χαρισματικά παιδιά όταν την πλησίασε το ζεύγος Επσταϊν - Μάξγουελ με ένα σκύλο. Επιασαν κουβέντα και διαπίστωσαν ότι μένουν και οι δύο στο Παλμ Μπιτς της Φλόριντα – η Τζέιν στη φτωχή πλευρά και ο βαθύπλουτος Επσταϊν στη συνοικία με τις επαύλεις. Την πρώτη φορά, η Μάξγουελ την κάλεσε για καφέ

μαζί με τη μητέρα της, ενώ τις επόμενες την καλούσε μόνη της. Ερωτηθείσα από την υπεράσπιση πώς θυμάται τόσες λεπτομέρειες για την εμπλοκή της Μάξγουελ ενώ δεν τις ανέφερε στην πρώτη της κατάθεση, προ διετίας, η Τζέιν είπε ότι η πρώτη κατάθεση, όταν χρειάστηκε να μιλήσει σε μια αίθουσα γεμάτη αγνώστους με λεπτομέρειες για το πιο καλά κρυμμένο μυστικό της, ήταν μια πολύ οδυνηρή εμπειρία. Η υπεράσπιση την κατηγορήσε ότι μίλησε για να πάρει χρήματα από το ταμείο αποζημιώσεως των θυμάτων του Επσταϊν, με αποτέλεσμα η γυναίκα να ξεσπάσει σε λυγμούς και να δηλώσει ότι εύχεται να μην είχε καμία σχέση ούτε με την υπόθεση

ούτε με την αποζημίωση. Μεταξύ άλλων, η Τζέιν περιέγραψε ότι ο Επσταϊν και η Μάξγουελ ανέφεραν διαρκώς τα ονόματα των επιφανών με τους οποίους είχαν κοινωνικές σχέσεις, ώστε να την εντυπωσιάσουν. Η Τζέιν είπε επίσης ότι ως ανήλικη δεν τόλμισε ποτέ να εξομολογηθεί στη μητέρα της όσα είχε υποστεί. «Η μητέρα μου ήταν ενθουσιασμένη που αυτοί οι πλούσιοι και ισχυροί άνθρωποι έδειχναν ενδιαφέρον για μένα», είπε. Μίλησε όμως αργότερα στον φίλο της, ο οποίος επίσης κατέθεσε στο δικαστήριο. Κατέθεσε επίσης και ο επικεφαλής του προσωπικού στην έπαυλη του Παλμ Μπιτς, ο οποίος σημείωσε ότι η Μάξγουελ ήταν «η κυρία του σπιτιού» και ότι του έδινε οδηγίες, όπως π.χ. να κοιτάει αλλού όταν του μιλούσε ο Επσταϊν γιατί «δεν του αρέσει να τον κοιτάζουν στα μάτια». Οι κατηγορίες που αντιμετωπίζει η Μάξγουελ είναι κατηγορίες συνωμοσίας για εξώθηση ανήλικων κοριτσιών σε ερωτικές πράξεις, «στρατολόγηση» θυμάτων για λογαριασμό του Επσταϊν και τράφικινγκ.

Ο Αδάμ και η Εύα

Ο δικηγόρος της Μάξγουελ, Μπόμπι Στέρνχαϊμ, προσπάθησε να καταρρίψει τις κατηγορίες βασιζόμενος στη Βίβλο. «Από τότε που η Εύα κατηγορήθηκε ότι έβαλε σε πειρασμό τον Αδάμ, οι γυναίκες κατηγορούνται ως υπεύθυνες για την κακή συμπεριφορά ανδρών», υπογράμμισε. «Η Μάξγουελ κατηγορείται για κάτι που έκανε ο Τζέφρεϊ Επσταϊν». Αντιθέτως, η εισαγγελέας Λάρα Πόμεραντς υποστήριξε ότι η Μάξγουελ ήταν συνένοχη. «Ήξερε τι επρόκειτο να συμβεί σε αυτά τα κορίτσια», επισήμανε, «έβαζε στόχο νεαρά κορίτσια που ήταν ευάλωτα, τα χειραγωγούσε και τα ετοίμαζε για

κακοποίηση. Ήταν το δεξί χέρι του Επσταϊν, οι δυο τους ήταν συνεταιριστοί στο έγκλημα».

Νεκρός στο κελί του

Ο Τζέφρι Επσταϊν βρέθηκε νεκρός στο κελί του τον Αύγουστο του 2019, ένα μήνα μετά τη σύλληψή του στη Νέα Υόρκη. Περίπου την ίδια περίοδο η Μάξγουελ εξαφανίστηκε σε έπαυλη στο Νιου Χαμσάιρ που αγόρασε με μετρητά, αλλά εντοπίστηκε μέσω τηλεφωνημάτων στα αδέρφια της και συνελήφθη το 2020. Οι κατηγορίες που αντιμετωπίζει η κόρη του πάλαι ποτέ μεγιστάνα του βρετανικού Τύπου, Ρόμπερτ Μάξγουελ, τιμωρούνται με κάθειρξη 70 ετών. Η Μάξγουελ αρνείται τις κατηγορίες. Eis βάρος της θα καταθέσουν τουλάχιστον άλλες τρεις γυναίκες που έπесαν θύματα ως ανήλικες.

«Τον ξέρω 15 χρόνια, φανταστικός τύπος», είχε πει για τον Επσταϊν ο μετέπειτα πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ σε συνέντευξη στο περιοδικό New York το 2002. «Λένε μάλιστα ότι του αρέσουν οι γυναίκες όσο αρέσουν και σ' εμένα, και τις προτιμάει μικρούλες».

Η Τζέιν κατέθεσε ότι ο Επσταϊν την πήγε να γνωρίσει τον Τραμπ στο Μαρ-α-Λάγκο, αλλά ότι δεν υπήρξε κακοποίηση. Το 1992, ο Τραμπ ζήτησε από έναν τοπικό επιχειρηματία να βρει υποψήφιος για ένα «διαγωνισμό κοριτσιών για ημερολόγια». Ο επιχειρηματίας, Τζορτζ Χουράνι, ρώτησε τον Τραμπ ποιοι θα είναι παρόντες. «Εγώ και ο Επσταϊν», απάντησε ο Τραμπ. «Φέρνω 28 κορίτσια κι εσύ μου λες ότι θα είσαι μόνο εσύ με τον Τζέφρεϊ Επσταϊν;» διηγήθηκε πολύ αργότερα στους New York Times ο Χουράνι.

NEW YORK TIMES, GUARDIAN, CNBC

ΚΥΡΙΑΚΗ
12/12

Το απόλυτο περιοδικό
απόδρασης, ανανεωμένο
και καλύτερο από ποτέ

Οι χαρές του χειμώνα
Γιορτινές προτάσεις:
Λονδίνο, Παρίσι, Βιέννη,
Πράγα, Νέα Υόρκη
Εξορμήσεις στη φύση:
Δημητσάνα, Μεγάλο Χωριό,
Μέτσοβο, Βίτσα, Πορταριά, Νυμφαίο
Θαλήπωρή:
60 ιδιαίτεροι ξενώνες
για όλα τα budget

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

12/12/2021

Εφημερίδα Πρωινή και Σαββατομαθη Επληρωμένη

www.kathimerini.gr

Θύελλες στη Γαλλία των τεσσάρων ωκεανών

Αναταραχή στα υπερπόντια εδάφη

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Στη **φραντασία** πολλών, τα υπερπόντια εδάφη της Γαλλικής Δημοκρατίας περιβάλλονται από μίαν αύρα εξωτισμού. Οι πίνακες του Γκογκέν από την Ταϊτή, οι παραλίες της Μπόρα Μπόρα με τη λευκή άμμο και τους κοκοφοίνικες, τα ηφαίστεια της Γουαδελούπης και της Μαρτινίκας... Η πραγματικότητα, τουλάχιστον για όσους δεν τη ζουν ως τουρίστες, είναι πιο πεζή. Όπως μας θυμίζουν αυτές τις ημέρες οι Γαλλικές Αντίλλες, τα υπερπόντια εδάφη αποτελούν ενεργά κοινωνικά ηφαίστεια, με διαδοχικές εκρήξεις που απειλούν να πληξουν καίρια τις γεωστρατηγικές φιλοδοξίες του Παρισιού.

Για να πάρουμε μια ιδέα: Η υπερπόντια Γαλλία (France d'outre-mer) αποτελείται από 13 περιοχές στην Καραϊβική, στον Ατλαντικό, στον Ειρηνικό, στον Ινδικό Ωκεανό, ακόμη και στην Ανταρκτική. Κατακτήσεις των Γαλλικών Αυτοκρατοριών του 16ου, του 17ου και του 19ου αιώνα, κληιδώθηκαν από την κληρονομιά της δουλοκτησίας και της αποικιοκρατίας.

Σήμερα, άλλες από αυτές αποτελούν διαμερίσματα της Δημοκρατίας, νομικά ισότιμα με εκείνα της μητρόπολης, και άλλες απολαμβάνουν μικρότερη ή μεγαλύτερη αυτονομία. Αν και τα 2,8 εκατομμύρια των κατοίκων τους αντιστοιχούν μόλις στο 4% του γαλλικού πληθυσμού, οι υπερπόντιες περιοχές αντιπροσωπεύουν το 18% των εδαφών και το 97% της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης του γαλλικού κράτους. Ο έλεγχός τους προσφέρει στη Γαλλία στρατιωτικές βάσεις και ναυτικές δυνάμεις σε όλους τους ωκεανούς του πλανήτη, με εξάιρεση τον Αρκτικό, και στήριζει τον ρόλο της χώρας ως παγκόσμιας δύναμης, μόνιμου μέλους του Συμβουλίου Ασφαλείας. Από το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Νοεμβρίου, οι Γαλλικές Αντίλλες βί-

ώνουν μεγάλες λαϊκές κινητοποιήσεις, που τείνουν να πάρουν χαρακτηριστικά γενικευμένων εξεγερσης.

Γουαδελούπη, Μαρτινίκα

Στη Γουαδελούπη, νεαροί ακτιβιστές έστησαν φλεγόμενα οδοφράγματα, απέκλεισαν δρόμους και κάποιιοι από αυτούς εξαπέλυσαν πυρά εναντίον αστυνομικών. Δέκα όργανα της τάξης τραυματίστηκαν, οι πέντε εξ αυτών από σφαίρες. Ανάλογη είναι η ατμόσφαιρα στη Μαρτινίκα, με τη γενική απεργία να θυμίζει εκείνη του 2009, που είχε κρατήσει ενάμιση μήνα. Αφορμή για τη νέα κοινωνική αναταραχή σε υπερπόντια εδάφη (ύστερα από εκείνες στη Γαλλική

Οι κινητοποιήσεις, που παίρνουν διαστάσεις εξέγερσης, στις Γαλλικές Αντίλλες και η τεταμένη ατμόσφαιρα στη Νέα Καληδονία απειλούν να υπονομεύσουν τις γεωστρατηγικές φιλοδοξίες του Παρισιού.

Γουιάνα, στη Μαγιότ και τη Ρεουνιόν) στάθηκε η εναντίωση μερίδας του πληθυσμού στον υποχρεωτικό εμβολιασμό των νοσοκομειακών και των πυροσβεστών, υπό την απειλή της άμεσης απόλυσης.

Ωστόσο, τα αίτια της κοινωνικής δυσαρέσκειας είναι βαθύτερα. Οι κάτοικοι αυτών των περιοχών μπορεί να είναι νομικά ισότιμοι με τους πολίτες της μητρόπολης, αλλά η πραγματικότητα που βιώνουν καθμερινά είναι πολύ διαφορετική. Στις Γαλλικές Αντίλλες, ένας στους πέντε κατοίκους είναι άνεργος (στη νεολαία το ποσοστό είναι πολύ μεγαλύτερο) ενώ ένας στους τρεις ζει

Βανδαλισμένη προτομή του Ντε Γκωλ και οδοφράγματα από αναποδογυρισμένα και καμένα αυτοκίνητα στη Μαρτινίκα.

Κυκεώνας προβλημάτων και στο Σαχέλ

Από το καλοκαίρι του 2014, γαλλικές στρατιωτικές δυνάμεις διεξάγουν σε πέντε πρώην αποικίες της Γαλλίας στην υποσαχάρια Αφρική (Νίγηρα, Μάλι, Τσαντ, Μαυριτανία και Μπουρκίνα-Φάσο) την επιχείρηση Burkhane εναντίον ισλαμικών τρομοκρατικών οργανώσεων που συνδέονται με την Αλ Κάιντα, το Ισλαμικό Κράτος και την Μπόκο Χαράμ. Η περιοχή έχει μεγάλη σημασία για τη Γαλλία, πέραν των άλλων γιατί από αυτήν προμηθεύεται μεγάλο μέρος από το ουράνιο που χρειάζεται στους ατομικούς αντιδραστήρες της. Το περασμένο Σαββατοκύριακο, οι Γάλλοι στρατιώτες που μπήκαν στην πόλη Τέρα του Νίγηρα αντιμετώπισαν ένα εκθρικό πλήθος με συνθήματα «Κάτω η Γαλλία», βροχή από πέτρες και απόπειρες πυρπόλησης της αυτοκινητοπομπής. Ο πρόεδρος Μακρόν έχει ήδη υποσχεθεί τη σταδιακή αποχώρηση από το Σαχέλ και αναζητεί τρόπους κάλυψης των προβλημάτων ασφαλείας από μια ευρωπαϊκή δύναμη. Το μεγάλο πρόβλημα για τη Γαλλία είναι ότι η Ρωσία, μέσω του ιδιωτικού γκρουπ μισθοφόρων Wagner, προσφέρει προστασία στους ηγέτες εύθροιστων καθεστώτων στην Αφρική, όπως ο Νίγηρας και η Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία, φιλοδοξώντας να αποκτήσει μεγάλη πολιτική επιρροή με ελάχιστο τίμημα.

κάτω από το όριο της φτώχειας. Οι ελλείψεις πόσιμου νερού κάνουν για πολλούς τις συνθήκες ζωής δραματικές, ενώ η ντόπια παραγωγή είναι πολύ περιορισμένη και οι υπερπόντιες περιοχές ζουν κατά βάση από τις επιδοτήσεις του γαλλικού κράτους, που δεν μπορούν να καλύψουν τα πάντα.

Σε αυτά ήρθε να προστεθεί το μέγα σκάνδαλο του chlodergone, παρασποκτόνου που χρησιμοποιούνταν για δεκαετίες στις φυτείες μπανάνας, μόλυνε τα ποτάμια, τις θάλασσες και τους ταμιευτήρες νερού για αιώνες και έπληξε εννέα στους δέκα κατοίκους των εν λόγω περι-

οχών. Αποτέλεσμα ήταν να λάβει η κοινωνική εξέγερση των τελευταίων εβδομάδων ανοικτά αντιγαλλικό, αντιαποικιακό και αντισυστημικό χαρακτήρα, όπως αναγνωρίζουν οι σοβαρότερες γαλλικές εφημερίδες, σαν τη Le Monde και τη Le Figaro.

Με αρκετά μεγάλη καθυστέρηση, ο υπουργός Υπερπόντιων Εδαφών της Γαλλίας, Σεμπαστιάν Λεκορνί, επισκέφθηκε τις Αντίλλες το περασμένο Σαββατοκύριακο, προσπαθώντας να περιορίσει την πυρκαγιά, που απειλούσε να ζεματίσει και τον πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν: τη στιγμή που τα θέματα της δημόσιας ασφάλειας σχεδόν μονοπωλούν τη

δημόσια αντιπαράθεση ενόψει των προεδρικών εκλογών της ερχόμενης άνοιξης (αν και οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι οι Γάλλοι ανησυχούν περισσότερο για την ακρίβεια και τις ανισότητες), οι εικόνες της βίας και του χάους από τις πρώην αποικίες μόνο υπέρ του απερχόμενου προέδρου δεν λειτουργούν.

Πέρα από τις επιδεικτικές τελετές απόδοσης τιμής στα όργανα της τάξης, που απευθύνονταν περισσότερο στο μητροπολιτικό τηλεοπτικό κοινό, ο Λεκορνί επιχείρησε να διασπάσει το αντικυβερνητικό μέτωπο στις Αντίλλες με δύο παραχωρήσεις: αφενός μεν, παρέτεινε μέχρι τις αρχές του 2022 την προθεσμία για τον εμβολιασμό των ευαίσθητων κατηγοριών, αφετέρου δε, πρότεινε στη Γουαδελούπη και στη Μαρτινίκα την προοπτική μιας ορισμένης αυτονομίας, την οποία οι τοπικές ελίτ δεν είχαν καν ζητήσει. Ειδικά η δεύτερη πρότασή του συνάντησε αρκετές αντιδράσεις στο Παρίσι, καθώς τη στιγμή που διατυπώθηκε η μητρόπολη πάσχιζε να αποτρέψει την απόσχιση μιας άλλης αυτόνομης περιοχής, της Νέας Καληδονίας.

Οι γηγενείς Κανάκ

Σε αυτό το γεωστρατηγικά σημαντικό αρχιπέλαγος του νοτιοδυτικού Ειρηνικού Ωκεανού, όπου ανήσπε το δουλεμπόριο, οι γηγενείς Κανάκ εξεγέρθηκαν επανειλημμένως εναντίον της γαλλικής αποικιοκρατίας. Το 1999, οι συμφωνίες της Νουμέα άνοιξαν τον δρόμο για την πολιτική

επίλυση του συνταγματικού προβλήματος, προβλέποντας τρία δημοψηφίσματα με το ερώτημα της ανεξαρτησίας. Στο πρώτο από αυτά, που έγινε το 2018, το «Οχι» επικράτησε με 56,7%. Δύο χρόνια αργότερα, στη δεύτερη απόπειρα των οπαδών της ανεξαρτησίας, η ψαλίδα έκλεισε και το «Οχι» υπερίσχυσε με 53,3%. Το τρίτο και τελευταίο δημοψήφισμα έχει προγραμματιστεί για τις 12 Δεκεμβρίου. Το μπλοκ της απόσχισης έτρεφε σοβαρές ελπίδες ότι θα επικρατήσει, αλλά η πανδημία ανέτρεψε τα δεδομένα, καθώς περιόρισε την προεκλογική εκστρατεία, ενώ η υγειονομική και εμβολιαστική βοήθεια από τη μητρόπολη ήταν καθοριστικής σημασίας για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Με αυτά τα δεδομένα, το μπλοκ της απόσχισης ζήτησε να μετατεθεί το δημοψήφισμα για τον Σεπτέμβριο του 2022 και, από τη στιγμή που το Παρίσι απέρριψε την αναβολή, κάλεσαν τον κόσμο να μην προσέλθει στις κάλπες. Σε κάθε περίπτωση, το πρόβλημα της Νέας Καληδονίας θα μείνει ανοικτό. Ενδεχόμενη απόσχιση θα σημάνει, πιθανότατα, ότι το αρχιπέλαγος θα συνδεθεί στενά με την Κίνα, από την οικονομία της οποίας θα εξαρτάται η επιβίωσή του. Κάτι τέτοιο θα αποτελούσε μεγάλη γεωπολιτική ήττα για τη Γαλλία στον Ειρηνικό, λίγους μήνες ύστερα από το ράπισμα που δέχθηκε με την υποθήση των αυστραλιανών υποβρυχίων και το σύμφωνο AUKUS μεταξύ ΗΠΑ, Βρετανίας και Αυστραλίας.

Ενας φανατικός ρατσιστής που θέλει να γίνει πρόεδρος

Των **MITCHELL ABIDOR** και **MIGUEL LAGO**
THE NEW YORK TIMES

Βαθιά ριζωμένες ρατσιστικές και αντισημιτικές αντιλήψεις, που υποβόσκουν στη χώρα, αποκάλυπτε η δημοτικότητα του Ερίκ Ζεμούρ, ο οποίος ανακοίνωσε την υποψηφιότητά του για την προεδρία της Γαλλίας. Ο ακροδεξιός σχολιαστής εκφράζει τις πιο ακραίες θέσεις του σύγχρονου γαλλικού ρατσισμού, με την εκστρατεία του να προσελκύει σημαντική μερίδα ψηφοφόρων. Ειρωνικό χαρακτηρίζεται το γεγονός ότι ο Ζεμούρ, καταδικασθείς δύο φορές για διασπορά ρατσιστικού μίσους, είναι Εβραίος.

Ο θρησκευτικός αντισημιτισμός στη Γαλλία υπήρξε πάντα γνώρισμα της αντιδραστικής σκέψης στη χώρα. Τον 19ο αιώνα, το φαινόμενο πήρε την τελική πολιτική μορφή του με την υπόθεση Ντρέιφους, το σκάνδαλο γύρω από τον Εβραίο αξιωματικό Άλφρεντ Ντρέιφους, ο οποίος καταδικάστηκε άδικα για κατασκοπεία υπέρ της Γερμανίας.

Η αντιπαλότητα μεταξύ οπαδών και πολέμιων του Ντρέιφους σημάδεψε ανεξίτηλα τη γαλλική πολιτική σκηνή. Αντισημιτικές εφημερίδες, όπως η Libre Parole, χρησιμοποίησαν για πρώτη φορά το σύνθημα «Η Γαλλία στους Γάλλους», αγαπημένο επιχείρημα της γαλλικής Δεξιάς. Ο πολιτικός αντισημιτισμός άκμασε στη χώρα, με

το ύστατο κεφάλαιό του να γράφεται με τη συμμετοχή της κυβερνήσεως του Βισί και την ενεργό συνεργασία της γαλλικής αστυνομίας στον εκτοπισμό των Εβραίων της Γαλλίας στα στρατόπεδα εξόντωσης των ναζί.

Μετά το Ολοκαύτωμα, ο αντισημιτισμός έπαψε να αποτελεί βιώσιμη πολιτική ιδεολογία, παρότι επιβίωσε σε λανθάνουσα μορφή στις κοινωνικές αντιλήψεις. Η μαζική μετανάστευση από πρώην

Ο Ερίκ Ζεμούρ προσβεύει ότι η Γαλλία βρίσκεται σε θρησκευτικό πόλεμο εναντίον του Ισλάμ και σε φυλετικό πόλεμο εναντίον του αφρικανικού και αραβικού πληθυσμού της.

αποικίες της Γαλλίας στη μητρόπολη οδήγησε σε αντικατάσταση του αντισημιτισμού με τον ρατσισμό κατά των Αφρικανών και των Αράβων. Μετά τη δεκαετία του 1970, το Εθνικό Μέτωπο έγινε ο πολιτικός εκφραστής του ρατσισμού αυτού, προτού το κόμμα μετονομασθεί σε Εθνικό Συναγερμό, σε μια προσπάθεια να αποκαταστήσει την εικόνα του. Το κόμμα υφίσταται, όμως, σήμερα καταγράφει απώλειες προς όφελος του Ζε-

Η εκστρατεία του Ερίκ Ζεμούρ προσελκύει σημαντική μερίδα ψηφοφόρων και έχει δικάσει την εβραϊκή κοινότητα της Γαλλίας.

μούρ και της πιο ακραίας ρητορικής του. Η ιδεολογία του Ζεμούρ περιορίζεται στην άποψη ότι η Γαλλία βρίσκεται σε θρησκευτικό πόλεμο εναντίον του Ισλάμ και σε φυλετικό πόλεμο εναντίον του αφρικανικού και αραβικού πληθυσμού της.

Ολόκληρες συνοικίες γαλλικών πόλεων, υποστηρίζει ο Ζεμούρ, έχουν «εποικισθεί» από μουσουλμάνους, το Ισλάμ είναι τρομοκρατική θρησκεία και οι Γάλλοι μου-

σουλμάνοι οφείλουν να επιλέξουν μεταξύ του Ισλάμ και της Γαλλίας (ασυμβίβαστες οντότητες, σύμφωνα με τον σχολιαστή). Η αντισημιτική ρητορική του τέλους του 19ου αιώνα ανακυκλώνεται στην υπηρεσία της σύγχρονης άκρας Δεξιάς.

Με τον ίδιο τρόπο που οι αντισημίτες του 19ου αιώνα κατηγορούσαν την πανίσχυρη σιωνιστική συνωμοσία για κάθε κακό, έτσι και ο Ερίκ Ζεμούρ θεωρεί ότι οι μου-

σουλμάνοι είναι ένοχοι για κάθε έγκλημα. Η «κατάληψη» των πόλεων και προαστίων από τους μετανάστες ευθύνεται για τη φυγή των Γάλλων από τις αστικές ζώνες. Για τη μάλιστα των ναρκωτικών ευθύνονται τα παιδιά των μεταναστών, ενώ για τις ελλείψεις στα νοσοκομεία η ευθύνη βαρύνει τους μετανάστες, που αναζητούν περίθαλψη στο δημόσιο.

Η λύση του για τα προβλήματα αυτά –και κάθε τι άλλο– είναι απλή. Όπως και οι αντισημίτες του παλιού καιρού, θέλει να περιορίσει τον αριθμό μεταναστών στην κοινωνική ζωή της χώρας. Η κοινωνική στέγη πρέπει να προσφέρεται μόνο σε Γάλλους, με το οποίο ο Ζεμούρ υπονοεί μόνο λευκούς Γάλλους, χωρίς ωστόσο να εξηγεί πώς θα αποκλείσει αφρικανικής και αραβικής καταγωγής Γάλλους πολίτες. Οι λεπτομέρειες, όμως, δεν έχουν σημασία. Το μόνο που μετράει είναι το ρατσιστικό μήνυμα της πρότασής του.

Αναθέωρηση της Ιστορίας

Ο Ζεμούρ δεν είναι ένας απλός δημαγωγός, καθώς προωθεί ενεργά την αναθέωρηση της γαλλικής ιστορίας στα βιβλία του. Οι στρατιωτικοί προϊστάμενοι του Ντρέιφους είχαν δίκιο να τον θεωρήσουν ύποπτο κατασκοπείας, εξαιτίας της γερμανικής του καταγωγής, υποστηρίζει χωρίς ίχνος στοιχείων ο Ζεμούρ. Το δωσιλογικό καθεστώς Πετέν προσπάθησε να προστατεύσει τους Γάλλους

Εβραίους από τους ναζί, υποστήριζε σε βιβλίο του ο Ζεμούρ το 2014, παρά την πληθώρα ιστορικών μελετών που αποδεικνύουν ότι ο Πετέν υποχώρησε αμέσως στην απαίτηση του Χίτλερ για εξόντωση των Γάλλων Εβραίων.

Η εβραϊκή κοινότητα της Γαλλίας έχει διασχθεί σε ό,τι αφορά την περίπτωση Ζεμούρ. Η στενότερη συνεργάτης του ακροδεξιού υποψήφιου προέδρου, Σάρα Ναφόρ, είναι Εβραία, όπως και ο επίμονος επικριτής και πολέμιός του, Μπερνάρ-Ανρί Λεβί. Το θρήσκευμα του Ζεμούρ εξυπηρετεί άριστα τον ίδιο και την άκρα Δεξιά, επιτρέποντας στον υποψήφιο να εμφανίζεται ως σωτήρας της Γαλλίας. Όταν ο Ζεμούρ υπερασπιζέται το δωσιλογικό καθεστώς του Βισί, τη γαλλική αποικιοκρατία ή ακόμη και τη σφαγή «Αράβων» και ορισμένων Εβραίων», όπως έκανε πρόσφατα, ο ακροδεξιός σχολιαστής απαλλάσσει τη γαλλική Δεξιά από τα χειρότερα εγκλήματά της και βοηθά στην αναγέννησή της για τον νέο πόλεμο κατά των μουσουλμάνων.

Η ανάδειξη ενός Εβραίου ως Δούρειου Ίππου υπέρ του αντιμεταναστευτικού ρατσισμού και της διεισδυσης τέτοιου λόγου στην πολιτική καθημερινότητα αποτελεί νέα και τρομακτική εξέλιξη στην σύγχρονη γαλλική ιστορία. Παρότι η πορεία του φαινομένου αυτού δεν μπορεί να προβλεφθεί, είναι σίγουρο ότι δεν προμηνύει τίποτα καλό.

Η διπλωματία έχει ακόμη μια ευκαιρία στον Περσικό

Νέος γύρος διαπραγματεύσεων Ουάσιγκτον - Τεχεράνης, με τη μεσολάβηση τρίτων

Της ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΞΗ

Στο λαμπερό ανάκτορο Κόμπουργκ, στην αυστριακή πρωτεύουσα που αυτή την εβδομάδα ήταν πολύ απασχολημένη με τη δική της εσωτερική πολιτική κρίση, οι μηχανές της διπλωματίας ξεκίνησαν ξανά. Με τη μεσολάβηση των μεγάλων δυνάμεων (Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Ρωσία, Κίνα) οι ΗΠΑ και το Ιράν επιχειρούν να έρθουν σε συμφωνία για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα, για πρώτη φορά μετά την άνοδο του σκληροπυρηνικού Εμπράϊμ Ρέισι στην εξουσία στην Τεχεράνη.

Στις χρυσοποικίλτες αίθουσες του Κόμπουργκ είχε κλείσει η ιστορική συμφωνία του 2015 για το ίδιο θέμα. Η ελπίδα της διεθνούς κοινότητας είναι ότι η ιστορία θα επαναληφθεί, αν όχι στον τωρινό έβδομο γύρο των διαπραγματεύσεων, τουλάχιστον στον επόμενο.

Το πρόβλημα είναι ότι ο χρόνος πιέζει, καθώς το Ιράν απελευθερωμένο από τις απαιτήσεις της συμφωνίας μετά την εγκατάλειψή της από τον τέως πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών, Ντόναλντ Τραμπ, προχωρεί τον εμπλουτισμό ουρανίου σε όλο και υψηλότερες συγκεντρώσεις. Η συμφωνία του 2015 προέβλεπε ότι η χώρα θα απέχει πάντα τουλάχιστον έναν χρόνο από την απόκτηση σχάσιμου υλικού για την παρασκευή βομβών, ενώ τώρα οι εκτιμήσεις κάνουν λόγο για απόσταση 10-12 εβδομάδων. Η Τεχεράνη φυσικά συνεχίζει να

Η χώρα που εκ πρώτης όψεως θα είχε να κερδίσει τα περισσότερα από την εξάλειψη της απειλής ενός πυρηνικού Ιράν, το Ισραήλ, τάσσεται κατά της συμφωνίας.

δηλώνει ότι δεν επιδιώκει την απόκτηση πυρηνικών βομβών και ότι αν πήξε θα τις είχε κατασκευάσει προ πολλού, αλλά η κατάσταση είναι εξαιρετικά ασαφής.

Το Ιράν δηλώνει πρόθυμο να επιστρέψει στους περιορισμούς της συμφωνίας, αν επιστρέψουν σε αυτή και οι Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά για την κυβέρνηση του προέδρου Τζο Μπάιντεν έχει αποδειχθεί πιο δύσκολο από ό,τι θα φανταζόταν κανείς το να στρίψει το καράβι της αμερικανικής πολιτικής από την κατεύθυνση στην οποία το έθεσε ο προκατόχος του. Οι βαρύτατες οικονομικές κυρώσεις («πολιτική της μέγιστης πίεσης») που είχε επιβάλει ο Τραμπ, αποκαρώντας από τη συμφωνία, παραμένουν σε ισχύ, επιτείνοντας τον στραγγαλισμό της ιρανικής οικονομίας.

Ετσι, ενώ από την πλευρά της διεθνούς κοινότητας η προτεραιότητα είναι να μην ξεπληδήσει μία

Τι έχει απομείνει από την ιρανική πυρηνική συμφωνία;
Η συμφωνία, που βρίσκεται στο όριο της κατάρρευσης εδώ και τρία χρόνια, μπορεί να διασωθεί.

Κρίσιμος χρόνος: Σήμερα, αν το Ιράν αποφασίσει να αποκτήσει ουράνιο για πυρηνικές βόμβες, χρειάζεται τρεις έως έξι εβδομάδες. Το 2015, όταν συμμορφωνόταν με τους όρους της συμφωνίας, χρειαζόταν ένα χρόνο.	Αποθέματα ουρανίου: Το Ιράν έχει 2,5 τόνους εμπλουτισμένου ουρανίου, ποσότητα 12 φορές μεγαλύτερη από αυτήν που επιτρέπει η συμφωνία (202,8 κιλά). Για την κατασκευή μιας πυρηνικής βόμβας χρειάζονται 25 κιλά ουρανίου, με βαθμό εμπλουτισμού 90%.
Εμπλουτισμός: Υπό τους όρους της συμφωνίας, το Ιράν μπορεί να εμπλουτίσει ουράνιο σε μέγιστο ποσοστό 3,67%. Τώρα εμπλουτίζει σε διάφορα ποσοστά, έως και 60%.	Επιτήρηση: Το Ιράν έχει απαγορεύσει στη Διεθνή Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας να πραγματοποιεί ελέγχους σε μη δηλωμένες πυρηνικές εγκαταστάσεις.
Συσκευές φυγοκέντρισης: Η συμφωνία επιτρέπει τη χρήση 5.000 συσκευών φυγοκέντρισης πρώτης γενιάς στις εγκαταστάσεις Νατάνζ. Τώρα, το Ιράν χρησιμοποιεί προηγμένες συσκευές φυγοκέντρισης στη Νατάνζ και άλλες στις υπόγειες εγκαταστάσεις Φορντόου.	Κατασκευή όπλων: Η παραγωγή ουρανίου σε μεταλλική μορφή πρόσφατα στο Ισφαχάν είναι βασικό βήμα για την κατασκευή πυρηνικής βόμβας. Το Ιράν υποστηρίζει ότι παρασκευάζει καύσιμα για πυρηνικούς αντιδραστήρες.

ΠΗΓΗ: AFP, Nuclear Threat Initiative, Reuters, GRAPHIC NEWS

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ακόμη πυρηνική δύναμη, από την πλευρά της Τεχεράνης το σημαντικότερο είναι να υπάρξει οικονομική ανακούφιση, που ίσως εκτονώσει την πίεση των διαδηλώσεων, οι οποίες συνεχίζονται με αιχμή τη λειψυδρία.

Ο Αντονι Μπλίνκεν

Ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Αντονι Μπλίνκεν δήλωσε την Πέμπτη ότι θα φανεί «πολύ σύντομα» αν το Ιράν έχει προσέλθει στις διαπραγματεύσεις καλώς ή κακά, ενώ η Τεχεράνη υποστηρίζει ότι αυτή που πρέπει να προσφέρει ενδείξεις καλής πίστης είναι η Ουάσιγκτον, αφού αυτή εγκατέλειψε την προηγούμενη συμφωνία και αυτή θα εγκαταλείψει, κατά πάσα πιθανότητα και την επόμενη, αν μετά τον Τζο Μπάιντεν εκλεγεί ρεπουμπλικανός πρόεδρος.

Την ίδια στιγμή, η χώρα που εκ πρώτης όψεως θα είχε να κερδίσει τα περισσότερα από την

εξάλειψη της απειλής ενός πυρηνικού Ιράν, το Ισραήλ, τάσσεται αναφανδόν κατά της συμφωνίας. Η πίεση από τον Μπέντζαμιν Νετανιάχου ήταν καθοριστική για την απόφαση του Ντόναλντ Τραμπ να τινάξει την προηγούμενη συμφωνία στον αέρα, ενώ και η νέα ισραηλινή κυβέρνηση του Ναφτάλι Μπένετ θεωρεί τη συμφωνία «στάχτη στα μάτια». Το Ισραήλ προτιμάει την πολιτική της μέγιστης πίεσης προς το Ιράν, με το σκεπτικό ότι στερεί από την Τεχεράνη τους πόρους για στρατιωτικά προγράμματα, μπορεί να οδηγήσει σε αστάθεια το ισλαμικό καθεστώς και ότι ακόμη και με τη συμφωνία σε ισχύ, τα πυρηνικά προγράμματα της Τεχεράνης μπορεί να προχωρούν.

Το ερώτημα είναι πού στέκονται σε όλα αυτά οι ΗΠΑ. Η συντήρηση έντασης στον Περσικό είναι επωφελής για την αμερικανική πολεμική βιομηχανία, που μόλις συμφώνησε να προμηθεύ-

σει πυραύλους αέρος αέρος τη Σαουδική Αραβία, αλλά και για τη γαλλική, που μόλις έκλεισε τη μεγαλύτερη συμφωνία όλων των εποχών για την πώληση 80 μαχητικών αεροσκαφών Rafale στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Υπ' αριθμόν ένα περιφερειακός ανταγωνιστής και της Σαουδικής Αραβίας και των Εμιράτων είναι το Ιράν.

Οι εξοπλισμοί δεν γίνονται για το θεαθήναι. Η περιοχή έφθασε πολύ κοντά στο χείλος του πολέμου το 2019, με τη δολοφονία από τις Ηνωμένες Πολιτείες του Ιρανού στρατηγού Κασέμ Σολέϊμανί και την αντίδραση της Τεχεράνης, στη διάρκεια της οποίας δεν υπήρξε νεκρός Αμερικανός, γι' αυτό και δεν δόθηκε συνέχεια από τις ΗΠΑ. Η απειλή πολέμου παραμένει στο τραπέζι, όπως έχει ξεκαθαρίσει η Ουάσιγκτον, αλλά τα βιεννέζικα σαλόνια θυμίζουν ότι υπάρχει και άλλος, πιο εξευγενισμένος τρόπος.

«Κυνήγι» Κινέζων πανεπιστημιακών στην Αμερική

Θεωρούνται ύποπτοι κατασκοπείας

Της AMY QIN
THE NEW YORK TIMES

Με καχυποψία αντιμετωπίζουν οι αμερικανικές ομοσπονδιακές υπηρεσίες πολλούς Κινέζους ερευνητές στις ΗΠΑ, θεωρώντας ότι εκμεταλλεύονται την ανοικτή φύση των ερευνητικών κέντρων για την υποκλοπή τεχνολογικών καινοτομιών για λογαριασμό του Πεκίνου. Ορισμένοι ερευνητές κινεζικής καταγωγής περιέγραψαν πως ένιωσαν προσβεβλημένοι όταν υποχρεώθηκαν να παρακολουθήσουν σεμινάρια «ξένης ανάμειξης», με βίντεο που εμφάνιζαν μόνο Κινέζους επιστήμονες, ενώ η διαδικασία κορήγησης βίβας σε πολλούς από αυτούς καθυστερεί χωρίς προφανή λόγο. Ο καθηγητής Ανμίνγκ Χου κατηγορήθηκε από την ομοσπονδιακή δικαιοσύνη για απάτη με αφορμή τη χρηματοδότηση μελέτης του από τη NASA, καθώς το FBI δεν πέτυχε να στοιχειοθετήσει κατηγορίες κατασκοπείας εναντίον του. Τον Σεπτέμβριο, ο Χου αθώωθηκε πανηγυρικά από δικαστήριο.

Η δίκη του δρος Χου αποτελεί ξεκάθαρο παράδειγμα κρατικής υπερβολής. «Τα δικαιώματά μου καταπατήθηκαν, η φήμη μου επλήγη ανεπανόρθωτα και η οικογένειά μου υπέφερε. Αυτό είναι άδικο», τονίζει ο δρ Χου. Πρόσφατη μελέτη έδειξε ότι σχεδόν το ήμισυ των ερωτηθέντων πανεπιστημιακών κινεζικής καταγωγής θεωρεί ότι παρακολουθείται από κρατικές υπηρεσίες. Ορισμένοι κατηγορούν πρόγραμμα με ονομασία China Initiative, το οποίο εγκαινιάσθηκε επί προέδρου Τραμπ και συνεχίζεται και από τη σημερινή κυβέρνηση. Το πρόγραμμα ασκοποιεί στο να αποθαρρύνει την υποκλοπή εμπορικών μυστικών από την Κίνα. Στην πραγματικότητα, όμως, αφορά κυρίως πανεπιστημιακούς και ερευνητές σε πανεπιστήμια. Σχεδόν

2.000 πανεπιστημιακοί σε ιδρύματα όπως τα πανεπιστήμια του Πρίνστον, του Στάνφορντ και του Μπέρκλεϊ, υπέγραψαν ανοικτές επιστολές προς τον υπουργό Δικαιοσύνης Μέρικ Γκάρλαντ, εκφράζοντας την ανησυχία τους για τις έρευνες εις βάρος Κινέζων επιστημόνων. «Μεγάλο ποσοστό της τεχνολογικής μας ισχύος οφείλεται σε μετανάστες. Ζημιώνουμε τον εαυτό μας με τέτοιες τακτικές», υπογραμμίζει ο νομπελίστας φυσικός Στίβεν Τσου.

«Δεν υπάρχει περιθώριο για ξενοφοβία και ρατσισμό. Το πρόβλημα είναι η απουσία αξιοπίστου κρατικού μηχανισμού πρόληψης της βιομηχανικής κατασκοπείας», λέει η Άννα Πουλίσι, ερευνήτρια του Κέντρου Ασφαλείας Τεχνολογιών του

Αντιδράσεις σε Πρίνστον, Στάνφορντ και Μπέρκλεϊ για τη στάση κυβέρνησης και FBI απέναντι σε Κινέζους ερευνητές.

Πανεπιστημίου του Τζόρτζταουν. Πολλοί επιστήμονες εκφράζουν την απογοήτευσή τους για τις διαρκώς μεταβαλλόμενες και ενίοτε αλληλοαναιρούμενες διατάξεις που διέπουν τη χρηματοδότηση ερευνητικών προγραμμάτων. Οι χρηματοδοτήσεις αυτές θεωρούνται από το FBI ως η «κερκόπορτα» που αξιοποιεί η Κίνα για να εξαπλώσει την επιρροή της στα πανεπιστήμια των ΗΠΑ. Πηγή του προβλήματος είναι, ωστόσο, η πίεση των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων πάνω στους ερευνητές, οι οποίοι οφείλουν να αναζητήσουν χρηματοδότηση από εξωτερικές πηγές, προκειμένου να μην επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό των πανεπιστημίων με επιστημονικές μελέτες χωρίς άμεσο οικονομικό όφελος.

Ο καθηγητής Ανμίνγκ Χου κατηγορήθηκε από την ομοσπονδιακή δικαιοσύνη για απάτη με αφορμή τη χρηματοδότηση μελέτης του από τη NASA, καθώς το FBI δεν πέτυχε να στοιχειοθετήσει κατηγορίες κατασκοπείας εναντίον του. Αθώωθηκε πανηγυρικά.

SHAWN POWYER / THE NEW YORK TIMES

Επιστροφή σε πολιτικές του Ντόναλντ Τραμπ

Από την ερχόμενη Δευτέρα, οι μετανάστες που διασχίζουν τα αμερικανικά σύνορα, προερχόμενοι κυρίως από την Κεντρική Αμερική, τη Βενεζουέλα και την Αϊτή, θα οδηγούνται πίσω στο Μεξικό.

Μία από τις πρώτες πράξεις του Τζο Μπάιντεν μετά την ορκωμοσία του, τον περασμένο Ιανουάριο, ήταν να ανατρέψει τις πολιτικές του προκατόχου του στο μεταναστευτικό, αναζητώντας πιο ανθρώπινη αντιμετώπιση. Η πιο σημαντική, σε αυτό το πεδίο, απόφαση του νέου προέδρου ήταν η ακύρωση των διαβόπων πρωτοκόλλων προστασίας μεταναστών (MPP), μιας άκρως αμφιλεγόμενης απόφασης του Ντόναλντ Τραμπ, που προέβλεπε ότι οι μετανάστες από τη Λατινική Αμερική θα πρέπει να μένουν στο Μεξικό, σε πολύ προβληματικά κέντρα προσωρινής παραμονής,

Η πιο σημαντική απόφαση του νέου προέδρου ήταν η ακύρωση των διαβόπων πρωτοκόλλων προστασίας μεταναστών.

περιμένοντας την εκδίκαση του αιτήματός τους από αμερικανικά δικαστήρια για νόμιμη εγκατάσταση στις ΗΠΑ. Προτού συμπληρώσει, ωστόσο, τον πρώτο χρόνο της προεδρίας του, ο Δημοκρατικός πρόεδρος αναγκάστηκε να επανα-

φέρει τη συγκεκριμένη πολιτική του Τραμπ, που προκάλεσε σφοδρές αντιδράσεις από τα αρμόδια όργανα του ΟΗΕ και ανθρωπιστικές οργανώσεις. Ο λόγος είναι ότι ομοσπονδιακό δικαστήριο υιοθέτησε προσφυγή των πολιτειών του Τέξας και του Μιζούρι, κρίνοντας ότι ο Μπάιντεν δεν είχε ακολουθήσει νομότυπη διαδικασία για την ανάκληση των MPP.

Από την ερχόμενη Δευτέρα οι μετανάστες που διασχίζουν τα αμερικανικά σύνορα προερχόμενοι κυρίως από την Κεντρική Αμερική, τη Βενεζουέλα και την Αϊτή, θα οδηγούνται πίσω στο Μεξικό.

Η κυβέρνηση του τελευταίου δέχθηκε απρόθυμα αυτή την αξίωση των Αμερικανών, αφού προηγουμένως κατάφερε να γίνουν δεκτοί ορισμένοι όροι της. Όπως ανακοίνωσε το υπουργείο Εξωτερικών του Μεξικού, οι Αμερικανοί δεσμεύτηκαν να προσφέρουν εμπλοιασμό των μεταναστών έναντι της COVID-19, να τους παρέχουν καλύτερη προστασία στις επικίνδυνες –λόγω εγκληματικότητας– μεθοριακές πόλεις και να διεκπεραιώσουν ταχύτερα τις υποθέσεις τους, σε διάστημα όχι μεγαλύτερο των τριών μηνών.

Από την πλευρά τους, Αμερικανοί

νοί αξιωματούχοι δήλωσαν ότι από τη μετεγκατάσταση στο Μεξικό θα εξαιρούνται ηλικιωμένοι, άνθρωποι με θέματα υγείας και όσοι αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο διακρίσεων, κυρίως λόγω φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού. Η Αρμोστεία Προσφύγων του ΟΗΕ έχει ζητήσει να τερματιστεί το πρόγραμμα MPP, θεωρώντας ότι θέτει σε κίνδυνο όσους ζητούν άσυλο και εμποδίζει τη δικαίωσή τους. Ανθρωπιστικές οργανώσεις καταγγέλλουν ότι πολλοί μετανάστες πέφτουν θύματα απαγωγής ή βίας στις μεθοριακές πόλεις.

REUTERS, A.P.

Αντίστροφη μέτρηση για Κατάρ

Σε λιγότερο από 12 μήνες θα γίνει η σέντρα στο πειραματικό και χειμερινό Παγκόσμιο Κύπελλο

Λιγότερο από 12 μήνες έχει πλέον το Κατάρ για να προετοιμάσει τα πάντα ώστε το Παγκόσμιο Κύπελλο στη χώρα το επόμενο φθινόπωρο να ξεπεράσει την τεράστια αμφισβήτηση που η εκεί διοργάνωση υφίσταται σχεδόν παγκοσμίως και να είναι επιτυχημένο. Φαίνεται όμως ότι, ενώ έχει ξοδέψει δεκάδες δισ. δολάρια και ύστερα από όλη την αρνητική δημοσιότητα, το μόνο που θα αποκομίσει από το Μουντιάλ 2022 το Κατάρ θα είναι προσωρινή λάμψη. Αξίζει άραγε τον κόπο;

Πάνε 11 χρόνια από τον Δεκέμβριο του 2010, όταν με μια ομολογουμένως σκανδαλώδη διαδικασία η FIFA του Ζεπ Μπλάτερ τότε απένειμε τη διοργάνωση του 2018 στη Ρωσία και ταυτοχρόνως εκείνη του 2022 στο Κατάρ. Πολλοί μίλησαν για δωροδοκίες, άλλοι φώναζαν για το παράδοξο της διοργάνωσης στα τέλη του φθινοπώρου, και άλλοι αμφισβήτησαν το κατά πόσον θα είναι εφικτή η διοργάνωση στην έρημο.

Το Κατάρ έχει, σύμφωνα με τους

Σύμφωνα με τους New York Times, το εμπάτο έχει δαπανήσει ήδη 122 δισ. ευρώ, αλλά οι ανεπάρκειες παραμένουν.

«Τάιμς» της Νέας Υόρκης, δαπανήσει ήδη 138 δισ. δολάρια (σχεδόν 122 δισ. ευρώ) ενόψει του Μουντιάλ για τις υποδομές του και να καλύψει προβλήματα, ανεπάρκειες και αντικειμενικές δυσκολίες.

Πολύ μεγάλη συζήτηση έχει γίνει και για τις συνθήκες εργασίες στο Κατάρ, πράγμα που επίσης μόνο τιμή δεν επιδρασιεύει στο εμπάτο, καθώς μπαίνοντας στο παγκόσμιο μικροσκόπιο με την ανάληψη του Παγκοσμίου Κυπέλλου φωτίζονται και πτυχές που πριν δεν φαίνονταν διεθνώς. Δεκάδες εργάτες φέρεται να έχουν τραυματιστεί και τουλάχιστον 38 (κατά τους διοργανωτές) να έχουν χάσει τη ζωή τους στις πιεστικές συνθήκες εργασίες που επιβάλλονται στα έργα υποδομών για τη διοργάνωση, με τους περισσότερους εργάτες να είναι βεβαίως μετανάστες στη χώρα αυτή. Κάποιοι μάλιστα κάνουν λόγο για 6.500 νεκρούς εργάτες! Οι διεθνείς αντιδράσεις για το ζήτημα αυτό αναμένεται να διογκωθούν τους μήνες που έρχονται.

Λέγεται μάλιστα ότι δεν είναι λίγοι εκείνοι που βρίσκονται εντός των κόλπων της FIFA και εύχονταν να είχε πάρει τελικά τη διοργάνωση η Αυστραλία, αντί να υπάρχει για τόσα χρόνια αρνητική δημοσιότητα.

Η διοργάνωση έχει σχεδόν φτάσει στο τέρμα των προετοιμασιών και ρυθμίζονται οι τελικές λεπτομέρειες. Την Πέμπτη, μάλιστα, ο πρόεδρος του Κατάρ στην Αθήνα, Ουαλίντ μπιν Μο-

Το Κατάρ αρχίζει να μετράει αντίστροφα για το Μουντιάλ και να προσπαθεί να εκπέμψει λάμψη, όμως πολλοί άνθρωποι βρίσκουν τον θάνατο υπό άθλιες συνθήκες εργασίας, την ώρα που η πανδημία αναμένεται να εκτινάξει το κόστος της διοργάνωσης.

χάμεντ αλ Ερμάντι, ζήτησε επισήμως από τον υφυπουργό Προστασίας του Πολίτη Λευτέρη Οικονόμου τη συνδρομή των ελληνικών δυνάμεων ασφαλείας στη διοργάνωση του Μουντιάλ δεδομένης της μεγάλης πείρας της Ελλάδας στη φιλοξενία μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων.

Ακόμη περισσότερα χρήματα πρόκειται να δαπανηθούν για να λάμψει εκπυλωτικά η διοργάνωση. Δημοσιεύματα κάνουν λόγο για συζητήσεις των διοργανωτών με δυτικούς καλλιτέχνες όπως η Lady Gaga, οι Abba και

οι Aerosmith ώστε να χαρίσουν κύρος και... αστερόσκονη στην τελετή έναρξης τον προσεχή Νοέμβριο.

Πλέον λίγοι αμφιβάλλουν ότι η διοργάνωση θα διακρίνεται από αρτιότητα, ακόμη και αν τα δύο τελευταία χρόνια έχουν προκύψει νέες ανησυχίες σχετικά με τις πιθανές επιπτώσεις στο Μουντιάλ από την πανδημία – αυτό αναμένεται να ανεβάσει περαιτέρω το κόστος και να περικόψει τα έσοδα.

Επομένως, με δεδομένα το τεράστιο κόστος, την κακή εικόνα από την ευ-

ρύτατη φημολογία για... δωράκια στη διαδικασία ανάληψης της διοργάνωσης και τις συνθήκες των εργατών, τη μάλλον απίθανη διάκριση της εθνικής ομάδας της χώρας και τους πιθανούς περιορισμούς στα ταξίδια σε 11 μήνες λόγω πανδημίας, το μόνο στο οποίο μπορεί πλέον να προσβλέπει το πάμπλουτο εμπάτο του Κόλπου είναι η λάμψη εκείνου του μήνα. Μια λάμψη που έρχεται δύσκολα και το Κατάρ ελπίζει να μην παρέρχεται εύκολα... Φτάνει όμως αυτό;

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Ο Πάπας και η προκήρυξη

Μία κάθε είκοσι χρόνια να προκύψει ένα καιρικό φαινόμενο όπως την πυκνή ομίχλη της περασμένης Δευτέρας στο ΓΣΠ και σαφώς κάθε άλλο παρά σύννηθες φαινόμενο να επισκέπτεται την Κύπρο ο Πάπας. Δεν παύει, ωστόσο, το όλο θέμα που δημιουργήθηκε, το σίριαλ για την εξεύρεση διαθέσιμης ημερομηνίας για τη συνέχιση του ντέρμπι ΑΠΟΕΛ – Ομόνοιας, να ήταν μία ακόμη απόδειξη, μία ακόμη επιβεβαίωση πως η προκήρυξη και γενικότερα τα δεδομένα κάτω από τα οποία διεξάγονται τα πρωταθλήματα στο κυπριακό ποδόσφαιρο χρήζουν αναθεώρησης και εκσυγχρονισμού...

* * * * *

Γιώργος Ποντικός

Λόγω της εμπλοκής και της Ομόνοιας, στη διεκδίκηση του νεαρού ποδοσφαι-

ριστή, το θέμα μεταγραφής του Γιώργου Ποντικού στον Απόλλωνα, πήρε πολύ μεγαλύτερες διαστάσεις, απ' όσο συνήθως παίρνουν τέτοιες μεταγραφές. Καλό είναι να χαμπλώσουν οι τόνοι. Καλό είναι να αφεθεί, ένας νεαρός ποδοσφαιριστής, πρώτα να αγωνιστεί και μετά να... φορτωθεί την πίεση για να αποδειχθεί πετυχημένη μεταγραφή και επένδυση. Είναι άδικο για ένα 18χρονο ποδοσφαιριστή, όσο καλός και αν είναι, να σπκώσει από το ξεκίνημα μιας νέας του προσπάθειας, ένα τόσο μεγάλο βάρος.

* * * * *

Η διαχρονική ατάκα

Η κλασική διαχρονική ατάκα (κάθε) παράγοντα σε ατζέντηδες όταν υπάρχει ενδιαφέρον από την ομάδα για ποδοσφαιριστή του συγκεκριμένου ατζέντη είναι...«Μην δω τίποτα στον

Τύπο γιατί η μετεγγραφή δεν θα γίνει».

Στη συνέχεια, στις 99% των περιπτώσεων, δίνει την είδηση σε αθλητικό συντάκτη που θέλει αυτός. Δυστυχώς για τον κάθε κουτοπόνηρο παράγοντα η Κύπρος είναι μικρή. Και η αθλητική Κύπρος ακόμη μικρότερη. Όλοι ξέρουν όλους.

* * * * *

Περί αντιληψης ουδείς λόγος

Αν κάποιος δεν καταλαβαίνει τι σημαίνει η επίσκεψη του Πάπα στην Κύπρο, λυπούμαστε αλλά δεν θα μπορούμε στο κόπο να εξηγήσουμε. Βέβαια, περί αντιλήψεως ουδείς λόγος. Ο καθένας έχει την αντίληψη του επί παντός επιστητού οπότε δεν μπαίνει θέμα συζήτησης.

* * * * *

ΑΠΟΨΕΙΣ

Περί της πραγματικότητας

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Είναι τα γεγονότα που σ' αναγκάζουν ν' αναρωτηθείς για το ποια είναι η πραγματικότητα, πώς την αντιλαμβανόμαστε ως κοινωνία, πώς την περιγράφουμε - καταγράφουμε - γενικότερα και ποιους τρόπους αντιμετώπισής της θέτουμε συλλογικά. Εξ όσων έχουμε διαπιστώσει, στο νησί μας ποικίλλουν - διαφέρουν σημαντικά οι απόψεις ή οι μέθοδοι για το πώς πορευόμαστε επί της πραγματικότητας και ποιος εί-

ναι οι προτεραιότητες που προϋποθέτει μια τέτοια διαδικασία.

Η προσέγγιση επί των γεγονότων, είτε πρόκειται για κάτι απλό όπως η επίσκεψη του Πάπα στο νησί, είτε για κάτι πολύπλοκο-πολυσύνθετο όπως είναι η ανάγκη εμβολιασμού, διαφέρει κατά πολύ ανάμεσα στους πολίτες με αποτέλεσμα ο διχασμός να ελλοχεύει και να αποτελεί πια μια ακόμη απειλή για την κοινωνία μας.

Βέβαια, όλο αυτό το αλαλούμ που δημιουργείται και ολοένα και βαθιάειναι αποτέλεσμα της απουσίας ενός κράτους που παραπαίει, αδυνατώντας να σταθεί αρωγός στους πολίτες και να ενημερώσει- υποδείξει τους κατάλληλους τρόπους αντιμετώπισης της πραγματικότητας.

Η αδυναμία δε των κρατικών φορέων είναι μακρόχρονη, διαχρονική, συνεπώς η ζημιά είναι τόσο μεγάλη που αγγίζει-μολύνει το ισχυρότερο υπόβαθρο μιας κοινωνίας που δεν είναι άλλο πέραν της παιδείας.

Ο θεμέλιος λίθος μιας κοινωνίας πολιτών, όπως είναι η παιδεία, είναι πλέον πασιφανές ότι ξεριζώνεται και τυχάνει επίθεσης από τους ίδιους τους πολίτες.

Οι συνέπειες μάλιστα είναι πέρα για πέρα εμφανείς αφού η έλλειψη σεβασμού, η απουσία κριτικής σκέψης, η αναγνώριση- σεβασμός στη διαφορετικότητα, η αρμονική συνύπαρξη, η ανικανότητα ν' αναγνωρίσουμε τι εστί καλό και τι κακό, τι σημαντικό και τι ασήμαντο αποτελούν πια κύρια στοιχεία μιας κοινωνίας, τα μέλη της οποίας δεν έχουν κανένα ενδιαφέρον να επιτεθούν σε σχολεία, δημιουργώντας εικόνες που πηγάζουν μέσα από άλλες εποχές, σκοτεινές για τον άνθρωπο.

Η απουσία του κράτους δικαίου και πρόνοιας είναι πασιφανής και οι συνέπειές της επίσης. Η κατάσταση επιδεινώνεται και νοομένου ότι δεν υπάρχει στα σκαριά μια σταλιά αισιοδοξίας ή κάποιο δεδομένο που μοιάζει ισχυρό αντίδοτο τούτης της σαθρής κατάστασης.

Η μοναδική λύση, που μοιάζει εφικτή μα συνάμα ουτοπική, είναι η κινητοποίηση εκείνου του υγιούς κομματιού της κοινωνίας, που παρακολουθεί αποσβολωμένο ένα κράτος ανύπαρκτο και πολίτες απαίδευτους να ορίζουν την πραγματικότητα.

Ντούσαν Κέρκεζ

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ**

Ακόμη και οι πιο απαισιόδοξοι Αελίστες, ακόμη και όσοι (ουδέτεροι) το καλοκαίρι δεν έδιναν στην ΑΕΛ καλές πιθανότητες να επαναλάβει την περσινή της πορεία, λογικά δεν θα ανέμεναν, λίγο πριν το τέλος του πρώτου γύρου στο φετινό πρωτάθλημα, να συζητούσαμε θέμα Ντούσαν Κέρκεζ.

Και λογικά, οι περισσότεροι εκτιμούν πως η παρουσία του Ντούσαν Κέρκεζ στον

πάγκο της λεμεσιανής ομάδας, δεν θεωρείται δεδομένη για τη συνέχεια ανοίξει, με τις δηλώσεις του, μετά την ήττα από την ΑΕΚ, θέτοντας ουσιαστικά εαυτών στη διάθεση της διοίκησης. Αν τα θετικά αποτελέσματα επανέλθουν, με αφετηρία το σημερινό ντέρμπι κόντρα στην Ομόνοια, καλώς, διαφορετικά θα δοκιμασθούν εκ νέου οι αντοχές και του προπονητή και της διοίκησης.

Ο Ντούσαν Κέρκεζ διανύει τον τέταρτο χρόνο της προπονητικής του θητείας στην ΑΕΛ. Δύσκολο κάποιος θα υποστηρίξει πως ο απολογισμός των τριών προηγούμενων δεν έχει πρόσμο θετικό, λαμβάνοντας υπόψη αγωνιστικά και οικονομικά δεδομένα. Ο Ντούσαν Κέρκεζ έχει μάλιστα καταγράψει επίδοση μεγαλύτερης συνεχόμενης παρουσίας, στη σύγχρονη ιστορία της ποδοσφαιρικής ΑΕΛ.

Ακόμη και μετά την περσινή μεγάλη απογοήτευση, όταν δύο τίτλοι στην ουσία χάθηκαν μέσα σε λίγες μέρες, αν κάποιος αξιολογήσει τα δεδομένα από την αρχή της περσινής περιόδου, μέχρι εκεί που η ΑΕΛ έφθασε, μέχρι εκεί που ανταγωνίστηκε τις άλλες ομάδες, ειδικά στο πρωτάθλημα, σαφώς και μπορεί να σταθεί περισσότερο στη θετική παρά στην αρνητική πλευρά, στο συνολικό απολογισμό.

Φυσιολογικά ο πήχης των απαιτήσεων ανέβηκε για τη φετινή περίοδο και σαφώς μεγάλο μερίδιο της ευθύνης για τη μέχρι τώρα πορεία ανήκει στον Ντούσαν Κέρκεζ. Αν η προδιαγραφόμενη αποτυχία στο πρωτάθλημα μηδενίζει όλα τα προηγούμενα είναι το ζητούμενο, σε συνδυασμό με την κυπριακή νοοτροπία - πραγματικότητα από την οποία δύσκολα επιβιώνει προπονητής ο οποίος δεν μπορεί να υλοποιήσει τον αρχικό στόχο.

Όσοι έχουν τη δυνατότητα να αξιολογήσουν τη θητεία Ντούσαν Κέρκεζ στην ΑΕΛ, όχι μόνο στη βάση των αποτελεσμάτων της ομάδας στο γήπεδο, θεωρούν πως τα θετικά εξακολουθούν να υπερτερούν των αρνητικών της φετινής πορείας. Αργά ή γρήγορα, θα υπάρξει η ευκαιρία να αποδειχθεί αν κάτι τέτοιο ισχύει και για τον πρόεδρο Ανδρέα Σοφοκλέους και τους συνεργάτες του...

Μεταβολές εβδομάδας

X.A.K.
0,48%X.A.
2,36%

Dow Jones

-1,08%

Nasdaq

-2,98%

Nikkei

-2,51%

Dax

-4,11%

FTSE 100

-2,48%

ΕΥΡΩΖΩΝΗ

Ο πληθωρισμός
εκτοξεύθηκε
στο 4,9%
τον Νοέμβριο
Σελ. 9

Πετρέλαιο

-0,45%

€/ \$

-0,26%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΥΠΟ ΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Συμμαχία του Νότου
για φθηνότερη ενέργεια

Ο **Νότος** εμφανίσθηκε στο συμβούλιο υπουργών Ενέργειας συνασπισμένος γύρω από τη Γαλλία, που επανέφερε την πρόταση για μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας και την κατάθεση κοινής πρότασης που αποσυνδέει τη φθηνή ενέργεια ΑΠΕ από την ακριβή των ορυκτών καυσίμων. **Σελ. 6**

ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Ψηφιακός πλοηγός για
επενδύσεις στην Ελλάδα

Δύο εργαλεία που θα διευκολύνουν την προσέλκυση επενδύσεων στην Ελλάδα προωθεί το υπ. Ψηφιακής Διακυβέρνησης και το ΤΕΕ. Η δημιουργία διαδικτυακής πύλης με τα γεωδεδομένα κάθε περιοχής και ο ψηφιακός χάρτης, με τις πληροφορίες για το τι επιτρέπεται και τι απαγορεύεται. **Σελ. 7**

ΕΛΛΑΔΑ

Στάση πληρωμών
στα δημόσια έργα

Στη **διακοπή** των πληρωμών προς όλα τα δημόσια έργα που χρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ προχώρησαν από τα τέλη Σεπτεμβρίου τα υπ. Οικονομικών και Ανάπτυξης της Ελλάδας, προκαλώντας τις αντιδράσεις κατασκευαστικών εταιρειών που βλέπουν το κόστος των πρώτων υλών να εκτοξεύεται. **Σελ. 12**

Μελετούν χρεώσεις των μεγαλοκαταθετών

Μετά τα αρνητικά επιτόκια σε εταιρικούς η Τρ. Κύπρου εξετάζει επέκταση και σε πελάτες λιανικής

Μετά την Ελληνική Τράπεζα, φαίνεται πως και η Τράπεζα Κύπρου καλοβλέπει το ενδεχόμενο της επιβολής χρεώσεων εκτός από τους εταιρικούς και σε μεγάλους καταθέτες λιανικής τραπεζικής που έχουν καταθέσεις άνω των 100 χιλιάδων ευρώ. Μπορεί η τρά-

πεζα να διαρρέει πως πρόκειται για ενέργεια που βρίσκεται υπό εξέταση, ωστόσο μέσα στο σχέδιο δράσης της στρατηγικής και προοπτικών της, που ανακοινώθηκε στο πλαίσιο των οικονομικών της αποτελεσμάτων για το εννιάμηνο του 2021, καταγράφεται ότι η τρά-

πεζα θα προχωρήσει: Πρώτον, στο μετριασμό αρνητικών επιπτώσεων στα καθαρά έσοδα από τόκους, δεύτερον, στην ενίσχυση εσόδων από δικαιώματα και προμήθειες, μέσω π.χ. συνεχούς αναθεώρησης του καταλόγου χρεώσεων και προμηθειών και τρίτον, στην επικέν-

τρωση στις κερδοφόρες ασφαλιστικές δραστηριότητες με ευκαιρίες για περαιτέρω ανάπτυξη. Η επιβολή χρεώσεων σε μεγάλους εταιρικούς πελάτες είχε γίνει πρώτα πάλι από την Ελληνική Τράπεζα, ακολούθησε η Τράπεζα Κύπρου και έπειτα ακολούθησαν και οι μι-

κρότερες τράπεζες του νησιού. Έτσι και τώρα, αναμένεται να γίνει «μία από τα ίδια», καθώς η Ελληνική Τράπεζα έχει ενημερώσει ήδη τους πελάτες της πως θα επιβάλει χρεώσεις σε μεγάλους καταθέτες λιανικής τραπεζικής (δηλαδή σε νοικοκυριά). **Σελ. 3**

Η «Ομικρον» απειλεί την τουριστική κίνηση των γιορτών

Η **νέα** μετάλλαξη «Ομικρον» του κορωνοϊού έχει ήδη επιπτώσεις στις επιχειρηματικές δραστηριότητες, ενώ δεν είναι λίγοι όσοι ανησυχούν ιδιαίτερα για τις εξελίξεις όσον αφορά τις χριστουγεννιάτικες δραστηριότητες στο Ηνωμένο Βασίλειο. Σε ορισμένες περιπτώσεις χώροι εστίασης, που ήταν πλήρεις για τα Χριστούγεννα, έχουν ακυρώσεις, ενώ και οι αεροπορικές εταιρείες διαπιστώνουν κάποια επιβράδυνση στις κρατήσεις τους. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Μεταρρύθμιση του δημοσιονομικού πλαισίου στην ΕΕ

Η **οικονομία** της ΕΕ παρουσιάζει σταδιακή βελτίωση, παρά τη συνεχιζόμενη πανδημία. Σημαντικός παράγοντας υπήρξε η ιστορικά πρωτόγνωρη νομισματική και δημοσιονομική στήριξη, η οποία, ωστόσο, αναπόφευκτα οδήγησε στην αύξηση του πληθωρισμού και του δημόσιου χρέους. Λαμβάνοντας υπόψη την ανάμεικτη αυτή εικόνα σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη αβεβαιότητα, τίθεται το ερώτημα κατά πόσο η δημοσιονομική προσαρμογή είναι αναγκαία, με ποιο ρυθμό και σε ποια χρονικά πλαίσια.

Η δημοσιονομική πολιτική στην ΕΕ διέπεται από το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Σε γενικές γραμμές, μπορεί να υποστηριχθεί ότι, παρά τις αδυναμίες του, το Σύμφωνο συνέβαλε στην εμπέδωση μακροοικονομικής σταθερότητας και εμπιστοσύνης στην ΕΕ. Η σημερινή συγκυρία επιβάλει αλλαγές. Οι πλείστες εισογήσεις για μεταρρύθμιση εστιάζονται σε (α) διευρυμένη ευελιξία, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, (β) απλοποίηση και (γ) μετατόπιση μεγαλύτερης ευθύνης σε εθνικό επίπεδο. Το σημερινό σύστημα θεωρείται ότι απέτυχε να ενθαρρύνει τη διενέργεια δημόσιων επενδύσεων προς την κατεύθυνση της κοινωνικής συνοχής, την αποτροπή των καταστροφικών συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και την προώθηση της ψηφιοποίησης, ένα πεδίο στο οποίο η ΕΕ υστερεί. Επιπλέον, το υπέρμετρο υψηλό δημόσιο χρέος στις χώρες του νότου δημιουργεί δυσπλήτιστα προβλήματα, ιδιαίτερα εάν αναγκαστούν να προβούν

σε απότομη προσαρμογή, όπως θα επέβαλαν τα υφιστάμενα θεσμικά πλαίσια.

Το συγκεκριμένο θέμα ήταν στο επίκεντρο του πρόσφατου προεκλογικού αγώνα και των συζητήσεων που αφορούσαν την υιοθέτηση ενός κυβερνητικού προγράμματος από τη νέα κυβέρνηση στη Γερμανία. Οι επικείμενες αποφάσεις, οι οποίες θα είναι καθοριστικές και για τις αποφάσεις στα πλαίσια της ΕΕ, μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως.

Πρώτο, δεν θα επιδιωχθούν οποιεσδήποτε αλλαγές είτε στη Συνθήκη της ΕΕ είτε της Γερμανίας. Δεύτερο, θα επιδιωχθεί κεφαλαιουχική στήριξη δημόσιων αλλά μη κυβερνητικών οντοτήτων για διενέργεια επενδύσεων σε τομείς προτεραιότητας, η οποία δε θα προσμετράται στο δημοσιονομικό έλλειμμα. Τρίτο, γίνονται σκέψεις για μεθοδολογικές αλλαγές στον τρόπο υπολογισμού του δημοσιονομικού ελλείμματος ούτως ώστε έμμεσα να διαμορφωθούν οι συνθήκες για πιο ομαλή δημοσιονομική προσαρμογή.

Πρόσθετα, γίνονται σκέψεις για εξάντληση των περιθωρίων δανεισμού το 2022, περίοδο στην οποία εξακολουθεί να ισχύει η αναστολή προνοιών του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης ή ακόμη και να επεκταθεί η περίοδος αναστολής και για το 2023.

Με όλες αυτές τις πιθανές ενέργειες, το ζητούμενο είναι η αναγκαία δημοσιονομική προσαρμογή να μην επηρεάσει την αναμικτή ανάκαμψη και να αποφευχθεί η απότομη προσαρμογή που θα απέτρεπε αναγκαίες δράσεις στον κοινωνικό τομέα, στο

περιβάλλον και στην τεχνολογία. Οι πλείστοι αναλυτές δε θεωρούν τις πιο πάνω αλλαγές επαρκείς. Η Κύπρος ανήκει στις χώρες με υψηλό χρέος και ταυτόχρονα υψηλές επενδυτικές ανάγκες. Ως εκ τούτου, συστήνεται η πλήρης αξιοποίηση των πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου, περιλαμβανομένων και των δανειακών του πόρων για αναβάθμιση του κυπριακού επενδυτικού προγράμματος, ο εξορθολογισμός του φορολογικού συστήματος για να αποφέρει πρόσθετους πόρους και η σταδιακή μείωση μη αναγκαίων δαπανών.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της Pricewaterhouse Coopers Investment Services.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών.

Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθύνων σύμβουλος της Pricewaterhouse Coopers Investment Services.

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,59%	-0,03%
Γερμανία	-0,38%	-0,07%
Γαλλία	-0,02%	-0,06%
Ιταλία	0,95%	-0,05%
Ισπανία	0,37%	-0,08%
Ιρλανδία	0,06%	-0,10%
Ελλάδα	1,18%	-0,13%
Ην. Βασίλειο	0,81%	-0,15%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Βραχυ-πρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba1	NP
S&P	BBB-	A-3

Cyprus Impact Report 2021

Μάθετε περισσότερα για το αποτύπωμα της PwC Κύπρου στην κοινωνία, στην οικονομία και στο περιβάλλον.

ΑΝΑΛΥΣΗ Του **HOLGER SCHMIEDING***

Το κρίσιμο δίλημμα της ΕΚΤ

Στην Ευρωζώνη οι καταγεγραμμένες μολύνσεις από τον κορωνοϊό δείχνουν αύξηση σε νέα επίπεδα ρεκόρ. Ο πληθωρισμός τείνει να εκτιναχθεί σε υψηλά επίπεδα ρεκόρ σχεδόν 4,5% τον μήνα Νοέμβριο. Υπό τις αντιξοές αυτές συνθήκες, η ΕΚΤ προετοιμάζεται να λάβει δύο αποφάσεις οι οποίες και θα σφυρηλατήσουν τη νομισματική πολιτική της πολύ πέραν του τωρινού κύματος της πανδημίας. Εάν η ΕΚΤ σφάλλει, όμως, ενδέχεται η αξιοπιστία της έναντι των αγορών αλλά και μέρους των Ευρωπαίων πολιτών να διακυβευθεί. Στη συνεδρίασή της στις 16 Δεκεμβρίου η ΕΚΤ θα πρέπει: α) να ανακοινώσει εάν θα επιτρέψει στο μεγάλο Πρόγραμμα Επείγοντος Χαρακτήρα για την Αγορά Τίτλων (PEPP) να ολοκληρωθεί εγκαίρως, όπως έχει προγραμματισθεί, στα τέλη Μαρτίου του επόμενου έτους, και εάν θα αναβαθμίσει το καθιερωμένο πρόγραμμα της, APP, την ίδια στιγμή και β) να ενημερώσει τις προβλέψεις των ερευνητών της σχετικά με την πορεία του πληθωρισμού το 2021 και έως το 2023, καθώς και να δώσει στη δημοσιότητα τις πρώτες προβλέψεις της αναφορικά με το 2024.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει συνδέσει στενά το χρονοδιάγραμμα της πρώτης αύξησης επιτοκίων της με τις προοπτικές του πληθωρισμού. Αλλωστε, έχει δεσμευθεί να μην προβεί σε αύξηση του κόστους δανεισμού «έως ότου διαπιστώσει πως ο δείκτης του πληθωρισμού προσεγγίζει το 2% πολύ νωρίτερα από τη λήξη της περιόδου την οποία έχει ορίσει στις προβλέψεις της». Οι αυστηρότεροι περιορισμοί στην καρδιά της Ευρώπης με στόχο να ανασχεθεί το φθινοπωρινό κύμα της πανδημίας σκιάζουν τις προοπτικές ανάπτυξης για τα τέλη του 2021 και πιθανώς και για τις αρχές του 2022. Ενδεχομένως, λοιπόν, η ΕΚΤ να κλίνει προς την πιο μετριοπαθή στάση του να παρατείνει το ευέλικο πρόγραμμα της πανδημίας πέραν του Μαρτίου. Κι αυτό ίσως να το κάνει άμεσα ή έμμεσα, καθιστώντας το APP πολύ μεγαλύτερο και πολύ πιο ευέλικτο, ούτως ώστε να μοιάζει με το PEPP ως

Η εξέλιξη της πανδημίας δυσκολεύει την απόφαση για παράταση ή μη του προγράμματος PEPP.

προς τα μείζονα χαρακτηριστικά του. Το να δώσει εξηγήσεις για μια τέτοια απόφασή της στις 16 Δεκεμβρίου, όταν ορισμένες χώρες, όπως η Γερμανία, θα βρίσκονται αντιμέτωπες με ακόμα πιο ασφυκτικές πιέσεις στα συστήματα υγείας τους από ό,τι είναι σήμερα, μάλλον θα είναι εύκολο. Εντούτοις, εμείς το θεωρούμε σοβαρό λάθος. Κανένα κύμα μέχρι τώρα δεν διήρκεσε πέραν των δύο-τριών μηνών.

Η ταχεία πρόοδος στους εμβολιασμούς, η αύξηση της φυσικής ανοσίας ειδικά μεταξύ των νεοτέρων και οι αποτελεσματικότερες θεραπείες που αναμένονται στις αρχές του 2022 θα θέσουν υπό έλεγχο και πάλι την πανδημία αρκετά πριν από τη λήξη του PEPP στις 31 Μαρτίου. Μια μακρά παράταση, δικαιολογημένη τώρα, ίσως δείχνει τότε ως ατόπημα. Καλύτερα θα ήταν η ΕΚΤ να ανακοινώσει πως το PEPP θα λήξει εγκαίρως, αφήνοντας όμως μια πιθανότητα ανοικτή για προσωρινή παράτασή του εάν η κατάσταση απροσδόκητα εκτραχυνθεί.

* Οικονομολόγος της Berenberg Bank.

ΔΗΚΤΗΣ

Σύνεση

Η πανδημία, εκτός από δεινά, έφερε και σημαντικά τραπεζικά κέρδη, κυρίως λόγω της μείωσης των προβλέψεων για ζημιές από το δανειακό χαρτοφυλάκιο. Η εξέλιξη αυτή στηρίζεται στην υπόθεση εργασίας ενός αισιόδοξου σεναρίου, που λέει ότι η ανάκαμψη θα συνεχιστεί και ότι δεν θα υπάρξουν αθετήσεις σε μελλοντικές υποχρεώσεις. Από τη Φρανκφούρτη πάντως το μήνυμα είναι ξεκάθαρο: καθώς εξαντλούνται τα δημοσιονομικά περιθώρια των κρατών και τα προγράμματα ενισχύσεων θα αποσυρθούν, οι ζημιές στα δανειακά χαρτοφυλάκια θα κάνουν την επανεμφάνισή τους. Προτείνεται λοιπόν να είναι φειδωλές οι διοικήσεις των τραπεζών σε μελλοντικά ανοίγματα και να ακολουθήσουν μια πιο συντηρητική στάση σε θέματα που αφορούν στην αποδέσμευση προβλέψεων, την επαναφορά μερισματικών πολιτικών και τα μπόνους.

• • • •

Κανονικότητα

Τα χαμηλά επιτόκια έχουν προκαλέσει, αργά αλλά σταθερά, μια υπερβολή στις τιμές των ακινήτων. Το φαινόμενο έχει αρχίσει να μπαίνει στο εποπτικό μικροσκόπιο καθώς πιθανή αποτυχία στον έλεγχο της κατάστασης θα επηρεάσει τις τράπεζες με τρόπο που ο καθένας θα ήθελε να αποφύγει. Προς αυτήν την κατεύθυνση προκρίνεται η δημιουργία μέσα από την εποπτική διαδικασία των αναγκών κεφαλαιακών μαζιλαριών για να μπορέσει το τραπεζικό σύστημα να αποκτήσει ανθεκτικότητα και να απορροφήσει πιθανό σοκ. Με αυτά κατά νου, ο καθένας μπορεί να αντιληφθεί ότι η περίοδος εποπτικής «κάριτος» φτάνει στο τέλος της και θα πρέπει να ετοιμαστούμε για επιστροφή σε συνθήκες κανονικότητας όσον αφορά και σε αυτό το ιδιαίτερο κεφάλαιο.

• • • •

Βιωσιμότητα

Το 2021 υπήρξε δίχως άλλο η χρονιά των «πράσινων» επενδύσεων καθώς οι νέες εκδόσεις «πράσινων» Ομολόγων ξεπέρασε τους πρώτους μήνες τους έτους τα 360 δις δολάρια, ένα ποσό που αναλογεί στο 4,5% του συνόλου των εκδόσεων παγκοσμίως. Το ποσοστό αυτό είναι λίγο πάνω από το διπλάσιο σε σχέση με έναν χρόνο πριν. Η κούρσα των «πράσινων» ομολόγων είναι το αποτέλεσμα της στρόφής των επενδυτών σε πιο βιώσιμες και κλιματικά ουδέτερες επιλογές. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η διευρυμένη κατηγορία που αφορά σε ομόλογα μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας, όπως ορίζεται ο θετικός αντίκτυπος στην κοινωνία και στο περιβάλλον και ανέρχονται σήμερα στο 10% των παγκόσμιων εκδόσεων. Μπορούμε να συμπεράνουμε ότι αυτού του είδους τα επενδυτικά εργαλεία ήρθαν για να μείνουν και να αποτελέσουν μια ιδιαίτερα ελκυστική επιλογή μακροπρόθεσμα.

• • • •

diktis@kathimerini.com.cy

Μετά τις προσπάθειες βελτίωσης της ποιότητας του ισολογισμού, οι τράπεζες εστιάζουν πλέον στην ελάφρυνση του κόστους προσωπικού και άλλων εξόδων.

Συμφωνία

Το μεγαλύτερο πολιτικό «πείραμα» στη σύγχρονη ιστορία της ετοιμάζεται να πραγματοποιήσει η Γερμανία. Ο λόγος για την πρώτη τρικομματική κυβέρνηση της χώρας, η οποία έχει να συμβεί από το μακρινό 1950. Ο νέος κυβερνητικός συνασπισμός -αποτελούμενος από τους σοσιαλιστές, τους πράσινους και τους φιλελευθέρους- θα έχει ως νέο καγκε-

λάριο τον μετριοπαθή ηγέτη των σοσιαλιστών Όλαφ Σολτς. Η νέα κυβέρνηση θα κληθεί το επόμενο διάστημα να βρει γέφυρες για μια σειρά ζητημάτων, αν και η παρουσίαση του προγράμματος διακυβέρνησης άφησε μια θετική νότα. Παρόλες τις προκλήσεις, αυτό με το οποίο συμφωνούν και οι τρεις εταίροι του κυβερνητικού συνασπισμού είναι η προσήλωσή τους σε ένα αυστηρό δημοσιονομικό πλαίσιο, γεγονός που αναμένεται να επηρεάσει και την υπόλοιπη Ευρώπη.

• • • •

Διαφάνεια

Για την δημιουργία καρτέλ κατηγορούνται πέντε τράπεζες οι οποίες θα κληθούν να καταβάλουν πρόστιμο συνολικής αξίας 334 εκ. ευρώ. Οι πέντε τράπεζες πλην της Credit Swiss παραδέχθηκαν την συμμετοχή τους στις ενέργειες για τις οποίες κατηγορούνται. Αυτές οι τράπεζες είναι οι UBS, Barclays, RBS and HSBC οι οποίες κατάφεραν να συνεργαστούν με τις αρχές και να μετριάσουν την ποινή τους. Το πρόστιμο που έχει επιβληθεί από την ευρωπαϊκή επιτροπή στέλνει ένα ξεκάθαρο μήνυμα ότι οι Βρυξέλλες παραμένουν δεσμευμένες στην διακηρυγμένη τους θέση ότι η διαφάνεια στο χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι πυλώνας ανάπτυξης και βασικό εργαλείο για την προσέλκυση επενδύσεων και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Πνευματικά δικαιώματα για τις συνταγές

Της **PRIYA KRISHNA**
THE NEW YORK TIMES

Το 2011 η Ρουζ Μάρτιν πρόσεξε κάτι εννοητικό στο εξωφυλλό γυναικείου περιοδικού: ένα cupcake με βανίλια, διακοσμημένο με κίτρινη κρέμα και λευκά ζελεδάκια, που είχαν τοποθετηθεί έτσι ώστε να μιμνούνται καλαμπόκια, ένα ψεύτικο κομμάτι βούτυρο φτιαγμένο από ζύσμα κίτρινου φρούτου και κόκκους μύρης και λευκής ζάχαρης για να μοιάζουν με πιπέρι και αλάτι. Το γλυκό φαινόταν ακριβώς το ίδιο σαν το cupcake στο βιβλίο μαγειρικής «Hello, Cupcake!», που είχε γίνει

Η νομοθεσία δεν προστατεύει σήμερα τους συγγραφείς συνταγών από τη λογοκλοπή.

ευπώλτο και το οποίο είχε επιμεληθεί. Ωστόσο η συνταγή δεν μνημόνευε τους συγγραφείς, Άλαν Ρίτσαρτσον και Κάρεν Τακ. Ήταν τόσο λεπτομερής η αντιγραφή, μέχρι και στα ζυλάκια των καλαμποκιών. Δεν υπήρχε κάποια παραλλαγή. Ήταν ακριβώς σαν το δικό μας», ανέφερε η Τακ.

Η Μάρτιν έγραψε στο περιοδικό εκφράζοντας τη δυσανεμία της, αλλά ουδέποτε έλαβε απάντηση.

Οι συνταγές είναι δύσκολο να προστατευθούν. Αυτός είναι ο λόγος που συχνά επανεμφανίζονται κατά λέξη από ένα βιβλίο σε ένα άλλο ή μεταγράφονται από το ένα blog σε κάποιο άλλο.

Ρώτησε ένα δικηγόρο εκ μέρους του εκδότη, αν μπορούσε να κάνει κάτι για το ταυτόσημο πιάτο. «Μου εξήγησε ότι η διατύπωση για τη μέθοδο δεν είναι ίδια, πως δεν υπάρχει επίσης ομοιότητα στην επικεφαλίδα», εξήγησε η Μάρτιν, η οποία είναι τώρα ελεύθερη επαγγελματίας και κάνει επιμέλειες. «Αυτό συμπυκνώνει σε γενικές γραμμές το πρόβλημα».

Η αμερικανική νομοθεσία για

τα πνευματικά δικαιώματα προστατεύει την ιδιοκτησία πρωτότυπων έργων, απαγορεύοντας αντίτυπα καλλιτεχνικού υλικού κάθε είδους χωρίς άδεια: παρτιτούρες, ποίηση, αρχιτεκτονικά έργα, πίνακες, ακόμη και λογισμικό υπολογιστών. Οι συνταγές, όμως, είναι δυσκολότερο να προστατευθούν. Αυτός είναι ο λόγος που συχνά επανεμφανίζονται κατά λέξη από ένα βιβλίο σε ένα άλλο ή μεταγράφονται από το ένα blog σε κάποιο άλλο. Οι συγγραφείς συνταγών που πιστεύουν ότι το έργο τους έχει πέσει θύμα λογοκλοπής έχουν ελάχιστες εναλλακτικές πέρα από να έρθουν σε επαφή με τον θύτη και να ζητήσουν επανόρθωση ή να δημοσιοποιήσουν τους ισχυρισμούς τους στο Διαδίκτυο.

Η συγγραφέας Σάρον Ουί παρτάριπσε ότι το βιβλίο «Μακάν» για την κουζίνα της Σγκαπούρης περιείχε συνταγές και ιστορίες σχεδόν ταυτόσημες με τις δικές της στο βιβλίο συνταγών του 2012, «Μεγαλώνοντας σε μια κουζίνα Νόνια». Η συγγραφέας έφτασε στο σημείο να αποκλέψει ακόμη και κάποιες προσωπικές αναμνήσεις της, με την ίδια ακριβώς γλώσσα, υλικό που θα μπορούσε να προστατευτεί τόσο στη Βρετανία όσο και στις ΗΠΑ. Όταν ενημέρωσε τον εκδοτικό όικο του «Μακάν», τον Bloomsbury, απέσυρε άμεσα το βιβλίο από την κυκλοφορία.

Η Πορτογαλία ρυθμίζει το τοπίο στην τηλεργασία

Εφόσον έχει τελειώσει το εργασιακό σας ωράριο, οι εργοδότες, διευθυντές κ.ά. δεν μπορούν να σας βομβαρδίζουν με τηλεφωνήματα, ηλεκτρονικές επιστολές και μηνύματα, πάρα μόνον εάν έχει προκύψει κατάσταση επείγουσας ανάγκης. Αυτό προβλέπει το νέο νομοσχέδιο που ψηφίστηκε στην Πορτογαλία, το οποίο στήριζε το δικαίωμα των εργαζομένων να αποσυνδέονται από τα εργασιακά τους καθήκοντα, κάτι ιδιαίτερα επιτακτικό, τη στιγμή που ολόένα και μεγαλύτερη μερίδα του εργατικού

Ο νέος νόμος αναγνωρίζει σε όλους τους εργαζομένους το «δικαίωμα της ανάπαυσης».

δυναμικού εργάζεται εξ αποστάσεως. Σύμφωνα με την ίδια νομοθεσία, οι δαπάνες που αφορούν την τηλεργασία δεν υπόκεινται σε φορολόγηση, ενώ δικαίωμα στην εξ αποστάσεως εργασία αναγνωρίζεται σε όλους τους γονείς που έχουν μικρά παιδιά, εφόσον αυτό είναι εφικτό. Μάλιστα, οι νέοι γονείς με παιδιά νεότερα των οκτώ ετών μπορούν να εργάζονται από το σπίτι χωρίς να ζητήσουν την άδεια των εργοδότην τους.

Εως τον Ιούλιο, η Πορτογαλία

Το νησί Μαδέρα, στην Πορτογαλία, είναι η γη της επαγγελίας για τους ψηφιακούς νομάδες, καθώς τους παρέχει δωρεάν ασύρματη σύνδεση στο Διαδίκτυο και υποδομή γραφείου, εφόσον τη χρειάζονται.

είχε καταστήσει υποχρεωτική την τηλεργασία ως μέτρο αποτροπής της διασποράς του κορωνοϊού. Η σημαντική μείωση των νέων κρουσμάτων και η επιτάχυνση των εμβολιασμών επέτρεψε στους εργαζομένους να επιστρέψουν στους εργασιακούς χώρους. Πολλοί Πορτογάλοι, ωστόσο, επέλεξαν να συνεχίσουν την εργασία από το σπίτι. Ο νέος νόμος αναγνωρίζει σε όλους τους εργαζομένους το «δικαίωμα της ανάπαυσης». Έτσι, επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερα από

δέκα άτομα και παραβιάζουν το «δικαίωμα στην ανάπαυση», τηλεφωνώντας και στέλνοντας εταιρική αλληλογραφία εκτός εργασιακού ωραρίου, θα αντιμετωπίζουν βαριά πρόστιμα. Την ίδια στιγμή, η νέα εργατική νομοθεσία αναγνωρίζει ότι οι εργαζόμενοι που απασχολούνται από το σπίτι τους βιώνουν κοινωνική απομόνωση, κατάσταση που θα βελτιωθεί από τις προσωπικές συναντήσεις που οφείλουν να οργανώσουν, σε τακτά διαστήματα, οι επιχειρήσεις.

Η Άνα Μέντες Γκοντίνιο, υπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, δήλωσε ότι «η τηλεργασία είναι μια δυνατότητα που μπορεί να αλλάξει τους κανόνες του παιχνιδιού. Η ανάπτυξή της, ωστόσο, πρέπει να ρυθμιστεί, για να μην εξελιχθεί σε εργασιακή άγρια Δύση». «Πιστεύουμε ότι η Πορτογαλία συνιστά ένα από τα καλύτερα μέρη του κόσμου που μπορούν να επιλέξουν για να ζήσουν οι ψηφιακοί νομάδες και οι εργαζόμενοι με τηλεργασία. Στόχος μας είναι να προσελκύσουμε όλους αυτούς τους ανθρώπους στη χώρα μας», κατέληξε. Η Πορτογαλία εφαρμόζει ήδη ένα πρόγραμμα χορήγησης άδειας παραμονής σε επιχειρηματίες και ελεύθερους επαγγελματίες από το εξωτερικό. Το νησί Μαδέρα είναι η Γη της Επαγγελίας για τους ψηφιακούς νομάδες, καθώς τους παρέχει δωρεάν ασύρματη σύνδεση στο Διαδίκτυο και υποδομή γραφείου εφόσον τη χρειάζονται.

Σε τροχιά αρνητικών επιτοκίων η Τρ. Κύπρου

Μετά την επιβολή χρεώσεων σε εταιρικούς πελάτες με καταθέσεις άνω των 100 χιλ. Πάνουν σειρά και αυτοί της λιανικής

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Μετά την Ελληνική Τράπεζα, φαίνεται πως «κλείνει το μάτι» σε χρεώσεις πάνω σε μεγάλους καταθέτες λιανικής τραπεζικής και η Τράπεζα Κύπρου εντός των επομένων μηνών. Μπορεί ακόμα μέσα από την τράπεζα να διαρρέει πως είναι μία ενέργεια που είναι υπό εξέταση, ωστόσο μέσα στο σχέδιο δράσης της στρατηγικής και προοπτικών της τράπεζας εντός των οικονομικών της αποτελεσμάτων για το 2021 καταγράφεται στις «παρυφές». Ένας από τους κύριους στρατηγικούς πυλώνες που είναι υπό καταγράφονται στο κεφάλαιο «Στρατηγική και Προοπτικές» στα οικονομικά αποτελέσματα εννιαμήνου του 2021, αφορούν στην ενίσχυση εσόδων με βέλτιστη διαχείριση κεφαλαίων, μέσω δημιουργίας εσόδων από αύξηση εξυπηρετούμενων δανείων και από τραπεζικές και χρηματοοικονομικές δραστηριότητες με χαμηλότερες απαιτήσεις κεφαλαίου (όπως Ασφαλιστικού κλάδου και Ψηφιακής Οικονομίας). Σύμφωνα με τη δράση κατά το εννιάμηνο του 2021 μέχρι και σήμερα, προχώρησε όπως καταγράφει ίδια η Τράπεζα Κύπρου, πρώτον σε εισαγωγή προμηθειών ρευστότητας σε ευρύτερη κατηγορία μεγάλων πελατών, η οποία καθυστέρησε λόγω της εξαπλώσης του ιού COVID-19, από την 1 Φεβρουαρίου 2021 και δεύτερον, εισαγωγή νέου καταλόγου χρεώσεων και προμηθειών από την 1 Φεβρουαρίου 2021. Στο σχέδιο δράσης, όμως, η Τράπεζα Κύπρου καταγράφει πως θα προχωρήσει σε τρεις ενέργειες. Πρώτον, στο μετριασμό αρνητικών επιπτώσεων στα καθαρά έσοδα από τόκους, μέσω π.χ. αύξησης καρτοφυλακίου εξυπηρετούμενων δανείων και βελτιστοποίησης τιμολόγησης καταθέσεων. Δεύτερον,

Αν και οι πελάτες δεν χρεώνονται από τις τράπεζες για να φυλάν τα χρήματά τους, τα αρνητικά επιτόκια που επιβάλλονται από τις κεντρικές τράπεζες αναγκάζουν τις εμπορικές τράπεζες να πληρώνουν για τη διατήρηση πλεονάζοντος αποθεματικού στην κεντρική τράπεζα.

στην ενίσχυση εσόδων από δικαιώματα και προμήθειες, μέσω π.χ. συνεχούς αναθεώρησης του καταλόγου χρεώσεων και προμηθειών, αύξησης του μέσου αριθμού προϊόντων ανά πελάτη από διασταυρούμενες πωλήσεις (cross selling), νέων πηγών εσόδων μέσω εισαγωγής Πλατφόρμας Ψηφιακής Οικονομίας. Τρίτον, στην επικέντρωση στις κερδοφόρες ασφαλιστικές δραστηριότητες με ευκαιρίες για περαιτέρω ανάπτυξη, π.χ. μέσω προώθησης προϊόντων υψηλού περιθωρίου, αξιοποιώντας την ισχυρή θέση του Συγκροτήματος στην αγορά και την πελατειακή βάση για πιο στοχευμένες πωλήσεις

με τη βοήθεια του ψηφιακού μετασχηματισμού.

Ακολούθησε σε εταιρικούς

Η επιβολή χρεώσεων σε μεγάλους εταιρικούς πελάτες είχε γίνει πρώτα πάλι από την Ελληνική Τράπεζα, ακολούθησε η Τράπεζα Κύπρου και έπειτα ακολούθησαν και οι μικρότερες τράπεζες του νησιού. Έτσι και τώρα, αναμένεται να γίνει «μία από τα ίδια», καθώς η Ελληνική Τράπεζα έχει ενημερώσει ήδη τους πελάτες της πως θα επιβάλει χρεώσεις σε μεγάλους καταθέτες λιανικής τραπεζικής (δηλαδή σε νοικοκυριά). Συγκεκριμένα, η Ελληνική αναμένεται να χρεώνει τους

τρεχούμενους λογαριασμούς, τους λογαριασμούς παρατραβήγματος και Ταμειευτήριου κατά 0,60% σε ετήσια βάση, με τη χρέωση να είναι ανά μήνα, επί του εκάστοτε ημερήσιου υπολοίπου του λογαριασμού που υπερβαίνει τις 100 χιλιάδες ευρώ. Η Ελληνική το ονόμασε ως «τέλος ρευστότητας» και ισχύει για λογαριασμούς φυσικών προσώπων σε ευρώ που είναι νέοι, με ημερομηνία ανοίγματος από 3 Ιανουαρίου 2022. Πολύ πιθανό να ακολουθήσει και ίδια πρακτική και η Τράπεζα Κύπρου, δηλαδή τη χρέωση άνω των 100 χιλιάδων ευρώ καταθέσεων μόνο σε νέους λογαριασμούς και για ποσοστό που εν-

δέχεται να διαφοροποιείται από το 0,6% της Ελληνικής Τράπεζας. Για παράδειγμα, όταν έβαλε η Τράπεζα Κύπρου αρνητικά επιτόκια στους μεγάλους εταιρικούς καταθέτες υπό τη μορφή χρέωσης κόστους ρευστότητας σε καταθέσεις σε ευρώ, αντιστοιχούσε σε 0,4%. Εν αναμονή λοιπόν των επίσημων ανακοινώσεων τους επόμενους μήνες.

Η λογική πίσω από χρεώσεις

Αν και οι πελάτες δεν χρεώνονται από τις τράπεζες για να φυλάν τα χρήματά τους, τα αρνητικά επιτόκια που επιβάλλονται από τις κεντρικές τράπεζες αναγκάζουν τις εμπορικές τράπεζες να πληρώνουν για τη διατήρηση πλεονάζοντος αποθεματικού στην κεντρική εκάστοτε τράπεζα. Αφού το επιτόκιο καταθέσεων είναι -0,6%, για κάθε 1000 ευρώ που διατηρούνται στην κεντρική τράπεζα, η εμπορική τράπεζα θα είχε υπόλοιπο περίπου 994 ευρώ στο τέλος του ενός έτους. Η θεωρία είναι ότι οι εμπορικές τράπεζες θα αποθαρρυνθούν από τη διατήρηση μεγάλων υπολοίπων και θα δανείσουν χρήματα σε επιχειρήσεις και καταναλωτές, οι οποίοι και εκείνοι με τη σειρά τους θα ξοδέψουν τα χρήματα. Όπως έχει ξαναγράψει η «Κ», τα πιστωτικά ιδρύματα που ενδεχομένως να μην προχωρήσουν σε επιβολή αρνητικών επιτοκίων επί των καταθέσεων, θα αυξήσουν τις χρεώσεις και τις προμήθειες που επιβάλλουν στο πελατολόγιό τους. Οι τράπεζες ενθαρρύνουν έτσι τους πελάτες τους να επενδύσουν τα μετρητά τους σε ομόλογα, σε μετοχές, σε επενδυτικά και ασφαλιστικά προϊόντα, γενικότερα σε εναλλακτικές μορφές επένδυσης και αποταμίευσης, με κίνητρο την επίτευξη ικανοποιητικών αποδόσεων.

Μετακυλύουν το κόστος φύλαξης στους πελάτες

Υπενθυμίζεται πως ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών Χοσέ Μανουέλ Κάμπα είχε σημειώσει στην «Κ» αναφορικά με την επιβολή αρνητικών επιτοκίων από τις τράπεζες τα εξής: «Ολοένα και περισσότερο βλέπουμε από τις Ευρωπαϊκές Τράπεζες να επιβάλλουν αρνητικά επιτόκια στις καταθέσεις πελατών. Σε ένα περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων οι τράπεζες πράγματι η μία μετά την άλλη χρεώνουν τους πελάτες για τις καταθέσεις που κρατούν στις τράπεζες και η ΕΒΑ παρακολουθεί στενά αυτή την τάση. Σύμφωνα με τα δεδομένα μας, το 60% των τραπεζών, επιβάλλουν αρνητικά επιτόκια στους εταιρικούς καταθέτες. Από την άλλη, το 15% των τραπεζών επιβάλλουν αρνητικά επιτόκια στους καταθέτες λιανικής (households). Μερικές χώρες της Ε.Ε. όπως η Δανία χρεώνουν αρνητικά επιτόκια για αρκετά χρόνια. Είναι μία τάση. Μερικές χώρες την ακολουθούν, μερικές όχι. Όσες δεν ακολουθούν αυτή την τάση, ενδεχομένως να πρέπει κάποια στιγμή να επιβάλουν χρεώσεις (fees) σε κάποιες υπηρεσίες. Το περιβάλλον αρνητικών επιτοκίων είναι πραγματικότητα, και οι τράπεζες μετακυλύουν το κόστος φύλαξης των καταθέσεων στους πελάτες».

Αμοιβαίες εισφορές για συνταξιοδοτικό στο δημόσιο

Τι προνοεί η συμφωνία για το επαγγελματικό σχέδιο – Δεν επιβαρύνονται τα δημόσια οικονομικά

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Την Πέμπτη έπεσαν οι υπογραφές για την εισαγωγή επαγγελματικού σχεδίου συνταξιοδοτικών ωφελημάτων στην κρατική υπηρεσία, επισφραγίζοντας μια προσπάθεια που γίνεται τα τελευταία 10 χρόνια μεταξύ κυβέρνησης και συντεχνιών. Πρόκειται για ένα αυτοχρηματοδοτούμενο σχέδιο το οποίο χρηματοδοτείται από τους δικαιούχους και θα δημιουργηθεί ένα ειδικό ταμείο για τη συσσώρευση των εισφορών και την καταβολή των παρεχόμενων συνταξιοδοτικών ωφελημάτων. Μέλη του Σχεδίου είναι οι νεοεισερχόμενοι μόνιμοι υπάλληλοι στην κρατική υπηρεσία και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, που έχουν προσληφθεί κατά ή μετά την 1.10.2011 και συνεπώς δεν καλύπτονται από οποιοδήποτε σχέδιο παροχής ωφελημάτων αφυπηρέτησης και εργοδοτούμενοι με σύμβαση στην κρατική υπηρεσία και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Όσον αφορά στις κατηγορίες των συμβασιούχων, το Σχέδιο αφορά σε εργοδοτούμενους αορίστου χρόνου στη δημόσια υπηρεσία και στην εκπαιδευτική υπηρεσία, σε ειδικούς αστυφύλακες, σε συμβασιούχους υπαξιωματικούς στην Εθνική Φρουρά και τέλος σε εργοδοτούμενους αορίστου χρόνου στον ευρύτερο δημόσιο τομέα που δεν έχουν ήδη ενταχθεί σε οποιοδήποτε σχέδιο παροχής ωφελημάτων αφυπηρέτησης και εργοδοτούμενοι με σύμβαση στην κρατική υπηρεσία και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Τα συμφωνηθέντα προνοούν πως ο εργοδότης και οι εργοδοτούμενοι θα καταβάλλουν πο-

Τα μέλη του Σχεδίου θα καταβάλλουν καθ' όλη τη διάρκεια της υπηρεσίας τους τις εισφορές στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, που προβλέπονται για τους μισθωτούς που καλύπτονται από Επαγγελματικά Σχέδια Συντάξεων.

σοστό ύψους 5% η κάθε πλευρά επί των ετήσιων ακαθάριστων συντάξιμων απολαβών, το οποίο θα εκπίπτει του φορολογητέου εισοδήματος, για σκοπούς χρηματοδότησης του Ειδικού Ταμείου που θα δημιουργηθεί ως προς την καταβολή των παρεχόμενων συνταξιοδοτικών ωφελημάτων. Το ποσοστό χρηματοδότησης δύναται να αναπροσαρμόζεται μελλοντικά, όταν και εφόσον χρειάζεται, στη βάση αποτελεσμάτων αναλογιστικών μελετών που θα διεξάγονται για το σκοπό αυτό και όπως ήθελε συμφωνηθεί μεταξύ των δύο πλευ-

ρών. Θα δημιουργηθεί ένα νέο Ειδικό Ταμείο, στο οποίο θα πιστώνονται όλα τα έσοδα και θα χρεώνονται όλα τα έξοδα που θα του αναλογούν ανά οικονομικό έτος. Με τη δημιουργία του Ειδικού αυτού Ταμείου, τα αποθεματικά από τα πλεονάσματα ή/και τα ελλείμματα που θα προκύπτουν ανά οικονομικό έτος, θα μεταφέρονται στα επόμενα οικονομικά έτη. Παράλληλα, με βάση την κείμενη νομοθεσία, θα πρέπει να ετοιμάζονται ετήσιες οικονομικές καταστάσεις για το Ειδικό Ταμείο στις οποίες θα παρουσιάζεται ο οικονομικός

απολογισμός κάθε έτους. Τα εκατέρωθεν καταβαλλόμενα ποσά θα κατατίθενται στο Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας, κατά την ίδια πρακτική που ακολουθείται για τα υπόλοιπα Ειδικά Ταμεία του κράτους (π.χ. Ταμείο Προνοίας του Ωρομισθίου Κυβερνητικού Προσωπικού) και θα πιστώνονται σε ένα ξεχωριστό «άρθρο εσόδων» που θα πρέπει να δημιουργηθεί για το σκοπό αυτό. Επίσης, οι πληρωμές των ωφελημάτων προς τους δικαιούχους θα καταβάλλονται και πάλι από το Πάγιο Ταμείο της Δημοκρατίας, με αντιστοικη χρέωση

Εισφορές στο ΤΚΑ

Τα μέλη του Σχεδίου θα καταβάλλουν καθ' όλη τη διάρκεια της υπηρεσίας τους τις εισφορές στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων που προβλέπονται για τους μισθωτούς που καλύπτονται από Επαγγελματικά Σχέδια Συντάξεων. Συνεπώς, οι παρεχόμενες δυνάμει του νέου σχεδίου συντάξεις, θα μειώνονται κατά το ποσό της αντίστοιχης συμπληρωματικής παροχής που θα καταβάλλεται από τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις (σύνταξη Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων). Η διαφορά στις εισφορές που καταβάλλονταν στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων στο στάδιο πριν από την έναρξη των επηρεαζόμενων στο νέο σχέδιο θα μεταφερθεί προς όφελός τους στο νέο Ειδικό Ταμείο έναντι των αποκοπών που θα καθορισθούν με βάση την προϋπηρεσία τους που θα λογιστεί ως συντάξιμη υπηρεσία. Η εν λόγω ρύθμιση θα περιλαμβάνεται στο νέο θεσμικό πλαίσιο που θα διαμορφωθεί.

ενός ξεχωριστού «άρθρου δαπανών» του Ειδικού Ταμείου που θα πρέπει να δημιουργηθεί για το σκοπό αυτό. Η διαφορά του ποσού που θα πιστώνεται στο «άρθρο εσόδων» με το ποσό που θα χρεώνεται στο «άρθρο εξόδων», λαμβανομένων υπόψη των οποιωνδήποτε άλλων εσόδων που ενδεχομένως να προκύψουν από τυχόν επενδύσεις, και λειτουργικών δαπανών που ενδεχομένως να του αναλογούν θα αποτελεί το αποθεματικό του Ειδικού Ταμείου, το ποσό δηλαδή που θα υπάρχει σε πίστη του εν λόγω Ταμείου και θα αξιοποιείται για σκο-

πούς καταβολής των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων στους δικαιούχους. Σημειώνεται δε, πως τα μέλη του Σχεδίου και το κράτος δεν δύνανται να δανείζονται από το νέο Ειδικό Ταμείο.

Με αναδρομικές αποκοπές

Δοθέντος ότι τυχόν προϋπηρεσία των μελών του νέου σχεδίου δύναται να αναγνωρισθεί ως συντάξιμη υπηρεσία, πρόκειται να υιοθετηθούν ρυθμίσεις ως προς το ύψος και τον τρόπο καταβολής των αναδρομικών οφειλών. Οι εν λόγω ρυθμίσεις θα παρέχουν εναλλακτικές επιλογές (π.χ. καταβολή αποκοπών σε βάθος χρόνου όπως ήθελε συμφωνηθεί). Κατά τον καθορισμό του ύψους των αναδρομικών αποκοπών θα ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα:

Α) Το ποσοστό επί των ετήσιων ακαθάριστων συντάξιμων απολαβών του επηρεαζόμενου προσώπου που ενδείκνυται να καταβληθεί για σκοπούς χρηματοδότησης του Ειδικού Ταμείου που θα δημιουργηθεί ως προς την καταβολή των παρεχόμενων συνταξιοδοτικών ωφελημάτων.

Β) Η αναδρομική αναπροσαρμογή των εισφορών που οι επηρεαζόμενοι κατέβαλλαν στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ούτως ώστε να βρίσκονται στο ίδιο ύψος με αυτό που κατέβαλλαν τα υφιστάμενα μέλη του Σχεδίου.

Γ) Το ποσοστό ύψους 3%, στην περίπτωση των συμβασιούχων υπαλλήλων, που κατέβαλλαν, από την 1.1.2014 και εφεξής επί των μηνιαίων απολαβών τους έναντι του δικαιώματός τους σε καταβολή φιλοδωρήματος.

Οι σχετικές αποκοπές στην περίπτωση αναγνώρισης τυχόν προϋπηρεσίας επηρεαζόμενων ως συντάξιμης υπηρεσίας θα διενεργούνται σε υποχρεωτική βάση.

Προχωρά σε αναπτύξεις 10,5 εκατ. το Frederick

Χρ. Χαραλάμπους: Η Κύπρος μπορεί να γίνει κόμβος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΑ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Τρία βήματα χρειάζονται για την ανάπτυξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Κύπρο- δημιουργία συγκεκριμένου brand, αλλαγές στη θεώρηση βίζας για τους φοιτητές και διαφοροποιήσεις στο πλαίσιο εργοδότησης των φοιτητών. Σύμφωνα με τον Δρα Χριστόφορο Χαραλάμπους, Διευθυντή Διοίκησης και Οικονομικών και αντιπρόεδρο του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου Frederick, αυτή την στιγμή η Κύπρος πληρώνει τα λάθη μερίδας κολλέγιων, που με τις πρακτικές τους έχουν στερήσει το καλό όνομα της Κύπρου στο εκπαιδευτικό γίγνεσθαι. Τονίζει την σημασία του branding και της

τήτως διακυβέρνησης. Το είδαμε μάλιστα και στις προγραμματικές δηλώσεις της παρούσας κυβέρνησης.

Τα καλά στοιχεία
-Υπάρχει λοιπόν ουσιαστική στήριξη από το κράτος;

-Σίγουρα δεν υπάρχει αντιπαράθεση με το κράτος και φαίνεται ότι η κυβέρνηση θα ήθελε να βοηθήσει την ανάπτυξη του τομέα. Σε πολύ μεγάλο βαθμό χρειάζεται η συμβολή όλων για αυτή την προσπάθεια, όμως έχουμε πολλή απόσταση ακόμα μέχρι την επίτευξη του στόχου μας. Έχουμε φυσικά μερικά καλά στοιχεία. Κατ' αρχάς, υπάρχει ποιότητα στην εκπαίδευση και αυτό φαίνεται από πολλούς δείκτες. Αν δούμε ποσοστιαία τον αριθμό των διεθνών δημοσιεύσεων που έχουν αξία και επίδραση παγκοσμίως, είναι πολύ μεγάλος. Ένα δεύτερο πολύ σημαντικό στοιχείο είναι επίσης και η γλώσσα. Δεν είμαστε αγγλόφωνη χώρα, αλλά είναι βασικό συστατικό να μπορεί κάποιος να επικοινωνήσει και να διδαχτεί στα αγγλικά και αυτό παρέχεται. Το τρίτο στοιχείο, είναι η ασφάλεια. Είμαστε γενικά μια ασφαλής χώρα να ζει κάποιος. Το κόστος δεν είναι ούτε χαμηλό αλλά ούτε και στα επίπεδα μεγάλων αστικών κέντρων της Δύσης (Αμερική, Αγγλία) και δεν είναι απαγορευτικό.

Οπότε, το καλό είναι ότι τα στοι-

«Το γεγονός» ότι η αρχιτεκτονική σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου θα παραμείνει στην παλιά πόλη είναι πολύ σημαντικό και ελπιώω να γίνει, διότι η δικτύωση και η σύνδεση όλων των περιοχών της Λευκωσίας με την πανεπιστημιακή εκπαίδευση, θα βοηθήσει ιδιαίτερα στην εικόνα και το branding».

χεία που χρειάζεται να υπάρχουν, σε μεγάλο βαθμό τα έχουμε. Φυσικά τα έχουν και πολλές άλλες χώρες. Γιατί όμως δεν πετυχαίνουμε στο βαθμό που θα μπορούσαμε;

-Ποιες είναι οι δικές σας εισηγήσεις;

-Το πρώτο πράγμα που χρειάζεται είναι να γίνει σημαντική και συνειδητή προσπάθεια για να στηριχθεί το branding, να αναδείξουμε την ποιότητα μας και όλα τα θετικά στοιχεία τα οποία αυτή την στιγμή δεν είναι γνωστά στο εξωτερικό. Δυστυχώς, η πραγματικότητα είναι ότι το branding μας δεν είναι καλό και αυτό προκλήθηκε κυρίως από μερίδα κολέγιων που έφερναν εργάτες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η Κύπρος να

Αυτή τη στιγμή το κυπριακό brand για πανεπιστημιακή εκπαίδευση δεν είναι καλό παρά τα άλματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης την τελευταία δεκαετία.

μην θεωρείται ποιοτικός προορισμός για χώρες οι οποίες κατ' εξοχήν εξάγουν φοιτητές.

Δεν έχουμε ένα φορέα ο οποίος να προωθεί την πανεπιστημιακή εκπαίδευση στην Κύπρο και να καλεί τους φοιτητές να σπουδάσουν Κύπρο. Εδώ δεν το λέμε τόσο

καθαρά για τους δικούς μας φοιτητές ενώ προκλήθηκε σοβαρή αναστάτωση διότι θα σταματούσαν οι κορηγίες για τα αγγλικά πανεπιστήμια. Θεωρώ, ότι μια χώρα η οποία θέλει να στηρίζει αυτόν τον βασικό πυλώνα ανάπτυξης, θα έπρεπε να προωθεί το γεγονός ότι στην Κύπρο υπάρχουν πολύ καλά πανεπιστήμια.

Είναι θέμα branding
-Γίνονται βήματα προς αυτή την κατεύθυνση;

-Έχει αναλάβει πρόσφατα μία πρωτοβουλία ο Υπουργός Εξωτερικών μέσω της διεύθυνσης του CIPΑγια αυτό το πράγμα και ελπίζουμε να ευοδωθεί. Για να μπορέσουμε όμως να κάνουμε κάποια πράγματα ουσιαστικά, πρέπει να

λύσουμε κάποια σημαντικά λειτουργικά προβλήματα που έχουμε- το πιο μεγάλο από αυτά είναι η διαδικασία θεώρησης βίζας. Σήμερα η διαδικασία αυτή είναι πολύ κακή και μη αποδοτική. Υπάρχουν φοιτητές που έκαναν αίτηση να έρθουν στην Κύπρο, έχει εγκριθεί η αίτηση από το πανεπιστήμιο, αλλά ακόμα δεν έχουν βίζα. Επί της ουσίας έχουν χάσει την ακαδημαϊκή χρονιά. Πρέπει να εκμοντερνιστεί το σύστημα και υπάρχουν λύσεις - για παράδειγμα στην Αγγλία υπάρχει μεταφορά της ευθύνης πάνω στο πανεπιστήμιο. Το δεύτερο είναι να υπάρχει ένα πιο σύγχρονο σύστημα προσωρινής εργασίας φοιτητών. Προφανώς πολλές άλλες χώρες σκέφτονται παρόμοια, οπότε πρέπει να δούμε τι κάνουν οι ανταγωνιστές μας και να έχουμε κάποια αντίστοιχα ευέλικτα σχήματα. Θα πρέπει να δώσουμε στο νέο φοιτητή τον μηχανισμό ώστε να μπορεί να στηρίξει την παρουσία του στην Κύπρο με μια παράλληλη εργασία, που να ανταποκρίνεται στις ικανότητες του. Σε επίπεδο πολιτείας πιστεύω ότι αυτά είναι τα τρία πράγματα που πρέπει να αντιμετωπίσει και να βρει λύσεις μαζί μας. Άρα, πρώτο να δούμε το θέμα του branding, δεύτερο να βελτιώσουμε τον μηχανισμό θεώρησης βίζας στους φοιτητές και τρίτο να αλλάξει το πλαίσιο εργοδότησης για τους φοιτητές.

-Υπάρχουν πρωτοβουλίες από πλευράς των ιδίων των πανεπιστημίων για συλλογικές δράσεις και ενέργειες, ειδικότερα για το θέμα του branding στο οποίο αναφερθήκατε;

-Υπάρχει μία θετική διάθεση, προσέγγιση και επικοινωνία για κοινή στοχοθέτηση για στήριξη όποιας θερμοθετημένης προσπάθειας γίνει προς αυτή την κατεύθυνση.

σύνδεσης όλων των περιοχών της Λευκωσίας με την πανεπιστημιακή εκπαίδευση, ενώ περιγράφει τα πλάνα του πανεπιστημίου για εστίες στο ιστορικό κέντρο Λευκωσίας. Στο πλαίσιο ανάπτυξης, προχωρούν νέες εστίες πλησίον των κεντρικών εγκαταστάσεων στη Λευκωσία, αλλά και νέες εγκαταστάσεις στη Λεμεσό, συνολικού ύψους 10,5 εκατ. ευρώ.

-Ποια είναι η εικόνα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Κύπρο αυτή την στιγμή σε σχέση με πριν μια δεκαετία;

-Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο έκανε φοβερά άλματα τα τελευταία 10 χρόνια. Φαίνεται από τις διεθνείς κατατάξεις ότι τόσο τα κρατικά πανεπιστήμια έχουν εδραιωθεί ως ποιοτικά πανεπιστήμια, όσο εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι τα ιδιωτικά πανεπιστήμια τουλάχιστον τα πιο μεγάλα, έχουν κάνει άλματα. Για αυτές τις περιόδους έκρυπτες και οι πανεπιστημιακές εκπαίδευσης και φαίνεται να ασπάζεται και η κυβέρνηση διαχρονικά, ανεξαρ-

Επενδύσεις σε Λευκωσία και Λεμεσό στα επόμενα δύο χρόνια

- Αυτή την στιγμή το πανεπιστήμιό σας βρίσκεται σε φάση ανάπτυξης; Τι καινούργιο έχουμε να δούμε από το Frederick;

- Αυτή την στιγμή το πανεπιστήμιο αριθμεί 5.000 φοιτητές. Είχε γίνει ο στρατηγικός σχεδιασμός 2016-2021 ο οποίος ολοκληρώνεται. Βασική αναπτυξιακή κατεύθυνση τότε ήταν τα εξ αποστάσεως προγράμματα και σε πολύ μεγάλο βαθμό έχουν ολοκληρωθεί οι στόχοι. Την περίοδο του Πάσχα θα ανακοινώσουμε τον στρατηγικό σχεδιασμό για το 2022-2030. Κάποιοι βασικοί πυλώνες που μπορώ να ανακοινώσω έχουν να κάνουν με την διεθνοποίηση και την ανάπτυξη υποδομών. Ήδη ξεκινήσαμε την επέκταση του campus μας στην Λεμεσό. Θα δημιουργηθεί μια σύγχρονη βιβλιοθήκη, μεγάλη αίθουσα εκ-

δηλώσεων και ερευνητικά και εκπαιδευτικά εργαστήρια, γραφειακοί χώροι και αίθουσες διδασκαλίας και εκδηλώσεων. Πρόκειται για μια επένδυση περίπου 2,5-3 εκατ. ευρώ και αναμένεται να ολοκληρωθεί μέσα στην ακαδημαϊκή χρονιά, εντός του 2022. Υπολογίζαμε να το ολοκληρώσουμε νωρίτερα, αλλά λόγω του τεράστιου προβλήματος στις εφοδιαστικές αλυσίδες παγκοσμίως, πολλά πράγματα τα οποία περιμέναμε να είναι διαθέσιμα, δεν είναι. Ελπίζω όμως ότι θα ολοκληρωθεί τον Μάρτιο.

-Προωθείτε επενδύσεις και στην Λευκωσία;

-Ο πιο σημαντικός στόχος ανάπτυξης, και είναι το κύριο πρόβλημα που έχει το πανεπιστήμιο αυτή την στιγμή, είναι ότι αρκετοί φοιτητές οι οποίοι έρχονται να σπουδάσουν από

την Ελλάδα στο πανεπιστήμιο, καταλήγουν να διακόπτουν τις σπουδές τους διότι δεν βρίσκουν κατάλληλο χώρο διαμονής. Αυτό είναι τεράστιο πρόβλημα σε Λευκωσία και Λεμεσό. Στην Λευκωσία, έχουμε αγοράσει γη η οποία είναι σε απόσταση πέντε λεπτών από το πανεπιστήμιο με τα πόδια γύρω στις 3.000 τ.μ. συνολικά, πίσω από το κτήριο της βιβλιοθήκης του πανεπιστημίου μας. Θα υποβάλουμε τις αιτήσεις και αναμένεται να ξεκινήσει η ανάπτυξη μέσα σε αυτό το ακαδημαϊκό έτος και να μπορεί να δεχτεί φοιτητές τον Σεπτέμβριο του 2023. Η πρώτη φάση περιλαμβάνει γύρω στις 150 κλίνες. Επίσης, περιμένουμε να ολοκληρωθεί το πακέτο κινήτρων για δημιουργία εστιών στην παλιά πόλη και είμαστε σε συνεννόηση με θεσμικούς φορείς για να μπορεί να γίνουν μικρές ανα-

πτύξεις που να μπορούν να δεχτούν μικρό αριθμό φοιτητών σπάζοντας τους διότι δεν βρίσκουν κατάλληλο χώρο διαμονής. Αυτό είναι τεράστιο πρόβλημα σε Λευκωσία και Λεμεσό. Στην Λευκωσία, έχουμε αγοράσει γη η οποία είναι σε απόσταση πέντε λεπτών από το πανεπιστήμιο με τα πόδια γύρω στις 3.000 τ.μ. συνολικά, πίσω από το κτήριο της βιβλιοθήκης του πανεπιστημίου μας. Θα υποβάλουμε τις αιτήσεις και αναμένεται να ξεκινήσει η ανάπτυξη μέσα σε αυτό το ακαδημαϊκό έτος και να μπορεί να δεχτεί φοιτητές τον Σεπτέμβριο του 2023. Η πρώτη φάση περιλαμβάνει γύρω στις 150 κλίνες. Επίσης, περιμένουμε να ολοκληρωθεί το πακέτο κινήτρων για δημιουργία εστιών στην παλιά πόλη και είμαστε σε συνεννόηση με θεσμικούς φορείς για να μπορεί να γίνουν μικρές ανα-

-Συνολικά οι επενδύσεις σας σε Λευκωσία και Λεμεσό σε τι ποσό ανέρχονται;

- Οι επενδύσεις στην Λεμεσό αυτή την στιγμή ανέρχονται σε 2,5 εκατ. ευρώ και οι εστίες στην Λευκωσία έχουν προϋπολογισμό 8 εκατ. ευρώ. Συνολικά πρόκειται για επενδύσεις ύψους 10,5 εκατ. ευρώ μέσα στα επόμενα δύο χρόνια.

ΑΡΘΡΟ / Της **ALINA IANCU***

Αποτελεσματική άμυνα έναντι των κρίσεων

Όταν επέρχονται οικονομικές κρίσεις όπως αυτή την οποία προκάλεσε η πανδημία του κορωνοϊού, οι χώρες διαθέτουν έναν αριθμό οικονομικών πηγών τόσο σε εσωτερικό όσο και σε εξωτερικό επίπεδο, από τις οποίες μπορούν να αντλήσουν κεφάλαια.

Το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό δίκτυο ασφαλείας συναρπάζεται από μια χορεία οργανισμών αλλά και μια σειρά μηχανισμών μέσω των οποίων παρέχεται ασφάλεια σε περιόδους έκρυθμης και διατίθενται κονδύλια ώστε να μετριαστούν οι επιπτώσεις. Το δίκτυο αυτό έχει τέσσερα βασικά επίπεδα:

τα συναλλαγματικά διαθέσιμα των ιδίων των χωρών, τις διμερείς συμφωνίες ανταλλαγών, στο πλαίσιο των οποίων οι αντίστοιχες κεντρικές τράπεζες ανταλλάσσουν συνάλλαγμα για να χορηγήσουν ρευστότητα στις διεθνείς χρηματαγορές, τις περιφερειακές συμφωνίες και, τέλος, το ίδιο το ΔΝΤ. Όπως δείχνουν τα στοιχεία μας, το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό δίκτυο ασφαλείας έχει σημαντικά επεκταθεί κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας και οι πηγές του είναι αρκετά διαφοροποιημένες.

Ειδικότερα, φαίνεται ότι από

Το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό δίκτυο ασφαλείας έχει επεκταθεί σημαντικά κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας.

το ξέσπασμα της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και εντεύθεν το άθροισμα των διεθνών συναλλαγματικών διαθεσίμων υπερδιπλασιάστηκε, φθάνοντας κατά

την εκπνοή του 2020 τα 14 τρις. δολ. Τα άλλα επίπεδα από το δίκτυο ασφαλείας έδειξαν να δεκαπλασιάζονται στα σχεδόν 4 τρις. δολ. Συν τοις άλλοις, το ΔΝΤ υπερδιπλασίασε τους διαθέσιμους πόρους του ως απόρροια της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Αυτή η ενδυνάμωση του πλαισίου ασφαλείας συνέβαλε στο να αμβλυνθεί αποτελεσματικά ο δυσμενής αντίκτυπος κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους της πανδημικής κρίσης. Ο αυξημένος αριθμός των συμφωνιών ανταλλαγών και κυρίως εκείνες της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των Ηνωμένων

Πολιτειών πρόσφεραν άμεσα ρευστότητα και στήριξη, βοηθώντας στη σταθεροποίηση των διεθνών κεφαλαιαγορών και στις εισροές κεφαλαίων στις αναδυόμενες οικονομίες.

Η δε χρηματοδότηση από τις περιφερειακές συμφωνίες παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα, διότι η ζήτηση ανακόπηκε εξαιτίας των μακροοικονομικών πολιτικών στις προηγμένες οικονομίες και της έγκαιρης αρωγής από άλλες πηγές του πλαισίου χρηματοπιστωτικής ασφαλείας.

Τέλος, από την πλευρά του, το ΔΝΤ παραμένει το θεμέλιο σε αυτό

το διεθνές δίκτυο ασφαλείας, εγκρίνοντας μέτρα για την ανακούφιση στην εξυπηρέτηση του χρέους και παρέχοντας χρηματοπιστωτική βοήθεια σε έναν πρωτόγνωρα μεγάλο αριθμό χωρών, συμπεριλαμβανομένων όσων έχουν χαμηλά εισοδήματα και είναι αναδυόμενες οικονομίες, οι οποίες δεν ευνοούνται από τα οφέλη που εκπνέζουν από τις διμερείς ή τις περιφερειακές συμφωνίες.

* Η κ. Alina Iancu είναι αναπληρώτρια διευθύντρια Μονάδας στο Ευρωπαϊκό Τμήμα του ΔΝΤ. Το άρθρο δημοσιεύεται στο ιστολόγιο του ΔΝΤ.

ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Οι Πρωταγωνιστές της Ανάπτυξης
σχεδιάζουν την επόμενη μέρα

**Την Κυριακή 12 Δεκεμβρίου
μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**

Απολεσθέντα έσοδα 5,3 δισ. ευρώ από μη καταβολή ΦΠΑ το 2019

Η Ελλάδα χάνει το 25,8% των προσδοκώμενων εισπράξεων, σύμφωνα με την Κομισιόν

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Απώλειες ύψους 5,3 δισ. ευρώ κατέγραψε η χώρα μας από τον ΦΠΑ το 2019, σύμφωνα με νέα μελέτη που δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Ελλάδα έχει τις μεγαλύτερες απώλειες στην Ε.Ε. μετά τη Ρουμανία, ενώ σε επίπεδο Ευρωζώνης κρατάει τα σκήπτρα εδώ και αρκετά χρόνια. Εάν η κυβέρνηση κατάφερε να περιορίσει τις απώλειες στα επίπεδα της Πορτογαλίας (στο 7,9% αντί για 25,8% επί των προσδοκώμενων εσόδων του φόρου) θα μπορούσε: να αυξήσει κατά σχεδόν 60% τις δαπάνες για την εκπαίδευση ή κατά 30% τις δαπάνες για την υγεία ή να διπλασιάσει τον προϋπολογισμό για την άμυνα ή να αυξήσει κατά 30% τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων. Είναι ενδεικτική η αναφορά που γίνεται στη μελέτη και συγκεκριμένα τονίζεται πως η απώλεια εσόδων από τον ΦΠΑ έχει εξαιρετικά αρνητικό αντίκτυπο στις κρατικές δαπάνες για δημόσια αγαθά και υπηρεσίες από τις οποίες εξαρτόμαστε όλες και όλοι, όπως τα σχολεία, τα νοσοκομεία και οι μεταφορές. Ο χαμένος ΦΠΑ θα μπορούσε επίσης να έχει αποδειχθεί επωφελής τη στιγμή που τα κράτη-μέλη προσπαθούν να καλύψουν το χρέος που προέκυψε από την πανδημία της COVID-19 ή να αυξήσουν τη χρηματοδότηση μέτρων κατά της κλιματικής αλλαγής.

Ωστόσο, η φοροδιαφυγή στον ΦΠΑ στην Ελλάδα παραμένει σχεδόν στα ίδια επίπεδα τα τελευταία χρόνια, κάτι που δείχνει ότι οι πολιτικές που εφαρμόζονται δεν έχουν φέρει αποτελέσματα. Ωστόσο, η υποχρεωτική τήρηση των ηλεκτρονικών βιβλίων, όπως εκτιμούν στελέχη της ΑΑΔΕ, είναι πολύ πιθανό να επιφέρει ραγδαίες αλλαγές, κυρίως να εντοπιστεί και να σταματήσει απάτες στις επιστροφές ΦΠΑ. Όπως προκύπτει από τη μελέτη, το 2019 τα κράτη-μέλη της

Η υποχρεωτική τήρηση των ηλεκτρονικών βιβλίων είναι πολύ πιθανό να επιφέρει ραγδαίες αλλαγές, κυρίως να εντοπιστεί και να σταματήσει απάτες στις επιστροφές ΦΠΑ, εκτιμούν στελέχη της ΑΑΔΕ.

Τα μέτρα που λαμβάνονται δεν αποδίδουν, καθώς τα τελευταία χρόνια η φοροδιαφυγή στον ΦΠΑ κινείται στα ίδια επίπεδα.

Ε.Ε. εκτιμάται ότι απώλεσαν 134 δισ. ευρώ από τον φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ). Το ποσό αυτό, όπως τονίζεται, αντιστοιχεί σε απώλειες εσόδων λόγω απάτης και φοροδιαφυγής στον τομέα του ΦΠΑ, αποφυγής και

πρακτικών βελτιστοποιήσις του ΦΠΑ, χρεοκοπιών και πτωχεύσεων, καθώς και εσφαλμένων υπολογισμών και διοικητικών σφαλμάτων. Αν και ορισμένες απώλειες εσόδων είναι αδύνατο να αποφευχθούν, η αποφασιστική δράση και οι στοχευμένες απαντήσεις πολιτικής θα μπορούσαν να κάνουν πραγματικά τη διαφορά, ιδίως όσον αφορά τη μη συμμόρφωση. Ο Πάολο Τζε-ντιλόνι, επίτροπος Οικονομίας, σχολιάζοντας τη μελέτη ανέφερε: «Παρά τη θετική τάση που έχει καταγραφεί τα τελευταία έτη, το έλλειμμα ΦΠΑ εξακολουθεί να προκαλεί σοβαρές ανησυχίες, ιδίως αν λάβουμε υπόψη τις τεράστιες επενδυτικές ανάγκες

που πρέπει να καλύψουν τα κράτη-μέλη μας τα επόμενα έτη. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτού του έτους, πρόκειται για απώλειες άνω των 4.000 ευρώ ανά δευτερόλεπτο. Πρόκειται για απαράδεκτες απώλειες για τους εθνικούς προϋπολογισμούς, γεγονός που σημαίνει ότι το βάρος της κάλυψης του ελλείμματος πέφτει στους απλούς πολίτες και στις απλές επιχειρήσεις, μέσω άλλων φόρων που καλούνται να πληρώσουν για ζωτικές σημασίας δημόσιες υπηρεσίες.

Πρέπει να καταβάλουμε κοινή προσπάθεια για την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ, ενός σοβαρού εγκλήματος που αφαιρεί χρήματα από την τσέπη των καταναλωτών, υπονομεύει τα συστήματα πρόνοιας και αδειάζει τα κυβερνητικά ταμεία».

Σε ονομαστικούς όρους, το 2019 το συνολικό έλλειμμα ΦΠΑ της Ε.Ε. μειώθηκε κατά σχεδόν 6,6 δισ. ευρώ, στα 134 δισ. ευρώ, μείωση που συνιστά σημαντική βελτίωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος, κατά το οποίο είχε σημειωθεί μείωση κατά 4,6 δισ. ευρώ. Αν και το συνολικό έλλειμμα ΦΠΑ βελτιώνεται μεταξύ του 2015 και του 2019, παραμένει άγνωστη η πλήρης έκταση των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 στην καταναλωτική ζήτηση και, κατά συνέπεια, στα έσοδα από τον ΦΠΑ το 2020.

Το 2019 η Ρουμανία κατέγραψε το υψηλότερο εθνικό έλλειμμα συμμόρφωσης προς τον ΦΠΑ, έχοντας απολέσει το 34,9% των εσόδων της από ΦΠΑ, ακολουθούμενη από την Ελλάδα (25,8%) και τη Μάλτα (23,5%). Τα μικρότερα ελλείμματα ΦΠΑ παρατηρήθηκαν στην Κροατία (1,0%), στη Σουηδία (1,4%) και στην Κύπρο (2,7%). Σε απόλυτες τιμές, τα υψηλότερα ελλείμματα συμμόρφωσης προς τον ΦΠΑ καταγράφηκαν στην Ιταλία (30,1 δισ. ευρώ) και στη Γερμανία (23,4 δισ. ευρώ).

Ξεκινούν ψηφιακοί έλεγχοι από την εφορία μέσα στο 2022

Αυτόματες κατασχέσεις για χρέη στην εφορία, αυξημένες διασταυρώσεις και αξιοποίηση των δεδομένων από τα ηλεκτρονικά βιβλία ενεργοποιεί η ΑΑΔΕ το 2022 με στόχο τον περιορισμό της φοροδιαφυγής και την ενίσχυση των κρατικών εσόδων. Οι φοροελεγκτές θα διενεργούν επιτόπιους ελέγχους με τάμπλετ μέσω των οποίων θα έχουν άμεση πρόσβαση στο προφίλ των ελεγχόμενων και θα εκδίδουν αυτόματα σημείωμα με τα αποτελέσματα του ελέγχου, ενώ στη διάθεσή τους θα έχουν το νέο πληροφοριακό σύστημα Eισpraxis για να κυνηγήσει τους οφειλότες, κυρίως αυτούς που έχουν την οικονομική δυνατότητα να πληρώσουν ή να ρυθμίσουν τα χρέη τους αλλά δεν το πράττουν.

Το επιχειρησιακό σχέδιο για το 2022 περιλαμβάνει νέες ψηφιακές υπηρεσίες όπως για παράδειγμα τις γονικές παροχές και κληρονομίες, καθώς και την ψηφιακή έκδοση φορολογικής ενημερότητα με αυτόματη παρακράτηση των οφειλών.

Ταυτόχρονα, οι πολίτες από το νέο έτος θα μπορούν να πληρώνουν φόρους και τέλη με κάρτες εξωτερικού.

Σύμφωνα με τον σχεδιασμό της ΑΑΔΕ, το 2022 προγραμματίζεται: – Ανάπτυξη εφαρμογής ψηφιακής υποβολής δηλώσεων φόρου κληρονομιάς. – Ψηφιακή έκδοση φορολογικής ενημερότητας με παρακράτηση και βεβαίωσης οφειλής. – Διαδικασίες και ενέργειες για την αποδοχή καρτών εξωτερικού στις πληρωμές φορολογικών και τελωνειακών υποχρεώσεων. – Ανάπτυξη εφαρμογής (application) κινητών συσκευών για πρόσβαση σε ηλεκτρονικές υπηρεσίες της ΑΑΔΕ.

– Υλοποίηση αυτοματοποιημένου συστήματος ενημέρωσης οφειλετών για τήρηση ρυθμίσεων. – Επέκταση του εύρους των ηλεκτρονικών κατασχέσεων και περαιτέρω αυτοματοποίησή τους (περιλαμβανομένων της ηλεκτρονικής άρσης και του περιορισμού κατασχέσεων). – Ανάπτυξη συστήματος αξιοποι-

ήσις καταγγελιών και πληροφοριών. – Ανάπτυξη στρατηγικής για τη διαχείριση οφειλών και ρυθμίσεων. Αξιολόγηση καρτοφυλακίου οφειλών και ρυθμίσεων - ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά οφειλετών. Νέο πλαίσιο ενημέρωσης για την τήρηση ρυθμίσεων. Προτεραιοποίηση λήψης αναγκαστικών μέτρων. – Εφαρμογή κινητών συσκευών για σάρωση πινακίδων κυκλοφορίας και έλεγχο ακινησίας. – Πιλοτική ανάπτυξη εφαρμογής μερικού επιτόπιου ελέγχου μέσω tablets (ElenxisLive). Πρόσβαση στο προφίλ φορολογουμένου. Ψηφιακή έκδοση σημειώματος διαπιστώσεων ελέγχου στους επιτόπιους ελέγχους.

Σε ό,τι αφορά το νέο πληροφοριακό σύστημα Eισpraxis που ενεργοποιείται το νέο έτος, θα σκιαγρα-

Αυξημένες διασταυρώσεις και αυτόματες κατασχέσεις για χρέη προς το Δημόσιο.

φεί το προφίλ του κάθε οφειλέτη, καθώς θα αντλεί πληροφορίες για τα εισοδήματα και την περιουσιακή του εικόνα από όλα τα πληροφοριακά συστήματα της ΑΑΔΕ, το Taxis, το Taxisnet, το Icisnet, το Elenxis καθώς και από τρίτους (κτηματολόγιο, ΓΕΜΗ). Για κάθε οφειλή θα δημιουργείται ηλεκτρονικός φάκελος, ο οποίος θα ενημερώνεται σε πραγματικό χρόνο για τις ενέργειες και τα μέτρα που έχουν ληφθεί.

Παράλληλα, θα «παρακολουθούνται» όλοι όσοι εμπλέκονται σε κάθε υπόθεση οφειλής, όπως οφειλότες, συνυπόχρεοι, εγγυητές, νόμιμοι εκπρόσωποι (με αποτίμηση της περιόδου εκπροσώπησης), συσχετιζόμενες επιχειρήσεις (όμιλοι, απορροφήσεις, συγχωνεύσεις).

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ενεργειακή συμμαχία των χωρών του Νότου υπό τη Γαλλία

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Η παρατεταμένη ενεργειακή κρίση με τις δυσανάλογες επιπτώσεις στις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των χωρών-μελών θέτει υπό αμφισβήτηση το μοντέλο λειτουργίας της ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτρισμού και διχάζει την Ευρώπη, με τον ευρωπαϊκό Νότο, που δέχεται τις μεγαλύτερες πιέσεις, να θέτει ζήτημα μεταρρύθμισης και τον θωρακισμένο από τις πολλαπλές διασυνδέσεις και το διαφοροποιημένο μείγμα καυσίμων Βορρά, να αντιστέκεται εμμέσως αλλά σθεναρά μέσω των θεσμικών ευρωπαϊκών οργάνων που αντανakλούν τις θέσεις του, όπως φάνηκε από την προκαταρκτική αξιολόγηση του ACER (Ευρωπαϊκή Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας).

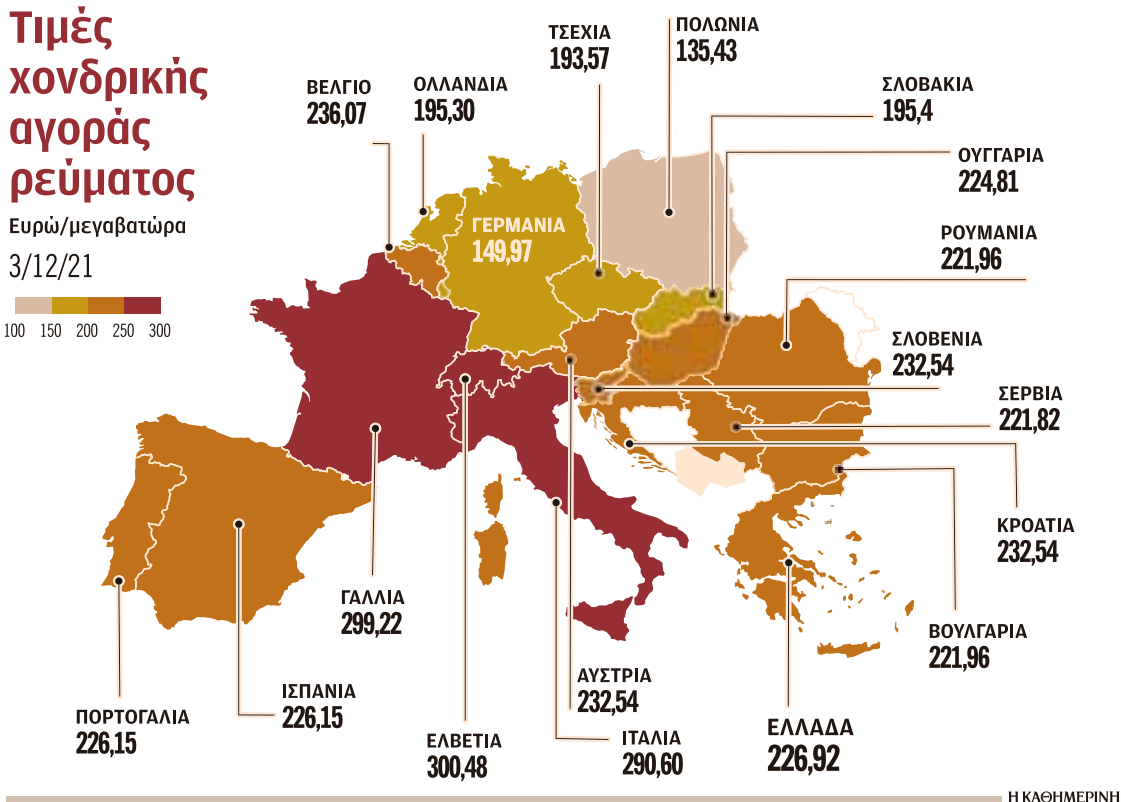
Ο Νότος εμφανίσθηκε στο συμβούλιο υπουργών Ενέργειας στις Βρυξέλλες συνασπισμένος γύρω από τη Γαλλία, η οποία επανέφερε την πρότασή της για μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας, την οποία στην προκαταρκτική του αξιολόγηση ο ACER έκρινε ότι αποκλίνει σημαντικά από την υφιστάμενη αρχιτεκτονική της χονδρεμπορικής αγοράς και ότι με την εφαρμογή της υπάρχει ο κίνδυνος κατακερματισμού της.

Με πρωτοβουλία της Γαλλίας, οι υπουργοί Ελλάδας, Ισπανίας, Ιταλίας και Ρουμανίας υπέβαλαν κοινή πρόταση στο χθεσινό συμβούλιο των υπουργών Ενέργειας στις Βρυξέλλες, η οποία προβλέπει αλλαγές στη λειτουργία της χονδρεμπορικής αγοράς ηλεκτρι-

Τιμές χονδρικής αγοράς ρεύματος

Ευρώ/μεγαβατώρα
3/12/21

100 150 200 250 300

Κοινή πρόταση που αποσυνδέει τη φθηνή ενέργεια ΑΠΕ και πυρηνικών από την ακριβή ενέργεια των ορυκτών καυσίμων.

κής ενέργειας, προκειμένου η τιμή που πληρώνουν οι καταναλωτές να αντανakλά το μέσο κόστος του ενεργειακού μείγματος και

το μέσο κόστος παραγωγής. Η πρόταση αποσυνδέει ουσιαστικά τη φθηνή ενέργεια των ΑΠΕ και των πυρηνικών από την ακριβή ενέργεια των ορυκτών καυσίμων και τις υψηλές διακυμάνσεις που υπόκεινται λόγω επάρκειας και γεωπολιτικών παραμέτρων στην περίπτωση του φυσικού αερίου.

Σήμερα, οι χονδρεμπορικές αγορές στην Ευρώπη εκκαθαρίζονται με βάση την πιο ακριβή κιλοβατώρα που μπαίνει στο σύστημα. Αυτό σημαίνει ότι στο τέλος της ημέρας οι κιλοβατώρας

από πυρηνικά και ΑΠΕ παρά το χαμηλό κόστος παραγωγής τους πληρώθηκαν στην υψηλή τιμή που καθόρισαν οι ακριβές μονάδες φυσικού αερίου, παράγοντας υπερκέρδη για τους παραγωγούς - χονδρεμπόρους και υπέρογκες αυξήσεις για τους καταναλωτές. Ο αντίλογος στη γαλλική πρόταση είναι ότι η προσφορά των ΑΠΕ ρίχνει τις τιμές στη χονδρεμπορική αγορά, πράγμα που είναι αληθές, αλλά όταν φυσάει και έχει πλιοφάνεια, κάτι που διαπιστώνεται και από την πορεία της χονδρεμπορι-

κής τιμής στις ευρωπαϊκές αγορές όταν η συμμετοχή των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα είναι υψηλή. Στην Ελλάδα για παράδειγμα, η μέση χονδρεμπορική τιμή είναι μειωμένη σήμερα κατά 14% σε σχέση με χθες, στα 226,92 ευρώ λόγω της συμμετοχής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα ηλεκτροπαραγωγής κατά 40,7%.

Τι γίνεται όμως όταν οι άνεμοι πέφτουν και ο ουρανός συννεφιάζει; Ελλείψει αποθήκευσης της ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ σε ευνοϊκές συνθήκες ανέμων και ηλιοφάνειας το κενό των ΑΠΕ έρχεται να καλύψει η παραγωγή του φυσικού αερίου με τις υψηλές τιμές λόγω ανεπάρκειας, αφού η Ευρώπη στον σχεδιασμό της ενεργειακής μετάβασης αν και το χαρακτήρισε μεταβατικό καύσιμο, καλλιέργησε ένα αρνητικό κλίμα για νέες υποδομές, καθιστώντας το ηλεκτρικό σύστημα ευάλωτο στις καιρικές συνθήκες και εξωγενείς παράγοντες και παράλληλα πανάκριβο. Κάπως έτσι έφτασε η Γαλλία με πάνω από 60% της παραγωγής της από πυρηνικά να συγκαταλέγεται στις χώρες με τις ακριβότερες χονδρεμπορικές τιμές, μαζί με την Ελλάδα που κρατάει σταθερά τα σκήπτρα της ακριβότερης αγοράς προ και κατά τη διάρκεια της κρίσης, την υψηλά εξαρτώμενη από το φυσικό αέριο Γαλλία της Ιταλίας, και τις χώρες της Ιβηρικής χερσονήσου, Πορτογαλία και Ισπανία, που παρά το υψηλό ποσοστό εγκατεστημένης παραγωγής ΑΠΕ, οδηγούν την «κούρα» των υψηλών τιμών της Ευρώπης, λόγω αφενός της

διασύνδεσής τους με το σύστημα της Γαλλίας που η κρίση μετέτρεψε σε ένα από τα ακριβότερα της Ευρώπης και αφετέρου της υποκατάστασης της παραγωγής ΑΠΕ, όταν δεν φυσάει, από παραγωγή φυσικού αερίου.

Η «συμμαχία του Νότου» ζητάει να ξεκινήσει άμεσα αξιολόγηση της αγοράς και το συμβούλιο υπουργών Ενέργειας βάσει των συμπερασμάτων που θα προκύψουν έως το τέλος του 2022, να καταλήξει σε βασικές μεταρρυθμίσεις που θα πρέπει να εφαρμοστούν πριν από το 2025, έτσι ώστε να προσαρμοστεί στον στόχο της κλιματικής ουδετερότητας. Στην κοινή τους πρόταση, τα πέντε κράτη-μέλη ζητούν να γίνουν παρεμβάσεις για τη διόρθωση των στρεβλώσεων που παρατηρούνται και στην αγορά φυσικού αερίου.

«Οφείλουμε να προστατέψουμε όλα τα νοικοκυριά –ειδικά τα πιο ευάλωτα- και τις επιχειρήσεις από τις εκρηκτικές αυξήσεις στο ενεργειακό κόστος. Η πρότασή μας εδράζεται στην αρχή ότι η τιμή ηλεκτρικής ενέργειας που πληρώνουν οι καταναλωτές πρέπει να αντανakλά το πραγματικό κόστος του ενεργειακού μείγματος και το πραγματικό κόστος παραγωγής.

Με τον τρόπο αυτόν, θα προστατέψουμε τους Έλληνες και τους Ευρωπαίους καταναλωτές, αλλά και το όραμα της Ευρώπης για τη μετάβαση σε καθαρώς κλιματικές ουδετερότητας έως το 2050», δηλώνει στην «Κ» ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας Κώστας Σκρέκας.

Ψηφιακή υποστήριξη σε μεγάλες επενδύσεις

Πολύτιμα εργαλεία για επενδυτές σε ΑΠΕ, τουρισμό, εξόρυξη ο ψηφιακός χάρτης και τα γεωδεδομένα όλων των περιοχών της χώρας

Του **ΑΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Πριν από περίπου έξι χρόνια, τουριστική επένδυση της τάξεως των 28 εκατ. ευρώ οδηγήθηκε σε ναυάγιο, επειδή, τότε, οι ξένοι επενδυτές διαπίστωσαν ύστερα από επιτόπια επίσκεψη ότι το ακίνητο, όπου θα αναπτυσσόταν το θέρετρο, συνόρευε με ένα έλος. Στη συνέχεια, οι ενδιαφερόμενοι για την αξιοποίηση της δημόσιας έκτασης ενημερώθηκαν για το ιδιαίτερο καθεστώς των βάλτων, των μη οριοθετημένων υγροτόπων στην Ελλάδα, που εάν είναι επιφάνειας άνω των 80 στρεμμάτων θα πρέπει να διατηρηθούν ως έχουν, όπως προβλέπει το άρθρο 20 του Ν. 3937/2011.

Οι επενδυτές δηλαδή θα έπρεπε να αποδεχθούν το σχεδιαζόμενο τουριστικό θέρετρο να γεγινιάζει με το έλος, το οποίο θα συντηρούσαν με δικές τους δαπάνες. Ως αποτέλεσμα, το σχεδιαζόμενο έργο ναυάγησε, αλλά οι ξένοι επενδυτές είχαν ήδη ξοδέψει αρκετά χρήματα για να εντοπίσουν το ιδιαίτερο καθεστώς που επικρατούσε στην περιοχή. Πρόκειται για μία από τις δεκάδες ιστορίες επενδυτικής τρέλας, η οποία θα μπορούσε να μην είχε καν ξεκινήσει, εάν όλες οι πληροφορίες που χρειάζονταν ήταν διαθέσιμες διαδικτυακά.

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικά βήματα για την απλούστευση των επενδύσεων, όμως ο ενιαίος ψηφιακός χάρτης που έχει αναλάβει να υλοποιήσει το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (ΤΕΕ) εκτι-

Τα γεωδεδομένα, όπως η γεωλογική δομή, το γεωδυναμικό καθεστώς, η υποθαλάσσια γεωλογία και τα γεωθερμικά πεδία, είναι απαραίτητα για την υλοποίηση μεγάλης κλίμακας επενδύσεων, όπως θαλάσσια αιολικά πάρκα, μεγάλα ενεργειακά, μεταλλευτικά, τεχνικά και τουριστικά έργα.

μάται ότι θα βελτιώσει δραματικά την επενδυτική καθημερινότητα. Στόχος του συγκεκριμένου έργου, που βρίσκεται λίγο πριν από τη γραμμή εκκίνησης, είναι το σύνολο της πολεοδομικής γεωχωρικής πληροφορίας να είναι διαθέσιμο, ώστε οι επενδυτές να γνωρίζουν τι επιτρέπεται, τι απαγορεύεται και ποιοι ειδικοί όροι επικρατούν σε κάθε περιοχή. Όπως έχει αναφέρει ο πρόεδρος του ΤΕΕ Γιώργος Στασινός, στον ενιαίο ψηφιακό χάρτη θα μπει τα δεδομένα που υπάρχουν

για όλη τη χώρα, όπως και δεδομένα από τουλάχιστον 12 παράλληλα και ασύνδετα μεταξύ τους πληροφοριακά συστήματα.

Συμπληρωματικά με τον ενιαίο ψηφιακό χάρτη –υπολογίζεται ότι θα ολοκληρωθεί σε μία διετία από την έναρξη υλοποίησής του– η Κοινωνία της Πληροφορίας, που επικεντρώνεται από το υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, δρομολογεί ένα ακόμη έργο με στόχο τα δεδομένα απαραίτητα για τους επενδυτές να είναι εύκολα προσβάσιμα.

Πρόκειται για το Geoportal, τη διαδικτυακή πύλη που θα περιλαμβάνει γεωλογικά γεωχωρικά δεδομένα της Ελληνικής Αρχής Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΕΑΓΜΕ), του πρώην ΙΓΜΕ.

Τα γεωδεδομένα, όπως η γεωλογική δομή, το γεωδυναμικό καθεστώς, η υποθαλάσσια γεωλογία και τα γεωθερμικά πεδία, είναι απαραίτητα για την υλοποίηση μεγάλων κλίμακας επενδύσεων, όπως θαλάσσια αιολικά πάρκα, μεγάλα ενεργειακά, μεταλλευτικά, τεχνι-

κά και τουριστικά έργα. Μέσω του Geoportal, η πολύτιμη αυτή πληροφορία –το γεωχωρικό υπόβαθρο θεωρείται ως το πιο αναγκαίο μετά το τοπογραφικό– θα είναι διαθέσιμη διαδικτυακά, με το τεύχος διακήρυξης του έργου, ύψους 3,8 εκατ. ευρώ, να βρίσκεται σε δημόσια διαβούλευση. Υπολογίζεται ότι θα απαιτηθούν περίπου 18 μήνες μέχρι να ολοκληρωθεί το έργο από τη συμβασιολογία του.

Νέες εφαρμογές

Δύο ακόμη έργα, συνολικού προϋπολογισμού της τάξεως των 536 εκατ. ευρώ, θα συμβάλουν στην απλούστευση των επενδυτικών διαδικασιών. Πρόκειται για την ψηφιοποίηση των υποθηκοφυλακείων για το Εθνικό Κτηματολόγιο (ο διαγωνισμός είναι σε εξέλιξη), όπως και των αρχείων των πολεοδομιών, έργο του οποίου ο διαγωνισμός πρόκειται να προκληθεί έως το τέλος της χρονιάς.

Όσον αφορά τη σχεδιαζόμενη δράση για τα δεδομένα της ΕΑΓΜΕ, εκτός από τη δημιουργία της ψηφιακής πύλης, περιλαμβάνει τη δημιουργία δυναμικού γεωλογικού χάρτη, καταστροφικών φαινομένων και δεδομένων θερμότητας και πίεσης, όπως και την ανάπτυξη εφαρμογών εικονικής περιήγησης. Ξεχωρίζουν αυτές που θα επιτρέπουν την εικονική πλοήγηση στα ηφαιίστεια σε Μέθανα, Μήλο, Κίμωλο και Σαντορίνη, όπως και στα εκθέματα του μουσείου της ΕΑΓΜΕ.

Λιγότερη γραφειοκρατία

Όπως αναφέρουν στην «Κ» στελέχη μελετητικών γραφείων, σήμερα για την υλοποίηση μιας επένδυσης απαιτούνται έγγραφα από τουλάχιστον δέκα φορείς και υπηρεσίες, όπως το κτηματολόγιο, η Δασική Υπηρεσία, η Αρχαιολογία, οι υπηρεσίες ρεμάτων και δόμησης. Ωστόσο, μία από τις μεγαλύτερες παθολογίες είναι ότι τα δεδομένα που λαμβάνουν οι ενδιαφερόμενοι από τις διαφορετικές πηγές εμφανίζουν αποκλίσεις μεταξύ τους, επειδή, συνήθως, δεν έχει υιοθετηθεί κοινή κλίμακα αποτύπωσης. Γι' αυτό, όπως επισημαίνουν, είναι απαραίτητο, κατά την ψηφιοποίηση των συγκεκριμένων δεδομένων να εφαρμοστεί κοινή κλίμακα, όπως και οι γεωχωρικές πληροφορίες να έχουν ισχύ διοικητικής πράξης, κάτι που όμως έχει προβλεφθεί μέσω του σχεδιαζόμενου ενιαίου ψηφιακού χάρτη. Αξίζει να σημειωθεί ότι η γεγονική Αλβανία έχει καταφέρει να δημιουργήσει μία ενιαία πλατφόρμα όπου βρίσκονται διαθέσιμες όλες οι πληροφορίες που απαιτούνται για μια επένδυση, όπως στοιχεία κτηματολογίου, ορθοφωτογραφίες, χρήσεις γης, γεωλογικά, μεταλλευτικά και ενεργειακά δεδομένα.

Ανταγωνιστικοί οι μισθοί των startups

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

Πόλο έλξης για την πρόσληψη νέων ταλέντων αποτελούν οι ελληνικές νεοφυείς εταιρείες, καθώς προσφέρουν πολύ πιο ανταγωνιστικούς μισθούς σε σχέση με άλλους κλάδους της ελληνικής οικονομίας. Την ίδια στιγμή, σημαντικά χαμηλότεροι είναι οι μισθοί που προσφέρουν ελληνικές startups σε σύγκριση με πιο ώριμες οικονομίες, όπως η Γερμανία, η Βρετανία και οι ΗΠΑ, καθιστώντας την Ελλάδα ελκυστική για μεγάλες ή μικρές εταιρείες τεχνολογίας ανά τον κόσμο που θέλουν να αποκτήσουν παρουσία

Ποιες ειδικότητες εξαασφαλίζουν τις καλύτερες αποδοχές και πού κινούνται οι εισαγωγικοί μισθοί για όσους δεν έχουν καθόλου εμπειρία.

στη χώρα μας και να προσλάβουν κόσμο. Κάτι τέτοιο συμβαίνει με τη γερμανική Celonis, που εξαγόρασε πρόσφατα την ελληνική Lenses.io, αλλά και τη Microsoft, που εξαγόρασε την ελληνική εταιρεία RPA, Softomotive. Σύμφωνα με τη μελέτη της Marathon Venture Capital «Η βιομηχανία των ελληνικών startups: μισθοί και παροχές 2021», για ειδικότητες που έχουν μεγάλη ζήτηση στην αγορά, όπως αυτή του data scientist ή του software engineer, οι ετήσιες απολαβές στην πρώτη περίπτωση μπορεί να φτάσουν από τις 17.000 ευρώ και να αγγίζουν τις 44.000 ευρώ, ενώ οι μέσες ετήσιες απολαβές διαμορφώνονται στις 22.000 ευρώ ή περίπου 1.192 καθαρά τον μήνα. Μάλιστα, για backend software engineer οι απολαβές μπορεί να αγγίζουν τις 64.000 ευρώ ή περίπου 2.700 ευρώ καθαρά τον μήνα. Σε γενικές γραμμές, οι εισαγωγικοί μισθοί για όσους δεν έχουν καθόλου εμπειρία μπορεί να ξεκινούν από περίπου 700-1.000 ευρώ καθαρά. Για

εργαζομένους με εμπειρία σε ειδικότητες όπως leadership data science ο μισθός μπορεί να φθάσει και τις 6.000 ευρώ καθαρά τον μήνα (152.000 μεικτά ετησίως ή 10.857 ευρώ μεικτά μηνιαίως).

Ειδικότερα, σύμφωνα με τη μελέτη, η οποία περιλαμβάνει δεδομένα από 27 εταιρείες με συνολικά 1.915 εργαζομένους στην Ελλάδα, οι σχετικά χειρότερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας για κάποιον που δεν έχει εμπειρία (entry level) φθάνουν τα 11.200 ευρώ ή καθαρό μισθό περίπου 680 ευρώ για τους quality assurance engineers και ακολουθούν οι QA analysts που λαμβάνουν 15.000 ευρώ μεικτά ετησίως ή περίπου 866 καθαρά τον μήνα. Σαφώς υψηλότεροι είναι οι μισθοί για κάποιον που έχει προϋπηρεσία, που στην περίπτωση του QA engineer μπορεί να αγγίξει τα 29.174 ευρώ μεικτά ετησίως ή 1.504 ευρώ καθαρά τον μήνα, ενώ στο επόμενο σκαλί (advanced) ο μισθός του μπορεί να ανέλθει σε 44.200 ευρώ ή περίπου 2.105 ευρώ τον μήνα. Σε άλλες ειδικότητες, όπως product manager, leadership DevOps, οι μισθοί σε όσους διαθέτουν εμπειρία κινούνται σε ακόμη υψηλότερα επίπεδα. Επίσης, όσο και περισσότερες ελληνικές νεοφυείς επιχειρήσεις έχουν αρχίσει να προσφέρουν εταιρικά μερίδια στους εργαζομένους τους, παρέχοντας κίνητρα για να προσελκύσουν πιο πολλά talenta. Λόγω της χαμηλής φερόλογησης των εισοδημάτων που προέρχονται από κεφάλαιο (15%) στην Ελλάδα, η παροχή εταιρικών μεριδίων αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την προσέλκυση εργαζομένων. Έτσι, όπως προκύπτει από το δείγμα της μελέτης, 4 στους 10 εργαζομένους ελληνικών startups που απασχολούνται σε θέσεις τεχνολογίας λαμβάνουν ως παροχή εταιρικά μερίδια, τακτικά ή οποία δεν είναι τόσο διαδεδομένη στην Ευρώπη σε σχέση με τις ΗΠΑ. Τα δεδομένα δείχνουν ότι η πλειονότητα των στελεχών σε νεγτικούς ρόλους λαμβάνει δικαιώματα μετοχών, ενώ το ίδιο ισχύει για περίπου μία στις τρεις από τις υπόλοιπες θέσεις εργασίας.

Limassol Blu Marine

Η Νέα Ευρωπαϊκή Ριβιέρα

Το Limassol Blu Marine παρουσιάζει έναν μοναδικό προορισμό για κάθε ανάγκη. Είτε ψάχνετε για πολυτελή εξοχική ή μόνιμη κατοικία, ευκαιρία αγοράς για ενοίκιαση είτε για επιχειρηματική δραστηριότητα, αυτή η τοποθεσία βρίσκεται κυριολεκτικά στο κέντρο των πάντων.

Το έργο βρίσκεται στην παραλιακή περιοχή της δυτικής Λεμεσού κοντά στο κέντρο της πόλης, μια περιοχή που προορίζεται να γίνει η «Νέα Ριβιέρα της Ευρώπης».

Το υπερσύγχρονο αναπτυξιακό έργο στη Μεσόγειο θάλασσα, περιλαμβάνει εκτός από πολυτελείς κατοικίες, ιδιόκτητες εγκαταστάσεις, μια εντυπωσιακή εξωτερική πισίνα 50 μέτρων, εσωτερική πισίνα 25 μέτρων, γυμναστήριο, υπηρεσίες σπα, χώρος υποδοχής, εστιατόριο, καφετέρια, καθώς και διώροφο χώρο στάθμευσης.

FREE PHONE: 8000 0707

+357 99 118 685

info@limassolblumarine.com

www.limassolblumarine.com

CYPRUS PAFOS LIMASSOL NICOSIA UNITED KINGDOM LONDON RUSSIA MOSCOW UKRAINE KIEV CHINA BEIJING SHANGHAI UAE DUBAI INDIA DELHI MUMBAI BANGALORE EGYPT CAIRO JORDAN AMMAN GREECE CHANIA ATHENS PAROS

«Παζάρι» ΔΕΠΑ με Gazprom για φθηνότερο φυσικό αέριο

Ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις για την προμήθεια 2 δισ. κ.μ. το 2022

Της **ΧΡΥΣΕΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Ένα καλό συμβόλαιο με την Gazprom, που θα της επιτρέψει να δημιουργήσει ανταγωνιστικό μείγμα φυσικού αερίου για το 2022 και να στηρίξει τους οικιακούς καταναλωτές παρέχοντας εκπτώσεις, τουλάχιστον για το πρώτο τρίμηνο του έτους που οι τιμές του καυσίμου θα συνεχίσουν να κινούνται σε υψηλά επίπεδα, επιδιώκει η ΔΕΠΑ στις διαπραγματεύσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη με τη ρωσική εταιρεία. Κομβικό σημείο των διαπραγματεύσεων που διεξάγονται στο ευαίσθητο περιβάλλον των υψηλών τιμών και των γεωπολιτικών διενέξεων είναι η φόρμουλα τιμολόγησης. Η σύμβαση της ΔΕΠΑ με την Gazprom Export, τον εμπορικό βραχίονα της Gazprom, για την προμήθεια 2 δισ. κ.μ. αερίου ετησίως λήγει το 2026 και η βασική φόρμουλα τιμολόγησης είναι συνδεδεμένη σε ποσοστό 100% με τις διεθνείς τιμές του πετρελαίου. Οι δύο πλευρές, ωστόσο, έπειτα από αίτημα της ΔΕΠΑ, η οποία κινήθηκε στη λογική να καρπωθεί τα οφέλη των χαμηλών τιμών LNG, όπως και οι άλλες ευρωπαϊκές εταιρείες φυσικού αερίου, προχώρησαν σε τροποποίηση της σύμβασης σε αυτό το σκέλος, που προέβλεπε σύνδεση της τιμής για τα έτη 2020 και 2021 σε ποσοστό 60% με τη διεθνή τιμή του πετρελαίου και σε ποσοστό 40% με τον δείκτη TTF, δηλαδή τη χρηματιστηριακή τιμή που διαμορφώνεται στο hub της Ολλανδίας. Η εξέλιξη αυτή έφερε τότε μεγάλη ικανοποίηση στην ελληνική πλευρά, αφού οι πολύ χαμηλές τιμές LNG περιόριζαν σημαντικά το συνολικό κόστος προμήθειας ρωσικού φυσικού αερίου για τη ΔΕΠΑ. Λίγους μήνες πριν από τη λήξη του συμβολαίου για το 2021 ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις για το συμβόλαιο του 2022, με τη ρωσική πλευρά να προσέρχεται με πρόταση για 100% σύνδεση της τιμής προμήθειας με τον δείκτη TTF, εμπορική πολιτική που ακολουθεί με το σύνολο των πελατών της στην Ευρώπη, σε μια αντιστροφή πορεία από αυτή που ακολουθούσαν οι ίδιοι τα προηγούμενα χρόνια

Βασικός στόχος της ΔΕΠΑ στις διαπραγματεύσεις με την Gazprom είναι να περιορίσει το ποσοστό σύνδεσης της τιμής του αερίου με τον δείκτη TTF σε επίπεδα που θα διασφαλίζουν ένα ανταγωνιστικό τιμολόγιο.

Το θέμα θα συζητηθεί και στη συνάντηση που θα έχει ο Κυρ. Μπτσοτάκης με τον Βλ. Πούτιν στη Μόσχα στις 8 Δεκεμβρίου.

πιέζοντας για συμβόλαιο συνδεδεμένα με χρηματιστηριακές τιμές. Η εμπορική αυτή πολιτική γύρισε μπουμερανγκ σήμερα για την Ευρώπη με το ράλι της τιμής του LNG και βέβαια η Μόσχα δεν έχει κανένα λόγο να την ανατρέψει.

Η ΔΕΠΑ, από την πλευρά της, δείχνει να αντιλαμβάνεται ότι στο νέο περιβάλλον που έχουν διαμορφώσει οι υψηλές τιμές φυσικού αερίου είναι εξαιρετικά δύσκολο να πείσει τους Ρώσους προμηθευτές της για μια αντίστοιχη φόρμουλα τιμολόγησης με αυτή της διετίας 2020-2021, διαπραγματεύεται ωστόσο σκληρά για να περιορίσει το ποσο-

στό σύνδεσης της τιμής με τον δείκτη TTF σε επίπεδα που θα διασφαλίζουν ένα ανταγωνιστικό τιμολόγιο και ένα ανταγωνιστικό «καλάθι» προμήθειας, προς όφελος των οικιακών και βιομηχανικών καταναλωτών της χώρας, αφού θα μπορέσει και η ίδια στη συνέχεια να προμηθεύσει τους πελάτες της σε φθηνότερες τιμές. Καθοριστική στην εξέλιξη των διαπραγματεύσεων θα είναι και η παρέμβαση του πρωθυπουργού Κυριάκου Μπτσοτάκη για το θέμα, στη συνάντηση που θα έχει με τον Ρώσο πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν στη Μόσχα στις 8 Δεκεμβρίου. Προσδοκίες για ένα καλό συμβόλαιο με τη Ρωσία καλλιέργησε με δηλώσεις του τις προηγούμενες ημέρες και ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας Κώστας Σκρέκας. «Η ΔΕΠΑ Εμπορίας είναι σε διαπραγμάτευση με τη ρωσική Gazprom, ώστε και την επόμενη χρονιά να έχουμε ένα καλό συμβόλαιο αγοράς φυσικού αερίου για να στηρίξουμε τα ελληνικά νοικοκυριά», είπε και συμπλήρωσε: «Η πραγμα-

τικότητα είναι ότι η οριζόντια έκπτωση 15% στο φυσικό αέριο εν πολλοίς είναι εφικτή, επειδή η ΔΕΠΑ έχει ένα πολύ καλό συμβόλαιο με την Gazprom με ρήτρα πετρελαίου και όχι με ρήτρα LNG. Αυτό αξιοποιούμε για να μπορέσουμε να δώσουμε έκπτωση στους καταναλωτές».

Για το 2022 η ΔΕΠΑ έκλεισε την περασμένη εβδομάδα νέο συμβόλαιο προμήθειας LNG με την Αλγερία για ετήσια ποσότητα 0,7 δισ. κ.μ. Η σύμβαση με την τουρκική Botas, μέσω της οποίας η ΔΕΠΑ προμηθευόταν σε ετήσια βάση 0,7 δισ. κ.μ. αζέριου αερίου, λήγει στις 31 Δεκεμβρίου και δεν θα υπάρξει ανανέωση, αφού πλέον προμηθεύεται απευθείας μέσω του TAP από τους Αζέρους 1 δισ. κ.μ. φυσικού αερίου ετησίως. Η ΔΕΠΑ βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις και με άλλους παραγωγούς LNG, μεταξύ των οποίων και η Αίγυπτος, όπου βρέθηκε προσφάτως ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας Κωνσταντίνος Ξιφαράς και είχε επαφές με την κρατική εταιρία EGAS.

2 στις 3 επιχειρήσεις δεν είδαν τόνωση τζίρου στη φετινή Black Friday

Περισσότερες εμπορικές επιχειρήσεις συμμετείχαν στη φετινή Black Friday σε σύγκριση με τα προ πανδημίας επίπεδα, χωρίς, ωστόσο, αυτό να σημαίνει και αύξηση του τζίρου. Σύμφωνα με τα στοιχεία έρευνας που πραγματοποίησε το Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (INEMY ΕΣΕΕ), στις φετινές εκπτώσεις της Black Friday συμμετείχε το 56% των επιχειρήσεων με το ενδιαφέρον να ενισχύεται σε σχέση με την προ COVID-19 περίοδο, οπότε και είχε συμμετάσχει το 46% των επιχειρήσεων.

Εξί στις 10 επιχειρήσεις (62%) φαίνεται να πραγματοποίησαν εκπτώσεις σε όλη τη διάρκεια της εβδομάδας, μετατρέποντας ουσιαστικά την Black Friday σε Black Week. Μόνο 2 στις 10 επιχειρήσεις προχώρησαν σε εκπτώσεις αποκλειστικά την ημέρα της Black Friday.

Περισσότερες από τις μισές επιχειρήσεις (53,2%) του δείγματος προχώρησαν σε εκπτώσεις ύψους μεταξύ 20% και 40%. Σχεδόν 3 στις 10 (28%) επιχειρήσεις προχώρησαν σε εκπτώσεις υψηλότερες του 40%. Το ποσοστό των επιχειρήσεων που προέβη σε ιδιαίτερα ελκυστικές μειώσεις τιμών φαίνεται να είναι μικρότερο σε σχέση με άλλες εκπτώτικές περιόδους στο παρελθόν. Αυτό οφείλεται, σύμφωνα με την ΕΣΕΕ, κυρίως στις ιδιαίτερα ισχυρές πιέσεις που έχουν ασκηθεί στο λιανικό εμπόριο από τη διόγκωση των τιμών ενέργειας αλλά και του κόστους λειτουργίας και απόκτησης εμπορευμάτων.

Ο βαθμός ικανοποίησης των

επιχειρήσεων από τον θεσμό της Black Friday είναι χαμηλός. Περισσότερες από 2 στις 3 επιχειρήσεις (68%) δήλωσαν πως οι πωλήσεις τους είναι στα ίδια ή και χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με μια τυπική περίοδο του μηνός Νοεμβρίου.

Οι απώλειες που έχουν καταγράψει από πέρυσι λόγω της πανδημίας και των lockdowns οι μικρότερες επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου φαίνονται και από το γεγονός πως το 44% των επιχειρήσεων προχώρησε σε εκπτώσεις σε όλα τα προϊόντα, ενώ το 20% στο μεγαλύτερο μέρος των νέων παραλαβών της τρέχουσας περιόδου.

Το 62% πραγματοποίησε εκπτώσεις σε όλη τη διάρκεια της εβδομάδας.

Το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων (87%) προχώρησε σε κάποιο είδος προωθητικής ενέργειας για τη συγκεκριμένη περίοδο ως αντιστάθμιση των ακριβότερων διαφημιστικών δράσεων που ανέλαβαν οι μεγαλύτερες επιχειρηματικές μονάδες. Η πλέον προσφιλή προωθητική ενέργεια για την προσέλκυση καταναλωτών στις μικρότερες επιχειρήσεις φαίνεται να είναι και φέτος τα διαφημιστικά μηνύματα στη βιτρίνα του καταστήματος (48%), ενώ ακολουθούν τα μηνύματα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (23%) τα οποία ενισχύονται κάθε χρόνο.

Σύμφωνα με τα στοιχεία έρευνας του Ινστιτούτου Εμπορίου και Υπηρεσιών της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας, στις φετινές εκπτώσεις της Black Friday συμμετείχε το 56% των επιχειρήσεων.

Η Ελλάδα έχει γίνει αισθητά πιο ελκυστική για ξένες επενδύσεις

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

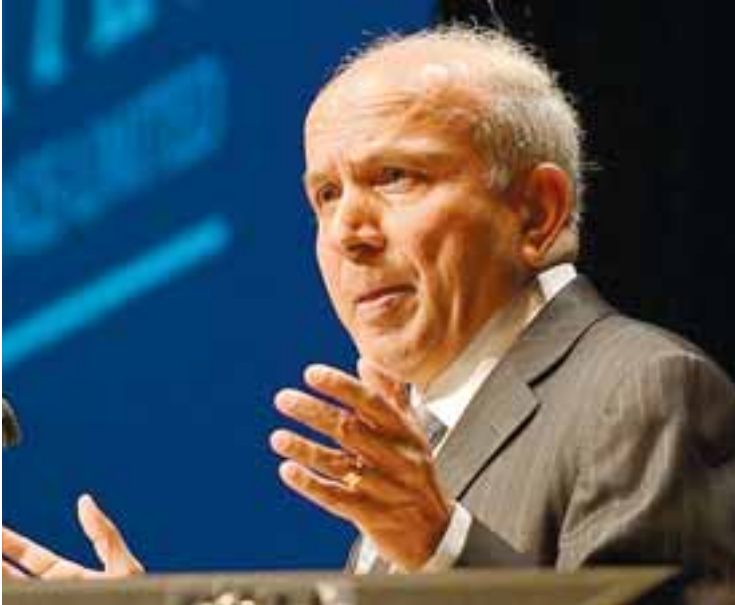
Σημαντικά άλματα για την προσέλκυση επενδύσεων έχει κάνει η Ελλάδα το τελευταίο διάστημα, παρότι ακόμη εξακολουθούν να υπάρχουν εμπόδια τα οποία εάν αρθούν, θα μπορούσαν να καταστήσουν τη χώρα ακόμη πιο ελκυστικό προορισμό για επενδύσεις. Ανάμεσα σε αυτά είναι η ανάγκη για φορολογική σταθερότητα, η γραφειοκρατία, η απλούστευση του ρυθμιστικού πλαισίου, αλλά και οι ελλείψεις που υπάρχουν σε ταλέντο λόγω και του ανταγωνισμού από μεγάλες εταιρείες. Αυτά αναφέρθηκαν στο συνέδριο του ΣΕΒ «Reinventing Greece through Investments in Innovation», όπου τονίστηκε και η πρόοδος του οικονομικού συστήματος των νεοφυών επιχειρήσεων, το οποίο σε αξία αγγίζει σήμερα τα 7 δισ. ευρώ.

«Στη χώρα έχω επενδύσει την τελευταία 15ετία και είδα πως εξελίσσεται σε διαφορετικές φάσεις. Πιστεύω ότι η Ελλάδα έχει αλλάξει δραματικά την τελευταία διετία σε σχέση με την αντίληψη που έχουν άλλοι για τη χώρα και σε σχέση με αυτά που χρειάζεται για να προσελκύσει νέους επενδυτές», ανέφερε ο πρόεδρος της BC Partners Νίκος Σταθόπουλος, μιλώντας στο συνέδριο του ΣΕΒ. Ο ίδιος ωστόσο τόνισε πως αυτό που

Ιδιαίτερη αναφορά στο οικοσύστημα των startups έκαναν οι ομιλητές στο συνέδριο του ΣΕΒ «Reinventing Greece through Investments in Innovation».

τον ανησυχεί είναι μήπως αυτές οι αλλαγές, που είναι στη σωστή κατεύθυνση, σταματήσουν. «Οι επενδυτές χρειάζονται σταθερότητα και είναι η σταθερότητα που έλειπε από τη χώρα μας τις τελευταίες δεκαετίες και θα ήθελα να έχουν σίγουρος ότι έχει εξασφαλιστεί». Κατά τον ίδιο, οι επενδυτές χρειάζονται συνέχεια των μεταρρυθμίσεων, σταθερό φορολογικό και πολιτικό πλαίσιο.

Όπως σημείωσε, η Ελλάδα παραμένει μικρή αγορά και για να προσελκύσει ξένους επενδυτές, πρέπει να σημειώσει υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης από μεγάλες οικονομίες που έχουν το πλεονέκτημα του μεγέθους. «Η καινοτομία είναι θεμελιώδης, πρέπει να δημιουργήσουμε και κέντρα αριστείας σε κάποιες περιοχές και σε κάποιους τομείς», δήλωσε, κα-

Ο διευθύνων σύμβουλος της Fairfax Financial Holdings Πρεμ Γουάτσα εξήρε το έργο της κυβέρνησης και εκτίμησε πως δεν θα εκπλαγεί εάν η ανάπτυξη φτάσει στην Ελλάδα το 8%, τονίζοντας πως σε σύγκριση με το 2017 έχουν γίνει μεγάλες αλλαγές.

ρακτηρίζοντας υψηλό επίπεδο του ανθρώπινου κεφάλαιο που έχει η χώρα.

Από την πλευρά του, ο Robert Hauber, CFO Europe της Deutsche Telekom, τόνισε κατά τη διάρκεια του συνεδρίου ότι πλέον ο ΟΤΕ είναι το στολίδι της Deutsche Telekom και πως η εταιρεία θα επιταχύνει τις επενδύσεις, ανα-

καλώντας στη μνήμη του και τους προβληματισμούς της να επενδύσει στην Ελλάδα το 2008. Ο ίδιος, μεταξύ άλλων, ανέφερε πως η Ελλάδα χρειάζεται περισσότερες μεταρρυθμίσεις. «Χρειάζομαστε απλούστευση των ρυθμίσεων για να επιταχύνουμε επενδύσεις και να δημιουργηθεί περιβάλλον στο οποίο μπορεί κανείς να επενδύ-

σει», δήλωσε. «Ο αριθμός των ξένων επενδύσεων που γίνονται στη χώρα, πραγματικά μας ενθαρρύνει, μιλάμε για μεγάλες εταιρείες», επεσήμανε από την πλευρά του ο Κώστας Μάλλιος, αντιπρόεδρος Applied AI, Applied Materials, εταιρεία που εξαγόρασε πέρυσι την ελληνική Think Silicon. Παράλληλα, εκτίμησε ότι είναι σημαντική «η απλούστευση του ρυθμιστικού πλαισίου έτσι ώστε να υπάρχει σταθερό περιβάλλον για να προκύψουν ξένες άμεσες επενδύσεις. Πρέπει να υπάρχει προβλεψιμότητα, η κυβέρνηση έχει κάνει πρόοδο στη σταθεροποίηση του περιβάλλοντος».

Ο ίδιος τόνισε ότι μία από τις προκλήσεις για τις νεοφυείς εταιρείες είναι το ταλέντο, όπου παρατηρείται μία κάμψη. Ο Θεοδόσης Μιχαλόπουλος, CEO της Microsoft σε Ελλάδα, Κύπρο και Μάλτα, αναφέρθηκε στους λόγους που ο κολοσσός επένδυσε στην Ελλάδα, τονίζοντας ότι υπάρχουν ευκαιρίες και πως η χώρα έχει κάνει άλματα στον ψηφιακό μετασχηματισμό. Στο πλαίσιο συζήτησης με τον διευθύνοντα σύμβουλο της Fairfax Financial Holdings, Πρεμ Γουάτσα, ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μπτσοτάκης, απευθυνόμενος στους Έλληνες που βρίσκονται στο εξωτερικό και σκέφτονται να επιστρέψουν στην Ελλάδα, έκανε

αναφορά στη μείωση της φορολογίας, των ασφαλιστικών εισφορών αλλά και στα οικονομικά κίνητρα. «Αν μιλήσουμε για την ποιότητα ζωής, η Ελλάδα είναι μοναδική χώρα», υπογράμμισε, επισημαινώντας πως «η χώρα μας θα γίνει εκπαιδευτικός κόμβος». Από την πλευρά του, ο κ. Γουάτσα εξήρε το έργο της κυβέρνησης και εκτίμησε πως δεν θα εκπλαγεί εάν η ανάπτυξη φτάσει στην Ελλάδα το 8%, τονίζοντας πως σε σύγκριση με το 2017 έχουν γίνει μεγάλες αλλαγές. Από την πλευρά του, ο Philippe Rogge, πρόεδρος της Microsoft Νοτιοανατολικής Ευρώπης, επεσήμανε ότι η Ελλάδα έχει αποκτήσει ηγετικό ρόλο στη ρομποτική και στον αυτοματισμό και πως τα ψηφιακά hotspots αποτελούν το μέλλον των επιχειρήσεων, ενώ ο Νίκο Γκαριμπόλντι, ανώτερος διευθυντής της Pfizer, μίλησε για τις επενδύσεις της εταιρείας στη Θεσσαλονίκη, τονίζοντας πως έχει προσλάβει κοντά στα 321 άτομα και ότι ένα ποσοστό της τάξης του 15% των εργαζομένων έχει επιστρέψει από το εξωτερικό. Τέλος, εκπρόσωποι νεοφυών επιχειρήσεων μοιράστηκαν την εμπειρία τους, προσθέτοντας ότι στην Ελλάδα υπάρχουν μεγάλες προκλήσεις σε φορολογικό επίπεδο και πως το κόστος απασχόλησης είναι υψηλό.

Επιταχύνθηκε τον Νοέμβριο ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη

Εφτασε το 4,9%, υπερβαίνοντας
και τις πιο απαισιόδοξες προβλέψεις

Tnc **JANA RANDOW / BLOOMBERG**

Ο πληθωρισμός της Ευρωζώνης καλπάζει και εντείνεται τις πιέσεις στην ΕΚΤ λίγες ημέρες πριν από την κρίσιμη συνεδρίαση της 16ης Δεκεμβρίου. Τα τελευταία στοιχεία που δόθηκαν στη δημοσιότητα και αφορούν τον Νοέμβριο φέρουν τον δείκτη να υπερβάνει και τις πλέον απαισιόδοξες προβλέψεις. Φτάνοντας το 4,9%, όταν οι εκτιμήσεις των οικονομολόγων που μίλησαν σε σχετική δημοσκόπηση του Bloomberg κυμαίνονταν σε ένα 4,5%. Εχοντας προβλέψει την περαιτέρω επιτάχυνση του τον Νοέμβριο, τα στελέχη της ΕΚΤ έχουν τις τελευταίες ημέρες καταβάλει κάθε προσπάθεια για να καθυστερήσουν τους πολίτες της Ευρωζώνης, που βρίσκονται αντιμετώπιση με αυξήσεις τιμών πρωτοφανείς στη διάρκεια της ζωής τους και να τους πείσουν ότι οι αυξήσεις των τιμών είναι παροδικές, ότι οφείλονται στην ενεργειακή κρίση και σε έκτακτους παράγοντες και σύντομα θα αποπλημμυθούν. Αν και περισσότερο ορθή κατηγορηματική από οποιοδήποτε στέλεχος της τράπεζας, η πρόεδρος, Κριστίν Λαγκάρντ, έχει τονίσει σε όλους τους τόνους ότι οι πληθωριστικές

πίσεις θα υποχωρήσουν, υπήρξαν αξιωματούχοι της ΕΚΤ που εξέφρασαν φόβους για το ενδεχόμενο παγίωσης του πληθωρισμού. Ενέσπειραν, έτσι, φημολογίες και εικασίες στην αγορά ως προς τη μελλοντική κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής στην Ευρωζώνη.

Η Μαέβα Κουζέν, οικονομολόγος του Bloomberg για θέματα Ευρωζώνης, επισημαίνει ότι «το κόστος της ενέργειας και ο αντικτύπος του στα στατιστικά στοιχεία μπορούν να εξηγήσουν την εκτόξευση του πληθωρισμού αυτόν τον μήνα, αλλά παράλληλα η εικόνα προδίδει πως οι πληθωριστικές πιέσεις είναι ισχυρότερες από όσο είχαμε εκτιμήσει αρχικά. Αυτό αξάζει τους κινδύνους, ωστόσο, η ΕΚΤ μάλλον θα επιμένει πως ο πληθωρισμός θα υποχωρήσει σε επίπεδα κάτω του 2% προς τα τέλη του επόμενου έτους».

Η περαιτέρω αύξηση του πληθωρισμού έρχεται σε μια στιγμή κρίσιμη για την πολιτική της ΕΚΤ. Στη συνεδρίαση του Δεκεμβρίου, η τράπεζα αναμένεται να ανακοινώσει τον τερματισμό του έκτακτου προγράμματος αγορών ομολόγων, που επιστράτευσε την άνοιξη του 2020 εν τω μέσω του

Η περαιτέρω αύξηση του πληθωρισμού έρχεται σε μια στιγμή κρίσιμη για την πολιτική της ΕΚΤ. Στη συνεδρίαση του Δεκεμβρίου, η τράπεζα αναμένεται να ανακοινώσει τον τερματισμό του έκτακτου προγράμματος αγορών ομολόγων που επιστράτευσε την άνοιξη του 2020 εν τω μέσω του πρώτου κύματος της πανδημίας και παράλληλα να σκιαγραφήσει πώς θα διαμορφωθούν στη συνέχεια οι αγορές ομολόγων, αλλά και τα επιτόκια της Ευρωζώνης.

Στη Γερμανία, ο δεικτής τιμών καταναλωτή κατέγραψε τα υψηλότερα επιπεδά του από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, καθώς εκτοξεύθηκε στο 6%.

πρώτου κύματος της πανδημίας, και παράλληλα να σκιαγραφήσει πώς θα διαμορφωθούν στη συνέχεια οι αγορές μοτολόγων, αλλά και τα επιτόκια της Ευρωζώνης, ώστε να εξακολουθήσουν να στηρίζουν την οικονομία της Η.Γερμανία, όπου ο πληθωρισμός καταγράφει τα υψηλότερα επίπεδα του από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, αφού εκτοξευθήκαν στο 6% τον Νοέμβριο, αναμένεται να ασκήσει πι-

έξεις για εσπευσμένο τερματισμό των πολιτικών στήριξης της οικονομίας. Ο Γεβς Βάιντμαν, απερχόμενος επικεφαλής της Bundesbank και ορκισμένος οπαδός της αυστηρής δημοσιονομικής πολιτικής και της περιοριστικής νομισματικής πολιτικής, έχει ήδη προειδοποιήσει για τις εντεινόμενες πληθωριστικές πιέσεις και έχει εκφράσει την εκτίμηση πως ο πληθωρισμός της Ευρώζωνας θα παραμείνει μεσοπρόθεσμα σαφώς άνω του στόχου του 2%. Αντιθέτως, ο Ισπανός ομόλογος του, Πάμπλο Χερνάντεζ ντε Κος, κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για τις ενδεχόμενες επιπτώσεις μιας εσπευσμένης άρσης των έκτακτων μέτρων στήριξης της οικονομίας. Με τον πληθωρισμό στην Ισπανία να βρίσκεται στο 5,6% και να καταγράφει τα υψηλότερα επίπεδα που έχουν καταγραφεί στη χώρα εδώ και σχεδόν τρεις δεκαετίες, υποστηρίζει πως δεν συντρέχει λόγος να διακοφεί

η τράπεζα τις αγορές ομολόγων, δεδομένου ότι αναμένεται «πολύ σημαντική» αποκλιμάκωση των τιμών μέσα στο δεύτερο τρίμηνο του νέου έτους.

Εκείνο που θα καθορίσει, πάντως, τις αποφάσεις της ΕΚΤ θα είναι οι τελευταίες εκτιμήσεις για την ανάπτυξη και τον πληθωρισμό στην Ευρωζώνη. Τον Σεπτέμβριο, οι προβλέψεις συνέκλιναν σε μια αποκαλιμάκωση του δείκτη στο 1,5% μέσα στο 2023. Τώρα είναι εξαιρετικά αβέβαιο πώς θα διαμορφωθούν οι νέες εκτιμήσεις μετά την αιφνίδια εμφάνιση της μετάλλαξης «Ομικρον» καθώς δεν είναι ακόμη σαφές πόσο μεταδοτική μπορεί να είναι και, επομένως, υπάρχει το ενδεχόμενο νέων περιοριστικών μέτρων με αντίκτυπο στην οικονομία. Ηδη ορισμένες οικονομίες της Ευρωζώνης, όπως η Ολλανδία και η Γερμανία, έχουν καταφύγει σε νέους περιορισμούς, ενώ η Αυστρία και η Σλοβακία επα-

νέφεραν το lockdown. Αν αυτά τα μέτρα εφαρμοσθούν και στις άλλες χώρες της Ευρωζώνης, τότε σίγουρα θα πλήξουν το ΑΕΠ και θα επιδεινώσουν περαιτέρω τα ήδη πρωτοφανή προβλήματα συνωστισμού και δυσλειτουργίας που έχουν εμφανιστεί στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα. Μιλώντας, άλλωστε, στη γαλλική εφημερίδα Les Echos, ο αντιπρόεδρος της ΕΚΤ, Λουίς ντε Γκίντος, άφησε να εννοηθεί πως ο πληθωρισμός αλλά και γενικότερα τα τρέχοντα προβλήματα μπορεί να διαρκέσουν για ένα πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Στο μεταξύ, μετά τη δημοσίευση των στοιχείων για τον πληθωρισμό, οι αποδοχές των δικατοχών ομολόγους της Γερμανίας υποχάρωσαν κατά τρεις μονάδες βάσης, στο -0,35%. Οι αγορές κεφαλαίου εξακολουθούν, πάντως, να προεξοφλούν πως η ΕΚΤ θα προχωρήσει στην πρώτη αύξηση επιτοκίων μέσα στο 2023.

25/11/2021-16/01/2022

(ΠΑΛΙΟ ΛΙΜΑΝΙ ΛΕΜΕΣΟΥ)

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

ΜΕ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

ΤΟ ΠΙΟ ΓΡΗΓΟΡΟ
ΔΙΚΤΥΟ
ΚΙΝΗΤΗΣ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η «Ομικρον» απειλεί την τουριστική κίνηση των Χριστουγέννων

Ανψσυχπτικά σπμάδια με επιβράδυνση του ρυθμού κρατήσεων σε αεροπορικές

Η νέα μετάλλαξη «Ομικρον» του κορωνοϊού έχει ήδη επιπτώσεις στις επιχειρηματικές δραστηριότητες, ενώ δεν είναι λίγοι όσοι ανησυχούν ιδιαίτερας για τις εξελίξεις όσον αφορά τις χριστουγεννιάτικες δραστηριότητες στο Ηνωμένο Βασίλειο. Σε ορισμένες περιπτώσεις χώροι εστίασης, που ήταν πλήρεις για τα Χριστούγεννα, έχουν ακυρώσεις, ενώ και οι αεροπορικές εταιρείες, όπως η EasyJet, με φθηνά δρομολόγια σε όλη την Ευρώπη διαπιστώνουν κάποια επιβράδυνση στις κρατήσεις τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το Πάρκερς Αρμς, μια παμπ με φαγητό και ποτό στο Νιούτον-ιν-Μπάουλαντ στην ύπαιθρο του Λανκασάιρ, που αυτή τη στιγμή δεν μπορεί να δεχθεί τηλεφωνικές κρατήσεις λόγω θυέλλης. Πριν από τέσσερις ημέρες κόπηκαν οι γραμμές ηλεκτροδότησης και τηλεπικοινωνίας, αλλά η υπειραισιόδοξη ιδιοκτήτρια της, Στόζι Μείντι, αναμένει ότι η λειτουργία της παμπ θα αποκατασταθεί μέχρι το Σαββατοκύριακο. Παρά ταύτα, όμως, ακόμα ένας πονοκέφαλος έχει προστεθεί γι' αυτήν, όπως και για τον υπόλοιπο κλάδο της φιλοξενίας, δηλαδή η μετάλλαξη «Ομικρον». «Οι κρατήσεις έχουν εξαντληθεί πλέον για την περίοδο των Χριστουγέννων και είμαστε ικανοποιημένοι, αν και μας κάλεσαν για να ακυρώσουν», προσθέτει, επισημαίνοντας ότι οι περισσότερες από τις κινήσεις αυτές έγιναν την περασμένη Κυριακή, αφότου ο Μπόρις Τζόνσον ανακοίνωσε την εφαρμογή αυστηρότερων μέτρων λόγω εξελίξεων. Όπως αναφέρει σε δημοσίευσμά της η βρετανική εφημερίδα Guardian, τόσο η ίδια όσο και οι συνάδελφοί της στον κλάδο προβληματίζονται, μήπως η νέα απαισιοδοξία για τον κορωνοϊό κλονίσει τις εμπορικές συναλλαγές, οι οποίες ανθούν από το καλοκαίρι και μετά, αφότου ήρθσαν οι περιορισμοί στη Βρετανία. «Οι άνθρωποι προσπαθούν να ανακτήσουν τον χαμένο χρόνο, αλλά το χειρότερο που θα μπορούσε

Για μείωση των κρατήσεων τις τελευταίες ημέρες κάνει λόγο ο διευθύνων σύμβουλος της EasyJet, Τζόαν Λάνγκρεν.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, χώροι εστίασης που ήταν πλήρεις για τα Χριστούγεννα έχουν ακυρώσεις.

να συμβεί θα ήταν να μην έχουμε αγοραστική κίνηση», υπογραμμίζει η Μείντι. «Είπαν πως δεν θα υπάρξει νέος εγκλεισμός, αλλά ξέρετε τώρα πως είναι ο πρωθυπουργός (Μπόρις Τζόνσον). Ποτέ δεν ξέρεις πόσο γρήγορα αλλάζει η διάθεσή του. Κι αν διακόψουμε πλήρως τις δραστηριότητές μας, αυτό θα είναι καταστροφικό».

Η ίδια ανήκει στη χορεία των χιλιάδων ιδιοκτητών παμπ, νάιτ κλαμπ και εστιατορίων, που τρέμουν στην ιδέα του να επαναλη-

φθει ο περυσινός χειμώνας, όταν η περίοδος των Χριστουγέννων είχε χαθεί λόγω έξαρσης κρουσμάτων και νέας μετάλλαξης. «Ενόςω οι καταναλωτές προσπαθούν να συνειδητοποιήσουν τις ειδήσεις και να λάβουν μέτρα προστασίας, θα υπάρχουν σαφώς επιπτώσεις. Η εμπιστοσύνη θα κλονισθεί αναμφίβολα, ενώ και οι περιορισμοί στις μετακινήσεις θα οδηγήσουν σε ακυρώσεις κρατήσεων», παρατηρεί η επικεφαλής της Ένωσης Ξενοδοχείων UK Hospitality, Κέιτ Νίκολς. Ο Πίτερ Μαρκς, διευθύνων σύμβουλος της αλυσίδας νάιτ κλαμπ Rekon, λέει πως «εάν χάσουμε τα Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά θα έχουμε ζημιές εκατομμυρίων λιρών και δεν θα διαθέτουμε ρευστό να αντεπεξέλθουμε στην περιορισμένη κίνηση του Ιανουαρίου και του Φεβρουαρίου – ήδη και οι περιορισμοί

του ελέγχου πιστοποιητικών έχει σοβαρή επίπτωση, εφόσον οι άνθρωποι περιμένουν στην ουρά και μέσα στο κρύο».

Τέλος, στην περίπτωση της αεροπορικής εταιρείας χαμηλού ναύλου EasyJet, ο διευθύνων σύμβουλος της, Τζόαν Λάνγκρεν, τονίζει στο BBC ότι υπάρχει μία εξασθένιση του αριθμού των κρατήσεων. Πάντως, ακόμα είναι νωρίς να αποτιμηθεί ο αντίκτυπος και οι επιβάτες έχουν επηρεαστεί λιγότερο από την αρχική επιβολή περιορισμών στα ταξίδια, ενώ για το καλοκαίρι του 2022 τα πράγματα βαίνουν καλώς. Ο αερομεταφορέας αυξάνει τον στόλο του κατά 25 αεροσκάφη, αν και το δωδεκάμηνο Οκτωβρίου 2020 - Σεπτεμβρίου 2021 εμφάνισε αυξημένες μεικτές ζημιές 1,14 δισ. λιρών έναντι 835 εκατ. λιρών το προηγούμενο έτος.

Νωρίτερα σχεδιάζει να τερματίσει τις αγορές ομολόγων η Fed

Σε αντίθεση με την ΕΚΤ που αναζητεί τρόπους για να εξακολουθήσει να στηρίζει την οικονομία της Ευρωζώνης και επιμένει ότι ο πληθωρισμός είναι παροδικός, ο πρόεδρος της Federal Reserve, Τζερόμι Πάουελ, επισημαίνει την επιτάχυνση των πληθωριστικών πιέσεων, σχεδιάζει να επισπεύσει τον τερματισμό του αμερικανικού προγράμματος αγορών ομολόγων και στη συνέχεια να προβεί σε αυξήσεις των επιτοκίων του δολαρίου. Παρά τους κινδύνους που εγκυμονεί η μετάλλαξη «Ομικρον», ο κ. Πάουελ επικαλέστηκε χθες την ισχύ της αμερικανικής οικονομίας και την επιτάχυνση του πληθωρισμού και στο πλαίσιο της ακρόασής του ενώπιον της Επιτροπής Τραπεζικών της Γερουσίας δήλωσε πως σχεδιάζει να ολοκληρώσει το πρόγραμμα αγοράς τίτλων μέσα στο επόμενο έτος, αλλά νωρίτερα από όσο σχεδίαζε αρχικά. Και βέβαια, το επόμενο βήμα θα είναι η αύξηση των επιτοκίων του δολαρίου. «Νομίζω είναι δέον να συζητήσουμε στην επόμενη συνεδρίασή μας, σε δύο εβδομάδες από σήμερα, κατά πόσον πρέπει να τερματίσουμε τις αγορές τίτλων μέχρι και μερικούς μήνες νωρίτερα», τόνισε ο κ. Πάουελ και προσέθεσε πως σε δύο εβδομάδες η Fed θα έχει στη διάθεσή της περισσότερα στοιχεία και θα γνωρίζει πολλά για τη νέα μετάλλαξη. Ως τώρα στα σχέδια της Fed είναι η ολοκλήρωση του προ-

γράμματος αγοράς τίτλων στα μέσα του 2022, όπως έχει ανακοινώσει η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ στις αρχές Νοεμβρίου. Λίγο νωρίτερα, ο κ. Πάουελ είχε δηλώσει πως είναι καιρός να σταματήσουμε να χρησιμοποιούμε πλέον τον χαρακτηρισμό «παροδικός» όταν αναφερόμαστε στον πληθωρισμό, διαικνύοντας, έτσι, στην αγορά ότι η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ προσανατολίζεται σε μια στροφή προς μια πιο περιοριστική νομισμα-

Σήμα για μια πιο περιοριστική νομισματική πολιτική από τον πρόεδρο της αμερικανικής τράπεζας.

τική πολιτική. Όπως υπογράμμισε, «είνουμε να χρησιμοποιούμε αυτόν τον χαρακτηρισμό για να δηλώσουμε πως δεν θα παγώσουμε τις αυξήσεις των τιμών σε υψηλότερα επίπεδα» και συμπλήρωσε πως «είναι καιρός να αποσύρουμε αυτήν τη διατύπωση και να εξηγήσουμε καλύτερα τι εννοούμε». Διευκρίνισε πως μετά την τελευταία συνεδρίαση της Fed «βλέπουμε πλέον μια οικονομία πολύ ισχυρή, αλλά και πληθωριστικές πιέσεις πολύ υψηλές».

BLOOMBERG

Στα σχέδια της Fed είναι η ολοκλήρωση του προγράμματος αγοράς τίτλων στα μέσα του 2022, όπως έχει ανακοινώσει η ομοσπονδιακή τράπεζα των ΗΠΑ στις αρχές Νοεμβρίου.

Η νέα μετάλλαξη σπρώχνει την Ε.Ε. σε δημοσιονομική ευελιξία

Τα καινούργια δεδομένα στις Βρυξέλλες μετά την εμφάνιση της νέας μετάλλαξης του κορωνοϊού

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Νέα δεδομένα για τη δημοσιονομική και τη νομισματική πολιτική δημιουργεί η εμφάνιση της παραλλαγής «Ομικρον», κάτι που ενδέχεται να δυσκολέψει τα «γεράκια» να περάσουν τις θέσεις τους στο Eurogroup και στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα, καθώς ο ορισμός του «τέλους της κρίσης της πανδημίας» είναι πλέον πολύ αβέβαιος. Όπως επισημαίνουν οι αναλυτές, η «Ομικρον» δεν είναι πιθανό να επηρεάσει το τέλος του έκτακτου προγράμματος αγορών PEPP, ωστόσο σίγουρα θα επηρεάσει τη συζήτηση για το πλαίσιο της μετά PEPP εποχής, ωθώντας την ΕΚΤ να εφαρμόσει πιο ευέλικτη στρατηγική, ανεβάζοντας έτσι τις πιθα-

Πιθανή μια λύση-γέφυρα για την Ελλάδα μετά το PEPP, έως ότου εξασφαλίσει την επενδυτική βαθμίδα, εκτιμούν οι αναλυτές.

νότητες να συμπεριληφθεί και η Ελλάδα σε όποιο πρόγραμμα ποσοτικών χαλάρωσης ισχύσει, κάτι που τις προηγούμενες ημέρες είχε αρχίσει να φαίνεται δύσκολο, καθώς αξιωματούχοι της κεντρικής τράπεζας έδωσαν μεγαλύτερο βάρος στη στήριξη της χώρας μόνο μέσω των επανεπενδύσεων.

Η νέα μετάλλαξη του κορωνοϊού, καθώς ο ορισμός του «τέλους της κρίσης της πανδημίας» είναι πλέον πολύ αβέβαιος, θα καταστήσει πιο δύσκολο για τα δημοσιονομικά «γεράκια» να πείσουν για πλήρη εφαρμογή του δημοσιονομικού πλαισίου της Ε.Ε. το 2023, ενισχύοντας τις πιθανότητες για αλλαγή των κανόνων.

Παράλληλα, η «Ομικρον» ενδέχεται να δημιουργήσει πολιτικό χώρο για πιο σοβαρή μεταρρύθμιση των δημοσιονομικών κανόνων της Ε.Ε. Όπως σημειώνει ο Μουτζτάπα Ραχμάν, διευθυντής της Eurasia Group και επικεφαλής για την Ευρώπη, σε ένα σενάριο όπου η «Ομικρον» έχει σημαντικές

επιπτώσεις για την υγεία και την ανάπτυξη παγκοσμίως, ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς θα είναι πρόθυμος να κάνει «ό,τι χρειάζεται» στο εσωτερικό για να υποστηρίξει την ανάκαμψη. Ο Μακρόν, ο Ντράγκι και ο Ορμπαν θα εφαρμόσουν επίσης περισσότερα εσωτερικά μέτρα τόνωσης αν επανέλθει

η каранτίνα (στη Γαλλία και στην Ουγγαρία, οι εκλογές θα υποχρέωναν τον Μακρόν και τον Ορμπαν να το κάνουν). Ωστόσο, δεν υπάρχει πιθανότητα περαιτέρω τόνωσης σε επίπεδο Ε.Ε.

Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής στις Βρυξέλλες βλέπουν πράγματι μια ευκαιρία να χρησι-

μοποιήσουν την «Ομικρον», σε συνδυασμό με τις ανησυχίες των κρατών-μελών για τις υψηλές τιμές ενέργειας, προκειμένου να ενεργοποιήσουν εκ νέου μια συζήτηση για μια κεντρική «δημοσιονομική ικανότητα» για την Ε.Ε. Είναι επίσης πιθανό ότι η νέα παραλλαγή θα καταστήσει πιο δύσκολο για τα δημοσιονομικά «γεράκια» να πείσουν για την πλήρη εφαρμογή του δημοσιονομικού πλαισίου της Ε.Ε. το 2023, ενισχύοντας τις πιθανότητες για αλλαγή των κανόνων.

Παράλληλα, όπως προσθέτει ο κ. Ραχμάν, δεν αναμένεται η παραλλαγή «Ομικρον» να επηρεάσει τον τερματισμό του PEPP τον Μάρτιο του 2022, ωστόσο ενδέχεται να επηρεάσει τη συζήτηση γύρω από την κλίμακα επέκτασης και την ευελιξία του κανονικού προγράμματος αγορών (APP). Οι αξιωματούχοι της ΕΚΤ έχουν προσπαθήσει να καθυστερήσουν τους επενδυτές σχετικά με την ανεκτικότητα της οικονομίας της Ευρωζώνης, επομένως, η εστίαση των υπευθύνων χάραξης πολιτικής θα μετατοπιστεί στο APP, όπως εκτιμά ο αναλυτής της Eurasia. Οι πιο επιήμονοι, από ό,τι αναμενόταν, «αντίθετοι άνεμοι» για τον πληθωρισμό είναι ένα ισχυρό επιχείρημα για τα γεράκια της ΕΚΤ που θέλουν να περιορίσουν την κλίμακα της επέκτασης, αλλά η νέα παραλλαγή και οι περαιτέρω περιορισμοί στη δραστηριότητα θα εξουδετερώσουν αυτή την ανησυχία. Συνολικά, η αβεβαιότητα γύρω από την COVID-19 πιθανότητα θα τονώσει το επιχείρημα για την αύξηση της ευελιξίας του APP, επι-

τρέποντας την αγορά ελληνικών ομολόγων και τη δέσμευση για τερματισμό του APP μόλις επιτευχθεί ο στόχος του πληθωρισμού του 2%, καταλήγει ο κ. Ραχμάν.

Με βάση τις τελευταίες εξελίξεις, ο Βολφάνγκο Πίκολι, συμπρόεδρος της εταιρείας ανάλυσης πολιτικού ρίσκου Teneco, εκτιμά πως η απόφαση της ΕΚΤ για το θέμα της Ελλάδας θα μεταφερθεί για αργότερα, στις αρχές του 2022 και όχι στις 16 Δεκεμβρίου όπως αναμενόταν.

«Το ερώτημα είναι τι μπορεί να βάλει η Αθήνα στο τραπέζι για να αποφασίσει την παράταση του waiver, δηλαδή της εξαίρεσης που εξασφαλίζει έως τώρα τη συμμετοχή της στο PEPP», σημειώνει μιλώντας στην «Κ».

Η πιο λογική παραχώρηση, όπως εκτιμά, θα ήταν η παράταση της ενισχυμένης εποπτείας πέραν του Ιουνίου 2022. Αυτή θα ήταν μια λύση-γέφυρα έως ότου η Ελλάδα εξασφαλίσει την επενδυτική βαθμίδα, πιθανώς στις αρχές του 2023. Ωστόσο, κατά τον Πίκολι, αυτό θα μπορούσε να είναι πολιτικά δύσκολο για την ελληνική κυβέρνηση, η οποία φαίνεται πρόθυμη να απομακρυνθεί από την ενισχυμένη επιτήρηση. Μπορεί ωστόσο να προσπαθήσει να υποστηρίξει ότι η Ελλάδα έχει δεσμευτεί σε ένα βασικό πακέτο μεταρρυθμίσεων που συνδέονται με το Ταμείο Ανάκαμψης και ότι αυτό θα μπορούσε να παρέχει επαρκείς προϋποθέσεις για την παράταση του waiver, πέραν της βέβαιης στήριξης μέσω των επανεπενδύσεων.

Η έλλειψη εξαρτημάτων φρενάρει και τη ζήτηση για το iPhone 13

Η Apple μείωσε τον στόχο παραγωγής κατά 10 εκατ. μονάδες για το 2021

Μέχρι πρότινος ο αμερικανικός κολοσσός υψηλής τεχνολογίας Apple είχε κυρίως να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις σε εξαρτήματα λόγω των διεθνών προβλημάτων στην παγκόσμια προμηθευτική αλυσίδα. Τώρα βρίσκεται προ ενός νέου προβλήματος –για το οποίο ενημέρωσε σχετικά τους προμηθευτές του– και δεν είναι άλλο από τη βραδεία ζήτηση ειδικά για τα δημοφιλέστερα προϊόντα της σειράς iPhone 13. Τα παραπάνω αναφέρονται κατά πληροφορημένες πηγές, τις οποίες επικαλείται το ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg. Η εξέλιξη αυτή φανερώνει πως ορισμένοι καταναλωτές αποφάσισαν να μην αναζητήσουν το εν λόγω προϊόν για να το αγοράσουν. Εν τω μεταξύ, ήδη ο αμερικανικός όμιλος έχει αναθεωρήσει προς τα κάτω τον στόχο παραγωγής για τα iPhone 13 κατά 10 εκατ. μονάδες για το τρέχον έτος, όταν ο αρχικός ήταν της τάξεως των 90 εκατ. – και η αναπροσαρμογή αποδίδεται στην έλλειψη εξαρτημάτων, όπως αναφέρει το Bloomberg News.

Ωστόσο, η Apple ήλπιζε να καλύψει το κενό που προέκυψε μέσα στην επόμενη χρονιά, προσδοκώντας εξομάλυνση των προβλημάτων στην εφοδιαστική αλυσίδα. Σήμερα, εντούτοις, η εταιρεία πληροφορεί τους πωλητές της ότι οι εν λόγω παραγγελίες πιθανώς να μην πραγματοποιηθούν, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες πηγές, οι οποίες διατήρησαν την ανωνυμία τους. Πάντως, η Apple δεν παρεκκλίνει της πορείας της να εμφανίσει υψηλές πωλήσεις το διάστημα των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς. Οι αναλυτές προβλέπουν ότι κατά το τελευταίο τρίμηνο της χρονιάς οι πωλήσεις θα αυξηθούν 6% στα 117,9 δισ. δολάρια. Πάντως, δεν θα πραγματοποιηθεί εκείνο το εντυπωσιακό τρίμηνο στο οποίο προσέβλεπαν τόσο ο ίδιος ο αμερικανικός κολοσσός όσο και η Γουόλ Στρίτ. Η ανεπάρκεια των προμηθειών, σε συνδυασμό με τις καθυστερημέ-

Προ της έναρξης των συναλλαγών στην αγορά Ν. Υόρκης, η μετοχή της Apple κατέγραψε πτώση της τάξεως του 1%.

Η ανεπάρκεια των προμηθειών, σε συνδυασμό με τις καθυστερημένες παραδόσεις, έχει δημιουργήσει αίσθημα απογοήτευσης σε καταναλωτές.

νες παραδόσεις αγαθών, έχει δημιουργήσει αίσθημα απογοήτευσης σε πολυάριθμους καταναλωτές. Και καθώς η άνοδος του πληθωρισμού και η νέα μετάλλαξη του κορωνοϊού επαναφέρουν ανησυχίες στο προσκήνιο, ίσως ορισμένοι να μην κάνουν κάποιες αγορές που σχεδίαζαν.

Κι αυτό μπορεί να σημαίνει ότι συνολικά θα αποφύγουν την απόκτηση ενός νέου iPhone 13 και θα περιμένουν την επόμενη έκδοσή του το 2022. Η τωρινή σειρά συσκευών iPhone 13, η οποία εκκινεί με το βασικό μοντέλλο στα 799 δολάρια και με το μοντέλο Pro στα 999 δολάρια, θεωρείται μία συγκρατημένη αναβάθμιση της προηγούμενης σειράς των iPhone 12, τα οποία είχαν εντελώς νέο σχεδιασμό.

Αναμένονται μεγαλύτερες αλλαγές στις συσκευές, οι οποίες πρόκειται να κυκλοφορήσουν από την Apple την επόμενη χρονιά, οπότε υπάρχει ένας λόγος που κάνει τους καταναλωτές να μη βιάζονται. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην έναρξη των συναλλαγών στην αμερικανική αγορά της Νέας Υόρκης, η τιμή της μετοχής της

Apple είχε πτώση της τάξεως του 1%, ενώ και οι μετοχές των προμηθευτών της στη νοτιοανατολική Ασία και την Ευρώπη είχαν μεγαλύτερη πτώση μετά το δημοσίευμα του Bloomberg. Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι το iPhone αποτελεί το προϊόν -σύμβολο του αμερικανικού ομίλου, ενώ κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος αντιστοιχούσαν οι πωλήσεις του στο σχεδόν 50% των εσόδων των 365,8 δισ. δολαρίων. Με τα iPhone 13 η Apple αλλά και οι πάροχοι ασύρματων τηλεπικοινωνιών στις ΗΠΑ προσέφεραν εκπτώσεις για να τονώσουν την κατανάλωση και σε ορισμένες περιπτώσεις οι κάτοχοι iPhone 12 ή πιο παλιών μοντέλων μπορούσαν με ελάχιστο ή μηδενικό κόστος να αποκτήσουν ένα iPhone 13.

BLOOMBERG

Σε Ταϊλανδούς τα Selfridges της Βρετανίας

Η **καναδική** δυναστεία δισεκατομμυριούχων των Γουέστον, η οποία μέχρι πρότινος είχε στην κατοχή της τα πολυκαστήματα Selfridges, που αποτελούν μέρος της ταυτότητας του Λονδίνου, αποφάσισε την πώλησή τους. Αγοράστρια είναι η ταϊλανδική πολυσχιδής εταιρεία Central Group, σύμφωνα με καλά πληροφορημένη πηγή, την οποία αναφέρει στο σχετικό δημοσίευσμά του το ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg. Επίσης ανέφερε πως οι Γουέστον έχουν συμφωνήσει στους όρους της πώλησης, η οποία ενδεχομένως να ανακοινωθεί εντός Δεκεμβρίου, ενώ αξίζει να επισημανθεί πως ιδιοκτήτες του ομίλου Central Group είναι και πάλι μία οικογένεια. Πρόκειται γι' αυτήν των Τσιραθίβατς, η οποία λογίζεται ως μία από τις πλουσιότερες στη νοτιοανατολική Ασία.

Τα περιουσιακά στοιχεία στη Βρετανία και δη τα ακίνητά της θεωρούνται αποκτήματα-τρόπαια, οπότε έχουν προσελκύσει επενδυτικό ενδιαφέρον, παρά το γεγονός πως τα παραδοσιακά καταστήματα στις μεγάλες εμπορικές οδούς του Λονδίνου υποφέρουν. Οι τιμές των ακινήτων εμπορικής χρήσης στον κλάδο του λιανεμπορίου έχουν τα τελευταία χρόνια υποχωρήσει και οι εν λόγω δραστηριότητες δέχθηκαν καίριο χτύπημα από την πανδημία, διότι μετατοπίστηκε το κέντρο βάρους της κατανάλωσης στο Διαδίκτυο.

Ενα άλλο παράδειγμα έχει να κάνει με τον σουηδικό κολοσσό επίπλων Ikea, ο οποίος τον Οκτώβριο αγόρασε το κατάστημα της πρώην Topshop

Νέοι ιδιοκτήτες των Selfridges είναι η οικογένεια Τσιραθίβατς, η οποία λογίζεται ως μία από τις πλουσιότερες στη νοτιοανατολική Ασία.

Η δυναστεία των Γουέστον συμφώνησε στην πώληση του εμβληματικού ομίλου λιανεμπορίου.

στο Οξφορντ Σέρκους στο Λονδίνο, μία από τις πιο πολυσύχναστες περιοχές της Ευρώπης. Το ξενοδοχείο Ριτζ στη βρετανική πρωτεύουσα δόθηκε προς πώληση το 2020, ενώ πριν από

δέκα χρόνια τα εμβληματικά Χάροντς αγοράστηκαν από τα κρατικά επενδυτικά κεφάλαια του Κατάρ.

Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένα φημισμένα περιουσιακά στοιχεία στο Ηνωμένο Βασίλειο, τα οποία δεν κατόρθωσαν να εξασφαλίσουν αγοραστή. Τον Ιανουάριο, ο όμιλος Boohoo Group συγκατατέθηκε να αποκτήσει το εμπορικό σήμα της εταιρείας που διαχειριζόταν το Debenhams με ιστορία 240 ετών, το οποίο διέθετε κεντρικό πολυκατάστημα και αρκετά

άλλα. Δεν ενδιαφερόταν, όμως, για τα επιμέρους καταστήματα. Αυτά λίγο καιρό αργότερα έπαυσαν να λειτουργούν. Τον Ιούνιο, το ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg είχε αναφέρει πως η οικογένεια Γουέστον εξετάζει το ενδεχόμενο πώλησης ύψους 4 δισ. λιρών, ήτοι 5,3 δισ. δολαρίων, για το Selfridges, για το οποίο είχε υπάρξει προσέγγιση από δυνητικό αγοραστή.

Το εν λόγω πολυκατάστημα ιδρύθηκε από τον Χάρι Γκόρντον Σέλφριτζς το 1908. Το εμπορικό του σήμα είναι γνωστότερο κυρίως μέσω του κολοσσίου καταστήματος στην Οξφορντ Στρίτ, το οποίο θεωρείται η Μέκκα για τους λάτρεις της μόδας. Παρουσία έχει το Selfridges και στο Μάντσεστερ και στο Μπέρμιγχαμ, ενώ οι δραστηριότητες του αθροιστικά είχαν εξαγοραστεί από τον Καναδό μεγιστάνα Γκάλεν Γουέστον το 2003 αντί σχεδόν 600 εκατ. στερλινών. Εκτοτε έχουν επεκταθεί, ώστε να συμπεριλάβουν και άλλα εμπορικά σήματα με αλυσίδες πολυκαταστημάτων, όπως στην Ιρλανδία τα Arnotts και Brown Thomas, στον Καναδά το Holt Renfrew και στην Ολλανδία το Bijenkorf. Η δυναστεία Γουέστον διατρεί εξέχουσα θέση στο πεδίο του παγκόσμιου λιανεμπορίου με δύο κλάδους, τον έναν στον Καναδά και τον άλλον στη Βρετανία, ενώ ο μεν πρώτος ελέγχει τα Selfridges και ο δεύτερος τον όμιλο τροφίμων Associated British Foods, όπου ανήκει και η Primark, με δραστηριότητες στην ένδυση, στα είδη σπιτιού και ομορφιάς.

BLOOMBERG

Πράσινο φως από την Κίνα στο Boeing 737 MAX

Η **Κίνα** βρίσκεται πολύ κοντά στο να άρει τη σχεδόν τριετή απαγόρευση απογείωσης του Boeing 737 MAX, αφότου οι αρμόδιες αρχές πολιτικής αεροπορίας της χώρας εξέδωσαν οδηγία, στην οποία αναγνωρίζουν την καταλληλότητα για πτήση του εν λόγω μοντέλου. Ως αποτέλεσμα, η τιμή της μετοχής της χειμαζόμενης αεροναυπηγικής εταιρείας σημείωσε χθες στην αμερικανική αγορά άνοδο. Η ανακοίνωση αναρτήθηκε στον ιστότοπο της Διοίκησης Πολιτικής Αεροπορίας της Κίνας και με αυτήν απομακρύνεται και το τελευταίο εμπόδιο, που αφορούσε την ασφάλεια του 737 MAX, επαναφέροντάς το στους αιθέρες.

Όπως αναφέρει η υπηρεσία, «αφότου διεξαγάγαμε επαρκείς αξιολογήσεις, θεωρούμε πως οι διορθωτικές κινήσεις, οι οποίες προηγήθηκαν, είναι επαρκείς στο να αποκαταστήσουν τα ζητήματα ασφαλείας του αεροσκάφους». Σημειώτεον πως το 737 MAX ευθυνόταν για δύο τραγικά πολύνεκρα δυστυχήματα τον Οκτώβριο του 2018 και τον Μάρτιο του 2019. Εκτοτε όλα τα παρόμοια αεροσκάφη για μεγάλο διάστημα, έως ότου επιδιορθωθούν τα προβληματικά μέρη τους και ελεγχθούν, είχαν καθλωθεί.

Η επιστροφή του 737 MAX στους ουρανούς της Κίνας, της δεύτερης πιο πολυσύχναστης

αγοράς του κόσμου, θα ανοίξει τον δρόμο για τη σχεδιαζόμενη τόνωση της παραγωγής του. Με τα σημερινά δεδομένα η αμερικανική αεροναυπηγική της Boeing κατασκευάζει 19 αεροσκάφη τον μήνα με στόχο στις αρχές του 2022 να φθάσουν τα 31.

Μεγάλος αριθμός από τα 370 ήδη ολοκληρωμένα αεροσκάφη 737 MAX, τα οποία έχει ως αποθέματα η Boeing, προορίζονται για

Εξέδωσε οδηγία για την καταλληλότητα του έπειτα από σχεδόν τριετή απαγόρευση - Σε άνοδο η μετοχή της εταιρείας.

την Κίνα. Οπότε, το να δοθεί το πράσινο φως και να μπορούν να πετάξουν και πάλι, σημαίνει ότι θα αποφέρουν στην κατασκευάστρια εταιρεία έσοδα, ενισχύοντας την παραγωγή περαιτέρω. Τέλος, όπως αναφέρει ο επικεφαλής της γαλλικής εταιρείας κινητήρων Safran, Ολιβιέ Αντριέ, «αυτές είναι καλές ειδήσεις και μπορούμε να περιμένουμε αυξημένη παραγωγή στην Boeing».

BLOOMBERG

Ανω-κάτω οι επιστροφές αγορών από κολοσσούς ηλεκτρονικού εμπορίου

Προ εκπλήξεως βρέθηκαν τελευταία ορισμένοι πελάτες της Amazon, της Target και της Walmart στις ΗΠΑ όταν επιχειρήσαν να επιστρέψουν τα προϊόντα που είχαν αγοράσει, αλλά οι επιχειρήσεις δεσμεύτηκαν να τους επιστρέψουν τα χρήματα ζητώντας τους ταυτόχρονα να κρατήσουν τα προϊόντα. Ο λόγος για τον οποίο οι κολοσσοί αυτοί των λιανικών πωλήσεων μοιάζει σαν να μοιράζουν τα προϊόντα τους δεν είναι άλλος από τα γνωστά πλέον προβλήματα στις εφοδιαστικές αλυσίδες.

Με την πανδημία και τα προβλήματα που αυτή έχει προκαλέσει στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα, οι εμπορικές επιχειρήσεις έχουν επωμισθεί δυσανάλογα μεγάλο κόστος. Αφενός οι επιστροφές μέσω Ιντερνέτ αυξήθηκαν κατά 70% το 2020, καθώς οι καταναλωτές στράφηκαν στο ηλεκτρονικό εμπόριο και απέφευγαν τη φυσική παρουσία στα καταστήματα. Αφετέρου οι επιχειρήσεις οφείλουν να πληρώσουν για την επεξεργασία και τη διαλογή των προϊόντων τους που επιστρέφονται από 10 έως 20 δολάρια για το κατόρθωμα και να πληρώσουν για τη μεταφορά τους, τις οποίες το κόστος μπορεί να ανέρχεται στο 15% έως 20% της τιμής του ίδιου του προϊόντος. Εως τώρα, βέβαια, ακόμη και τα καταστήματα που

έχουν αρχίσει να ακολουθούν αυτή την τακτική για να αποφύγουν το πρόσθετο κόστος θέτουν ορισμένες προϋποθέσεις στους πελάτες τους. Πρώτα απ' όλα, η τακτική αυτή περιορίζεται στους συστημικούς πελάτες της εκάστοτε αλυσίδας και σε προϊόντα που δεν είναι πιθανόν να μεταπωληθούν, ενώ είναι αρκετά φθηνά ώστε να μην αξίζει να καταβληθεί το κόστος της μεταφοράς.

Πέραν αυτού, η Amazon έχει υιοθετήσει στις ΗΠΑ τον αποκλεισμό από την τακτική αυτή όσων πελάτες της έχουν ιστορικό πολλών επιστροφών. Σημειώτεον ότι η Αμερικανίδα υπουργός Εμπορίου, Τζίνια Ράϊμόντο, πιθανολογεί περαιτέρω επιδείνωση των προβλημάτων στην εφοδιαστική αλυσίδα εξαιτίας της μετάλλαξης «Ομικρον». Μιλώντας στο δίκτυο CNN τόνισε πως «είναι βέβαια πολύ νωρίς για να εκτιμήσει κανείς, αλλά πράγματι υπάρχει κίνδυνος, γιατί οι άνθρωποι φοβούνται για την υγεία τους και δεν εμφανίζονται σε χώρους στους οποίους θα είναι μαζί με άλλους». Υπογράμμισε πως το θέμα είναι παγκόσμιο εξαιτίας ακριβώς της περίπλοκης φύσης της εφοδιαστικής αλυσίδας, που σημαίνει πως όταν παρουσιάζονται προβλήματα στην άλλη πλευρά του πλανήτη, οδηγούν σε εκτόξευση των τιμών στις ΗΠΑ.

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΥ

Η εταιρεία Family Restaurants Andreou Co Ltd με αριθμό μητρώου εργοδότη (ΑΜΕ) 697030-4-5610 ζητά να προσλάβει Προσωπικό Εστιατορίου (Crew) με αρκετά καλούς όρους εργοδότησης, όχι χαμηλότερους από τη σχετική συλλογική σύμβαση. Οι ενδιαφερόμενοι να αποτείνονται στα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας σε όλες τις πόλεις στα τηλέφωνα 22403000 / 25827350/ 24805312/ 26821658.

«Πάγωσαν» οι πληρωμές δημ. έργων το τελευταίο δίμηνο στην Ελλάδα

Για να συγκρατηθεί το έλλειμμα του 2021 – Σε δεινή θέση πολλές εταιρείες

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΓΑΛΙΟΥ**

Σε στάση πληρωμών προς όλα τα δημόσια και συγχρηματοδοτούμενα έργα έχουν προχωρήσει εδώ και τουλάχιστον ένα μήνα τα υπουργεία Ανάπτυξης και Οικονομικών. Η εξέλιξη αυτή έχει προκαλέσει μεγάλη αναστάτωση στην αγορά, με δεκάδες εταιρείες να βρίσκονται χωρίς δική τους ευθύνη σε δεινή οικονομική θέση και μάλιστα στο τέλος του έτους, μια περίοδο που συσσωρεύονται πολλές υποχρεώσεις. Αιτία φαίνεται να είναι η προσπάθεια να μη «φουσκώσει» περαιτέρω το έλλειμμα του 2021.

Η στάση πληρωμών ξεκίνησε σε κάποιες περιπτώσεις στο τέλος Σεπτεμβρίου και μαζικά από το τέλος Οκτωβρίου σε όλα τα έργα και τις μελέτες που χρηματοδοτούνται είτε από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων ή/και από το ΕΣΠΑ. Ειδικά για τους κατασκευαστές, η εξέλιξη έρχεται σε μια ήδη προβληματική περίοδο, λόγω των μεγάλων αυξήσεων στις τιμές των πρώτων υλών και των προϊόντων, θέμα που το υπουργείο Υποδομών δεν έχει ακόμα καταφέρει να επιλύσει. Ήδη από τα μέσα Νοεμβρίου, οι ενώσεις των τεχνικών εργοληπτών ξεκίνησαν να «βομβαρδίζουν» τα συναρμόδια υπουργεία με επιστολές, καλώντας τα να βρουν λύση. «Έντονες και πολυάριθμες είναι οι διαμαρτυρίες μελών μας για το σταμάτημα των πληρωμών τους από το ΠΔΕ, τόσο στο συγχρηματοδοτούμενο σκέλος όσο και στο αμιγώς εθνικό», αναφέρει σε επιστολή του ο Σύνδεσμος Τεχνικών Εταιρειών Ανωτέρων Τάξεων (ΣΤΕΑΤ). «Οι μη πληρωμές εκτελεσμένων εργασιών, σε συνδυασμό με τη σοβαρά αυξημένη δαπάνη εκτέλεσής τους λόγω αύξησης των τιμών, οδηγούν πολλές εργοληπτικές επιχειρήσεις στο να μην μπορούν να αντιμετωπίσουν τα αυξημένα έξοδα του τέλους του έτους (μεταξύ των οποίων και το δώρο Χριστουγέννων), ακόμα και κατά περίπτωση να σταματήσουν την εκτέλεση έργων, να παύσουν τις πληρωμές προς

Από τα μέσα Νοεμβρίου οι ενώσεις των τεχνικών εργοληπτών ξεκίνησαν να «βομβαρδίζουν» τα συναρμόδια υπουργεία Οικονομικών και Ανάπτυξης με επιστολές, καλώντας τα να βρουν λύση και να επανεκκινήσουν οι πληρωμές.

Εντονη ανησυχία στον κατασκευαστικό κλάδο σε μια περίοδο που καλείται να αντιπαρέλθει την εκτόξευση του κόστους πρώτων υλών.

προμηθευτές και υπερεργολάβους, να απολύουν προσωπικό και να φωνούν ασυνεπείς στις φορολογικές και ασφαλιστικές τους υποχρεώσεις».

«Τα μέλη μας, εργολήπτες δημοσίων έργων, διαμαρτύρονται γιατί το απρόβλεπτο αυτό γεγονός τους δημιουργεί σοβαρότατα προβλήματα και αδυναμία ολοκλήρωσης των συμβάσεων. Ο κίνδυνος διακοπής

εργασιών, διάλυσης των συμβάσεων και απώλειας σοβαρών χρηματοδοτικών πόρων είναι πλέον ορατός», αναφέρει σε αντίστοιχη επιστολή της η ΠΕΔΜΕΔΕ (Πανελλήνια Ένωση Διπλ. Μηχανικών Εργοληπτών Δημ. Εργων).

Δεύτερη επιστολή διαμαρτυρίας έστειλε και ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τεχνικών Εταιρειών (ΣΑΤΕ). Όπως αναφέρει, «το φαινόμενο όχι μόνο δεν έχει περιοριστεί, αλλά έχει γενικευθεί σχεδόν σε όλα τα έργα, σύμφωνα με τις πολυάριθμες και έντονες διαμαρτυρίες από τις εταιρείες-μέλη μας, οι οποίες αποδεικνύουν ότι από τα τέλη Οκτωβρίου έχουν σταματήσει οι πληρωμές». Όπως επισημαίνει και ο ΣΑΤΕ, «οι εργοληπτικές επιχειρήσεις ήδη βρίσκονται σε δεινότητα οικονομική θέση λόγω της υπέρογκης αύξησης των τιμών των δομικών υλικών, της

εργασίας και της ενέργειας». Πηγές του υπουργείου Οικονομικών ανέφεραν ότι το πρόβλημα δεν οφείλεται στην έλλειψη ρευστότητας, αφού ταμειακά διαθέσιμα υπάρχουν.

Η αιτία είναι πως πραγματοποιήθηκαν οι προϋπολογισμένες για το 2021 δαπάνες του ΕΣΠΑ (που επιβαρύνθηκαν από την πανδημία, καθώς πολλές από τις αναγκαίες δαπάνες μεταφέρθηκαν εκεί), ο προϋπολογισμός του οποίου έχει ήδη αναθεωρηθεί δύο φορές.

Το ζήτημα είναι ότι οποιαδήποτε άλλη δαπάνη μέσα στο 2021 θα επιβαρύνει λογιστικά το δημοσιονομικό έλλειμμα, κάτι που η κυβέρνηση προσπαθεί να αποφύγει. Οι ίδιες πηγές σημείωναν πως έχουν εξερευρεθεί πόροι για να γίνουν κάποιες πληρωμές φέτος, ενώ η κατάσταση θα εξομαλυνθεί στις αρχές του επόμενου έτους.

Μέρες 2019 τον Οκτώβριο στις μισθώσεις Airbnb

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Την πέμπτη καλύτερη θέση με βάση τη ζήτηση για βραχυχρόνιες μισθώσεις στην ευρωπαϊκή αγορά εξασφάλισε η Ελλάδα κατά τον μήνα Οκτώβριο, ο οποίος ήταν σχεδόν εφάμιλλος με τον αντίστοιχο μήνα του 2019. Πρόκειται για μια ιδιαίτερα υψηλή επίδοση, δεδομένης και της υψηλής εποχικότητας που χαρακτηρίζει την ελληνική αγορά. Σύμφωνα με σχετική μηνιαία έρευνα της εταιρείας AirDNA, η οποία ειδικεύεται στην ανάλυση των βραχυχρόνιων μισθώσεων, τον Οκτώβριο η ζήτηση στην ελληνική αγορά αποδείχθηκε ιδιαίτερα ανθεκτική συγκριτικά με άλλες χώρες του ευρωπαϊκού νότου, καθώς οι κρατήσεις ήταν μόλις 2% χαμηλότερες σε σχέση με τον Οκτώβριο του 2019.

Με βάση την πορεία των κρατήσεων, η Ελλάδα βρέθηκε πίσω μόνο από τις Ρωσία, Γερμανία, Γαλλία και Ελβετία, ξεπερνώντας με άνεση ανταγωνίστριες χώρες, όπως η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ιταλία. Ειδικότερα, οι κρατήσεις στην Ρωσία ήταν 31,3% περισσότερες τον φετινό Οκτώβριο σε σχέση με το 2019, ενώ άνοδο κατά 12% σημείωσε η Γερμανία, κατά 4,2% η Γαλλία και κατά 2,9% η Ελβετία, με την Ελλάδα να ακολουθεί από κοντά. Αντιθέτως, η ζήτηση στην Ισπανία συνέχισε να κινείται έντονα πτωτικά, καθώς διαμορφώθηκε σε 12%, ενώ στην Πορτογαλία άγγιξε το 15% και στην Ιταλία το 17%. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η ζήτηση για καταλύματα βραχυχρόνιας ενοικίασης αφορά πλέον παρθεριστικούς προορισμούς και πολύ λιγότερο μεγάλες πόλεις, δηλαδή προορισμούς Σαββατοκύριακου. Πρόκειται για μια παγκόσμια τάση, που αφορά το μεγαλύτερο μέρος των αγορών και παρατηρείται όχι μόνο στην Ευρώπη, αλλά και στις ΗΠΑ. Έτσι, τον Οκτώβριο η ζήτηση για την

ενοίκιαση καταλυμάτων βραχυχρόνιας ενοικίασης στις 25 μεγαλύτερες πόλεις της Ευρώπης ήταν 46,8% χαμηλότερη σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2019. Στον αντίποδα, στις περιοχές μακριά από πόλεις η ζήτηση τον ίδιο μήνα ήταν υψηλότερη κατά 4,3% σε σχέση με το 2019. Η μόνη πόλη που καταγράφει βελτίωση της ζήτησης σε σχέση με πριν από δύο χρόνια είναι η Αγία Πετρούπολη με 6,1%, ενώ στην Αθήνα η πτώση αγγίζει το 24,6%. Πτώση κατά 25,7% καταγράφουν οι Κάννες, το Πόρτο στην Πορτογαλία υποχωρεί κατά 29,2% και η πόλη της Βαλένθια σημειώνει μείωση κρατήσεων κατά 30,5%. Ακόμα κι έτσι βέβαια, η επίδοση της ελληνικής πρωτεύουσας είναι αισθητά καλύτερη από αρκετές πόλεις, καθώς σε οκτώ εξ αυτών το επίπεδο της ζήτησης εξακολουθεί να υπολείπεται κατά περισσότερο από 50% σε σχέση με πριν από δύο χρόνια.

Όσον αφορά την εικόνα για τους επόμενους μήνες, η ζήτηση για βραχυχρόνιες μισθώσεις στην Ελλάδα φαίνεται πως υποχωρεί και πάλι, καθώς ο παράγοντας της εποχικότητας λειτουργεί σαν βαρίδι. Η χώρα μας δεν αποτελεί παραδοσιακό χειμερινό προορισμό, ιδίως για την επερχόμενη περίοδο των εορτών, γεγονός που αποτυπώνεται και στα στοιχεία της AirDNA.

Ειδικότερα, για το διάστημα από τον Νοέμβριο του 2021 μέχρι και τον Ιανουάριο, με βάση τις κρατήσεις, η Ελλάδα καταγράφει απώλειες της τάξεως του 28% σε σχέση με τον αντίστοιχο διάστημα του 2019-2020. Αντιθέτως, ο ευρωπαϊκός μέσος όρος διαμορφώνεται στο -17%, καθώς οι κρατήσεις για την περίοδο των εορτών συνολικά είναι 114% υψηλότερες από το 2020, καθώς ήδη ξεπερνούν τις 700.000 για διάφορες πρωτεύουσες του ευρωπαϊκού βορρά.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Ο ατμοσφαιρικός Νοέμβριος

Κάθε Νοέμβριος είναι όμορφος μήνας. Μας εντάσσει όλους στην ατμοσφαιρικότερη περίοδο του χρόνου που δεν είναι άλλη από αυτήν τον Χριστουγέννων. Ήταν μια εξίσου όμορφη περίοδος για την αγορά ακινήτων. Νομίζω πως ο Νοέμβριος δεν αποτέλεσε εξαίρεση για την ουσιαστικότερη επενδυτική αγορά της χώρας μας – μάλιστα είχαμε και ωραίες εκπλήξεις – αλλά ας δούμε τα πράγματα από κοντά.

Τον Νοέμβριο σημειώθηκαν συνολικά 1.403 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων σε αντίθεση με τον Οκτώβριο όπου σημειώθηκαν συνολικά 1.334 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Η αύξηση του 5% κρίνεται ως θετική σε σχέση και με τις υπόλοιπες επιδόσεις που θα δούμε πιο κάτω.

Για σκοπούς σύγκρισης, ο περσινός Νοέμβριος σημείωσε 1.426 πωλήσεις και ο Οκτώβριος του 2019 σημείωσε 1.362 πωλήσεις. Μπορεί ο περσινός να ήταν ελαφρώς καλύτερος, αλλά ας μην ξεχνάμε ότι πέρσι λέγαμε ότι ο ανεβασμένος αριθμός συναλλαγών οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στο στοιβαγμένο υποθέσεων που προέκυψαν λόγω των lockdown. Άρα η φετινή επίδοση του Νοεμβρίου έχει μεγαλύτερο ειδικό βάρος.

Από πλευράς αξίας συναλλαγών, τον φετινό Νοέμβριο αντάλλαξαν χέρια ακίνητα συνολικής αξίας

Ο φετινός Νοέμβριος έχει απογειωθεί σε ό,τι αφορά στη μέση συνολική αξία συναλλαγών.

της τάξης των €289 εκ. Συγκρινομένη με τα €245 εκ. περίπου του Νοεμβρίου του 2020 και με τα €274 εκ. περίπου του Νοεμβρίου του 2019, βλέπουμε πως ο φετινός Νοέμβριος έχει απογειωθεί σε ό,τι αφορά στη μέση συνολική αξία συναλλαγών.

Πώς διανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 460 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €78,3 εκ. Αυτή η απόδοση κατατάσσει τον Νοέμβριο ως ένα από τους «καλούς» μήνες της πρωτεύουσας. Ο φετινός Νοέμβριος ήταν με διαφορά ο καλύτερος Νοέμβριος της τριετίας σε αξία συναλλαγών και ο διάμεσος σε αριθμό συναλλαγών. Η Λευκωσία έχει μερίδιο αγοράς Νοεμβρίου 32,8 % επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 27,1% επί της αξίας συναλλαγών.

Η Λεμεσός κατέγραψε 376 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €103 εκ. Η Λεμεσός έχει μερίδιο αγοράς Νοεμ-

Η Λάρνακα ήταν το αστέρι των πέντε επαρχιών και μια πολύ ευχάριστη έκπληξη κατά τον Νοέμβριο. Κατέγραψε 256 πωλήσεις που την κατατάσσουν ελαφρώς πάνω σε σχέση με τις δύο προηγούμενες χρονιές.

βρίου 26,8% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 35,6% επί της αξίας συναλλαγών. Ο καλύτερος Νοέμβριος της τριετίας για τη Λεμεσό ήταν ο φετινός, τόσο σε αριθμό όσο και σε αξία συναλλαγών.

Η Λάρνακα ήταν το αστέρι των πέντε επαρχιών και μια πολύ ευχάριστη έκπληξη κατά τον Νοέμβριο. Κατέγραψε 256 πωλήσεις που την κατατάσσουν ελαφρώς πάνω σε σχέση με τις δύο προ-

ηγούμενες χρονιές. Όμως, στο συνολικό όγκο συναλλαγών πέτυχε εκτόξευση αφού κατέγραψε όγκο σχεδόν €79 εκ. που είναι υπερδιπλάσιος των δύο προηγούμενων χρονιών και ψηλότερος από τη Λευκωσία! Η Λάρνακα έχει μερίδιο αγοράς Νοεμβρίου 18,2% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 27,3% επί της αξίας συναλλαγών. Μπράβο Λάρνακα!

Η Πάφος κατέγραψε 209 πω-

λήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίξ των €50 εκ. Η Πάφος έχει μερίδιο αγοράς Οκτωβρίου 14,9% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 17,3% επί της αξίας συναλλαγών. Ο καλύτερος Νοέμβριος της τριετίας για την Πάφο σε αριθμό συναλλαγών ήταν το 2019, ενώ σε αξία συναλλαγών ο φετινός ήταν ο καλύτερος.

Τέλος η Αμμόχωστος κατέγραψε 102 πωλήσεις με συνολικό όγκο

συναλλαγών περίξ των €13,2 εκ. Η Αμμόχωστος έχει μερίδιο αγοράς Νοεμβρίου 7,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 4,6% επί της αξίας συναλλαγών. Ο καλύτερος Νοέμβριος της τριετίας για την Αμμόχωστο ήταν ο φετινός σε αριθμό συναλλαγών, αλλά ο χειρότερος σε αξία συναλλαγών.

Αν θυμάστε, κάθε τόσο τονίζαμε από τις αρχές του 2020 μέχρι πρόσφατα πως σημειώνονταν αυξημένες σε αριθμό συναλλαγές έστω μικρότερες σε αξία και πως αυτό ήταν καλό επειδή συντηρούσε την αγορά. Η αξία αυτού του πράγματος άρχισε να φαίνεται οριακά τώρα (και μακάρι να συνεχιστεί) όπου βλέπουμε και τους όγκους συναλλαγών να αυξάνονται. Αν συνεχιστεί αυτό θα σημαίνει πως η αγορά στάθηκε στα πόδια της και θα μιλούμε για συνθήκες ανάκαμψης.

Χαμόγελο προκαλεί η επίδοση της Λάρνακας επειδή τονίζαμε πως είναι η πιο αδικημένη επενδυτικά και πως έχει τις καλύτερες προοπτικές. Μακάρι το ενδιαφέρον να συνεχιστεί.

Μένει ένας μήνας για να δούμε πώς θα κλείσει η φετινή χρονιά. Είμαι σχεδόν βέβαιος πως θα έχουμε καλά πράγματα να πούμε.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Ο φοίνικας ως μάρτυρας του νησιού

Επιμελητές και καλλιτέχνες της έκθεσης
«The Palm-Tree Kiosk» μιλούν στην «Κ»

Των **ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ** και
ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η έκθεση «The Palm-Tree Kiosk» είναι βασισμένη στα αρχεία του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχεία Λάρνακας. Σε μορφή εικαστικής εγκατάστασης, ο θεατής μπορεί να επισκεφθεί ένα τουριστικό περίπτερο, όπως αυτά που βρίσκονται κατά μήκος και παράλληλα του δρόμου των Φοινικόδων. Στο περίπτερο εκτίθενται αρχαιολογικά τεκμήρια σε ανοιχτό διάλογο με νέα έργα - σύγχρονες καρτ ποστάλ, ένα ιδιόμορφο τρόπο επικοινωνίας. Η συγκεκριμένη έκθεση είναι η κατακλείδα του ερευνητικού προγράμματος «I've made you a palm-tree» που ξεκίνησε το 2018 από τους PASHIAS και Ιωσήφ Χατζηκυριάκο στην οποία συμμετέχουν ακόμη έξι καλλιτέχνες, από διαφορετικούς χώρους, κάτι που οπωσδήποτε είναι κέρδος τόσο για τους συμμετέχοντες όσο και για την πόλη της Λάρνακας, η οποία φιλοξενεί μια ακόμη πολύ ενδιαφέρουσα έκθεση. Στην «Κ» μίλησαν οι επιμελητές της έκθεσης, ο διευθυντής του Ιδρύματος Φοίβος Σταυρίδης - Αρχεία Λάρνακας Ιωσήφ Χατζηκυριάκος και ο εικαστικός περφόρμερ PASHIAS.

—Ποια η συμβολή του Ιδρύματος Φοίβου Σταυρίδη - Αρχεία Λάρνακα σε αυτή την έκθεση;

—ΙΩΣΗΦ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ: Το υλικό και η εξασφάλιση χρηματοδότησης από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του ΥΠΠΑΝ για να γίνει το πρόγραμμα. Είναι εξαιρετικά σημαντικό γιατί εντάσσεται στις προσπάθειές μας να κοινωνήσουμε το υλικό μας σε ομάδες ανθρώπων που δεν σχετίζονται άμεσα με την ιστορική έρευνα.

—Το φοινικόδεντρο σταθμεύει... στην πόλη του, στη Λάρνακα. Με ποιο τρόπο γίνεται σύμβολο της κοινωνικής και τοπικής ταυτότητας;

—PASHIAS: Μαρτυρώντας τις σχέσεις του αρχαίου βασιλείου του Κιτίου με τους Φοίνικες, μέχρι το μοντέρνο παραλιακό μέτωπο των Φοινικόδων εμπνευσμένο από την Κιανή Ακτή, το φοινικόδεντρο ριζώνει, μεγαλώνει και αντέχει μαζί με τον άνθρωπο που το φύτεψε και που το ζει. Το έμβλημα, πλέον, της Λάρνακας κοσμεί πλακέτες, αφίσες, μετάλλια και αντικείμενα που εκτίθενται στο περίπτερό μας, κατοχυρώνοντας τη μορφή του ως ταυτότητα.

—Παρουσιάζετε τα έργα μέσα σ' ένα περίπτερο...

—PASHIAS: Η επιθυμία πλέξης των αρχαιολογικών τεκμηρίων με σύγχρονα έργα τέχνης καθοδήγησε την επιμελητική μας προσέγγιση, με πρωταρχική επιλογή τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος ή κοινής εγκατάστασης, όπου ο θεατής μπορεί να κινηθεί σύμφωνα με τη σύνθεση, το σχήμα, το χρώμα και το θέμα, αντί χρονολογικά. Η πληροφορία του αρχείου αποτελείται από καρτ ποστάλ, συγκεκριμένα από την Αίγυπτο και επαρχίες της Κύπρου, με κοινή θεματική το φοινικόδεντρο. Επιλέγοντας τα σταντς προβολής προϊόντων ως βάθρο παρουσίασης, η έκθεση μετατρέπεται

σε τουριστικό περίπτερο, τοποθετώντας την καρτ ποστάλ στην αρχική της θέση. Τα επαναχρησιμοποιημένα σταντς έχουν συλλεχθεί από περίπτερα της γύρω περιοχής του Ιδρύματος, εντάσσοντάς τα αυτούσια στο πλαίσιο του αρχείου υπό μελέτη.

—Ι.Χ.: Η έκθεση που παρουσιάζουμε είναι τοποθετημένη σε στυλ περιπτέρου-κατάστημα σουβενίρ, έχουμε χρησιμοποιήσει πραγματικό εξοπλισμό περιπτέρου και εκθέτουμε τις καρτ ποστάλ, αλλά και αντικείμενα του αρχείου μαζί με τα σύγχρονα έργα τέχνης, χωρίς καμία διάθεση μουσειακής έκθεσης ή έκθεσης τέχνης, τα τοποθετούμε στα σταντ σαν να είναι ένα ποταπό, εφήμερο αντικείμενο. Θέλουμε ο θεατής να αντιμετωπίσει τα πράγματα ως κάτι που εκτίθεται και διατίθεται. Άλλωστε ο ίδιος ο θεατής γίνεται καθρέπτης και φεύγοντας από μία έκθεση και από τη πόλη της Λάρνακας, η οποία φιλοξενεί μια ακόμη πολύ ενδιαφέρουσα έκθεση. Στην «Κ» μίλησαν οι επιμελητές της έκθεσης, ο διευθυντής του Ιδρύματος Φοίβος Σταυρίδης - Αρχεία Λάρνακας Ιωσήφ Χατζηκυριάκος και ο εικαστικός περφόρμερ PASHIAS.

—**Πόσα από τις επιλογές μας γίνονται γιατί το θέλουμε και πόσα γιατί θέλουμε να το δουν οι άλλοι; Πόσο σημαντικό είναι να φωνάζουμε για να με ακούν; Και πόσο σημαντικό είναι να αντιδρώ με σιωπή.**

—**Αυτή τη φορά όμως συμμετέχουν και άλλοι καλλιτέχνες. Για ποιο λόγο προσθέσατε και άλλους στην έκθεσή σας;**

—PASHIAS: Η προσπάθεια «ανοίγματος» του αρχείου προς το ευρύ κοινό πρέπει να βρει ποικιλία δρόμων πορείας, επομένως οι προσκεκλημένοι καλλιτέχνες παρέχουν ένα μεγαλύτερο αριθμό οπτικών, θεματικών προσεγγίσεων και αισθητικών αποδόσεων του φοινικόδεντρου. Με σχέδιο στο χέρι, με τον φωτογραφικό φακό, με σύνθεση αντικειμένων, με την φωνή, με την χαρακτηριστική, με την ματιά του καλλιτέχνη της performance ή του επιμελητή μόδας.

—Ι.Χ. Είναι η πρώτη φορά που κάνουμε ένα πρόγραμμα έρευνας για καθαρά εικαστικούς λόγους. Η πρώτη προσπάθεια που κάναμε, πέρυσι, στο Hondos, ήταν ωραία, αλλά ήταν, αν μου επιτρέπεται η λέξη, ήταν «στεγνά». Μετά έγινε το περφόρμανς του Ανδρέα, το οποίο ήταν ήδη μια εξελικτική φάση απογύμνωσης των πολλών πραγμάτων, με επίκεντρο τη φοινικιά και τώρα κλείνουμε με τη συμβολή και άλλων καλλιτεχνών, από τους οποίους ζητήσαμε να μας δώσουν την οπτική τους σε σχέση με το υλικό και την ίδια την προβληματική του πρότζεκτ. Ο σκοπός δεν ήταν μόνο να εμπλέξουμε νέους -όχι ηλικιακά, καλλιτέχνες, αλλά να τους δώσουμε την ευκαιρία να δοκιμάσουν την εμπειρία της μελέτης αρχαιολογικού υλικού για να παραχθεί ένα καλλι-

Πάνω, έργο της Θεοπίστης Στυλιανού-Λάμπερτ, 2021. Δεξιά «a t(r)opical collection» έργο του Γιώργου Γεροντιδή, 2021 και κάτω, «Do not fade, do not wither, do not grow old...» έργο του Filep Motwary, 2021.

«Είμαστε ένα έθνος φτιαγμένο από θραύσματα και εικόνες πολλών άλλων λαών, από διαφορετικούς πολιτισμούς – η πολλαπλότητα και η διαφορετικότητα πρέπει να αποτελούν προτερήμα μας» λέει στην «Κ» ο PASHIAS.

τεχνικό αποτέλεσμα. Κάποιοι φυσικά το είχαν κάνει, άλλοι όχι και γι' αυτό μας ενδιέφερε πάρα πολύ αυτός ο διάλογος, που εν τέλει αποτυπώθηκε στην καρτ ποστάλ που κάναμε. Μάλιστα, επιλέξαμε καλλιτέχνες από διαφορετικούς χώρους, προσπαθήσαμε να ανοίξουμε το πρότζεκτ σε διαφορετικές οπτικές για το εφήμερο, για το ίδιο το υλικό. **—Ποιο είναι το μήνυμά της έκθεσης...**

—PASHIAS: Προσωπικά, η δική μου πρακτική ως εικαστικός και επιμελητής, δεν μεταφέρει ποτέ ως αυτοσκοπό της κάποιο μήνυμα ή απάντηση. Εμπερικλείει εικόνες, πληροφορίες, σκέψεις, δρόμους, ερωτήματα, υφές και συνθέσεις που επιθυμούν να μπλεχθούν με τις εικόνες και τα ερωτήματα του θεατή. Επομένως, η έκθεση «The Palm-Tree Kiosk» εκθέτει δημοσίως τις εικόνες και τα ερωτήματα των συντελεστών, όπως η καρτ ποστάλ εκθέτει δημόσια το προσωπικό μήνυμα, καθώς και τα στοιχεία, των συνομιλούντων.

—Ι.Χ.: Οι εικαστικές εκθέσεις δεν θα ήταν σωστό ή χρήσιμο, κατά την άποψή μου, να εκπέμπουν μηνύματα, ίσως είναι καλύτερο να θέτουν έναν προβληματισμό, που εν τέλει είναι και το πραγματικό μήνυμα... **—Τι είναι αυτό που θα κρατήσετε και τι είναι αυτό που σας έκανε εντύπωση σε σχέση με το φοινικόδεντρο και το πρόγραμμα «I've made you a palm-tree»;**

—PASHIAS: Ο φοίνικας βρίσκεται παντού, σχεδόν σε κάθε γειτονιά και δρόμο της Κύπρου. Ριζώνει βαθιά και με τον χοντρό του κορ-

μό στηρίζει την περικεφαλαία του, τα αιχμηρά του άκρα. Εξωτικός και συνάμα οικείος. Πάντα επιβλητικός και συνήθως ξεχασμένος, συνεχίζει να μαρτυρά την πολυπλοκότητα της ιστορίας και της ταυτότητας του νησιού μας. Είμαστε ένα έθνος φτιαγμένο από θραύσματα και εικόνες πολλών άλλων λαών, από διαφορετικούς πολιτισμούς - η πολλαπλότητα και η διαφορετικότητα πρέπει να αποτελούν προτερήμα μας.

—Ι.Χ.: Μέσα από τα έργα των καλλιτεχνών αυτό που φαίνεται ότι είναι κοινό είναι η αίσθηση του «μεγαλείου», του φαίνεσθαι... και μέσα από αυτά γεννιέται ένας πολύ ενδιαφέρον διάλογος στο εσωτερικό του ανθρώπου που τον βοηθά να αναπροσδιορίσει το μέγεθός του, το ύψος του. Κάτι που φάνηκε πολύ καθαρά και στο «DAME» που έκανε ο PASHIAS στη Λευκωσία. Με εξέπληξε πόσες διαφορετικές οπτικές έχει το αρχαιολογικό υλικό, μάλιστα κι εγώ ως διευθυντής του Ιδρύματος Φοίβος Σταυρίδης, αλλά και ως ερευνητής και σε αυτό το πρότζεκτ και ως συμμετέχων καλλιτέχνης είδα ότι αυτό το υλικό έχει τόσες άλλες διαστάσεις.

Εξωτικό, παραδεισένιο έμβλημα!

Τρεις από τους συμμετέχοντες καλλιτέχνες μίλησαν στην «Κ» για το έργο που θα παρουσιάσουν στην έκθεση. Η Θεοπίστη Στυλιανού-Λάμπερτ, είπε ότι, «ο φοίνικας για μένα συμβολίζει την Ανατολή. Τα γυμνά, λευκά, γυναικεία αγάλματα, τη Δύση. Στο δικό μου καρτ ποστάλ και τα δύο συνυπάρχουν, το ένα δίπλα από το άλλο, το ένα σε σχέση με το άλλο». Ο Filep Motwary, με το έργο «Do not fade, do not wither, do not grow old...» είπε στην «Κ»: «προσπάθησα να αποδώσω την αιωνιότητα του ανθρώπινου περιγράμματος, ενισχύοντας αυτή την πραγματικότητα με την παρουσία του Φοίνικα στο φόντο – ως ένα εξωτικό, παραδεισένιο έμβλημα! Μέσα από την οριενταλιστική διάθεση που προκύπτει φυσικά, το Σώμα και ο Φοίνικας μεταμορφώνονται σε ανεξάρτητα τοτέμ, ενώ στροβιλίζονται εναλλάξ μέσα σε έννοιες όπως η νίκη, η σοφία, η νιότη και η αιώνια ζωή! Όλα αυτά μαζί, με μια αίσθηση δράματος. Τι έμπνευση, το σώμα, ο φοίνικας, Θεέ μου». Ο καλλιτέχνης Γιώργος Γεροντιδής με το έργο «a t(r)opical collection», σημείωσε: «Η «εικονογράφηση» του φοίνικα στο συγκεκριμένο έργο αναφέρεται στην ανάγκη του ανθρώπου για καινούργιες νίκες, που είναι και η επικρατέστερη συμβολική χρήση του φοίνικα ανά τους αιώνες. Εδώ, μεταφράζεται στη νίκη και στον θρίαμβο που νιώθει ο σύγχρονος άνθρωπος, πραγματοποιώντας νέες αγορές. Ο φοίνικας στο έργο αυτό μετατρέπεται σε ένα μνημείο της υπερκατανάλωσης φτιαγμένο από τα θραύσματά της».

• **Καλλιτέχνες:** Γιώργος Γεροντιδής, Εύρος Ευρυβιάδης, Hope (Κωνσταντίνος Ντάγκας), Θεοπίστη Στυλιανού-Λάμπερτ, Ιωσήφ Χατζηκυριάκος, Κατερίνα Σκουφαρίδου, PASHIAS, Filep Motwary, Χουρίκ Τορροσιάν.

• **Πληροφορίες:** Ίδρυμα Φοίβος Σταυρίδης - Αρχεία Λάρνακας, τα εγκαίνια θα γίνουν την Παρασκευή 10 Δεκεμβρίου 2021 στις 7:30 μ.μ. Η έκθεση θα διαρκέσει από 13 Δεκεμβρίου 2021 μέχρι 28 Ιανουαρίου 2022

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

5-11.12.2021

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Στην άκρη μια ουρά

Παρουσιάζεται την Παρασκευή 10 Δεκεμβρίου, στις 7:30 μ.μ. το τρίτο ποιητικό βιβλίο της Αυγής Λίλλη «Στην Άκρη Μια Ουρά» (εκδ. Θράκα, 2021). Το βιβλίο θα παρουσιάσει η πεζογράφος Λουίζα Παπαλοΐζου και θα ακολουθήσει συζήτηση με την ποιήτρια. Όπως γράφει, μεταξύ άλλων, ο ποιητής και κριτικός Παναγιώτης Νικολαΐδης «η ποιήτρια δεν προϋποθέτει μόνο την παραδοσιακή προσωδία [...], αλλά ταυτόχρονα πατά γερά και στη μοντερνιστική παράδοση του ελεύθερου στίχου». Εγκώμιο Πολιτιστικό Κέντρο, Νέας Έγκωμης 8, Έγκωμη. Απαραίτητη είναι η ενημέρωση παρουσίας λόγω περιορισμένων θέσεων στο τηλ. 99556226.

ΕΚΘΕΣΗ

Ενδυμα ψυχής, στο Λεβέντειο

Το **Λεβέντειο** Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας παρουσιάζει την εικαστική έκθεση «Ένδυμα Ψυχής», η οποία τελεί υπό την αιγίδα της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος – Εθνικού Ιστορικού Μουσείου. Ανεκτίμητης αξίας παραδοσιακές ενδυμασίες, ελληνικές και κυπριακές από τη Λαογραφική Συλλογή του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου, βγαίνουν από προθήκες και μπασούλα μετά από δεκάδες χρόνια. Για την επίτευξη του εγχειρήματος, φωτογραφήθηκαν 100 άνθρωποι σε διάρκεια ενός και πλέον χρόνου, ενώ η διαδικασία κεντήματος διήρκεσε περίπου δυόμισι χρόνια. Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας: Αίθουσα Προσωρινών Εκθέσεων, διάρκεια μέχρι 3 Απριλίου 2022. Ιπποκράτους 15-17, Λαϊκή Γειτονιά, Λευκωσία. Πληροφορίες τηλέφωνο 22661475.

ΧΟΡΟΣ

Κλαусίγελως

Το **Χοροθέατρο** Ομάδα Πέντε παρουσιάζει το έργο «Κλαусίγελως», σε χορογραφία/σκηνοθεσία Χλόης Μελίδου, με τις Πηνελόπη Βασιλείου και Χλόη Μελίδου, με τη μουσική του Δημήτρη Ζαχαρίου. Τα χέρια μας, το πιο σημαντικό μας εργαλείο, προστατεύουν, συντηρούν, ζητούν και δίνουν βοήθεια, σώζουν, καταστρέφουν, μιλούν. Οι κινησιολογικές δράσεις χιτίζονται με αφετηρία την κίνηση των χεριών η οποία παράγεται από την αποτυχία της λεκτικής επικοινωνίας, σαν μια απεγνωσμένη προσπάθεια να γίνουμε κατανοητοί. Κλαίμε, γιατί δεν μπορούμε να γελάσουμε... γελάμε, γιατί δεν πρέπει να κλαίμε. Παραστάσεις 5 Δεκεμβρίου στη Λευκωσία, Εγκώμιο Πολιτιστικό Κέντρο, στις 7:30μ.μ. και 7, 8 Δεκεμβρίου στις 8:30 μ.μ. στο Θέατρο ΕΝΑ Λεμεσού (Θέατρο Versus). Πληροφορίες/κρατήσεις 99349265.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Διαδρομή ίασης και κατανόησης

Τι σημαίνει για την πόλη όταν ένα παλιό, εγκαταλελειμμένο κτίριο αποκτά ζωή εν μέσω πανδημίας; Και, μάλιστα, όταν η ανακαίνιση σέβεται τον χαρακτήρα του, αναδεικνύοντας τις αρετές και ανοίγοντας προοπτικές για το μέλλον του; Όταν η χρήση του σε κάνει να νιώθεις πολίτης του 21ου αιώνα χωρίς να εγκλωβίζεσαι στον (όποιο) χρόνο, στον τόπο, σε στιδιάποτε μικρό και πεπερασμένο; Συμβαίνει στο Καπνεργοστάσιο, εξαιρετικό δείγμα βιομηχανικής αρχιτεκτονικής του Μεσοπολέμου, το οποίο ανήκει στη Βουλή των Ελλήνων, αλλά ο οργανισμός Πολιτισμού και Ανάπτυξης ΝΕΟΝ ανέλαβε να αναμορφώσει ένα μέρος του ισογείου του, το αίθριο και το κτίριο του πρώην Τελωνείου. Εδώ και έξι, περίπου, μήνες (και έως τις 31/12) στον χώρο αυτό φιλοξενείται η έκθεση «Portals/Πύλη». Οι δύο επιμελήτριες, Ελίνα Κουντούρη, διευθύντρια του ΝΕΟΝ, και Μαντλίν Γκρίνσταϊν, διευθύντρια του Μουσείου Σύγχρονος Τέχνης του Σικάγου, στρέφουν το βλέμμα στην παγκόσμια σκηνή της σύγχρονος τέχνης και παρουσιάζουν 59 καλλιτέχνες από 27 χώρες.

Και λοιπόν; Συμβαίνει για πρώτη φορά; Εστω κι αν διασχίζοντας μια Κυριακή μεσημέρι την πύλη του Καπνεργοστασίου, στη Λένορμαν, στη μάλλον παραγκωνισμένη γειτονιά του Κολωνού, περνάς σε άλλη διάσταση, όπως συμβαίνει συχνά με ένα ταξίδι. Το διάχυτο φως από το υαλοσκεπές αίθριο, το έργο του Στιβ Μακουίν, του Βρετανού εικαστικού και κινηματογραφιστή, που παρουσιάζει πολλαπλές εικόνες του καλλιτέχνη με τα χέρια και τα πόδια δέσματα και ένα σιδερένιο κολάρο γύρω από τον λαιμό του, δίπλα στη θαυμασία μετέωρη εγκατάσταση της Κύπριας εικαστικού Μαρίας Λοΐζιδου, από χειροποίητα βαμβακερά, λινά και μεταξωτά νήματα. Ένα εμβραστό ριντό, από «\$16.000 σφικτοδεμένους κόμπους» (όπως διαβάζουμε στον προσεγμένο υπομνηματισμό), συμβολίζει «τις αλληλοδιαπλεκόμενες εξαρτήσεις στο εσωτερικό ομάδων και κοινωνιών». Το διαφανές αυτό «όριο», με μήκος 19 μέτρων και ύψος 13, που απλώνεται στο αίθριο, μοιάζει με ανεπαίσθητο πέρασμα από τον δημόσιο χώρο στον ιδιωτικό ή, πιο σωστά, από τον έναν δημόσιο χώρο στον άλλον. Γιατί και το Καπνεργοστάσιο, έτσι όπως λειτουργεί αυτήν την περίοδο, είναι σαν προέκταση του δημόσιου χώρου, ανοικτή, δωρεάν και προσβάσιμη. Μόνο «εισιτήριο», η περιέργεια, η επιθυμία, η περιπλάνηση.

Η σύνθεση, αρχιτεκτονήματος και έκθεσης, αφινιδιάζει. Περιβάλλει τον επισκέπτη, καταλαμβάνει τις αισθήσεις, χωρίς να επιβάλλεται. Αφήνει ανοικτές τις «πόρτες», το βλέμμα ανεπιπόδιστο να περιπλανηθεί στα εκθέματα και στον χώρο – μέρος της τέχνης κι αυτός. «Μπορούμε να περάσουμε μέσα από την πύλη με ανάλαφρο βήμα και λίγες αποσκευές, έτοιμοι να φανταστούμε έναν άλλο κόσμο», έγραψε η Αρουντράϊ Ρόι. Σαν να συμφιλιώνεται στο Καπνεργοστάσιο το πριν και το μετά της πανδημίας, το μέσα και το έξω, το ιδιωτικό και το δημόσιο, η γειτονιά και η πόλη, ο κόσμος και ο μετα-κόσμος. Ο επισκέπτης δεν είναι ένας παριστάμενος/περιφερόμενος. Ανασυνθέτει την πραγματικότητα όπως ήταν, είναι και πρόκειται να είναι, έστω κι αν δεν τη γνωρίζουμε. Εικάζουμε συλλογικά και κατά μόνας. Το Καπνεργοστάσιο, με το περιεχόμενο που απέκτησε, συμβάλλει στη νέα κοινή γλώσσα. Σύμπραξη δημόσιου (Βουλής) και ιδιωτικού (ΝΕΟΝ) με ευρυχωρία τόση, που δημιουργεί αποθέματα για το μέλλον. Η πανδημία βάζει, προφανώς, κι εδώ τους όρους της (πρωτόκολλα, μάσκες, διάρκεια παραμονής δύο ώρες). Δεν μπορείς να αφεθείς, να πεις και να βγεις, να «κοιτάξεις» με τον τρόπο που ήξερες. Κάποια έργα μπορεί να τα είχαμε συναντήσει και αλλού (όπως η εγκατάσταση με τα 40 βίντεο του Τούρκου Κουτλούγκ Αταμάν), όμως, και πάλι, το «γνώριμο» στην εποχή της πανδημίας αποκτά κι άλλα συνδολούμενα.

Δεν είμαστε πια εφθυσκασμένοι, μέρος ενός κοινού αφηνιγματος. Η ζωή με την κόβιντ είναι σαν ένα εξελισσόμενο κολάζ, σαν μια κατακερματισμένη αναπαράσταση από όψεις που, άλλοτε, μπορεί να είχαν συνοχή. Όταν κάποτε «λυθούν τα μάγια» της πανδημίας, θα θυμόμαστε αυτήν την επίσκεψη στο Καπνεργοστάσιο, μαζί με τα ξεχωριστά υφασμάτινα γλυπτά του Νιγηριανού Ντούρο Ολόγου ή το διάφανο σπίτι του Ντο Χο Σουκ (αντίγραφο του διαμερισμάτος του στη Ν. Υόρκη) την έκπληξη, την πληρότητα του συναισθήματος, των πολλαπλών (εσωτερικών) διαδρομών. Διαδρομών ίσως και κατανόησης.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Μεγάλο αφιέρωμα στον Glyn Hughes

Τον **Δεκέμβριο** η γκαλερί Αποκάλυψη παρουσιάζει μεγάλη αναδρομική έκθεση του σημαντικού Αγγλοκύπριου καλλιτέχνη Glyn Hughes. Ο Hughes ήταν δάσκαλος και παιδαγωγός, δημοσιογράφος, κρητικός τέχνης και κινηματογράφου, συγγραφέας και ποιητής από τους πρωτοπόρους της περφόρμανς και του χάπενινγκ στην Κύπρο σκηνογράφος σκηνοθέτης και ζωγράφος ένας ολοκληρωμένος δημιουργός που όπως έλεγαν οι αρχαίοι Έλληνες «εκπαίδευε όλο τον άνθρωπο μέσα του». Η παρουσία του Hughes συνέβαλε καθοριστικά στη διαμόρφωση του εικαστικού τοπίου, ενώ το αποτέλεσμα της σχέσης του με τον Χριστόφορο Σάββα απογείωσαν τις σκέψεις και τα οράματα μιας ομάδας νέων και δυναμικών ανθρώπων που μέχρι τότε ήταν καλλιτεχνικά άστεγοι και λειτουργούσαν ως μονάδες. Η παρούσα έκθεση στην αποκάλυψη αποτελεί τη δεύτερη σημαντική μεταθανάτια αναδρομική έκθεση με έργα σπάνια, που είχαν ίσως δεν είχαν την ευκαιρία να εκτεθούν στο παρελθόν καθώς προέρχονται από ιδιωτικές συλλογές. Εγκαίνια Τετάρτη 8 Δεκεμβρίου, 7:00 μ.μ. Διάρκεια έως 29 Δεκεμβρίου 2021. Γκαλερί Αποκάλυψη, Χύτρων 30, Λευκωσία. Πληροφορίες τηλέφωνο 22300150.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Νοσταλγία, από την θεατρική ομάδα Σκηνή 8

Τι είναι Νοσταλγία, γιατί αλήθεια την έχουμε όσο ποτέ ανάγκη; Δύο ηθοποιοί, Πέννυ Φοινίρη και Ανδρέας Μακρής, αντιμέτωποι με τις μνήμες τους... «επιστρέφουν»... και μαζί τους συμπαρασύρουν το θεατή σε ένα γλυκόπικρο ταξίδι νοσταλγίας, γεμάτο έντονα συναισθήματα και χιούμορ. Δύο «ξένοι» πέφτουν «τυχαία» ο ένας πάνω στη νοσταλγία του άλλου μια μεσοκαλοκαιριότικη νύχτα δίπλα στη θάλασσα... μια μουσική... μια μυρωδιά... μια γεύση... «ξυπνούν» μέσα τους στιγμές καλά φυλαγμένες... και τους οδηγούν στην καινούργια» μέρα. Η ομάδα «Σκηνή 8» κατά την διάρκεια της πανδημίας, ένωσε την έντονη ανάγκη των ανθρώπων να ταξιδέψουν πίσω στο χρόνο, στα μέρη που ένοιωθαν ασφαλεία. Στο πατρικό σπίτι, στην παλιά γειτονιά, στην ανεμελιά των παιδικών χρόνων. Έτσι ξεκίνησε το ταξίδι της «Νοσταλγίας» και τώρα φτάνει κοντά στον θεατή. Παραστάσεις στο Flea Theater στη Λευκωσία. Παρασκευή 10 Δεκεμβρίου στις 8:30 μ.μ., το Σάββατο 4 και 11 Δεκεμβρίου στις 8:30 μ.μ. και την Κυριακή 5 και 12 Δεκεμβρίου στις 6:30 μ.μ. και 8:30 μ.μ. Πληροφορίες τηλέφωνο 99746288.

ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Μουσικοαφηγηματική παράσταση

Στο πλαίσιο του Nicosia Pop Up Festival 2021 η αφηγήτρια Μαρίνα Καταρρή και ο μουσικός Γιάννης Κουτλής επιστρέφουν με ένα παραμύθι από την Αφρική και ένα από την Κύπρο σε μοναδικά ηχοτοπία. Μαζί εισάγουν τα παιδιά σε ένα μαγικό και αστείο κόσμο όπου καλούνται να αναπτύξουν τις δικές τους σκέψεις γύρω από κεντρικά θέματα της συνύπαρξης όπως η ζήλια και η αλληλεγγύη, η συνεργασία, το δίκαιο, το δόκιμο, η απληστία και η ολιγάρκεια. «Μια καμήλα, ιδιοκτήτρια ενός χωραφιού ψάχνει για βοηθούς για να το καλλιεργήσει. Ένας ελέφαντας και ένας ποντικός θα δουλέψουν σκληρά μαζί της και η σοδειά θα είναι πολύ καλή. Τι γίνεται όμως όταν η ζήλια βάζει «ψύλλους στ' αυτιά» των δύο μεγάλων ζώων για το πώς πρέπει να γίνει η μοιρασιά; Μια λαίμαργη γιαγιά προσπαθεί να ξεμπλέξει από τους μεγάλους μπελόδους που η ίδια προκάλεσε στον εαυτό της. Θα καταφέρει μόνη της ή θα χρειαστεί βοήθεια;». Θέατρο Πόλης – ΟΠΑΠ, Τεμπίων 10-12, Παλιά Λευκωσία. Παραστάσεις 11 και 12 Δεκεμβρίου, με διπλές παραστάσεις 11:00 π.μ. και 4:00 μ.μ. Πληροφορίες: 22797400 και 99009310. Για οικογένειες με παιδιά 4-9 ετών.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Και του ’λεγαν: Στοχάσου»

Αναρωτιέστε ακόμα γιατί σε αυτή τη χώρα δεν έχουμε πολιτισμό; Εγώ έπαψα όταν είδα τις διαδηλώσεις των αρνητών της μάσκας, τις σκληριές των γονέων, τον ολοφυρμό όλων εκείνων που θεωρούν πως τα παιδιά τους θα είναι πειραματόζωα. Έπαψα ακόμα να ελπίζω ότι θα πάμε επιτέλους μπροστά, όταν είδα τις κατεστραμμένες αίθουσες των δημοτικών σχολείων, όταν είδα ότι έβαλαν βόμβα σε σχολείο, και έγραψαν συνθήματα υπέρ των παιδιών αυτοί που έβαλαν βόμβα σε ένα σχολείο. Κατάλαβα ότι δεν πρόκειται να βγούμε από το σκοτάδι μας ποτέ, όταν γονείς έβαζαν τα παιδιά τους να φωνάζουν «Ψωμί – Παιδεία – Ελευθερία», ένα σύνθημα εμβληματικό για τη Δημοκρατία. Και δεν φταίει καμία κυβέρνηση, δεν φταίει κανένα κόμμα, φταίμε όλοι εμείς, που δεν ξέρουμε ούτε πού πάμε, ούτε πού πατάμε. Είμαστε μια αποκαυνωμένη κοινωνία, που κοιτάζει το τώρα, το σήμερα, διυλίζει το χθες και το αύριο, ομφαλοσκοπεί και προσπαθεί εξηγώντας το παρελθόν να εξυπηρετήσει το αμφιγνώμη της, το οποίο μεταδίδει και στις επόμενες γενιές.

Δεν δικαιούμαστε να μιλάμε για πολιτισμό σε αυτή τη χώρα τελικά, όταν δεν καταφέρνουμε να καταλάβουμε ότι το σχολείο είναι τόπος ιερός και όχι αποθετήριο ανθρώπων, ότι το σχολείο με

Πώς οι σημερινοί μαθητές θα αγαπήσουν την αναζήτηση, το φως, το χρώμα, τον ήχο, όταν τα δηλητηριάζουμε με το μαύρο της βόμβας και της φωτιάς;

όλες τους τις στρεβλώσεις είναι χώρος ζήμωσης ιδεών, κοινωνικό καταφύγιο. Δεν μπορούμε να μιλάμε για θέατρο, μουσική, εικαστικά, όταν καίμε σχολεία, όταν βάζουμε βόμβες σε σχολεία. Το διανοίστε; Βόμβα σε δημοτικό σχολείο; Εμπρησμός σε δημοτικό σχολείο; Ανήκουστα και βαθιά ανησυχητικά πράγματα. Αλλά και οι μαινόμενοι γονείς που καταφέρνουνται εναντίον δασκάλων και εκπαιδευτικών τι περιμένουν από τα παιδιά τους αύριο; Να δεχθούν την κριτική; Να υπακούσουν ή να σεβαστούν τον δάσκαλό τους; Τραγικά πράγματα για τα οποία πρέπει επιτέλους να θέσουμε τον δακτυλον επί τον τύπον των ήλων. Να συζητήσουμε για τον ορθολογισμό, να διαχωρίσουμε τα θέματα πίστης από τα επιστημονικά ζητήματα και πώς το ένα δεν πρέπει να διαπλέκεται με το άλλο.

Δεν δικαιούμαστε να μιλάμε για πολιτισμό, όταν δεν τα βρίσκουμε για να φτιάξουμε μια δομή για τον ίδιο τον πολιτισμό, όταν το υφυπουργείο Πολιτισμού συνθλίβεται πριν ακόμα γεννηθεί στην κομματική και μικροπολιτική μέγγενη. Πώς θέλετε να μιλήσουμε για πολιτιστική πολιτική, για χάραξη της, όταν έχουμε εν πολλοίς μια αδιάφορη πολιτιστικά νεολαία; Πώς οι σημερινοί μαθητές θα αγαπήσουν την αναζήτηση, το φως, το χρώμα, τον ήχο, αλλά και τη μαγεία του θεάτρου και του κινηματογράφου, όταν τα δηλητηριάζουμε με το μαύρο της βόμβας και της φωτιάς; Με τους αριθμούς από παιδιά με μεταναστευτική πολιτική; Δυστυχώς, αποτύχαμε, κυρίες και κύριοι, να κάνουμε τα παιδιά να αγαπήσουν τη σκέψη, που θα τα οδηγήσει στην αμφισβήτηση αργότερα. Οι γονείς που την προηγούμενη εβδομάδα φώναζαν και αλάλαζαν για τη μάσκα άραγε θεωρούν τους εαυτούς τους θεματοφύλακες της ελευθερίας των παιδιών τους; Ότι τα προστατεύουν από τη Νέα Τάξη Πραγμάτων, και ποια είναι στο τέλος αυτή η Νέα Τάξη Πραγμάτων; Δεν δικαιούμαστε να μιλάμε για πολιτισμό, όταν καίμε σχολεία, τελεία και παύλα. Να μιλούμε στις νέες γενιές ότι δεν ξέρουμε πολλά, ότι κάναμε λάθη, και πολύ θα θέλαμε να τους παραδώσουμε έναν άλλο κόσμο, όχι να τα πείθουμε για τις δικές

μας προαιωνίες αλήθειες, για τα δικά μας αμετακίνητα πιστεύω! Φτάνει να καρφώνουμε τις νέες γενιές, τον δίπλω μας, τη μάνα μας και τον πατέρα μας στον δικό μας Καούκασο, ως γεμίσαμε τις μέρες μας με πολλές αυγές, με Κυριακές, με 'πίσπες ημέρες, για να παραφράσω τον ποιητή (Κ.Χ. Μύρνης [Κ. Γεωργιοσόπουλος]). Φτάνει να κάνουμε πλάτες στη βία, απ' όπου και να προέρχεται, ως αποκαθλώσουμε τον Δία που πιστεύουμε ότι μας ορίζει, ως πάψουμε να εθελουφλούμε και ως άλλοι Ήφαιστοι ή Πόντιοι Πιλάτοι, να υπακούμε σε θέσφατα, να κρύβουμε λόγια για να περάσουμε. Γιατί αυτό κάνουμε, μιλάμε για τη βία όταν δεν μας αφορά, για τη μισαλλοδοξία όταν είναι μακριά από εμάς, θέλουμε την ελευθερία μας, για πάρτη μας, δεν μας κόφτει του άλλου. Εξορθολογούμε μόνο ό,τι μας συμφέρει, θαμπωνόμαστε από το κάλλος και την ευγένεια του άλλου, τα σκοτάδια μας δεν τα κοιτάμε... μόνο να τα διοικετούμε είμαστε ικανοί!

Συγκωρήστε μου την αγανάκτηση, αλλά ειλικρινά πιστεύετε ότι είμαστε άξιοι του δώρου της ζωής και της ελευθερίας; Θέλαμε να μάθουμε από την πανδημία... αλλά φευ! Και πάλι στον ποιητή: «Και του 'λεγαν, στοχάσου».

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Ειλικρίνεια... το πιο δύσκολο εγχείρημα

Η Μαρία Κυριάκου σκηνοθετεί τον «Εραστή» του Πίντερ και μιλάει στην «Κ» για την παράσταση, την πλήξη και την αλήθεια

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Ομάδα Side Effect παρουσιάζει το θεατρικό έργο «Ο Εραστής» του Χάρολντ Πίντερ, σε σκηνοθεσία Μαρίας Κυριάκου. Η Μαρία όπως λέει στην «Κ» ξαναδιαβάζοντας το έργο του νομπελίστα συγγραφέα «Ο Εραστής» το πρώτο πράγμα που ήρθε στο μυαλό της ήταν μια αρένα... «Μια αρένα όπου οι δύο παίκτες αναμετρίονται, ο ένας με τον άλλον, αλλά ταυτόχρονα και με τους ίδιους τους εαυτούς τους» και αυτή ήταν και η αφετηρία για το στήσιμο της παράστασής της. Στον «Εραστή» του Πίντερ ένα φαινομενικά ευτυχισμένο παντρεμένο ζευγάρι, ο Ρίτσαρντ και η Σάρα, ζουν σε ένα σπίτι στην επαρχία. Εκείνος φεύγει το πρωί για τη δουλειά, εκείνη την επισκέπτεται τα απογεύματα ο εραστής της και η Μαρία, απαντώντας αν οι σχέσεις μας λειτουργούν με υποκατάστατα λέει: «Έχω την εντύπωση πως ένα μεγάλο ποσοστό των ανθρώπων σχέσεων λειτουργεί με υποκατάστατα [...] Τις πλείστες φορές τα υποκατάστατα είναι η ευκολότερη λύση. Πιο εύκολα εθελotuφλούμε παρά ξεβoλευόμαστε».

–Ιστορία ενός τέλματος, παρατημένες ζωές, ψέματα και ψευδαισθήσεις... ταυτότητα, κοινωνική... εσύ Μαρία, πώς αντιμετωπίζεις τον «Εραστή» του Πίντερ;

–Ξαναδιαβάζοντας τον «Εραστή» το πρώτο πράγμα που ήρθε στο μυαλό μου ήταν μια αρένα. Μια αρένα όπου οι δύο παίκτες αναμετρίονται, ο ένας με τον άλλον, αλλά ταυτόχρονα και με τους ίδιους τους εαυτούς τους. Αυτή ήταν και η αφετηρία για το στήσιμο της πα-

«Νομίζω πως ο Πίντερ στον «Εραστή» αμφισβητεί ακριβώς αυτή την έννοια της αλήθειας. Τι είναι πραγματικό; Τι είναι προσωπείο; Και αν ονομάσουμε κάτι πραγματικό πάει να πει πως υπάρχει στ' αλήθεια;»

ράστασής. Αρχίσαμε να δουλεύουμε πάνω στο κείμενο, έχοντας αυτό ως αρχική πρόθεση. Μέσα από τους διαλόγους άρχισε σιγά σιγά να φωτίζεται η σχέση των δύο χαρακτήρων. Μια σχέση που αρχίζει με χιούμορ, με τους χαρακτήρες να ψυχαγωγούν ο ένας τον άλλον, ζητώντας για τους εραστές τους και που καταλήγει στην έντονη αντιπαράθεση, με την ειλικρίνεια να είναι τελικά το πιο δύσκολο εγχείρημα.

«Αισθάνομαι πως το έργο δεν μιλά για ανειλικρίνεια, αλλά για μια ανάγκη προσωπείου. Μια ανάγκη να ιδωθείς αλλιώς. Ίσως και να συναντηθείς ειλικρινά με τον άλλο έστω και μέσα απ' αυτό το προσωπείο» λέει η Μαρία Κυριάκου.

Δουλεύαμε για αρκετό καιρό χωρίς κανένα σκηνικό αντικείμενο, μόνο με αυτή τη συνθήκη. Έπειτα σιγά σιγά σχηματίστηκε αυτό το περιγραμμα του χώρου, τα όρια ενός δωματίου, μέσα στο οποίο οι ρόλοι και οι δυναμικές συνεχώς αλλάζουν.

–Παιχνίδια ρόλων, προσωπεία, άρνηση και εφρουσακισμός, είναι όλα τόσο πολύπλοκα στις ζωές μας διαχρονικά... είμαστε τελικά τόσο τυφλοί για το φως της αλήθειας;

–Δεν ξέρω αν η αλήθεια ισχυραίνεται πάντοτε με φως. Ούτε αν υπάρχει ποτέ μόνο μια αλήθεια. Νομίζω πως ο Πίντερ στον «Εραστή» αμφισβητεί ακριβώς αυτή την έννοια της αλήθειας. Τι είναι πραγματικό; Τι είναι προσωπείο; Και αν

ονομάσουμε κάτι πραγματικό πάει να πει πως υπάρχει στ' αλήθεια; Μήπως αλήθεια είναι η αποδοχή των επιθυμιών μας; Τι σημαίνει αυτό για μια σχέση; Πώς μπορούμε να υπάρχουμε σε μια σχέση, εάν οι επιθυμίες μας δεν συγκλίνουν; Μήπως τα προσωπεία είναι το μοναδικό όχημα για να ειπωθούν οι αλήθειες μας; Το έργο εγείρει όλα αυτά τα ερωτήματα, όμως δεν τα απαντά. Δεν μπορείς να αποφασίσεις ως θεατής ποια είναι η αλήθεια των χαρακτήρων. Μπορείς όμως να αισθανθείς την αγωνία τους στην προσπάθειά τους να την επικοινωνήσουν.

–Ίδιον του ανθρώπου πιστεύω να μην μπορεί να κουβαλάει πολλή αλήθεια... οι ηθοποιοί

σου τι αλήθειες θέλπες να φέρουν;

–Την αλήθεια της στιγμής και της επικοινωνίας στο εδώ και το τώρα. Για μένα το θέατρο είναι επικοινωνία και το πιο σημαντικό πράγμα που πρέπει να συμβαίνει πάνω στη σκηνή είναι να ακούς τον συμπαίκτη σου και να χρησιμοποιείς αυτό που σου προσφέρει. Μέσα στην πρόβα αφήνουμε την επικοινωνία να μας πάρει στην πρόθεση. Για μένα τα πάντα στην πρόβα μπορούν να δώσουν κάτι, εφόσον έχουμε τις κεραιές μας ανοικτές. Ακόμα και οι ήχοι απ' έξω μπορεί να προσφέρουν κάτι σε μια ατάκα που θα το κρατήσουμε τελικά στην παράσταση. Αυτό είναι το πιο σημαντικό που ζητώ από τους ηθοποιούς μου. Να

αφουγκράζονται ο ένας τον άλλο πάνω στη σκηνή, αλλά και όλα τα ερεθίσματα που τους προσφέρει η στιγμή. Το τυχαίο μπορεί να προσφέρει πολλά στη σκηνική πράξη και να φωτίσει κάτι πολύ αληθινό. –Το έργο μιλάει για ευκατάστατους μεσοαστούς... σαφώς και δεν είναι ταξικό το ζήτημα της πλήξης και της ανειλικρίνειας... πώς σχολιάζεις;

–Δεν είμαι σίγουρη πως το ζήτημα της πλήξης δεν είναι ταξικό. Αν δεν έχεις χρήματα να φας ή στέγη πάνω απ' το κεφάλι σου, δεν μπορώ να φανταστώ πως υπάρχει περιθώριο για πλήξη. Νομίζω πως σκοπimως ο Πίντερ τοποθετεί τους χαρακτήρες του σε αυτό το πλαίσιο. Έχουν σίγουρα πολύ χρόνο στη διάθεσή τους! Από την άλλη η ανειλικρίνεια δεν είναι χαρακτηριστικό μόνο των ευκατάστατων, αλλά της ανθρώπινης φύσης. Όμως και πάλι αισθάνομαι πως το έργο δεν μιλά για ανειλικρίνεια, αλλά για μια ανάγκη προσωπείου. Μια ανάγκη να ιδωθείς αλλιώς. Να σε δει ο άλλος αλλιώς. Ίσως και η ανάγκη να συναντηθείς ειλικρινά με τον άλλο έστω και μέσα απ' αυτό το προσωπείο.

–Τελικά, οι ήρωες του Πίντερ ολοκληρώνονται ή έχουν βάλει εαυτούς σε έναν φαύλο κύκλο;

–Αυτό δεν το απαντάμε στην παράσταση, γιατί αν το κάνουμε πάει να πει πως κρίνουμε τους χαρακτήρες και αυτό δεν είναι κάτι που με ενδιαφέρει. Το σημαντικό είναι η πορεία που κάνουν μέσα στο έργο και πώς προσπαθούν να επικοινωνήσουν μέσα από αυτή τη συνθήκη που έχουν εφεύρει. Οπότε αφήνουμε τον θεατή να αποφασίσει αν αυτό που συμβαίνει στο τέλος της παράστασης είναι λυτρωτικό γι' αυτούς ή όχι.

Πιο εύκολα εθελotuφλούμε παρά ξεβoλευόμαστε

–Με τους ρυθμούς που τρέχουμε όλοι δεν είναι παράδοξο που καταφέρνουμε να πλήτουμε;

–Μα τι είναι η πλήξη; Μήπως είναι έλλειψη περιέργειας; Γιατί αν δεν έχεις περιέργεια για το τι συμβαίνει γύρω σου, αν δεν γεννιέται μέσα σου η ανάγκη να ρωτήσεις, να ακούσεις, να μάθεις, να πάρεις τη σκέψη σου λίγο παραπέρα, αν δεν επιτρέψεις στα όριά σου να διευρυνθούν μέσα από το μοίρασμα με άλλους ανθρώπους, τότε υποθέτω όσο και να τρέχεις μέσα στην καθημερινότητά σου, πλήτεις. Ταυτόχρονα η πλήξη είναι και πολυτέλεια. Το να πλήτεις πάει να πει πως έχεις λύσει σί-

γουρα τα θέματα επιβίωσής σου, οπότε, αν δεν υπάρχει κάτι που να σε διεγείρει νοητικά ή πνευματικά, τότε και πάλι πλήτεις. Ίσως πλήτουμε λοιπόν επειδή είμαστε βολεμένοι στον μικρόκοσμό

«Χρειάζεται πολλή εσωτερική δουλειά για να μπορέσεις να απωλέσεις πρώτα το δικό σου προσωπείο και έπειτα να δεχτείς τον άλλο γι' αυτό που είναι».

«Ξαναδιαβάζοντας τον «Εραστή» το πρώτο πράγμα που ήρθε στο μυαλό μου ήταν μια αρένα. Μια αρένα όπου οι δύο παίκτες αναμετρίονται, ο ένας με τον άλλον, αλλά ταυτόχρονα και με τους ίδιους τους εαυτούς τους» λέει η σκηνοθέτις του έργου.

μας, ή επειδή δεν μας ενδιαφέρει το μοίρασμα, ή επειδή η κινητικότητα δύναμη στην εποχή που ζούμε είναι η αναζήτηση της υλικής ικανοποίησης και όχι της ουσιαστικής επικοινωνίας.

–Μπορούν οι άνθρωπινες σχέσεις, ερωτικές ή όχι, να λειτουργήσουν με υποκατάστατα;

–Έχω την εντύπωση πως ένα μεγάλο ποσοστό των ανθρώπων σχέσεων λειτουργεί με υποκατάστατα. Το αν αυτό είναι καλό ή όχι δεν μπορώ να το κρίνω εγώ, αλλά αισθάνομαι πως το να βλέπουμε έναν άνθρωπο μέσα από τις δικές μας επιθυμίες και τη δική μας οπτική γωνία είναι το σύνηθες. Χρειάζεται πολλή εσωτερική δουλειά για να μπορέσεις να απωλέσεις πρώτα το δικό σου προσωπείο και έπειτα να δεχτείς τον άλλο γι' αυτό που είναι. Και για να γίνει αυτό χρειάζεται δύναμη, κατανόηση και ειλικρίνεια. Τις πλείστες φορές τα υποκατάστατα είναι η ευκολότερη λύση. Πιο εύκολα εθελotuφλούμε παρά ξεβoλευόμαστε.

–Εσένα τι σε φοβίζει στις σχέσεις σου, προσωπικές αλλά και επαγγελματικές;

–Η ψευτιά. Σε όλες της τις μορφές. Στη δουλειά με φοβίζει η ψευτική ευγένεια, η υποκρισία, οι άνθρωποι που καμώνονται ότι σε εκτιμούν. Στις προσωπικές σχέσεις με φοβίζει η ανειλικρίνεια. Δεν αντέχω ένας κοντινός μου άνθρωπος να σκέφτεται κάτι για μένα και να μη μου το λέει. Όσο σκληρό κι αν είναι. Αισθάνομαι μεγάλη ανασφάλεια, όταν νιώθω πως χάνεται η ειλικρίνεια στις σχέσεις μου, γιατί βασίζομαι πάνω σ' αυτήν για να προχωρώ.

• Πληροφορίες: «Ο Εραστής» του Χάρολντ Πίντερ, από την Ομάδα Side Effect, σε σκηνοθεσία Μαρίας Κυριάκου. Επί σκηνής οι Στέλιος Ανδρονίκου και Μαρία Φιλίππου. Παραστάσεις 8-12 και 15-19 Δεκεμβρίου, ARTos House, Λευκωσία.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

LOVE
100.7FM
98.1 & 105.7

#ΟΠΩΣΤΟΘΕΛΕΙΣΞΑΝΑ

ΚΑΙ ΦΕΤΟΣ ΚΑΝΟΥΜΕ
ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ ΣΟΥ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΑΝΑΚΑΙΝΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ
ΣΑΛΟΝΙ ΣΟΥ ΜΕ
ΟΛΟΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΠΛΑ
ΚΑΙ ΑΞΕΣΟΥΑΡ,
ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΡΙΩΝ
ΧΙΛΙΑΔΩΝ ΕΥΡΩ

BoConcept®

Η ΚΛΗΡΩΣΗ ΘΑ ΓΙΝΕΙ, ΖΩΝΤΑΝΑ,
ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗ 22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2021 ΣΤΗΝ
ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ ΤΟΥ ΤΑΣΟΥ ΤΡΥΦΩΝΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΑΣ ΑΡΤΕΜΙΟΥ.

ΙΣΧΥΟΥΝ ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Η αφήγηση είναι αφύπνιση και θρήνος

Η Γερμανίδα συγγραφέας Γιούντιτ Σαλάνσκι μιλάει στην «Κ» για την απώλεια, τη μνήμη, το Ολοκαύτωμα και το Διάστημα

Συνέντευξη στον **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

Τι συνδέει ένα νησί-φάντασμα του Ατλαντικού Ωκεανού με έναν μονόκερο, την Γκρέτα Γκάρμπο, την πρώτη ταινία του Μουρνάου, τη Σαπφώ, την Ανατολική Γερμανία και τη Σελήνη; «Είναι όλα απώλειες που βρήκαν εμένα», λέει στην «Κ» η Γερμανίδα συγγραφέας Γιούντιτ Σαλάνσκι για το «υβριδικό» βιβλίο της «Κατάλογος απολεσθέντων» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αντίποδες. Γεννημένη το 1980 στην πρώην Ανατολική Γερμανία, η Σαλάνσκι θεωρείται από τις ανερχόμενες και δυναμικές φωνές της γερμανικής λογοτεχνίας με βιβλία, η ίδια τα ονομάζει «ποιητικά πρότζεκτ», που έχουν μεταφραστεί σε 20 γλώσσες και έχουν γίνει διεθνή μπεστ σέλερ. Εκτός από συγγραφέας, η Σαλάνσκι σχεδιάζει βιβλία και φυσικά επιμελείται η ίδια τα εξώφυλλα των βιβλίων της που παραμένουν ίδια σε κάθε γλώσσα που μεταφράζονται.

Στον «Κατάλογο απολεσθέντων» γράφει για αντικείμενα ή ανθρώπους που έχουν λησμονηθεί και βρίσκονται στο περιθώριο της Ιστορίας και της μνήμης και μιλάει για τις υπόγειες συνδέσεις τους με το παρόν. «Ο πολιτισμός δημιουργήθηκε ακριβώς για αυτόν τον σκοπό. Για να επεξεργαστούμε τις εμπειρίες της απώλειας, της εμπειρίες του ανεπίπτου», λέει στη συνέντευξη που μας έδωσε λίγες μέρες πριν επισκεφθεί τη 18η Διεθνή Εκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης.

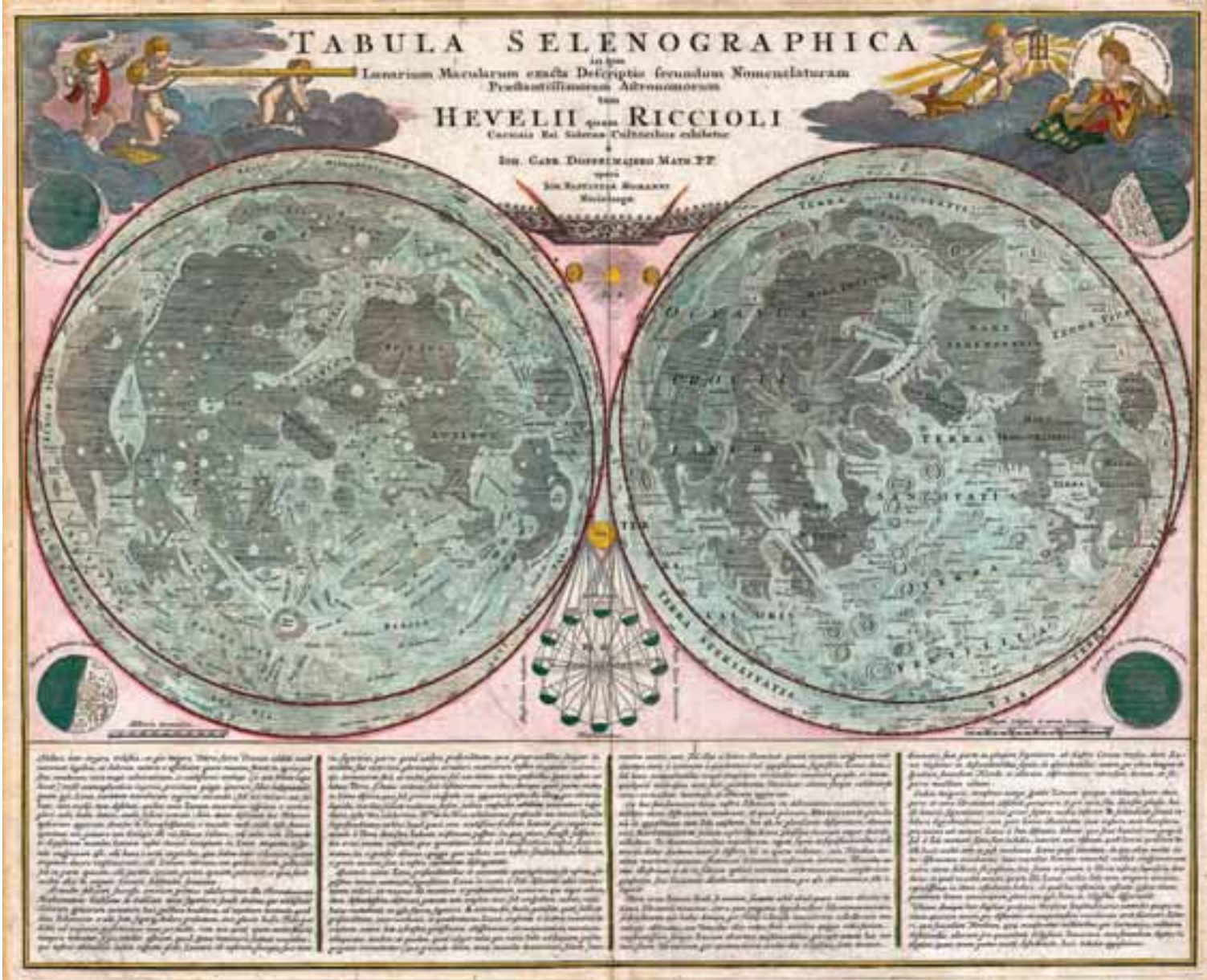
— **Πώς ξεκίνησε ο «Κατάλογος απολεσθέντων»;**

— Όταν κάτι χάνεται μεταμορφώνεται από κάτι απτό σε κάτι σχεδόν μυθικό. Αυτό συμβαίνει και με τα καθημερινά αντικείμενα, όπως ένα ζευγάρι κλειδιά, που όταν εξαφανίζονται ξαφνικά μας φαίνεται σαν ένας άλυτος γρίφος. Εκεί είναι που παρεμβαίνει η αφήγηση, προσπαθώντας να πλαισιώσει αυτό το κενό και να το κάνει απτό, όπως όταν ξυπνάς ύστερα από μια κηδεία. Επειδή η αφήγηση βοηθάει. Είναι αφύπνιση και θρήνος μαζί. Διότι στην αφήγηση μετράμε αυτό που χάσαμε και τι σημαίνει για εμάς. Γράφοντας με ενδιαφέρει η αστραφτερή, θολή κχώ που αφήνει πίσω της μια απώλεια. Τι απομένει όταν ένα φυσικό ή καλλιτεχνικό αντικείμενο δεν βρίσκεται πια εδώ; Πώς θα έμοιαζε ο κόσμος αν ήταν ακόμα εκεί; Είναι θέμα τύχης, των δυνάμεων της φύσης αλλά και της ανθρώπινης παρέμβασης που γνωρίζουμε μόνο τις 18 τραγωδίες του Ευριπίδη και όχι τις υπόλοιπες 72 που έγραψε επίσης. Ίσως εκεί να βρίσκουμε απαντήσεις στα σημειρινά μας ερωτήματα ή στα βιβλία των Μάγια που έκαψαν οι Ισπανοί. Μπορεί να είναι και καθισμαστική όταν συνειδητοποιούμε ότι η παγκόσμια Ιστορία θα μπορούσε να πάρει έναν άπειρο αριθμό διαφορετικών κατευθύνσεων. Στην προσωπική μου, εναλλακτική βιογραφία, οι γονείς μου δεν θα είχαν πάρει διαζύγιο όταν ήμουν 2 ετών.

Η απουσία του βιολογικού μου πατέρα τον έκανε χαρακτήρα σε ένα μυθιστόρημα της φαντασίας μου. Γενικά, γνωρίζω τον φόβο της απώλειας από μικρή και ξέρω ότι η απουσία και η σιωπή μπορούν να σε διαμορφώσουν τόσο όσο και το παρόν.

— **Με τι κριτήρια επιλέξατε τα απολεσθέντα του Καταλόγου; Υπάρχει κάποια κοινή γραμμή που συνδέει το χαμένο νησί Τουανάκι με την Γκρέτα Γκάρμπο, τη Σαπφώ και τις άλλες 12 ιστορίες του βιβλίου;**

— Είναι όλα απώλειες που βρήκαν εμένα! Οχι, σοβαρά. Είναι όλα πράγματα που μου λείπουν και μου δίνουν την ευκαιρία να μιλήσω για διαφορετικές απώλειες. Κατεστραμμένοι ζωγράφοι στη Ρώμη, ένας άνδρας που δημιουργεί ένα αρχείο με στιδήποτε έχει χαθεί στο φεγγάρι, μια χαμένη

Χάρτης της Σελήνης το 1742 από τους Γερμανούς χαρτογράφους, αστρονόμους και γεωγράφους J. B. Homann και Johann Gabriel Doppelmayr.

«**Το βιβλίο** πρέπει να το δούμε σαν μια συλλογή από παραδοξότητες».

παγκόσμια θρησκεία, ένας έρωτας που τελειώνει όταν ο άνδρας βρίσκεται με μια άλλη γυναίκα στο Παλάτι της Δημοκρατίας (σ.σ. το πρώην Κοινοβούλιο της Ανατολικής Γερμανίας). Μια τίγρη της Κασπίας που παλεύει με ένα λιοντάρι της Νότιας Αφρικής σε μια ρωμαϊκή αρένα. Για την Γκρέτα Γκάρμπο που δεν είναι πια νέα και έχει χρόνια να γυρίσει ταινία και νιώθει από πρώτο χέρι τι σημαίνει να είσαι παγωμένος στην εικόνα ενός ειδώλου για μια ζωή, που δεν της επιτρέπεται να γεράσει. Για έναν πίνακα του Κασπάρ Νταβίντ Φρίντριχ, που κάνκε, που γίνεται αφορμή για να μιλήσω για τη γενέτειρα του Φρίντριχ και τη δικιά μου, το Γκρέφσβαλντ. Συχνά πρόκειται για μια διπλή απώλεια. Αυτό συμβαίνει στην ιστορία με την ποίηση της Σαπφούς που δεν σώθηκε, που μιλάει επίσης για τις φαντασιώσεις με τις οποίες γέμισαν τα κενά – όπως το κενό των γυναικείας σεξουαλικότητας που για πολύ καιρό θεωρούνταν κάτι ανύπαρκτο. Το βιβλίο πρέπει να το δούμε σαν μια συλλογή από παραδοξότητες. Τα πράγματα που περιέχει μπορεί να είναι πολύ διαφορετικά μεταξύ τους, αλλά όταν μπαίνουν στη σειρά το ένα αναφέρεται στο άλλο και μοιράζονται μυστικές διασυνδέσεις.

— **Στην ιστορία για την ποίηση της Σαπφούς μιλάτε επίσης για το θέμα του προσφυγικού και**

της συμπερίληψης. Το παρελθόν γίνεται μια αφορμή για να θίξετε το παρόν;

— Μα φυσικά. Για να κατανοήσουμε το παρόν ή για να οραματιστούμε το μέλλον πρέπει να ξέρουμε το παρελθόν μας. Το παρελθόν είναι κάτι που συνεχώς αμφισβητείται, διερευνάται και έτσι επανερμηνεύεται, επανεπινοείται. Πάντα ξαναμιλάμε για τη ζωή μας, με φόντο τις τρέχουσες εμπειρίες μας. Δεν είναι τυχαίο που τώρα ανακαλύπτουμε ολόκληρα και περισσότερα άγνωστα έργα από γυναίκες, από ανθρώπους διαφορετικού χρώματος και άλλες περιθωριοποιημένες ομάδες και καταλαβαίνουμε ότι η ιστορία μπορεί να ειπωθεί και από τα υποτιθέμενα περιθώρια, από όσα παραλείπονται, αποκρύπτονται ή καταπιέζονται.

— **Στο βιβλίο μας δίνετε και μια γεύση από τα παιδικά σας χρόνια. Τι σήμαινε για εσάς η πτώση του Τείχους του Βερολίνου;**

— Μοιράζομαι την ίδια εμπειρία με όλους τους Ανατολικογερμανούς, ότι όλα άλλαξαν σχεδόν μέσα σε μια νύχτα: τα σύνορα, τα χρήματα, τα σλόγκαν, τα ονόματα των δρόμων, κάθε σημείο αναφοράς. Και ότι η βιογραφία του καθενός χωρίζεται στο πριν και στο μετά. Αυτό είναι κάτι που σε διαμορφώνει, μια εμπειρία απώλειας και κέρδους. Και αυτή η εμπειρία, που επηρεάζει όχι μόνο τις αλλαγές του παρόντος αλλά και τις ερ-

«**Ενα αρχείο δεν είναι αρχείο εάν αποθηκεύει τα πάντα. Αυτό θα ήταν μια χωματερή του παρελθόντος, αποτρέποντας την ύπαρξη άλλης ζωής. Η απόλυτη φρίκη**».

μνηείες του παρελθόντος, παίζει μεγάλο ρόλο στα βιβλία μου.

— **Ξαφνιάστηκα ευχάριστα με τις αναφορές σας στην εξερεύνηση του Διαστήματος, ξανασημαντάμε ένα γνώριμο, ανήσυχο πνεύμα ανακάλυψης που περιμένει να θέσει υπό την κατοχή του και να εκμεταλλευτεί μια υποτιθέμενη γκρίζα περιοχή, μια no-**

man's-land. Άες και ένα δυνατό μέρος της ανθρωπότητας έχει πιαστεί σε μια λούπα. Ωστόσο το Διάστημα, ως ένα διάστημα δυνατότων που έχει πρωταγωνιστήσει πολλές φορές στη λογοτεχνία της επιστημονικής φαντασίας, στην πραγματικότητα προσφέρει την ουτοπική υπόσχεση να μην επαναλάβουμε τα γήινα λάθη και να δημιουργήσουμε άλλες μορφές ευθύνης και μέριμνας.

— **Υπάρχει και ένας αστεροειδής με το όνομά σας;**

— Ναι, ανάμεσα στον Άρη και στον Δία υπάρχει ο αστεροειδής 95247 Σαλάνσκι, με διάμετρο περίπου 7 χιλιομέτρων, τον οποίο ανακάλυψε ένας ερασιτέχνης αστρονόμος το 2002 και εννέα χρόνια αργότερα του έδωσε το όνομά μου επειδή του άρεσε το βιβλίο μου «Atlas of Remote Islands». Υπάρχει μια βάση δεδομένων στην οποία μπαίνουν όταν δεν μπορώ να κοιμηθώ και βλέπω πού τον έχει πάει η τροχιά του και κάπως με καθησυχάζει το γεγονός ότι αυτός ο αστεροειδής ούτε που νοιάζεται για το τι όνομα του έδωσε ένας εφήμερος οργανισμός φτιαγμένος από πρωτεΐνες.

— **Πόσο μυθολογία χωράει στις ιστορίες σας; Υπάρχει η αίσθηση μιας ποιητικής πρόζας ενώ γράφετε για τις λεπτομέρειες της Ιστορίας.**

— Είναι η γλώσσα που αποφασίζει πότε κάτι είναι τέχνη, ιστοριογραφία ή δημοσιογραφία, όχι το αληθινό περιεχόμενο των γεγονότων που δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί ούτως ή άλλως. Πέρα από τα ιστορικά γεγονότα υπάρχει μια φιλαλήθεια στην οποία αισθάνομαι μεγαλύτερη υποχρέωση παρά στην κάθε ερευνητική υποσημείωση, αν και η έρευνα είναι πάντα στην αρχή κάθε κειμένου μου.

Διαβάζω τα πάντα μόνο για να τα ξεχάσω, με έναν τρόπο, ξανά και να τα επαναφέρω σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Πάντως, τα βι-

man's-land. Άες και ένα δυνατό μέρος της ανθρωπότητας έχει πιαστεί σε μια λούπα. Ωστόσο το Διάστημα, ως ένα διάστημα δυνατότων που έχει πρωταγωνιστήσει πολλές φορές στη λογοτεχνία της επιστημονικής φαντασίας, στην πραγματικότητα προσφέρει την ουτοπική υπόσχεση να μην επαναλάβουμε τα γήινα λάθη και να δημιουργήσουμε άλλες μορφές ευθύνης και μέριμνας.

— **Υπάρχει και ένας αστεροειδής με το όνομά σας;**

— Ναι, ανάμεσα στον Άρη και στον Δία υπάρχει ο αστεροειδής 95247 Σαλάνσκι, με διάμετρο περίπου 7 χιλιομέτρων, τον οποίο ανακάλυψε ένας ερασιτέχνης αστρονόμος το 2002 και εννέα χρόνια αργότερα του έδωσε το όνομά μου επειδή του άρεσε το βιβλίο μου «Atlas of Remote Islands». Υπάρχει μια βάση δεδομένων στην οποία μπαίνουν όταν δεν μπορώ να κοιμηθώ και βλέπω πού τον έχει πάει η τροχιά του και κάπως με καθησυχάζει το γεγονός ότι αυτός ο αστεροειδής ούτε που νοιάζεται για το τι όνομα του έδωσε ένας εφήμερος οργανισμός φτιαγμένος από πρωτεΐνες.

— **Πόσο μυθολογία χωράει στις ιστορίες σας; Υπάρχει η αίσθηση μιας ποιητικής πρόζας ενώ γράφετε για τις λεπτομέρειες της Ιστορίας.**

— Είναι η γλώσσα που αποφασίζει πότε κάτι είναι τέχνη, ιστοριογραφία ή δημοσιογραφία, όχι το αληθινό περιεχόμενο των γεγονότων που δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί ούτως ή άλλως. Πέρα από τα ιστορικά γεγονότα υπάρχει μια φιλαλήθεια στην οποία αισθάνομαι μεγαλύτερη υποχρέωση παρά στην κάθε ερευνητική υποσημείωση, αν και η έρευνα είναι πάντα στην αρχή κάθε κειμένου μου.

Διαβάζω τα πάντα μόνο για να τα ξεχάσω, με έναν τρόπο, ξανά και να τα επαναφέρω σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Πάντως, τα βι-

man's-land. Άες και ένα δυνατό μέρος της ανθρωπότητας έχει πιαστεί σε μια λούπα. Ωστόσο το Διάστημα, ως ένα διάστημα δυνατότων που έχει πρωταγωνιστήσει πολλές φορές στη λογοτεχνία της επιστημονικής φαντασίας, στην πραγματικότητα προσφέρει την ουτοπική υπόσχεση να μην επαναλάβουμε τα γήινα λάθη και να δημιουργήσουμε άλλες μορφές ευθύνης και μέριμνας.

βλία μου είναι ποιητικά πρότζεκτ. — Στην εισαγωγή του βιβλίου μιλάτε για τους αυταρχικούς ηγέτες που θέλουν να σβήσουν το παρελθόν, τα τραύματα των γενοκτονιών και εγκλήματα όπως το Ολοκαύτωμα. Πώς μπορεί η μνήμη ενός τραύματος να διατηρηθεί ώστε οι μελλοντικές γενιές να μην κάνουν ξανά τα ίδια λάθη;

— Αυτό είναι το μεγάλο ερώτημα. Στη Γερμανία υπάρχει μια μεγάλη συζήτηση για το πώς θα θυμούνται οι άνθρωποι το Ολοκαύτωμα όταν όσοι το έζησαν δεν θα βρίσκονται πια στη ζωή. Υπάρχουν, για παράδειγμα, μερικές τρελές ιδέες όπως να δημιουργηθούν άβαταρ στη θέση εκείνων των ανθρώπων. Η εμπειρία δείχνει ότι τα νέα μέσα είναι ανοικτά στο απόκοσμο, το φασματικό (ghostly). Ως κοινωνίες πρέπει πάντα να ενσωματώνουμε τους νεκρούς μας, ακόμη και εκείνων για τους οποίους δεν είμαστε υπεύθυνοι για τον θάνατό τους, όπως τους ανθρώπους που φυγαδεύονται στην Ευρώπη μέσα από τη Μεσόγειο Θάλασσα. Είναι και αυτοί νεκροί μας. Και οι μελλοντικές γενιές θα το δουν αυτό καθαρά και θα μας θεωρήσουν υπεύθυνους. Αταφαι και άκλητοι νεκροί στοιχειώνουν όλους τους ζωντανούς σε όλους τους πολιτισμούς. Η αλήθεια –πιστεύω στην ψυχανάλυση– είναι πάντα παρούσα, ακόμη και αν καταστέλλεται ή αποκρύπτεται. Το να κρατήσουμε τη μνήμη ζωντανή σημαίνει να αφήσουμε τον πόνο, την ενοχή και αυτό που δεν μπορούμε να φανταστούμε να είναι παρόντα. Με λίγα λόγια, να μην ξεχάσουμε τους νεκρούς. Μέσα από τον θρήνο, την επίκληση, την έρευνα, την αφήγηση. Ο πολιτισμός δημιουργήθηκε ακριβώς για αυτόν τον σκοπό. Για να επεξεργαστούμε τις εμπειρίες της απώλειας, της εμπειρίας του ανεπίπτου.

— **Από τους καταλόγους και τις εγκυκλοπαιδείες, πήγαμε στη Wikipedia και στους τόνους αποθηκευμένων δεδομένων και στα οσσίαλ μίντια. Είναι αυτό μια απόπειρα να μην ξεχάσουμε ή να μη χάσουμε τίποτα;**

— Το Διαδίκτυο ξεκινάει επίσης! Ο αλγόριθμος της ηλεκτρονικής αναζήτησης αλλάζει συνεχώς και ιστοσελίδες μπορεί να εξαφανιστούν σε μια νύχτα χωρίς κανένα ίχνος. Η εμπειρία με τις αλλαγές στα πιο παραδοσιακά μέσα δείχνει ότι τα στοιχεία από τα πρώτα χρόνια μιας νέας τεχνολογικής ανακάλυψης έχουν σχεδόν χαθεί. Περίπου το 80% των βουβών ταινιών δεν έχει διατηρηθεί. Προσωπικά, δεν μπορώ πια να ανοίξω τα ψηφιακά αρχεία από τα χρόνια των σπουδών μου στον υπολογιστή μου! Ακόμα και οι φωτογραφίες που τράβηξα με την πρώτη μου ψηφιακή μηχανή χάθηκαν όταν χάλασε ο σκληρός μου δίσκος. Αλλά τα άλμπουμ με τις φωτογραφίες της παιδικής μου ηλικίας υπάρχουν ακόμα. Αλλά ακόμη και αν, όπως μας υπόσχονται τα ψηφιακά εργαλεία μας σήμερα, καταφέρουμε να αποθηκεύσουμε όλες τις προσωπικές μας εμπειρίες, τότε αυτό θα θυμίζει τον παράδοξο χάρτη που αποτυπώνει την αυτοκρατορία σε κλίμακα 1:1 σε μια ιστορία του Μπόρχες (σ.σ. «Περί της ακριβείας εν τη επιστήμη»). Ένα αρχείο δεν είναι αρχείο εάν αποθηκεύει τα πάντα. Αυτό θα ήταν μια χωματερή του παρελθόντος, αποτρέποντας την ύπαρξη άλλης ζωής. Η απόλυτη φρίκη. Δεν μπορούμε, ως άτομα ή κοινωνίες, να κρατήσουμε τα πάντα. Πρέπει να διαλέξουμε τι είναι σημαντικό για εμάς. Συχνά είναι τα σουβενίρ, με όλη τη σημασία της λέξης, αφορμές για να ξυπνήσουν αναμνήσεις. Σαν τα πράγματα που έχετε σε μια αποθήκη. Είναι εκεί αλλά δεν σε εμποδίζουν από το να ζεις την καθημερινή σου ζωή. Εγώ έχω κουτιά που γράφουν απέξω «Νεανικές αναμνήσεις Ι» και «Νεανικές αναμνήσεις ΙΙ». Φυσικά, δεν τα ανοίγω ποτέ!

«**Ο πολιτισμός** δημιουργήθηκε για να επεξεργαστούμε τις εμπειρίες της απώλειας, τις εμπειρίες του ανεπίπτου», λέει η Γιούντιτ Σαλάνσκι.

Τα επίγεια θαύματα της φύσης σε χρώμα

Η Amy Stephens μίλησε στην «Κ» για την έκθεση που παρουσιάζει στην Art Seen με τίτλο «Nature knows only colours»

Συνέντευξη στη ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ

Ορυκτά και πετρώματα από την Κύπρο πρωταγωνιστούν στην έκθεση «Nature knows only colours». Πορώδεις, ριγωτές, οι αντιθετικές γεωλογικές τους υφές ξαφνικά συγκλίνουν, καθώς αναγκάζονται να ενταχθούν σ’ ένα νέο περιβάλλον. Στα έργα της, από μια σειρά εφήμερα φωτογραφικά τυπώματα έως αφηρημένα κολάζ, που αποτυπώνουν τόπους πολιτιστικής κληρονομιάς, η καλλιτέχνιδα επικεντρώνεται σε νέες και μεταβαλλόμενες αφηγήσεις που συνδέονται με την αντίληψη του χρώματος. Εξερευνά τις έννοιες της δυνατότητας για μεταφορά και της σημασίας της αναγνώρισης, όπου η φύση μόνο γνωρίζει τα χρώματα γι’ αυτά τα γήινα θαύματα. Η «Κ» επισκέφτηκε την έκθεση της Amy Stephens στην Art Seen και μίλησαμε με τη δημιουργό για τα έργα της που παρουσιάζει. Η Amy είναι μια καλλιτέχνης με ιδιαίτερες ευαισθησίες για τα θέματα που αφορούν το περιβάλλον. Φέρνοντας τη φύση σ’ ένα κόντρα ρόλο, μέσα στο πλαίσιο μιας άσπρης γκαλερί προσπαθεί, όπως λέει και η ίδια, να προσφέρει «στον θεατή μια νέα οπτική και εκτίμηση του κυπριακού τοπίου».

–Τι είναι αυτό που θέλετε να δείξετε μέσα από αυτή την έκθεση;

–Ελπίζω να προσφέρω στον θεατή μια νέα οπτική και εκτίμηση του κυπριακού τοπίου. Από την υποκείμενη γεωλογία μέχρι τα τοπικά μνημεία κληρονομιάς, υπάρχει κάτι μάλλον μαγικό στο παιχνίδι. Ο θεατής καλείται να σκεφτεί πώς αυτά τα επίγεια θαύματα της φύσης μας προσφέρουν μια οπτική γλώση

Φέρνοντας τη φύση σ’ ένα κόντρα ρόλο, μέσα στο πλαίσιο μιας άσπρης γκαλερί προσπαθεί, όπως λέει η ίδια, η καλλιτέχνης, να προσφέρει «στον θεατή μια νέα οπτική και εκτίμηση του κυπριακού τοπίου».

σα και διαμορφώνουν τα χρώματα που βλέπουμε.

–Πώς μπορούν τα ορυκτά να μπουν στο πλαίσιο της γκαλερί;

–Σπούδασα τέχνη και γεωλογία που οδήγησε στο ενδιαφέρον μου να τοποθετήσω αντικρουόμενες γεωλογικές υφές μαζί προκειμένου να υιοθετήσω ένα νέο βίοτοπο. Μέρος της καλλιτεχνικής μου διαδικασίας είναι η πηγή αντικειμένων και εικόνων από το εγγενές τοπίο που παρουσιάζεται αργότερα στο πλαίσιο της γκαλερί, μεταφέροντας το τεχνούργημα σε μορφή αρχείου και πλαισιώνοντας το μέσα στον χώρο.

–Ως καλλιτέχνης με ποιο τρόπο μπορείς να συμβάλεις στα θέματα της κλιματικής αλλαγής;

–Για να κάνουμε τη διαφορά, πρέπει όλοι να δράσουμε ακόμα κι αν είναι μια μικρή χειρονομία στην

«Τα πετρώματα και τα ορυκτά έρχονται ήδη με τη δική τους ιστορία, αλλά η αφθονία οποιουδήποτε υλικού μπορεί να είναι πηγή ασαφούς και επομένως η φύση συχνά παραβλέπεται σε μεγάλο βαθμό» λέει η Amy Stephens.

αρχή. Το θεμελιώδες πρόβλημα είναι η εκπαίδευση και η συνεργασία για τη δημιουργία ενός φωτεινότερου μέλλοντος. Ως καλλιτέχνης προ

σέχω τα υλικά με τα οποία δουλεύω, για παράδειγμα, συχνά επισημαίνω τις βιομηχανικές διαδικασίες σε αντιπαράθεση με τη φύση. Ελπίζω

«Η ιστορία σίγουρα θα καθεί εάν οι τοιχογραφίες δεν καλύπτονται από τον ήλιο και εάν επιτρέπεται στους επισκέπτες να περπατούν συνεχώς σε αυτές τις τοποθεσίες» τόνισε η καλλιτέχνης, μιλώντας για τους αρχαιολογικούς τόπους.

να δημιουργήσω μια συνειδητοποιημένη της θέσης μας μέσα στον φυσικό κόσμο, υπενθυμίζοντάς μας να είμαστε προσεκτικοί στις μικρές λεπτομέρειες, να αναλαμβάνουμε την ευθύνη και να σεβόμαστε.

–Επισκεφθήκατε και διάφορους αρχαιολογικούς χώρους... Τι είναι αυτό που παρατηρήσατε και σας έκανε εντύπωση;

–Επισκέφτηκα αρκετούς από τους αρχαιολογικούς χώρους. Οι μονόλιθοι, τα τεχνουργήματα και η βλάστηση που περιβάλλει το καθένα είναι αρκετά αξιοσημείωτα. Η ανησυχία μου είναι ότι αυτά τα όμορφα μέρη, που πρέπει να διατηρηθούν, είναι πολύ προστά στο κοινό. Η ιστορία σίγουρα θα καθεί, εάν οι τοιχογραφίες δεν καλύπτονται από τον ήλιο και εάν επιτρέπεται στους επισκέπτες να περπατούν συνεχώς σε αυτές τις τοποθεσίες. Η ταινία νέων που εφαρμόζεται σε όλο το έργο τέχνης μου είναι μια μεταφορά για να απεικονίσει τα όρια που πρέπει να υπάρχουν γύρω από αυτά τα ιστορικά υπολείμματα.

–Παίρνετε τα ορυκτά, τα οποία

έχουν ήδη τη δική τους ιστορία και τα αναδιαμορφώνετε σε κάτι καινούργιο. Προσπαθείτε να ξαναγράψετε την ιστορία...;

–Ναι, αυτό είναι αλήθεια, τα πετρώματα και τα ορυκτά έρχονται ήδη με τη δική τους ιστορία, αλλά η αφθονία οποιουδήποτε υλικού μπορεί να είναι πηγή ασαφούς και επομένως η φύση συχνά παραβλέπεται σε μεγάλο βαθμό. Δεν επιδιώκω να ξαναγράψω την ιστορία, απλώς να επισημάνω αυτά τα αντικείμενα «εγγενούς αξίας» σ’ ένα νέο πλαίσιο, με φόντο ζωηρά χρώματα, που «αихμαλωτίζουν» την προσοχή του θεατή και δημιουργούν ένα σημείο συζήτησης.

–Στην έκθεση το κοινό μπορεί να δει τα ορυκτά να συνοδεύονται με κείμενο. Με αυτό προσπαθείτε να κατευθύνετε τον θεατή υποσυνείδητα για τη δημιουργία μιας νέας πραγματικότητας;

–Το κείμενο της έκθεσης είναι υποκειμενικό στο να προσφέρει στον θεατή μια νέα αφήγηση σε συγκεκριμένα χρώματα. Ως παιδί δεν μου άρεσε να πηγαίνω σε μουσεία ίσως λόγω του τρόπου με τον οποίο παρουσιάζονταν αντικείμενα μέσα και πίσω από θήκες με λίγο χρώμα. Επομένως, αναδεικνύοντας τα ορυκτά σε πολύχρωμες πλατφόρμες με συνοδευτικό κείμενο, ελπίζω να δημιουργήσω ένα διασκεδαστικό, αξέχαστο μίνι αρχείο, χρησιμοποιώντας την τοπική γεωλογία.

• Πληροφορίες: Amy Stephens, «Nature knows only colours», Γκαλερί Art-Seen, αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ’ 66B, Λευκωσία. Διάρκεια έως 17 Δεκεμβρίου. Τηλέφωνο 22006624, info@art-seen.org, www.art-seen.org.

NEW
SEASON

20
21

small
TALK!

ME THN ΕΙΡΗΝΗ
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ
13:00 - 15:00
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ

#THEISLANDSDJ

LISTEN LIVE
www.mydeejay.com.cy

ΠΡΩΤΗ
Στέλλα Μάρκου | Γιώργος Λογίδης | Αντρέας Γιωργαλλίδης

ΠΑΣΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
7:00 - 10:00

Listen
Live
Radio Live

ΣΠΟΡ FM
95.0
ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ Ρενέ Μαγκρίτ

Είναι παράδοξο, αλλά η πρώτη πλήρης βιογραφία του Βέλγου σουρεαλιστή ζωγράφου Ρενέ Μαγκρίτ (1898-1967) μόλις κυκλοφόρησε στα αγγλικά με συγγραφέα τον Αλεξ Ντάντσεφ. Ο Ντάντσεφ είναι γνωστός από τα πολλά βιβλία του πάνω στην ιστορία της τέχνης, αλλά και για βιογραφίες του Ζορζ Μπρακ και του Πολ Σεζάν. Στη βιογραφία του Μαγκρίτ, ο Ντάντσεφ τον σκιαγραφεί ως τον πρώτο εισηγητή του μοντέρνου κόσμου με την ιδιότητα του ερμηνευτή εικόνων.

ΜΠΑΡΜΠΑΝΤΟΣ Νέα εποχή

Ιδιαίτερης συλλεκτικής αξίας είναι πλέον τα γραμματόσημα της νήσου Μπαρμπάντος μετά την απόσχιση της από το βρετανικό στέμμα. Το Μπαρμπάντος έγινε επισήμως προεδρευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία και έπαψε να αναγνωρίζει τη βασίλισσα Ελισάβετ Β΄ ως επικεφαλής του κράτους. Το 1961 απέκτησε αυτόνομο καθεστώς και από το 1966 αναγνωρίζεται ως ανεξάρτητο κράτος. Τα γραμματόσημά του, όπως και όλα της κοινοπολιτείας, είναι περικλήματα ανάμεσα στους συλλέκτες.

ΛΟΝΔΙΝΟ Ισάμου Νογκούτσι

Στο Μπάρμπικαν άρχισε η έκθεση-αφιέρωμα στον σπουδαίο Αμερικανοϊάπωνά γλύπτη Ισάμου Νογκούτσι (1904-1988), η πρώτη καλειδοσκοπική εισαγωγή στον πυκνό νοημάτων κόσμο αυτού του αιθέριου και συνάμα στέρεου καλλιτέχνη εδώ και 20 χρόνια. Ο Νογκούτσι υπήρξε ένας υψηλής αισθητικής δημιουργός, που επινόησε έναν κόσμο και τον γέμισε με γλυπτά που ήταν, τα ίδια, το περιβάλλον και όχι το αντικείμενο. Η έκθεση τον προσεγγίζει ως πολυμαθή και πολίτη του κόσμου.

ΣΑΝ ΑΝΤΟΝΙΟ Οι πόλεις ως σκηνικά

Αυτό το σκηνικό είχε γίνει το 1951 από τον Τζο Μιλζινερ για τη θεατρική μεταφορά του μυθιστορήματος της Μπέτι Σμιθ «Ένα δέντρο μεγαλώνει στο Μπρούκλιν». Αποτελεί μέρος της έκθεσης που παρουσιάζεται στο Μουσείο McNay στο Σαν Αντόνιο του Τέξας και αποτελεί ύμνο στη φαντασία των σκηνογράφων όταν καλούνται να δημιουργήσουν σκηνικά πόλεων και αστικών ατμόσφαιρας σε θεατρικές παραγωγές. Και στην Ελλάδα υπάρχει, επίσης, μεγάλη παράδοση αντίστοιχης θεματολογίας.

ΒΙΑΝΙΟΥΣ Δέντρο σαν νιφάδα

Σαν μια τεράστια, φωτισμένη νιφάδα χιονιού, το χριστουγεννιάτικο δέντρο του Βιλνίου είναι αξιοθέατο. Πρόκειται για εικαστική εγκατάσταση φωτός, σχεδιασμένη από τον Ντομίνικας Κονσεβίκιους, ο οποίος δημιούργησε μια ψευδαισθητική φαντασμαγορία από κρύσταλλα και φως. Το δέντρο, 27 μέτρων, είναι ψιλλότερο από τα παρακείμενα ιστορικά κτίρια και αποτελείται από 96 γιγαντιαία αντίγραφα νιφάδων, οι οποίες όλες μαζί δίνουν μια ισχυρή εντύπωση εορταστικής ακτινοβολίας.

Η Ζοζεφίν Μπέικερ στα τέλη της δεκαετίας του 1920.

Η οικουμενική Ζοζεφίν Μπέικερ διαχρονικό σύμβολο ενότητας

Η πρωτοβουλία του Εμανουέλ Μακρόν να εντάξει τη Ζοζεφίν Μπέικερ (1906-1975) στο Πάνθεον του γαλλικού έθνους κρίθηκε ως κίνηση ύψιστου συμβολισμού, σε μια περίοδο εντάσεων, ξενοφοβίας και διάχυτης καχυποψίας. Με τα σημερινά κριτήρια, η Ζοζεφίν Μπέικερ ήταν όσα εκφράζει η προοδευτική κοινωνία της εποχής μας. Ήταν δηλαδή ένα ανοικτό πνεύμα, μια εξαιρετικά χαρισματική και γενναία προσωπικότητα, που σε όλη τη διάρκεια της ζωής της πήγε κόντρα σε όλα τα στερεότυπα. Εκείνη, μια μαύρη γυναίκα από το Μιζούρι, εγκατέλειψε την πατρίδα της το 1925, αφού είχε εξαντλήσει κάθε πρόκληση των αυστηρών στερεοτύπων στην Αμερική της εποχής, και έφτασε στο Παρίσι. Εκεί, η ανοικτή κοινωνία της Γαλλίας και κυρίως ο καλλιτεχνικός κόσμος της έδωσε την απαιτούμενη ευρυχωρία για να ξεδιπλώσει την προσωπικότητά της. Και τι προσωπικότητα ήταν η Ζοζεφίν Μπέικερ! Μέσα σε δύο χρόνια έγινε ινδαλμα στο Παρίσι και ξεσήκωσε τους πάντες όπου εμφανιζόταν. Είχε πολύ υψηλό κασέ και ήταν η χαρά των φωτογράφων. Αναριθμητές οι φωτογραφικές πόζες της, τολμώ να πω ότι η Ζοζεφίν Μπέικερ! Αποδεκτές καθώς αντανάκλασαν την εκρηκτική ιδιοσυγκρασία της. Αλλωστε, το Παρίσι της δεκαετίας του '20 ήταν εξοικειωμένο σε ζητήματα ρευστής ταυτότητας. Η Ζοζε-

φίν Μπέικερ έμαθε την τζαζ στους Γάλλους και ποτέ δεν έκρυψε την προτίμησή της και για τα δύο φύλα. Αυτό που έκανε τον Μακρόν, όμως, να τη συμπεριλάβει στο Πάνθεον του γαλλικού έθνους, σε μια λίστα ανδρικών ονομάτων, ήταν όχι τόσο η καλλιτεχνική της λάμψη αλλά το σύνολο της προσωπικότητάς της. Η Ζοζεφίν Μπέικερ υπήρξε πρωτοπόρος. Οχι μόνον αναστάτωσε το Παρίσι του Μεσοπολέμου, αλλά στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου έθεσε σε κίνδυνο τη ζωή της περνώντας στην Αντίσταση, κλέβοντας έγγραφα τα οποία περνούσε με μεγάλο κίνδυνο μέσα σε παρτιτούρες χρησιμοποιώντας τη μεγάλη φήμη της και την πρόσβαση που είχε σε διάφορους χώρους. Το 1963, ήταν η μόνη γυναίκα που στάθηκε στο βήμα δίπλα στον Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, στην περίφημη «πορεία της Ουάσιγκτον». Ήταν μια γυναίκα που πίστευε ακράδαντα ότι ο κόσμος μπορούσε να αλλάξει. Υιοθέτησε 12 παιδιά, όλα διαφορετικών προελεύσεων, διαδίδοντας ένα μήνυμα αγάπης, όχι μόνο στα λόγια αλλά και στην πράξη. Ήταν η ενσάρκωση ενός οικουμενικού πνεύματος ανοικτοσύνης, αλληλεγγύης και σεβασμού. Τον Φεβρουάριο του 1934 είχε επισκεφθεί την Αθήνα, όπου έγινε ενθουσιωδώς δεκτή. Η «Καθημερινή» δημοσίευσε συνέχειες τη ζωή της, με μορφή αυτοβιογραφίας, και υπέριπτο «Ο Μαύρος Αστήρ»(!).

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Σαν να λέει ιστορίες μέσα σε ιστορίες μέσα σε ιστορίες

«Κατά κάποιον τρόπο, αυτές είναι οι δικές μας ιστορίες, τις οποίες αφηγούμαστε εδώ μαζί με αυτές του Μάλερ», αναφέρουν τα μέλη του καναδικού (με έδρα το Μόντρεαλ) συνόλου εγχόρδων Collectif9 στο βιβλιαράκι που συνοδεύει το άλμπουμ τους «No Time for Chamber Music» (κυκλοφορεί από την «α» – Alpha-Classics).

Ο τίτλος, «Δεν υπάρχει χρόνος για μουσική δωματίου», είναι εμπνευσμένος από μία φράση του σύγχρονου συνθέτη Λουτσιάνο Μπέρριο: «Δεν υπάρχει χρόνος για μουσική δωματίου... δεν είσαι παρά μια πανεπιστημιακή άσκηση». Λόγια που ο Ιταλός Μπέρριο έγραψε με αφορμή το έργο του Sinfonia, το οποίο βασίζεται πάνω στο σκέτσο της Δεύτερης Συμφωνίας του Γκούσταβ Μάλερ.

Το σύνολο Collectif9 έχει ως σημείο αφετηρίας αυτήν τη φράση για να χτίσει ένα μουσικό πρόγραμμα

«Η εκλεκτική συγγένεια με τον Ντοστογιέφσκι φτάνει εδώ μέχρι την καρδιά. Ο Ιβάν Καραμαζόφ έχει βρει τη γλώσσα του στον Μάλερ».

μουσικής δωματίου, δομημένο πάνω σε μέρη έργων του Μάλερ, αυτού του κατεξοχήν αρχιτέκτονα μεγάλων συμφωνικών έργων. Το αποτέλεσμα είναι τόσο εντυπωσιακό και επί της μουσικής ουσίας του δραστηκό, που σε κάνει να ξεχνάς εύκολα το πρωτότυπο έργο. Ή, μάλλον, λάθος: σε κάνει να το θυμάσαι ξανά, ακούγοντάς το μέσα από νέα σκοπιά.

«Ο Μάλερ συνθέτει σαν ζωγράφος», λένε οι Collectif9. Οι συμφωνίες του δεν είναι απλώς ζήτημα

Το εξώφυλλο του άλμπουμ «No Time for Chamber Music» του καναδικού συνόλου εγχόρδων Collectif9 μόλις κυκλοφόρησε από τη δισκογραφική εταιρεία «α».

ενός ήχου σαρωτικού, αλλά και γεμάτες από λεπτές αποχρώσεις, σαν να λέει ιστορίες μέσα σε ιστορίες μέσα σε ιστορίες.

Δύο μέρη από την Πρώτη Συμφωνία («Όπως ένας ήχος της φύσης», η υποβλητική, ατμοσφαιρική αρχή του έργου, και «Η κηδεία του κυνηγού», αυτό το ειρυνικό σχεδόν, σαν παραδοσιακός ρυθμικός χορός των Άσkenaζιμ Εβραίων της Γερμανίας, πένθιμο εμβατήριο όπου τα ζώα του δάσους κινδυνεύουν με τιμές έναν κυνηγό) διαδέχονται άλλα επιμέρους σημεία συμφωνικών έργων του Μάλερ. Ειδικά για την «Κηδεία του κυνηγού», ο βοηθός του Μάλερ, και μέγας αρχιμουσικός, Μπρούνο Βάλτερ, είχε γράψει ότι ακούγοντάς το «οδηγούμαστε σε ένα νφάιστειο που όμοιο του δεν έχει ξανατύχει στη φιλολογία της συμφωνικής μουσικής».

Για τον κύριο Γκρι, το σημείο καμπής είναι ο «Αποκαιρετισμός»,

από τον κύκλο συμφωνικών τραγουδιών «Τα τραγούδια της Γης» (όπου ο Μάλερ μελοποιεί παραδοσιακή κινεζική ποίηση). Ο κύριος Γκρι μου υπενθυμίζει ότι γι' αυτόν τον συγκλονιστικό ημίωρο ύμνο σε μια ζωή που φεύγει, ο Αντόρνο είχε γράψει πως «η εκλεκτική συγγένεια με τον Ντοστογιέφσκι φτάνει εδώ μέχρι την καρδιά. Ο Ιβάν Καραμαζόφ έχει βρει τη γλώσσα του στον Μάλερ. Μόνο αυτή η μουσική είναι η αληθινή του γλώσσα».

Ο Collectif9 προσδίδουν σε αυτή τη μακρόσυρτη ελεγεσία με τα υπόκωφα κρουστά της εισαγωγής, το όμπσε που παίρνει πάνω του το βασικό θέμα (μουσικά που στοιχειώνει), μιαν αίσθηση ψιθύρου σε ένα αίσθημα (ή σκέψη ή υπενθύμιση) που κατατρώει τον καθένα μας στα βουβά. Είτε ξεφαντώνει είτε θρηνεί, αυτό είναι πάντοτε εκεί.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Πώς γίνεται κανείς πατέρας;

Το «Ένας γιος» (2019) του Τυνήσιου σκηνοθέτη Μεχντί Μπαρσαουί (γενν. 1984) είναι μια ταινία ηθικών διλημμάτων, με ισχυρό το στοιχείο της κοινωνικής και πολιτικής κριτικής.

Το αυτοκίνητο μας οικογένειας πέφτει πάνω σε επίθεση ισλαμιστών σε περίπολο. Ο ενδεκάχρονος γιος τραυματίζεται βαριά και χαροπαλεύει...

ενός παιδιού; Πώς γίνεσαι πατέρας; Τεκμήριο πατρότητας είναι οι γενετικές εξετάσεις; Το σοκ πάντως είναι μεγάλο και μοιραία θα προκαλέσει συγκρουση και εκθρόνιση ανάμεσα στους γονείς την κρίσιμη αυτή ώρα. Τι θα γίνει όμως με το αγόρι, καθώς δεν υπάρχει μόσχευμα για’ αυτό, αφού η μάνα δεν είναι συμβατή και, σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας, μόνον ο βιολογικός πατέρας μπορεί να είναι δότης, του οποίου όμως η μάνα έχει χάσει εντελώς τα ίκνη από χρόνια; Ο εξαιρετικός γιατρός του δημόσιου νοσοκομείου δίνει μάχη να σώσει το παιδί, με σεβασμό προς τους γονείς του, αλλά και μέσα στις δεσμεύσεις που του επιβάλλει η νομοθεσία. Ο πατέρας, στην αγωνία του να βρει μόσχευμα για το παιδί, θα πείσει θύμα μιας άγριας συμμορίας εμπόρων οργάνων: απαγούν μικρά

παιδιά από τη Λιβύη και τους αφαιρούν τα όργανα. Το κύκλωμα είναι καλά στημένο, μετέχουν σε αυτό και γιατροί του νοσοκομείου. Το εγχείρημα ευτυχώς θα αποτύχει, ο πατέρας θα χάσει απλώς τα λεφτά του. Ο Μπαρσαουί έδωσε έκταση σε αυτό το περιστατικό, επειδή ακριβώς δεν ήθελε να γυρίσει ένα οικογενειακό δράμα ή ιατρικό θρίλερ, αλλά μια ταινία ηθικών διλημμάτων, με ισχυρό το στοιχείο της κοινωνικής και πολιτικής κριτικής. Η μάνα είναι διπλά συντετριμμένη, γιατί το παιδί της πεθαίνει και γιατί νιώθει ένοχη ενώπιον του άντρα της. Μόνη ελπίδα είναι να βρεθεί ο βιολογικός πατέρας και να υποβληθεί σε εξέταση. Η μάνα τον βρίσκει, τον παρακαλεί, αλλά εκείνος αρνείται. Η Μεριέμ τώρα αντιδρά, βάζει στη άκρη την ενοχή, αντιμετωπίζει κατάματα τον Φαρές και όχι πια με σκυμμένο κεφάλι, και αποφασίζει, αφού όλες οι προοπτικές έχουν αποτύχει, να δώσει αυτή μόσχευμα, με υπαρκτό τον κίνδυνο της απόρριψης. Η αλλαγή στάσης της μάνας, η απόφασή της να γίνει η ίδια δώτρια αλλάζει και τη στάση του Φαρές. Η ευθύνη πέφτει τώρα στους ώμους του και θα την αναλάβει! Θα συναντήσει ο ίδιος προσωπικά τον βιολογικό πατέρα και θα τον απειλήσει με μήνυση, ώστε να τον αναγκάσει να εξεταστεί και να γίνει δότης. Την ώρα που ο γιος μαζί με τον βιολο-

γικό πατέρα του, ο οποίος βλέπει τον Ασιζ για πρώτη φορά στη ζωή του, μπαίνουν στο χειρουργείο, ο Φαρές και η Μεριέμ, απέξω, κοιτάζονται, από απόσταση πάντα, αλλά το βλέμμα τους έχει τώρα μαλακώσει. Πολύ σοφά η ταινία τελειώνει εκεί. Δεν θα μάθουμε τι θα γίνει, ούτε αν θα πετύχει η χειρουργική και θα ζήσει ο αγόρι, ούτε αν αυτοί οι δύο θα ζήσουν στο μέλλον μαζί. Έχουμε μάθει όμως πολλά, ώστε στα ερωτήματα που θέσαμε παραπάνω να δώσουμε την απάντηση ότι πατέρας δεν γίνεται κανείς επειδή εναπέθεσε κάποια βραδιά το σπέρμα του σε μια γυναίκα, αλλά επειδή ανατρέφει ένα παιδί, με φροντίδα και αγάπη. Με αυτή την έννοια, μπορεί να γίνει κανείς αληθινός πατέρας οποιουδήποτε παιδιού στον κόσμο, όπως θα πλησιάσει να αντιληφθεί ο Φαρές με εκείνο το μικρό παιδάκι από τη Λιβύη. Δεν έχω καμία δυσκολία να προσθέσω ότι υπ’ αυτήν την έννοια ένα παιδί μπορεί να έχει δύο πατέρες. Με τη συγκινησιακή δύναμη της τέχνης, έχουμε πειθώσει και για κάτι ακόμη σημαντικότερο: την κατεχόμενη κρίσιμη στιγμή της ζωής ενός οποιουδήποτε ανθρώπου, όταν δηλαδή κρίνεται η ίδια η ζωή του, τότε όλες οι διαφορές, συγκρούσεις και εκθρόνιπτες (πρέπει να) μπαίνουν στην άκρη, προέχει πάντα η ζωή. Ακούγεται αυτονόητο, αλλά δεν είναι διόλου.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Ανθρωποι στα βρόχια των ρευμάτων της εποχής τους

ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ
Είδες να μαδάνε την κότα. Ιστορία μιας οικογένειας και ενός αιώνα εκδ. Πατάκη, σελ. 421

Πρωταθλητής σφαιροβολίας και φοιτητής Ιατρικής, ο Γιώργος Δενδρινός πάει μες στα χρόνια της χούντας να δώσει εξετάσεις στη Σχολή Χωροφυλακής καθώς ως αθλητής στίβου μπορούσε να μισθοδοτείται πραγματωιώντας ταυτόχρονα το στρατιωτικό του. Μοναδική του υποχρέωση να παίρνει μέρος στους αγώνες των Ενόπλων Δυνάμεων και σε διεθνείς στρατιωτικούς διαγωνισμούς. Κι ενώ οι εισαγωγικές εξετάσεις είναι προσχηματικές, στην πορεία εξελίσσονται σε θρίλερ. Για αδιευκρίνιστο λόγο ο υποψήφιος κόβεται και δεν καταλαβαίνει το γιατί, ώσπου ο προπονητής του αποκάλυπτει την αιτία: λόγω πολιτικών φρονημάτων. «Πολιτικά φρονήματα εγώ;» ρωτάει έκπληκτος ο Δενδρινός για να λάβει την απάντηση, «Ισως ο πατέρας σου». Ο πατέρας του, ο τελευταίος των ανθρώπων που είχε σχέση με την πολιτική καθώς ουδέποτε ακούστηκε να μιλάει για πολιτικά στο σπίτι ή σε παρέες! Είναι μια τυπική περίπτωση – γιατί έτσι είχαν τα πράγματα το

1971. Είκοσι δύο χρόνια μετά το τέλος του, σε πάρα πολλές οικογένειες είχε πέσει απόλυτη σιωπή και είχε καλύψει το οδυνηρό τραύμα που προκάλεσαν τα χρόνια του Εμφυλίου. Μόνο συμπτωματικά ο κατάπληκτος αφηγητής μαθαίνει την ανάμειξη του πατέρα του, για την οποία ούτε τότε ούτε αργότερα εκείνος θα μιλήσει. Γι’ αυτό και δεύτερη φορά θα μείνει ενεός, όταν σαράντα πέντε χρόνια αργότερα, μετά τον θάνατο των γονιών, θα ανακαλύψει στα ντουλάπια τους και σε εμφανές σημείο για να μην παραπέσει, ένα ογκώδεςτατο ντυσιό με αναλυτικές σημειώσεις και ημερολόγια του πατέρα του από τη συμμετοχή του ως έφεδρου ανθυπολοχαγού στον ελληνοϊταλικό πόλεμο καθώς και αναφορές, στρατιωτικά έγγραφα, αποφάσεις στρατοδικείου και ανταρτοδικείων από τη θητεία του ως αρχηγού του εφεδρικού ΕΛΑΣ Κεφαλονιάς. Αυτή ήταν η στιγμή που ο πατέρας του

επέλεξε να «μιλήσει». Και από αυτό το υλικό –μαζί με την ενδελεχή έρευνα που πραγματοποίησε και η οποία περιέλαβε συνομιλίες με επιζώντες– αντλεί ο αφηγητής για να εξιστορήσει την αποσιωπημένη οικογενειακή περιπέτεια. Εμπειρος συγγραφέας, ο Γιώργος Δενδρινός ανατρέπει στο παρελθόν, το πως παππούδες και προπάπποι εγκαταστάθηκαν στην Κεφαλονιά, μετώκισαν στην Κέρκυρα και στην Αθήνα. Το «Είδες να μαδάνε την κότα» αποτελεί το έκτο του μυθιστόρημα και ο τίτλος προέρχεται από τη «Γυναίκα της Ζάκυθος» του Διονυσίου Σολωμού. «Είδες να μαδάνε την κότα και ο αέρας να συνεπαίρνει τα πούπουλα; Έτσι πάει το έθνος». Με μια γλώσσα που είναι πλαστική, πολύχρωμη, κυμάδης και που αναπτύσσεται πολύτροπα, ο συγγραφέας αναπλάθει τους ανθρώπους και τη ζωή του νησιού στον 19ο αιώνα για να φτάσει ως τα μέσα του 20ού όπου

επιστρέφοντας από το μέτωπο, ο πατέρας εγκαθίσταται στη διάρκεια της Κατοχής στα πατρώα και αναδεικνύεται μαζί με την αδελφή του σε υπηλδόβαθμιο στέλεχος της εθνικής αντίστασης από τις τάξεις του ΕΛΑΣ. Η μυθιστορηματική μαρτυρία του Δενδρινού δείχνει πως τα ρεύματα της εποχής και η ιστορία κινητοποιούν και συγχρόνως παγιδεύουν στα βρόχια τους ανθρώπους που γίνονται αθώματα όντας ταυτόχρονα και δρώντες. Το χρονικό μιας οικογένειας και ενός αιώνα – αλλά και ενός τόπου. Για την εμφύλια συγκρουση γνωρίζουμε πολλά. Κι ωστόσο, οι «μικρές» τοπικές ιστορίες λείπουν. Κι αυτό που κάνει ο Δενδρινός με λεπτομέρειες συναρπαστικές για όλη την κοινωνία του νησιού, είναι πως ζωντανεύει τη σκηνή και το παρασκήνιο της ιταλικής και γερμανικής κατοχής στην Κεφαλονιά και της κατοπινής εμφύλιας συγκρουσης που ξέσπασε ασυγκράτητη εμπλέκοντας τους πάντες – γυναίκες, άντρες και παιδιά, ιδεολογικούς αντιπάλους και ομοϊδέατες, υπηλδόβαθμους, χαμηλόβαθμους και απλούς πολίτες στο αιματοβαμμένο γαϊτανάκι που δεν σταματάει σαν αρχίζει να σταυρώνει τα φονικά σχοινιά του.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΙΖΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

Η Ελίζα Παναγιωτάτου γεννήθηκε το 1984 στην Αθήνα. Σπούδασε Γλωσσολογία στο ΕΚΠΑ και ζει στο Βερολίνο. Βιβλία της: «Πρίνセス» (Ουαπίτι, 2019), «Τεχνικές κολύμβησης» (Αντίποδες, 2017), «(Δε)μιλός» (μαζί με τη Λίντα Ακέντε, Ουαπίτι, 2016), «Αυτά έγιναν χτες» (Κουκούτσι, 2015). Τον Οκτώβριο του 2021 κυκλοφόρησε η συλλογή διηγημάτων «Αεροδρόμιο» από τις εκδόσεις Αντίποδες.

Ποια βιβλία έχετε αυτό τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Το «The Shadow King» της Maaza Mengiste και το «Nightwood» της Djuna Barnes.

Ποιος ήρωας/ηρώιδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί; Είλικρινά, καμία και κανένας.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντας και τεθνεώτες; Τη Μάγκι Νέλσον, τον Ρομπέρτο Μπολάνιο και τη Λουτσία Μπερλίν.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Το «The Shadow King» της Maaza Mengiste αφηγείται ιστορίες γυναικών από την Αιθιοπία που πολέμησαν ενάντια στα ιταλικά στρατεύματα το 1935-1936. Με αφορμή το βιβλίο της Μενγκίστε διάβασα και για άλλα μέρη στα οποία υπήρξαν γυναίκες πολεμίστριες.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά; Το «A Room of One's Own» της Βιρτζίνια Γουλφ.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές; Οι «Ακυβέρνητες πολιτείες» του Στράτη Τσίρκα.

Πόσο σκηνικό και πόσο πρωταγωνιστής είναι το ίδιο το αεροδρόμιο στο βιβλίο; Στο «Αεροδρόμιο» έχουμε μια διαιλεκτική σχέση τόπου και χαρακτήρων. Ο χώρος διαμορφώνει τα πρόσωπα και, αντίστροφα, η έννοια του τράνζιτ αλλάζει

όταν τα συμβάντα καθορίζουν τον χώρο. Επομένως στο βιβλίο μου το σκηνικό αποκτά πρωταγωνιστικό ρόλο.

Εναλλαγές στην αφήγηση, θεατρικός, ποιητικός λόγος. Πώς αναδεικνύει το περιεχόμενο των ιστοριών ο αφηγηματικός πειραματισμός; Ο πειραματισμός, στην ιδανική περίπτωση, προκύπτει ως ανάγκη της αφήγησης. Τα πρόσωπα στο «Αεροδρόμιο» βρίσκονται σε ένα τράνζιτ, απομακρυσμένα από την καθημερινότητά τους. Η καθυστέρηση μιας πτήσης, ένας γάτος που χάνεται, μια αναπάντεχη γνωριμία ή μια σκηνή που πυροδοτεί μια ανάμνηση δημιουργούν ρωγμές και απομακρύνουν τους χαρακτήρες από τον τρόπο με τον οποίο οι ίδιοι θα περίμεναν να συνεχιστεί η ιστορία τους. Η μορφή της αφήγησης αντικατοπτρίζει τη μετατόπιση αυτή των προσώπων μέσα στον χώρο, στον χρόνο και τελικώς στην ίδια τους την ιστορία.

Ενα αεροδρόμιο είναι, κατά κάποιον τρόπο, και ένας «μη-τόπος»; Είναι ένας κατεχόχιν «μη-τόπος», ένα πέρασμα που χαρακτηρίζεται από την ανωνυμία και την ταχύτητα της εποχής μας. Γίνεται, όμως, εύκολα τόπος εάν προστεθούν στην εικόνα χαρακτηρισ που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και με το περιβάλλον τους. Έτσι, στο αεροδρόμιο ένας «μη-τόπος» αποκτά ένα υπόσταση, καθώς μέσα του τοποθετούνται τα δεκατέσσερα διηγήματα του βιβλίου.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη **Read** LIBRARY

Ενα βιβλίο αυτο-βελτίωσης και προσωπικής ανάπτυξης

ΜΑΡΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ
Η Ανάσταση μέσα από τον Γολγοθά των σπάνιων παθήσεων

Ζήσε το όνειρό σου, όχι τα όνειρα των άλλων! Η πορεία της ζωής σου εξαρτάται από το πώς αντιμετωπίζεις τις σκοτεινές στιγμές της. Σταμάτα να είσαι κομπάρσος στο έργο της ζωής των άλλων, γίνε πρωταγωνιστής στο έργο της δικής σου ζωής. Δημιούργησε τη δική σου πραγματικότητα, αυτήν που σου αξίζει. Γιατί αξίζει! Το βιβλίο αυτό αποτελείται από την αυθεντική ιστορία των όσων συνέβησαν τα τελευταία χρόνια στη ζωή του συγγραφέα. Οι αυτοάνοοες ασθένειες που αντιμετωπίζει ήταν το έναυσμα για να αναλάβει 100% την ευθύνη της ζωής του. Ήταν ζήτημα ζωής και θανάτου. Ποτέ δεν είναι αργά για τίποτα στη ζωή. Μέσα από αυτό το βιβλίο θα μάθετε τεχνικές, μεθόδους και εργαλεία που χρησιμοποίησε ο ίδιος για να διαμορφώσει όπως αυτός θέλει τη δική του ζωή. Περισσότερα για τον συγγραφέα και το βιβλίο του βρείτε στην <https://www.read-library.com>.

Στα άδυτα του γυναικείου κόσμου

Η πλάτη ως έρμα, ανάγκη, πόθος και ατέλεστη ένωση στην πρώτη ποιητική συλλογή της Μαριαλένας Σπυροπούλου

ΜΑΡΙΑΛΕΝΑ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Κόρη χωρίς πλάτη
εκδ. Στερέωμα, 2021, σελ. 64

Του **ΔΙΟΝΥΣΗ ΜΑΡΙΝΟΥ**

Σαν τη Ναϊάδα του Αντόνιο Κανόβα ή σαν την Κογιούκι στην ακροτελεύτια σκηνή του «Τελευταίου Σαμουράι», όπου παραμερίζει τη μεταξωτή κουρτίνα των μαλλιών της για να μας εμφανίσει σε γκρο πλαν τη νοτισμένη πλάτη της. Μέρος του σώματος υπνωτιστικό, περιπαθές, μα πάνω από όλα ευάλωτο, η πλάτη στηρίζει, αλλά χρειάζεται και στήριξη για να ορθώσει το ανάστημά της. Στέκει άδροση δίχως τα βλέμματα των άλλων και εύθραυστη αν μείνει ακάλυπτη, αν ένα χέρι πατρικό, συντροφικό, ερωτικό ή έστω καλόβουλο δεν της συμπαρασταθεί.

Η Μαριαλένα Σπυροπούλου, στην πρώτη της ποιητική συλλογή «Κόρη χωρίς πλάτη» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Στερέωμα (έχουν προηγηθεί δύο πεζογραφικά βιβλία που έδωσαν υπόσταση στον συγγραφικό κόσμο που έχει αρχίσει να δομεί), μας εμφανίζει αυτό ακριβώς το σημείο του σώματος όχι απαραίτητα με την αισθητική του αποτύπωση ή (μόνο) με την ερωτική του εκφορά, αλλά ως πυρηνικό σημείο της ύπαρξης μιας γυναίκας.

Κόρη, μάνα, ερωμένη: γυναίκα που στέκει μπρος στο φάσμα του χρόνου που περνάει από πάνω της κουβαλώντας τα βάρη του παρελθόντος και τα προσδοκώμενα ενός μέλλοντος μετρημένης μαγείας, αλλά μεγαλύτερης συναισθήσης.

Η πλάτη στην ποίηση της Σπυροπούλου είναι το έρμα, η ανάγκη, ο πόθος, το προβαλλόμενο αίτημα συνάφειας, αλλά και μια ατέλεστη ένωση. Είναι αυτό που

δεν στάθηκε, που χάθηκε, που δεν βρέθηκε και που όμως δεν άφησε πίσω του ένα σώμα διαψευσμένο. Μισό μεν, αλλά ικανό να προχωρήσει με το στέρνο προτεταμένο. Με αμυχές, αλλά και με μια στητή αναλαμπή ελπίδας.

Την ίδια στιγμή που η διάψευση αφήνει την τραχιά της κόψη στις λέξεις (όπως το τελευταίο τρίστιχο στο ποίημα «Θεμιτό»: «αλλά εσύ/ απλώς κοιμάσαι/ και αυτό είναι θεμιτό»), έρχεται η αισιόδοξη απαντοχή στο ποίημα «Κολυμπώντας» («τώρα που γερνάω/ ξαναγεννιέμαι/ κολυμπώντας») να μας υπενθυμίσει πως το δράμα κάθε ανθρώπου είναι μια πορεία από την ελπίδα στην απόγνωση.

Η πλάτη στην ποιητική συλλογή της Σπυροπούλου είναι ένα σύμβολο, διατηρώντας όμως την υλική της υπόσταση. Το σώμα πάσχει, επιθυμεί, μοιράζεται

Η πλάτη στην ποίηση της Σπυροπούλου είναι το έρμα, η ανάγκη, ο πόθος, το προβαλλόμενο αίτημα συνάφειας, αλλά και μια ατέλεστη ένωση.

ηδονές, απομένει μονάχο, καταλείπεται στη φθορά του χρόνου και συνάμα μας προσφέρει ένα συμβολικό όριο μέσα στο οποίο αναπόδραστα κινείται. Η σάρκινη υπόστασή του είναι αυτή που το ενώνει και το διαχωρίζει από τον κόσμο. Ένα προπύργιο ατομικότητας, αλλά και ένα κέλυφος συλλογικότητας.

Στο ποίημα «Μαύρο φόρεμα», ένα ξώπλατο είναι κάτι παραπάνω από μια ενδυματολογική νύ-

Εγκον Σίλε, «Σκυφτή γυμνή γυναίκα με παπούτσια και μαύρο καλσόν» (1912).

Η Σπυροπούλου στην ποιητική συλλογή της σκάβει τα απάτητα μέρη του ανθρώπου, ρίχνει φως στο αθέατο ή στο επιμελώς κρυμμένο.

«Ισως η μοίρα μιας πλάτης/ είναι να στέκεται στον τοίχο/ Το στέρνο όμως προχωρά/ και ας μπάζει από παντού».

Ξη, γίνεται μια επιλογή ζωής. Όχι ένας ακκισμός ή ένα θωπευτικό κάλεσμα, αλλά η ανάγκη της γυναίκας να ζήσει ακάλυπτη μπρος στο χέιλος του γκρεμού. Ωστόσο, να ζήσει γνωρίζοντας πως δίχως τη διακινδύνευση δεν μπορεί να νοηθεί η εμπειρία.

Ένα καίριο αίτημα

Υπάρχουν στη συλλογή ποιήματα σπλαχνικής αλήθειας, όπως τα ποιήματα «Με τα κορίτσια» και

«Η μυστική καταπακτή της αγάπης». Είναι αυτά που αφήνουν ένα ρίγος μπητρικών ενθυμήσεων, αλλά και συντροφικότητας μεταξύ των γυναικών που παλεύουν, που προχωρούν, που αντέχουν. Ένα αίτημα καθοριστικό και καίριο στις μέρες μας, όπου τα επίχειρα της πατριαρχίας αποτυπώνονται με σκληρό τρόπο στα σώματα πολλών γυναικών.

Εχουμε μια ποίηση γραμμένη από γυναίκα που εισδύει στα άδυτα του γυναικείου κόσμου με το θάρρος της απογύμνωσης και συνάμα της εγκαρτέρησης, για να παραδοθεί το ποιητικό κοίτασμα σε όλους μας. Έτσι που το φύλο να μην είναι διαχωριστικός παράγοντας, αλλά σημάδι εκκίνησης να βρεθούμε όλοι (άνδρες και γυναίκες) στον ενδιάμεσο χώρο της αλληλοκατανόησης, της τρωτής φύσης μας (παραδέρνουμε ψάχνοντας πάντα μια πλάτη) και της αποδοχής στη διαφορετικότητα. Όπως σημειώνει και η Σπυροπούλου στο ποίημά της «Τα φύλα και τα φύλλα»: «Ορφανός ο κόσμος/ όταν το φύ-λο λείπει».

Οι στίχοι που περικλείουν με τον πιο εύγλωττο τρόπο την ανάγκη της γυναίκας να υπάρξει με κάθε τιμήμα, με την παρηγορητική αίσθηση πως κάθε απώλεια είναι ένα απόκτημα που επιστρέφει με άλλο τρόπο, ανήκουν στο ποίημα «Η μοίρα της»: «Ισως η μοίρα μιας πλάτης/ είναι να στέκεται στον τοίχο/ Το στέρνο όμως προχωρά/ και ας μπάζει από παντού».

Η Σπυροπούλου, με την πρώτη της ποιητική συλλογή, συνεχίζει ουσιαστικά αυτό που έχει ξεκινήσει να κάνει και με την πεζογραφία της: να σκάβει τα απάτητα μέρη του ανθρώπου, να ρίχνει φως στο αθέατο ή στο επιμελώς κρυμμένο, και το κάνει με τόλμη.

Στις θάλασσες του Γουίλιαμ Γκόλντινγκ

Ο νομπελίστας Βρετανός συγγραφέας, που ξεκίνησε από τον πόλεμο των ανδρών και κατέληξε στο γυναικείο μυστήριο

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ**

Από το σπίτι των παππούδων του, όπου περνούσε τα παιδικά του καλοκαίρια, ατένιζε τον Ατλαντικό. Οι μεγάλες, χρυσές αμμουδιές της βόρειας Κορνουάλης, οι παραλίες του Φιστράλ και του Νιούκι, ήταν μόνο ένα δεκάλεπτο περπάτημα μακριά. Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος είχε μόλις ξεκινήσει και τα γερμανικά υποβρύχια τορπιλίζαν ανελέητα τον βρετανικό εμπορικό στόλο. Το πεντάχρονο αγόρι έβλεπε από το παράθυρό του τον καπνό των χτυπημένων караβιών και άκουγε ιστορίες για βάρκες που έφερναν στις ακτές επιζώντες και «κομμάτια από ναύτες».

Ο μικρός λεγόταν Γουίλιαμ Γκόλντινγκ και έμελλε να γίνει ένας από τους μεγαλύτερους συγγραφείς της Αγγλίας. Γεννήθηκε εκεί, στο Νιούκι της Κορνουάλης, το 1911, και πρόλαβε από τρυφερή ηλικία να πάρει το διπλό βάπτισμα της θάλασσας και του πολέμου, ενός διπτού που έκτοτε πρωταγωνίστησε στη ζωή και στο έργο του. Σπούδασε αγγλική φιλολογία στην Οξφόρδη, έγραψε ένα βιβλίο με ποιήματα χωρίς ιδιαίτερη επιτυχία και ακολουθώντας τα χνάρια του γυμνασιάρχη πατέρα του, έγινε και αυτός καθηγητής σε σχολείο. Όμως ο βίαιος και συναρπαστικός αστερισμός της θάλασσας και του πολέμου, όπου είχε ταξιδέψει από μικρός, τον μαγνήτισε ξανά.

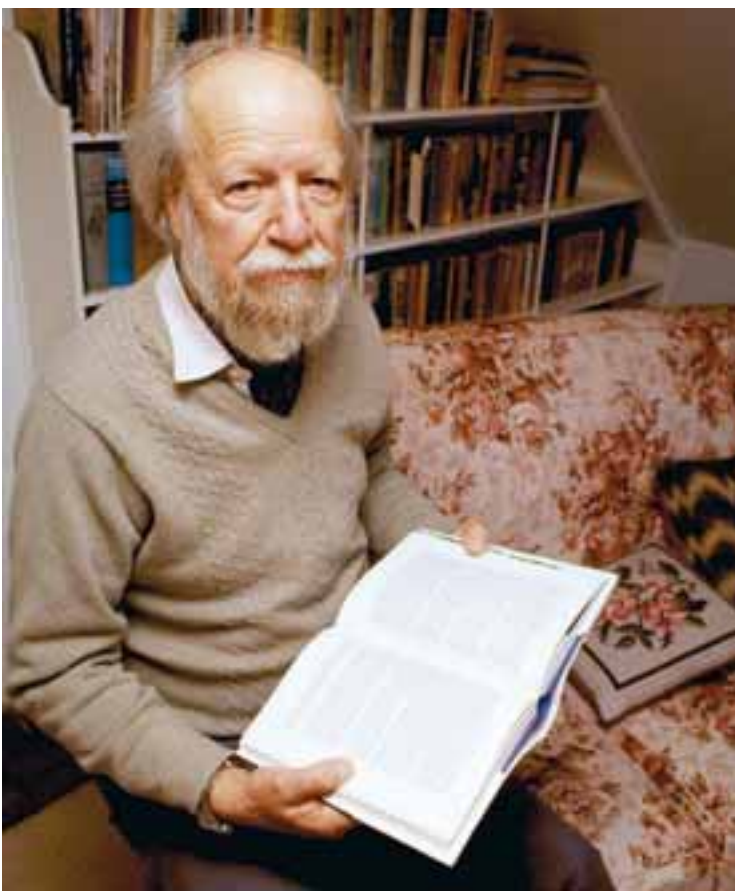
Ένα χρόνο μετά το ξέσπασμα του Β΄ Παγκοσμίου, το 1940, κατετάγη στο Βασιλικό Ναυτικό και βρέθηκε να πολεμάει σε ιστορικές μάχες από τις οποίες βγήκε ηρωικά ζωντανός. Ο Γκόλντινγκ ήταν εκεί, στον πορθμό της Δανίας, το 1941, όταν οι Βρετανοί βύθισαν το γερμανικό θωρηκτό «Μπίσμαρκ», αλλά και, δύο χρόνια μετά, όταν μαζί με τους Αμερικανούς επιτέθηκαν στις ακτές της Νορμανδίας,

Στον «Αρχοντα των Μυγών» ναυαγεί σε ένα ερμητικό νησί μια παρέα σχολιαρόπαιδων και καταλήγουν να αλληλοεξοντώνονται. Στη «Διπλή γλώσσα», η αφήγηση της Αριήκης, μιας μάντισσας στους Δελφούς, αποτελεί ελεγειακό και συχνά αυτοσαρκαστικό απολογισμό ζωής του ίδιου του συγγραφέα.

ας, στην πιο διάσημη πολεμική απόβαση της Ιστορίας. Η θητεία του στη θάλασσα κράτησε έξι χρόνια, έως το 1946. «Η θάλασσα κοιτάξε για πολύ καιρό τον Γουίλιαμ Γκόλντινγκ, και αυτός τη θάλασσα», είχε γράψει γι' αυτόν ο ιστορικός και συγγραφέας Αντρίου Σινκλέρ.

Το 1954 κυκλοφόρησε το πρώτο του βιβλίο, «Ο Αρχοντας των Μυγών», που τον εκτόξευσε ξαφνικά στο παγκόσμιο λογοτεχνικό πάνθε-

Ο στοχασμός του Γκόλντινγκ πάνω στο «εγγενές ελάττωμα» της ανθρώπινης φύσης να παράγει κακό, που, όπως πίστευε, είναι αυτό που γεννάει και τα ελαττώματα της ίδιας της κοινωνίας, παρέμεινε κοινός στα έργα του.

ον – και τον κράτησε εκεί για πάντα. Σε μια σαρκαστική, σκοτεινή παραφθορά του κλασικού παιδικού μυθιστορήματος «Κοραλλένιο νησί» του Ρ. Μ. Μπαλανταίν, ο Γκόλντινγκ διηγείται την ιστορία μιας παρέας σχολιαρόπαιδων που ναυαγούν σε ένα ερμητικό νησί, καταλήγοντας να αλληλοεξοντώνονται. Τα έργα ωμής βίας και τα παιχνίδια εξουσίας στα οποία επιδίδονται τα ανήλικα αγόρια αποτελούν μια σκληρή αλ-

ληγορία, που παραπέμπει όχι μόνο στην εκπαιδευτική εμπειρία του συγγραφέα και στη διά ζωής επαφή του με την αναπάντεχη παιδική βία, αλλά, κυρίως, στην εξάχρονη πολεμική θητεία του.

Όπως είχε σημειώσει ο ίδιος: «Αν εκείνα τα χρόνια δεν έβλεπες ότι το ανθρώπινο ον είναι ικανό να παράγει το κακό όπως οι μέλισσες παράγουν το μέλι, θα πρέπει να ήσουν τυφλός». Οι τραυματικές

μνήμες του πολέμου τον ακολουθούσαν έκτοτε σαν «γκρίζες σκιές» που τον «κρυφοκοιτάνε πάνω από τον ώμο», όπως είχε τονίσει.

Ο στοχασμός του πάνω στο «εγγενές ελάττωμα» της ανθρώπινης φύσης να παράγει κακό, που, όπως πίστευε, είναι αυτό που γεννάει και τα ελαττώματα της ίδιας της κοινωνίας, παρέμεινε κοινός στα μεταγενέστερα έργα του. Τον συναντάμε στους «Κληρονόμους» του 1955, όπου οι απλοί και άκακοι Νεάντερταλ συναντούν τη σκληρότητα του «Νέου Ανθρώπου», αλλά και στο «Rites of Passage», ένα βιβλίο του που κέρδισε το 1980 το βραβείο Μπούκερ, όπου το ταξίδι ενός αριστοκράτη πάνω σε ένα ιστιοφόρο ξεκινά με ευχάριστο τρόπο, για να καταλήξει σε στιγμές δημόσιας ταπείνωσης. Κάθε έδαφος, κάθε νησί, κάθε πλεούμενο, αποτελεί στον κόσμο του Γκόλντινγκ ένα προσωρινό θέατρο για την άσκηση ανθρώπινης σκληρότητας. Όμως τριγύρω πάντοτε απλώνεται η θάλασσα και το ταξίδι σε αυτήν, σαν κρυφή ελπίδα για τον εξαγνισμό του κακού, για νέμεση και αναζήτηση αλήθειας.

Αλλαγή πρωταγωνιστή

Μισόν αιώνα μετά τον περιβόητο «Αρχοντα των Μυγών», ο Γκόλντινγκ, έχοντας πια κερδίσει το βραβείο Νομπελ Λογοτεχνίας και χρίστης ιππότης, είναι πλέον πολύ μακριά από τα χρόνια που υπήρξε στρατιώτης και δόσκαλος. Ζει στην έπαυλη που έχει αγοράσει στη γενέτειρά του Κορνουάλη και γράφει εκεί αυτό που έμελλε να είναι το τελευταίο του βιβλίο. Δεν πρόλαβε να το τελειώσει, αφού έφυγε από τη ζωή από καρδιακή προσβολή, ετών 83, το 1993. Ονομάστηκε «Διπλή γλώσσα» και κυκλοφόρησε το 1995.

Μισόν αιώνα μετά τα βίαια αγόρια και το ερμητικό νησί, μισόν αι-

ώνα γεμάτο με αρσενικούς πρωταγωνιστές που εξερευνούν τα όρια της θάλασσας και της ανθρώπινης σκληρότητας, ο Γκόλντινγκ αλλάζει τα χαρτιά του και τοποθετεί στο κέντρο της ιστορίας του, για πρώτη και τελευταία φορά, μία γυναίκα. Η θάλασσα βέβαια είναι πάντα εκεί –η πρωταγωνίστριά του, η Αριήκη, είναι η μάντισσα στους Δελφούς, και ο Κορινθιακός Κόλπος στέκεται λίγο πιο κάτω από τον «ομφαλό της γης»– μισή μέρα περπάτημα από το μαντείο. Στην εποχή που η δόξα της Αθήνας ξεφτάει και έρχεται σιγά σιγά η κυριαρχία της Ρώμης, ο γηραιός συγγραφέας μάς μεταφέρει σε ένα πεδίο που αγαπούσε όλη του τη ζωή, την κλασική Ελλάδα.

Η αφήγηση της ιέρειας γίνεται σε πρώτο πρόσωπο και είναι ακαταμάχητη, αποτελώντας ελεγειακό και συχνά αυτοσαρκαστικό απολογισμό ζωής και παράλληλα σκιαγράφηση του ιστορικού και κοινωνικού της πλαισίου. Ο Γκόλντινγκ φαίνεται πως κατανοούσε καλά όχι μόνο τον αρχαίο ελληνικό κόσμο, αλλά και το τι σημαίνει να είσαι γυναίκα (και στην περίπτωση της Αριήκης, ιδιαίτερα εξυπνη γυναίκα) σε έναν πατριαρχικό κόσμο. «Οι γυναίκες κάνουν λάθος να θεωρούν πως είναι ίσες με τους άντρες – είναι μακριά ανώτερες από αυτούς», είχε πει.

Εκκινώντας από τον πόλεμο των ανδρών και καταλήγοντας στο γυναικείο μυστήριο, ο Γκόλντινγκ, στα τελευταία του, δεν βρίσκει την απόλυτη αλήθεια, όπως δεν τη βρίσκει και η τελευταία ηρωίδα του (ή το τελευταίο του άλτερ έγκο, μπορεί κανείς να πει), στο τέλος της αφήγησης. Μας δίνει όμως μέσα από το έργο του ένα χάρτη να την ψάξουμε, και αυτός βρέχεται από κάθε του μεριά από τις επιτά θάλασσες.

Είμαι ο Κανέννας! Ποιος είσαι εσύ;

Τόμος με εκατόν εξήντα ποιήματα της Εμιλυ Ντίκινσον, σε μετάφραση, εισαγωγή και σημειώσεις του Χάρη Βλαβιανού

Σε λίγες ημέρες κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη ο τόμος «Εμιλυ Ντίκινσον. Αυτό είναι το γράμμα μου στην οικουμένη. Εκατόν εξήντα ποιήματα» σε μετάφραση, εισαγωγή και σημειώσεις του Χάρη Βλαβιανού. Σήμερα η «Κ» προδημοσιεύει ορισμένα από τα εισαγωγικά σχόλια του μεταφραστή, πλαισιωμένα και από δύο ενδεικτικά ποιήματα της μεγαλύτερης Αμερικανίδας ποιήτριας του δεκάτου ενάτου αιώνα.

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

«Αρχές της εποχής/περιβάλλον: Η Εμιλυ Ντίκινσον γεννήθηκε το 1830 και έζησε στο Αμερστ, μια μικρή πόλη της Μασαχουσέτης, η οποία δεν διέφερε ως προς τα ήθη της από άλλες πόλεις της Αμερικής εκείνης της εποχής. Οι βασικές αρχές ήταν αυτές του πουριτανισμού και η θέση της γυναίκας στην κοινωνία καθορισμένη: να γίνει μια καλή, θεοσεβούμενη σύζυγος και να μεγαλώσει τα παιδιά της στη βάση αυστηρών, προτεσταντικών αρχών. Οι κάτοικοι του Αμερστ δεν ξεπερνούσαν τους τρεις χιλιάδες, επομένως ήταν όλοι μεταξύ τους λίγο πολύ γνωστοί, και κάθε «ανορθόδοξη» ή «εκκεντρική» συμπεριφορά σχολιάζονταν αρνητικά και καταδικάζονταν αυστηρά. Ένα από τα χαρακτηριστικότερα ποιήματά της, όπου διαφαίνονται οι περιορισμοί που η κοινωνία θέλησε να της επιβάλει, και η πρόθεσή της να τους ξεπεράσει: «Μέσα στην Πρόζα μ’ έκλεισαν –/ Όπως τότε

που μικρό Κορίτσι/ Στην Ντουλάπα μ’ έβαζαν –/ Γιατί «ακίνητη» έπρεπε να μένω –// Ακίνητη! Αν κρυφοκοιτούσαν –/ Θα βλέπαν το Μυαλό μου – να γυρίζει –/ Πουλίσαν να ‘χαν περιορίσει/ Για Πρόδοσία – στην Αυλή –// Αυτό δεν έχει παρά να θελήσει/ Εύκολα σαν ένα Αστέρι/ Της Φυλακής του τα Δεσμά να Λύσει –/ Και να γελάσει τόσο – Όσο κι Εγώ –».

Ερωτική ζωή/μοναξιά: Όπως είναι φυσικό, η ερωτική ζωή της Ντίκινσον έχει απασχολήσει από παλιά βιογράφους και μελετητές του έργου της, οι οποίοι προσπαθούν μέσα από τα ποιήματα και τις επιστολές της να φωτίσουν την ερωτική ζωή αυτής της «υστερικής γεροντοκόρης», όπως την αποκαλούσαν κάποιοι κάτοικοι του Αμερστ. Το γεγονός πάντως ότι δεν παντρεύτηκε δεν

Πόσο κοινό – σαν Βάτραχος –/ Τ’ όνομά σου να λες – όλο το καλοκαίρι –/ Σ’ έναν Βούρκο που σ’ επευφημεί».

αποτελούσε την εποχή εκείνη κάτι το ιδιαίτερο ή επιλήψιμο και ο αυτο-εγκλεισμός της ίσως ήταν μια ηθελημένη απόφαση ώστε να διατηρήσει την ανεξαρτησία της και να μη χρειαστεί να ζητήσει τη συμβατική και πληκτική ζωή της μητέρας της. Ένα ποίμά της που ίσως εξηγεί τη στάση της αυτή: «Είμαι ο Κανέννας! Ποιος είσαι εσύ;/ Είσαι – ο Κανέννας – Επίσης;/ Αρα είμαστε δύο!/
»

Η Εμιλυ Ντίκινσον γεννήθηκε το 1830 και έζησε στο Αμερστ, μια μικρή πόλη της Μασαχουσέτης. Η θέση της γυναίκας στην κοινωνία, καθορισμένη: να γίνει μια καλή, θεοσεβούμενη σύζυγος και να μεγαλώσει τα παιδιά της στη βάση αυστηρών, προτεσταντικών αρχών.

Το εξώφυλλο του βιβλίου, που θα κυκλοφορήσει σε λίγες ημέρες από τις εκδόσεις Πατάκη.

Μη τυχόν το πεις! Θα το διαδώσουν – ξέρεις!// Πόσο βαρετό – να είσαι – Κάποιος!// Πόσο κοινό – σαν Βάτραχος –/ Τ’ όνομά σου να λες – όλο το καλοκαίρι –/ Σ’ έναν Βούρκο που σ’ επευφημεί!».

Σχέση με τον Τόμας Χίγκινσον: Η σημαντικότερη σχέση της Ντίκινσον, τουλάχιστον όσον αφορά την πορεία της στην ποίηση, ήταν αυτή που καλλιέργησε με τον Τόμας Χίγκινσον. Τον Απρίλιο του 1862 η Ντίκινσον διάβασε ένα άρθρο του Χίγκινσον στην εφημερίδα Atlantic Monthly και αποφάσισε να του στείλει τέσσερα ποιήματά της, ζητώντας να της πει τη γνώμη του. Η επιστολή αυτή θεωρείται μία από τις πιο σημαντικές στην ιστορία της αμερικανικής λογοτεχνίας. Αρχίζει ως εξής: ««Κύριε Χίγκινσον, Είστε

πολύ απασχολημένος για να μου πείτε αν η Ποίησή μου είναι ζωντανή; Το Μυαλό βρίσκεται πολύ κοντά στον Εαυτό του – δεν μπορεί να δει, καθαρά – και δεν έχω κάποιον να ρωτήσω – Αν πιστεύετε ότι αναπνέει – κι έχετε τον χρόνο να μου πείτε – θα νιώσω αμέσως ευγνωμοσύνη – Αν κάνω λάθος – κι εσείς τολμήσετε να μου το πείτε – θα τρέφω ειλικρινή εκτίμηση – προς το πρόσωπό σας –».

Δεν γνωρίζουμε την απάντηση του Χίγκινσον. Ωστόσο, από την τρίτη επιστολή που του έστειλε η Ντίκινσον μπορούμε να την εικάσουμε: «Χαμογελώ όταν με συμβουλευέτε να καθυστερήσω να “δημοσιεύσω” – αφού κάτι τέτοιο είναι τόσο ξένο στη σκέψη μου – όσο το Ουράνιο Στερέωμα στο Πτερύγιο του Ψαριού – [...] Βρίσκετε τον βηματισμό μου “σπασμωδικό” – Κινδυνεύω – Κύριε – Με βρίσκετε “ανεξέλεγκτη” – δεν λογοδοτώ σε Δικαστήριο. Θα είχατε λίγο χρόνο να γίνετε ο “φίλος” που νομίζετε ότι έχω ανάγκη; [...] Αν θα μπορούσα να σας στέλνω ό,τι κάνω – όχι πολύ συχνά που να σας κουράζω – και να σας ρωτώ αν το εξέφρασα καθαρά – αυτό θα αποτελούσε έλεγχο για μένα –». Αν και ο Χίγκινσον διατύπωσε αρκετές ενστάσεις ως προς το είδος της ποίησης που έγραφε η Ντίκινσον, εντούτοις στήριξε τις προσπάθειές της ως το τέλος της ζωής της και, μαζί με τη Μέιμπελ Τοντ, την ερωμένη του αδελφού της Ντίκινσον, επιμελήθηκε την πρώτη έκδοση των ποιημάτων της το 1890. »

Συμπέδερτοι απ' τα
Τίρανα

ΣΑΒΒΑΤΟ 21:00

Για τον άνθρωπο
και τον γοργισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Ramos Katsolis

«Ερωτική επιστολή» στη Νάπολη του Μαραντόνα

Η νέα ταινία του Πάολο Σορεντίνο

Το χέρι του Θεού ★★★★★

ΔΡΑΜΑ (2021)

Σκηνοθεσία: Πάολο Σορεντίνο

Ερμηνείες: Φίλιπο Σκότι, Τόνι Σερβίλο, Λουίζα Ρανιέρι

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η καλύτερη ίσως ταινία που είδαμε στο περασμένο Φεστιβάλ Βενετίας έρχεται στις αίθουσες δύο εβδομάδες προτού κυκλοφορήσει και στην πλατφόρμα του Netflix. Στη διαρκή προσπάθειά του να καταξιωθεί και στον χώρο των κινηματογραφικών βραβείων, ο διαιδευτικός κολοσσός προικίζει αυτή τη φορά τον σπουδαίο Πάολο Σορεντίνο, ο οποίος αρπάζει την ευκαιρία για να στήσει το πιο προσωπικό και έντονα αυτοβιογραφικό, φιλμ του έως στιγμής.

Αυτό σημαίνει ότι προσωρισμός μας είναι η πατρίδα του, η Νάπολη, εκεί όπου ο έφηβος Φαμπιέτο μεγαλώνει κατά τη δεκαετία του 1980, στους κόλπους μιας stor-yικής και ταυτόχρονα παράξενης οικογένειας. Καθώς η άφιξη του Ντιέγκο Μαραντόνα βυθίζει την πόλη –και τον πρωταγωνιστή– σε ένα ατελείωτο ποδοσφαιρικό μεθύσι, ένα τραγικό δυστύχημα θα ανατρέψει τα πάντα, θέτοντας σε καινούργια κίνηση τα γρανάζια της ζωής. Σε μια προσωπική εξομολόγηση, η οποία είναι σχεδόν εξίσου αστεία και σοκαριστική, ο Σορεντίνο απλώνει μπροστά μας όχι μόνο τα βιογραφικά του στοιχεία, αλλά και πλήθος από τις καταβολές της τέχνης του. Η φελινική επιρροή, για παράδειγμα, που έχει επισημανθεί κατά κόρον σε ταινίες όπως η αξέχαστη «Τέλεια

ομορφιά», δικαιολογείται εδώ από την παρουσία του ίδιου του... Φελίνι, ο οποίος τυχαίνει να γυρίζει ταινία μπροστά στα μάτια του έκθαμβου Φαμπιέτο.

Υπάρχει επίσης η αγάπη για την εξτραβαγκάνζα, τα κυμώδη κορμιά, τις σουρεαλιστικά κωμικές καταστάσεις και τη συναισθηματική ένταση, η οποία συχνά εγκιβωτίζεται σε ένα μόνο βλέμμα ή μια γυρισμένη πλάτη. Φυσικά η ταινία αποτελεί επίσης ερωτική επιστολή στον τόπο και στην εποχή. Η Νάπολη των '80s, άντρο της μαφίας, αλλά και πηγή μιας ιδιότυπης παιδικής αθωότητας που μοιάζει να κατακλύζει μικρούς και μεγάλους· τα πολύχρωμα μπαλκόνια με τους Ναπολιτάνους να πανηγυρίζουν έξαλλα το γκολ του Μαραντόνα κόντρα στη δική τους Εθνική Ιταλίας, στο Παγκόσμιο Κύπελλο του 1986· οι οικογενειακές μαζώσεις, που σε πολλά θυμίζουν και δικές μας, χαρακτηριστικά ελληνικές εικόνες και καταστάσεις.

Όλα αυτά συνθέτουν το σκηνικό μέσα στο οποίο διαμορφώνεται ο πρωταγωνιστής –δίoti πάνω από όλα μιλάμε για φιλμ ενηλικίωσης– εμβαπτισμένος στην αγάπη αλλά και στην απώλεια, στον ενθουσιασμό και στην απογοήτευση. Για άλλη μία φορά, τέλος, ο Σορεντίνο έχει κάνει και τη σωστή επιλογή ηθοποιών. Πέρα από τον μόνιμο και πάντα εξαιρετικό Τόνι Σερβίλο, ολόκληρο το καστ υπηρετεί το όραμά του, σε μια ταινία που συνολικά σίγουρα κατατάσσεται στις κορυφογραμμές της φιλμογραφίας του. Απολαύστε την, κατά προτίμηση, στη μεγάλη οθόνη.

Φίλιπο Σκότι, Τερέσα Σαπονάντζελο και Τόνι Σερβίλο. Ολόκληρο το καστ υπηρετεί το όραμα του Σορεντίνο, σε μια ταινία που συνολικά σίγουρα κατατάσσεται στις κορυφογραμμές της φιλμογραφίας του.

HOME CINEMA

Κινηματογραφικά ταξίδια στα '70s και στα '90s

Επάνω, ο Αντριου Γκάρφιλντ στην ταινία του Netflix «Tick Tick... Boom!». Κάτω, Ντανιέλ Οτέιγ και Ντοριά Τιλίε σε σκηνή της ταινίας «Ραντεβού στο Belle Epoque», που είναι διαθέσιμη στο Cínobó.

Tick Tick... Boom! ★★★★★

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2021)

Σκηνοθεσία: Λιν-Μανουέλ Μιράντα**Ερμηνείες:** Αντριου Γκάρφιλντ, Αλεσάντρα Σιπ, Βανέσα Χάντσενς

Μία από τις πιο αξιοπρόσεκτες ταινίες που μας έχει παρουσιάσει πρόσφατα το Netflix είναι μια αληθινή ιστορία που έχει στο επίκεντρό της την αφοσιωμένη ερμηνεία του Αντριου Γκάρφιλντ, ο οποίος ετοιμάζεται για τη δεύτερη οσκαρική του υποψηφιότητα. Ο Αμερικανός ηθοποιός υποδύεται εδώ τον Τζόν-θαν Λάρσον, έναν νεαρό συνθέτη μιούζικαλ, ο οποίος αγωνίζεται να φτάσει με το πρώτο του έργο έως τη σκηνή του Μπρόντγουεϊ, στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Η υπερβολική αφοσίωση στη δουλειά του, ωστόσο, τον δυσκολεύει να αντεπεξέλθει στις υπολοίπες πτυχές της ζωής του.

Χρησιμοποιώντας τις ορίτζιναλ μουσικές συνθέσεις του Λάρσον και με την υποστήριξη μερικών έξυπνων ευρημάτων (π.χ. τη δευτερεύουσα αφήγηση του ίδιου του πρωταγωνιστή), ο ηθοποιός Λιν-Μανουέλ Μιράντα καταφέρνει να δημιουργή-

σει εδώ ένα όμορφο και ρέον φιλμ, στην πρώτη του σκηνοθετική προσπάθεια.

Οχι πως υπάρχει σε αυτό κάτι που δεν έχουμε ξαναδεί, ωστόσο η τρυφερότητα της ιστορίας, σε συνδυασμό με το υπόβαθρο της δεκαετίας του 1990 –γίνονται πολλές αναφορές και στην τότε έξαρση του AIDS– και την όντως εξαιρετική ερμηνεία του Γκάρφιλντ, καταφέρνουν να κάνουν τη διαφορά και να μας χαρίσουν ένα ευχάριστο δώρο «οικιακού» σινεμά.

Ραντεβού στο Belle Epoque

★★★★ 1/2

ΚΟΜΕΝΤΙ (2019)

Σκηνοθεσία: Νικολά Μπεντό

Ερμηνείες: Ντανιέλ Οτέιγ,

Γκιγιόμ Κανέ, Φανί Αρντάν

Από την πλατφόρμα του Cínobó επιλέγουμε ένα φιλμ με πανέξυπνο σενάριο διά χειρός Νικολά Μπεντό. Ο μεσήλικας Βικτόρ (Ντανιέλ Οτέιγ) περνάει κρίση στη σχέση με τη γυναίκα του, τη Μαριάν (Φανί Αρντάν), η οποία τελικά τον πιτάει έξω από το σπίτι.

Παλιός σκιτσογράφος και «εφημερίδης», ο Βικτόρ δυσκολεύεται να

προσαρμοστεί στη σύγχρονη πραγματικότητα των γκάτζετ και του διαδικτύου.

Τελικά τα πάντα θα αλλάξουν όταν ο πλούσιος γιος του θα κάνει ένα μοναδικό δώρο: ένα πληρωμένο ταξίδι σε οποιαδήποτε εποχή εκείνος διαλέξει, υπηρεσία που προσφέρει μια εταιρεία ψυχαγωγίας, στήνοντας ολόκληρα σκηνικά προκειμένου να ικανοποιήσει τους πελάτες. Όσο για τον Βικτόρ, θα επιλέξει να πάει στο 1974, στο μέρος όπου πρωτογνώρισε και ερωτεύτηκε τη Μαριάν.

Ο Μπεντό καταφέρνει να εγκιβωτίσει τη μία αφήγηση μέσα στην άλλη, βάζοντας τον ήρωά του να κάνει ένα (ρεαλιστικό) ταξίδι στον χρόνο και στις αναμνήσεις του, προκειμένου να επανεξετάσει το παρόν. Όταν ο Βικτόρ γνωρίζει την καινούργια «Μαριάν», μπαίνει σε ένα μοναδικό συναισθηματικό σπирάλ, που τον συνεπαίρνει.

Πράγματι, το εύρημα της υπηρεσίας που δημιουργεί αυτούς τους άλλους κόσμους είναι εξαιρετικό και η ανάπλαση των '70s, με τα ρούχα, τα μαλλιά, τα τσιγάρα, τη μουσική κ.ο.κ. απλώς απολαυστική.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

- 21.30** Παραδοσιακή βραδιά
- 07.30** Θεία Λειτουργία
- 10.30** Σπίτι στη φύση - (Ε)
- 11.00** Περιβαλλοντική εκπομπή. Κοίτα με στα μάτια - (Ε)
- 11.30** Κοινωνική εκπομπή. Χρυσές συνταγές με τη Μαρίλ. Ιωαννίδου.
- 12.00** Brand News
- 14.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 14.30** Αμύνεσθαι περί πάτρης. Ενημερωτική εκπομπή.
- 15.00** Movie Time
- 15.30** Προσωπογραφίες, Project: Nostalgia
- 16.15** Σειρά ντοκιμαντέρ. Road Story - (Ε)
- 17.30** Χρονογράφημα, IV Ντοκιμαντέρ.
- 18.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
- 18.20** Τα καλύτερά μας χρόνια Σειρά εποχής.
- 19.20** Ειρήνη Πάσι Κωμωδία εποχής.
- 20.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 21.00** Αθλητική Κυριακή Αθλητική εκπομπή.
- 21.30** Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντώνη.
- 23.20** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 23.30** Εκείνη και εκείνοι - (Ε)
- 00.20** Προσωπογραφίες, V - (Ε)
- 01.15** Movie Time - (Ε)
- 01.45** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** - (Ε)
- 02.45** Αθλητική Κυριακή - (Ε)
- 03.15** Αμύνεσθαι περί πάτρης - (Ε)
- 03.45** Project: Nostalgia - (Ε)
- 04.30** Σπίτι στη φύση - (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

- 21.05** Miss Sloane
- 07.30** Μαγικός κόσμος - (Ε)
- 07.55** Παιδικό πρόγραμμα. Παιδική ζώνη α. Μάγια η μέλισσα β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νίλς Χόλγκερσον γ. Ο μικρός Χνουδιωτός δ. Μπόμπι και Μπιλ ε. Σπίρτ, το άγριο άλογο στ. Τα τρενάκια ρομπότ Στη χώρα του Γιατί - (Ε)
- 11.00** Παιδικό πρόγραμμα.
- 11.30** Παιδική ζώνη
- 16.00** Μανώλης και Κατίνα - (Ε)
- 16.25** Κωμική σειρά.
- 16.25** Ιστορίες του χωρκού - (Ε)
- 17.00** Δώρα Κακουράτου, κ.ά. Baywatch - (Ε)
- 17.45** Μαζί / Birlikte, II - (Ε)
- 18.30** Δικονοτική εκπομπή. Εκείνη και εκείνοι Με την Αθηνά Χάλκου.
- 19.30** Σελίδες ιστορίας
- 19.40** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
- 19.50** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
- 20.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
- 21.05** Κυρία Σλόαν (Miss Sloane). Θρίλερ, με τους Τζέσικα Τσάστεϊν, Μαρκ Στρονγκ.
- 23.15** The Seventies Σειρά ντοκιμαντέρ. «Crimes and Cults».
- 00.00** Μουσικό ραντεβού - (Ε)
- 00.30** Μαζί / Birlikte, II - (Ε)
- 00.45** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ** - (Ε)
- 01.05** Brand News - (Ε)

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

- 21.20** Η γη της Ελιάς
- 06.00** 60 ´ ΕΛΛΑΔΑ - (Ε)
- 06.00** Οδοιπορικό με τον Νίκο Μάνεση.
- 06.45** Νόστιμα και απλά
- 07.50** Σαββατογεννημένες Κωμική σειρά.
- 08.45** Η ραμίλια - (Ε)
- 09.20** Κωμική σειρά.
- 09.20** Εύκολα και σπικτικά Εκπομπή μαγειρικής, με την Αθηνά Λοϊζίδου.
- 09.50** Σαββατοκύριακο με τον Μάνεση
- 10.00** Ενημερωτική εκπομπή.
- 13.00** Το σόι σου - (Ε)
- 13.50** Κωμική σειρά.
- 14.50** Άσε μας ρε μαμά Κωμική σειρά.
- 15.40** The Lóuths Night Show Σατιρική εκπομπή.
- 18.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
- 18.10** Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά.
- 18.45** ΤΕΤ-Α-ΤΕΤ στον Alpha Talk show.
- 20.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 21.20** Η γη της Ελιάς
- 00.15** Άσε μας ρε μαμά Κωμική σειρά.
- 23.30** Συμπέθεροι απ' τα Τίρανα - (Ε)
- 00.30** ΤΕΤ-Α-ΤΕΤ στον Alpha - (Ε)
- 02.30** 10η εντολή - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

- 21.20** ROUK ZOUK Special
- 05.40** Super μπανάς - (Ε)
- 06.30** Ελληνική κωμική σειρά.
- 08.00** Άκρως οικογενειακών - (Ε)
- 08.50** Mamma Mia - (Ε)
- 09.30** Το έβδομο κλειδί - (Ε)
- 11.10** Δείξει μου τον φίλο σου - (Ε)
- 12.00** Ταξί - (Ε)
- 12.50** Τηλεπαχνίδι
- 13.00** Υγεία πάνω απ' όλα Ενημερωτική εκπομπή, για την υγεία.
- 14.50** Την πάτσα - (Ε)
- 14.50** Θα βρεις τον δασκαλό σου - (Ε)
- 16.20** Casa De Mikel, III - (Ε)
- 18.00** Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 18.15** 5 Χ 5 - (Ε)
- 18.45** Τηλεπαχνίδι, με τον Μάρκο Σεφερλή.
- 20.15** **Τα νέα του ANT1 σε 10´**
- 20.15** 5 Χ 5 - (Συνέχεια)
- 21.20** Μελιάρτος - (Ε)
- 22.45** Κοινωνική σειρά.
- 23.20** ROUK ZOUK Special
- 23.30** Τηλεπαχνίδι, Παιχνίδι χωρίς κανόνες (Miscconduct). Θρίλερ, με τους Αλ Πασιόνο, Άντονι Χόπκινς, κ.ά.
- 00.15** The 2Night Show Late night show, με τον Γρηγόρη Αρναούτογλου.
- 01.50** Ο γπετυτής - (Ε)
- 02.30** Δραματική σειρά.
- 03.20** 4XXX4 - (Ε)
- 04.20** Κωμική σειρά.
- 05.40** Steps - (Ε)
- 06.00** Για μια γυναίκα κι ένα αυτοκίνητο - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

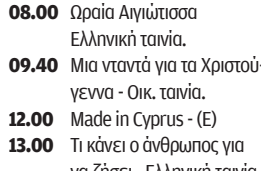
- 21.00** Dancing With the Stars
- 07.00** Θεία Λειτουργία Από τον Καθεδρικό Ναό Αποστόλου Βαρνάβα, της Ιερής Αρχιεπισκοπής.
- 09.50** OPEN Weekend Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Ελένη Τσολάκη.
- 13.00** Τροχός της τύχης - (Ε)
- 15.15** Green Kitchen by Madame Ginger - (Ε)
- 16.15** Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 18.00** **OMEGA NEWS**
- 18.15** Επιπλοκομμεδίες
- 19.15** ΤΑΞΙ
- 21.00** Τηλεπαχνίδι, με τον Διονύση Ατζαράκη.
- 18.45** Ανοικτά - (Ε)
- 20.10** **OMEGA NEWS**
- 21.00** Dancing With the Stars Χορευτικός διαγωνισμός, με τη Βίκυ Καγιά.
- 00.30** Total Blackout - (Ε)
- 01.30** Τέσσερις τολημνοί συμμετέχοντες, καλούνται να τα βγάλουν πέρα με απρόβλεπτες δοκιμασίες σε ένα χώρο που δε μπορούν να δουν τίποτα!
- 01.30** OPEN Weekend - (Ε)
- 04.00** Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Ελένη Τσολάκη.
- 04.00** Σημεία και τέρατα - (Ε)
- 06.00** Κωμική σειρά, με τους Χρήστο Σιμαρόνι, Μαρία Τζορμπαλάκη, κ.ά.
- 06.00** Απλές κουβέντες - (Ε)

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

- 21.10** The Voice of Greece
- 06.00** Τα χρυσόψαρα - (Ε)
- 07.00** Κωμική σειρά.
- 07.00** Love it - (Ε)
- 08.00** Καλό μεσημεράκι - (Ε)
- 09.30** Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 10.40** Όρα για φραγκό - (Ε)
- 11.40** Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
- 13.00** Βουράτε γεγόντοι - (Ε)
- 15.15** Κωμική σειρά.
- 16.00** Dot., V
- 17.30** Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Νάντια Μπουλέ.
- 18.00** Κατί ξαναψήνεται - (Ε)
- 19.10** Εκπομπή μαγειρικής, με την Κων/να Σπυροπούλου.
- 20.00** Passenger Ταξιδιωτική εκπομπή.
- 21.00** Μόλις χθες - (Ε)
- 22.30** Όλα Γκουντ Ψυχαγωγική εκπομπή, με τους Γρηγόρη Γκουντάρα και Νταλί Κάκκαβα.
- 23.00** The Voice of Greece - (Ε)
- 23.30** Μουσικός διαγωνισμός..
- 24.00** **Γεγονότα σε συντομία**
- 25.00** The Voice of Greece (Συνέχεια)
- 26.00** Η πεθερά Κωμική σειρά.
- 27.00** **Τομές στα γεγονότα**
- 28.00** The Voice of Greece Μουσικός διαγωνισμός.
- 29.00** **Γεγονότα σε τίτλους**
- 30.00** Η πεθερά - (Ε)
- 31.00** Κωμική σειρά.
- 32.00** Happy traveller - (Ε)
- 33.00** Όλα Γκουντ - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

- 08.00** Όρα Αγιώτισσα Ελληνική ταινία.
- 09.40** Μια νταντά για το Χριστούγεννα - Οικ. ταινία.
- 12.00** Made in Cyprus - (Ε)
- 13.00** Τι κάνει ο άνθρωπος για να ζήσει - Ελληνική ταινία.
- 15.10** Γέφυρα της ευτυχίας Ελληνική ταινία.
- 19.05** Christmas Trade Οικον. κωμωδία
- 21.00** Reasonable doubt Θρίλερ.
- PLUS** ΤΗΛ.: 22259000
- 06.30** Παιδικές σειρές
- 08.05** Παιδικό παραμύθι
- 09.00** Cook Eat - (Ε)
- 11.00** Τηλεαγορά
- 14.00** Αυτό είναι Σαββατοκύριακο.
- 16.35** Ταξίδι γεύσεων - (Ε)
- 19.55** Αόρατος φακός
- 20.15** Ο καιρός
- 20.20** Για πάντα νεόι - (Ε)
- 21.30** Το ταξίδι της ζωής, V
- 22.30** Ξένη ταινία
- 00.10** Ξένη ταινία

MOVIES BEST

- 17.00** The Warden
- 08.00** Jiu Jitsu
- 10.00** Love At The Christmas Table
- 11.45** Dead Reckoning
- 13.30** Human Affairs
- 15.00** Deep Powder
- 17.00** The Warden
- 19.00** Elliot The Littlest Reindeer
- 21.00** Misbehaviour
- 23.00** What If
- 00.45** The Vigil
- 02.15** Tangerines
- GREEK CINEMA**
- 20.00** Η Ρένα είναι Οφ-Σάντ
- 07.15** Εμείς τα μπατιράκια
- 08.25** Η κυρία δήμαρχος
- 09.40** Ο τρομοκράτης
- 11.15** Γαμπρός με φούστες
- 13.20** Τρέλός, παλαβός και... Βέγγος
- 14.50** Ο Σταμάτης και ο Γρηγόρης
- 16.20** Με φόβο και πάθος
- 18.15** Η Λίζα και η άλλη
- 20.00** Η Ρένα είναι «Οφ-Σάντ»
- 21.30** Ο Θόδωρος και το δικαίο
- 23.15** Ο γαμπρός μου ο δικηγόρος
- 01.00** Ένας ήρωας με παντούφλες
- 02.40** Ο άνθρωπος που γύρισε από τα πιάτα

Ο... μαραθώνιος του Γιάννη μου

Η Αδα Σταματάτου μιλάει στην «Κ» για τη ζωή της με τον αυτιστικό γιο της και τον ακτιβισμό που κάνει για τα ΑμεΑ

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Ναυτικός Ομίλος Βουλιαγμένης (NOB), καλοκαίρι 2021. Η Αδα Σταματάτου, φορώντας όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό, ετοιμάζεται να πέσει στη θάλασσα για ενενήντα λεπτά συνεχές ελεύθερο κολύμπι. Τρέχει συστηματικά μαραθώνιους συγκεντρώνοντας χρήματα για τον Παγκόσμιο Οργανισμό Αυτισμού OAR με στόχο την ολοκλήρωση των 6 World Marathons Majors. Έχει ολοκληρώσει τους τρεις (Βερολίνο, Νέα Υόρκη, Σικάγο – «μου μένουν ακόμη: Τόκιο, Λονδίνο, Βοστώνη», λέει με έμφραση. Η πανδημία την έχει εμποδίσει, προς το παρόν, να πετύχει τον στόχο της). Κολυμπάει σε αγώνες ανοικτής θάλασσας OWS και τελευταία κολύμπησε 5 χλμ. στον διεθνή αγώνα Oceanman Greece στο Οίτυλο, ο οποίος ήταν αφιερωμένος στην αποδοχή του αυτισμού. Τέλος, τρέχει σε αγώνες τριάθλου απόστασης sprint και εργάζεται εθελοντικά για το τρίαθλο Ironman στην Ελλάδα.

Το καλοκαιρινό εκείνο πρωινό στον NOB, ήταν έτοιμη να πέσει στη θάλασσα από τη «νότη παραλία», όταν η φίλη της η Χρύσα τη ρώτησε πώς αντέχει. «Κάτι πρέπει να κάνω για την κατάθλιψη, ρε συ», είπε γελώντας η Αδα, έβαλε τα γυαλάκια της και βούτηξε. Μιάμιση ώρα μετά επέστρεψε αλαφιασμένη. «Αν δεν ήξερα ότι θα είστε εσείς εδώ», είπε στην παρέα της, «θα καθόμουν απέναντι, στο Δόλο, και θα έπινα μπίρες. Διότι σκυλοβαρέθηκα!».

Σκυλοβαρέθηκε μεν, αλλά η Αδα είναι «σκυλί του πολέμου». Τα ενενήντα λεπτά τα έκανε και μετά χαλάρωσε τρώγοντας μια μπάρα δημητριακών. Κατά τη μία και μισή σπκώθηκε να φύγει. Πρέπει απαρέγκλιτα τις καθημερινές να βρίσκεται στη στάση του λεωφορείου, στο ύψος του Αγίου Σώστη («μένω στη Συγγρού», λέει η Αδα με πονηρό χαμόγελο όταν τη ρωτούν πού είναι το σπίτι της...), για να παραλάβει τον γιο της τον Γιάννη.

Ο 23χρονος Γιάννης είναι βαριά αυτιστικός και παρακολουθεί ημερησίως το πρόγραμμα στο κέντρο Δημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) στο ΣΟΣ Αυτισμός. Κάθε μεσημέρι επιστρέφει σπίτι του και τον παραλαμβάνει η Αδα, η οποία δεν σταματά στιγμή να προσπαθεί να βελτιώσει τις συνθήκες ζωής των αυτιστικών, των ΑμεΑ γενικότερα. Την περασμένη Πέμπτη συναντήθηκε στο Μέγαρο Μαξίμου με τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη. Ο πρωθυπουργός ξεκινά σειρά podcasts μισής ώρας, όπου θα συζητάει με έναν πολίτη θέματα της καθημερινότητας. Επέλεξε την Αδα Σταματάτου ως πρώτο του podcast (το οποίο μεταδόθηκε την Παρασκευή). Μίλησαν με αφορμή την παγκόσμια Ημέρα Αναπηρίας (3 Δεκεμβρίου) για την κατάσταση στην Ελλάδα, πώς ήταν πριν από χρόνια, τι αλλαγές έχουν γίνει σχετικά με τα ΑμεΑ

Η Αδα Σταματάτου με τα παιδιά της: τον αυτιστικό Γιάννη και τη Φράνσις, στα 23α γενέθλια του πρώτου.

Πριν από δύο χρόνια η Αδα Σταματάτου εξέδωσε και βιβλίο με τον ενδεικτικό τίτλο «Μεγαλώνοντας ένα αυτιστικό παιδί».

«Η τεράστια αγωνία των γονιών με παιδιά ΑμεΑ είναι τι θα απογίνουν αν οι ίδιοι πάθουν κάτι. Τι θα απογίνουν τα παιδιά τους όταν έρθει η ώρα τους να πεθάνουν».

έως σήμερα, τι πρέπει να προστεθεί στο μέλλον για ισότιμη διαβίωσή τους ως πολίτες.

Η Αδα βρίσκεται επίσης πίσω από την πρωτοβουλία της ημέρας DUODay, που πραγματοποιήθηκε στις 18 Νοεμβρίου: είναι η ημέρα που σηματοδοτεί την αρχή μιας εβδομάδας όπου ιδιωτικές εταιρείες και δημόσιοι φορείς ανοίγουν τις πόρτες τους για άτομα με νοητικές ή/και συναισθηματικές

αναπηρίες. Την ημέρα αυτή, ένας υπάλληλος και ένα άτομο με αναπηρία σχηματίζουν ένα ντουέτο (DUO), όπου το ΑμεΑ συμμετέχει ενεργά όσο το δυνατόν περισσότερο στις συνθήσεις εργασίες των εργαζομένων. Το DUODay ξεκίνησε από την Ιρλανδία με την ονομασία Job shadow Day, το Βέλγιο υιοθέτησε την ιδέα και το ονόμασε DUODay, ακολούθησαν η Γερμανία και η Γαλλία, όπου φέτος έφτασαν να γκρουπάρουν 6.000 αιτήσεις για προσφορά εργασίας! Για πρώτη φορά πιλοτικά φέτος δοκιμάστηκε σαν ιδέα από τον πρωθυπουργό ενόψει του Δύο Ημέρας Δόμνα Μιχαηλίδου, οπότε για μια ολόκληρη ημέρα συμπεριέλαβαν δύο άτομα με νοητική υστέρηση 22 και 26 ετών στο καθημερινό πρόγραμμά τους.

Δεν την προλαβαίνεις την Αδα. Πριν από δύο χρόνια εξέδωσε και βιβλίο με τον ενδεικτικό τίτλο «Μεγαλώνοντας ένα αυτιστικό παιδί» (εκδ. Memento) το οποίο προέκυψε μετά τη μεγάλη απήκηση που έχει η σελίδα της «Η ζωή μου με τον Γιάννη» στο Facebook και στο Instagram.

Όπως μου είπε η ίδια, «δεν είχα καμία όρεξη να γράψω βιβλίο. Μου έστειλαν ένα μήνυμα οι εκδότες μου, δύο νέα παιδιά, που παρακολουθούσαν τη σελίδα μου, και μου πρότειναν να γράψω ένα βιβλίο και να το εκδώσουν. Τους είπα, μα τι λέτε; Τρελαθήκατε; Δεν είμαι συγγραφέας, δεν γράφω ωραία, γράφω σαν μαθήτρια της Ε΄ Δημοτικού, “πώς περάσαμε το Πάσχα”, τέτοια. Επέμειναν όμως. “Στείλε μας μια σκέψη σου”,

μου είπαν. Επασα και τους έστειλα κάτι που σκόπευα να αναρτήσω στη σελίδα μου. Μόλις το είδαν, μου είπαν “αυτό θέλουμε”. Τελικώς, εκείνη η σκέψη έγινε ο πρόλογος στο βιβλίο. Αρχισα να γράφω σιγά σιγά, τον Ιανουάριο του 2020. Λίγο πριν από το πρώτο lockdown. Πήγα στην Αίγινα και το έγγραφα ουσιαστικά μέσα στην καραντίνα. Δεν είμαι συγγραφέας όμως. Είπα ναί πάνω σε μια τρέλα. Μου λένε όμως κάποιοι ότι βοηθήθηκαν από το βιβλίο, όπως και από τη σελίδα στο Facebook. Αυτό είναι το σημαντικό. Αν έχει κάποια αξία το βιβλίο, αυτή είναι».

Δεν δίνουν άδεια!

Η Αδα ευελπιστεί να καταφέρει ο Γιάννης να βρει μόνιμη στέγη στο διπλανό κτίριο από το ΚΔΗΦ, όπου στεγάζεται η Στέγη Υποστηρίζομενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) και διμένουν μόνιμα ενήλικοι βαριά αυτιστικοί. «Ο Γιάννης είναι σε λίστα αναμονής, γιατί η νομοθεσία δεν μας επιτρέπει να χτίσουμε άλλα εννέα δωμάτια για εννέα καινούργιους αυτιστικούς. Σύμφωνα με τη νομοθεσία, οι κλίνες ορίζονται με τα τετραγωνικά μέτρα, οπότε ακόμη κι αν θέλουμε να χτίσουμε δεύτερο όροφο με ανεξάρτητα 9 δωμάτια, δεν μας δίνουν άδεια! Αυτό πρέπει να αλλάξει. Εκεί ο Γιάννης θα απολαμβάνει μεγαλύτερη κοινωνικότητα και επαγγελματική φροντίδα. Και θα νιώσω λίγο καλύτερα: αν πάθω κάτι ή πεθάνω πρόωρα, και γενικώς όταν έρθει η ώρα μου να πεθάνω, ο Γιάννης δεν θα μείνει στον δρόμο. Από την άλλη, θα είναι ένας οδυνηρός αποχωρι-

σμός για μένα. Ξέρεις, ακόμη και τις ώρες που δεν είμαστε μαζί, εγώ τον ακούω. Νομίζω ότι ακούω τη φωνή του. Ομως αυτό είναι κάτι που πρέπει να γίνει οπωσδήποτε κάποια στιγμή. Η τεράστια αγωνία των γονιών με παιδιά ΑμεΑ είναι τι θα απογίνουν αν οι ίδιοι πάθουν κάτι. Τι θα απογίνουν τα παιδιά τους όταν έρθει η ώρα τους να πεθάνουν».

Καθισμένοι στο σαλόνι του σπιτιού της Αδας, στον Νέο Κόσμο (όχι, δεν ζει στην Εκκλησία, όπως νομίζουν ορισμένοι...) καθώς μιλάμε, ακούω τον Γιάννη να φωνάζει από το δωμάτιό του. Αναρθρες κραυγές. Τα Σαββατοκύριακα η Αδα τα περνάει όλα με τον Γιάννη, εκτός από εκείνα που συμμετέχει σε αγώνες για τον αυτισμό, οπότε αναλαμβάνει ένας επαγγελματίας φροντιστής, τον οποίο βέβαια η Αδα γνωρίζει και εμπιστεύεται τυφλά. Κατά τα άλλα, όμως, όλο αυτό το τραβάει μόνη της. «Μεγάλωσα δύο παιδιά, τον Γιάννη και τη Φράνσις, δύο χρόνια μικρότερη, μόνη μου. Δεν αισθάνομαι ότι έκανα κάποια θυσία, έκανα και κάνω αυτό που πρέπει να κάνω».

Ο Γιάννης αποσύρεται κάθε μέρα στις επτά, αλλά δεν κοιμάται αμέσως. Η Αδα έχει κάμερες στο δωμάτιο συνδεδεμένες με το κινητό της για να παρακολουθεί τις επαναλαμβανόμενες, ψυχαναγκαστικές κινήσεις του πάνω στο κρεβάτι. Μου επιτρέπει να κοιτάξω. Είναι ένα σκληρό θέαμα: ο Γιάννης, κουκουλωμένος με το σεντόνι μοιάζει να ακολουθεί κάποιο δικό του, ανιγματικό τελετουργικό που προφανώς έχει κάτι ψυχανα-

γκαστικό. Η αλήθεια είναι ότι δεν κάνει κάτι βίαιο.

Δεν ήταν όμως πάντοτε έτσι. Από τα δώδεκα έως τα δεκαοκτώ του, ο Γιάννης συνήθιζε να αυτοτραυματίζεται. Η έλευση της εφηβείας, μαζί με τη σεξουαλική αφύπνιση, έφερε μια βιαιότητα, και όχι μονάχα απέναντι στον εαυτό του αλλά και προς την Αδα, η οποία έχει φωτογραφίες της με μώλωπες στο πρόσωπο.

«Επί δεκαεννιά συναπτά έτη ο Γιάννης δεν κοιμόταν και μαζί του δεν κοιμόμουν κι εγώ. Είναι ένα χαρακτηριστικό αρκετά σύνηθες στους αυτιστικούς, αυτή η μόνιμη υπερένταση. Σε στενή συνεργασία με τον ψυχίατρο προχωρήσαμε σε μια ήπια φαρμακευτική αγωγή, διότι δεν μπορούσε να κάνει συνεχώς μαγνητικές, επειδή με χτυπούσε στο κεφάλι κινώντας μου κουτουλιές. Τραυματιζόταν και ο ίδιος. Αυτό ήταν από τα πιο δύσκολα πράγματα που έχω βιώσει».

Η ερωτική επιθυμία

Το άλλο λεπτό ζήτημα είναι η σχέση του αυτιστικού με την ερωτική επιθυμία. «Ο Γιάννης είχε ορμές. Κανονικά. Και δεν ήξερε τι να τις κάνει. Η επιθυμία έμενε ανικανοποίητη και αυτό του προκαλούσε τρομακτικά νεύρα, όπως θα συνέβαινε και σε έναν φυσιολογικό νέο άνθρωπο. Μαθαίνεις τον αυτιστικό πάνω σε αυτό διότι ο αυτιστικός δεν έχει ντροπή. Είναι σαν μωρό. Τον μαθαίνεις ότι αυτό το πράγμα πρέπει να γίνεται στον χώρο του. Ήταν όλο αυτό ιδιαίτερα περιπλεγμένο, διότι και η κόρη μου ήταν στην αρχή εφηβείας χωρίς σεξουαλική εμπειρία. Της είχα ζητήσει συγγνώμη που είχε υποχρεωθεί να βλέπει έναν γυμνό άνδρα μέσα στο σπίτι. Τα συζητήσαμε, τα επεξεργαστήκαμε αργότερα μαζί. Είχα βοήθεια και από ειδικούς: πώς να εκπαιδευθεί, και ότι η όποια προσπάθεια αυτοϊκανοποίησης πρέπει να γίνεται κατά μόνας. Εμιαθε να πηγαίνει στο δωμάτιό του. Δέχομαι τουλάχιστον δύο φορές την εβδομάδα μηνύματα από γονέα πάνω σε αυτό το θέμα. Με ρωτούν, τι να κάνω; Πώς να τον σταματήσω; Όλοι αυτό με ρωτούν. Τους λέω ότι δεν είναι κάτι κακό ο αυνανισμός για κανέναν, ξεκινάω από εκεί. Σε κάποιους αυτό φαίνεται έως και προσβλητικό. Η παράμετρος με τη σεξουαλικότητα του αυτιστικού είναι κάτι που δεν έγγραφα στο βιβλίο, διότι η ελληνική κοινωνία δεν είναι έτοιμη να ακούσει. Πρώτη φορά τα λέω αυτά δημοσίως. Εχω δει μερικές πολύ σκληρές σκηνές, σαν να ήταν έργο. Εβλεπες ένα μωρό σε σώμα ενηλίκου να κάνει κάτι τέτοιο, προσπαθούσα να το δω σαν άγαλμα, να το παγώσω, μετά του έκλεινα την πόρτα. Έπειτα ήρθαν τα χάπια και τον ηρέμισαν. Και επιτέλους, μπόρεσε να κοιμηθεί. Αλλιώς περνούσαν ολόκληρες μέρες άπνους. Κάποια στιγμή ξεραινόταν για δώδεκα ώρες μαζεμένες και μαζί με αυτόν έβρισκα την ευκαιρία να κοιμηθώ κι εγώ».

«Δεν θα λάβει ποτέ μήνυμα από ένα κορίτσι. Αυτό με θλίβει πολύ»

Η Αδα σπούδασε κλασικό χορό και ρυθμική. Η ίδια λέει ότι το μπαλέτο τόνωσε την αυτοπεποίθησή της αλλά και τη σιδηρά πειθαρχία της. Λατρεύει τη Ζιζέκ μέχρι δακρύων αλλά σήμερα προτιμά την όπερα. «Επειδή στη σελίδα μου προβάλλω και αυτές τις πτυχές της ζωής μου, πολλοί νομίζουν ότι κάνω ζώα. Δεν μιζεριάζω, όντως. Και δεν θα επιτρέψω ποτέ σε κανέναν να με λυπηθεί. Ποτέ. Θα ντυθώ καλά και θα πάω στο θέατρο ή στην όπερα μια στο τόσο αλλά όλο αυτό είναι αποτέλεσμα μιας τεράστιας χορογραφίας για να βγει η μέρα. Τα λίγα πράγματα που κάνω για μένα είναι χορογραφημένα μέρες ή και ολόκληρες εβδομάδες πριν. Τίποτα δεν μου έχει χαριστεί και δεν κατάφερα τον παραμικρό επειδή είχα “γνώριμιες”». Ζώντας σχεδόν ένα τέταρτο του αιώνα με τον αυτιστι-

«Ο αυτιστικός είναι η σκιά του παιδιού που γέννησες. Το αρνητικό της φωτογραφίας. Σαν να απόμεινε η σκιά του αλλά ο αληθινός δεν είναι πουθενά».

κό της γιο, η Αδα έχει αποκτήσει έναν ωμό ρεαλισμό, ο οποίος όμως είναι και εγγενές χαρακτηριστικό του ψυχισμού της. Ερχεται όμως μια στιγμή που «σπάει». «Με στενοχωρεί που ο Γιάννης δεν θα ακούσει μουσική. Γι’ αυτό χαίρομαι όταν τον βλέπω να χορεύει. Αντιδρά στη μουσική αλλά δεν την ακούει. Με στενοχωρεί που δεν θα λάβει ποτέ ένα μήνυμα από ένα κορίτσι. Εχω

αυτή την εικόνα: λαμβάνει μήνυμα από κορίτσι και χαμογελάει πονηρά. Δεν θα γίνει ποτέ αυτό».

Της ζητώ να πάμε λίγο πίσω στον χρόνο. Στη μακρινή εποχή πριν από τη διάγνωση. «Ω, για περίπου ένα χρόνο ήμουν μανά όπως όλες οι άλλες μάνες. Και πολύ ευτυχισμένη. Όταν έγινε η διάγνωση, στην αρχή το έκρυψα από τον πατέρα του. Ήμουν ήδη έγκυος στη Φράνσις». Στο βιβλίο η Αδα γράφει ότι δεν το είπε στον άνδρα της για περίπου δύο μήνες επειδή φοβόταν «πως θα πάψει να τους αγαπάει». «Αλήθεια είναι. Μετά τη διάγνωση έγινα ένα με τον Γιάννη. Ήταν το τέλος της ζωής μου όπως την ήξερα». Και όταν τον ανακoinώσε στον άνδρα της; «Έπεσε στο πάτωμα, στην πόρτα του δωματίου του Γιάννη, κι έκλαιγε γοερά». Στην πορεία, η Αδα συνειδητοποιεί ότι ο γιος της ήταν

βαριά αυτιστικός. «Όσο έκανα πρόοδο μαζί του, τόσο έκανε πρόοδο και ο αυτισμός. Δοκίμασα τα πάντα. Έκανα και τρέλες. Κάναμε κολύμπι με δελφίνια, κраниοθεραπεία, ιππασία, τα πάντα. Πήγα σε ένα κέντρο και μου ζήτησαν χιλιάδες δολάρια για να του αφαιρέσουν ό,τι εμβόλια του έχουν κάνει. Με συνέφερε εκεί ο πρώην άνδρας μου. Δεν υπήρχε τίποτα το επιστημονικό σε όλο αυτό. Και είμαι εξοργισμένη με την ταύτιση αυτισμού και εμβολιασμού. Θέωρώ τον Αντρίου Γουέικφιλντ τον μεγαλύτερο εγκληματία του αιώνα και υπεύθυνο για το σημερινό αντιεμβολιαστικό κίνημα».

Άλλο σκληρό θέμα: τι θα έκανε αν είχε επιλογή προτού γεννηθεί ο Γιάννης; «Εννοείται ότι θα έκανα έκτρωση! Θα ήθελα να είχα αυτή την επιλογή. Αλλά κανένας προγεννητικός έλεγχος δεν θα σου δείξει

τον αυτισμό. Οπότε δεν έχεις επιλογή. Είναι τσακισμένη η ζωή με τον αυτισμό. Μην ωραιοποιούμε τα πράγματα. Μπορεί να μην κλαίγομαι και να κάνω αγώνα, όμως είναι μια δυστυχισμένη ζωή. Αυτή είναι η ωμή αλήθεια. Με έχουν κατηγορήσει ότι δεν έχω παραδεχτεί τον αυτισμό του Γιάννη γι’ αυτό και δεν βρίσκω πόσο φανταστική είναι η ζωή μαζί του. Ε, δεν είναι φανταστική η ζωή με το αυτιστικό παιδί. Δεν είναι! Νομίζω αυτοί που το λένε δεν έχουν παραδεχτεί ότι ο αυτισμός είναι μία κόλαση. Το έχω πει πολλές φορές: υπάρχουν ταμπού στην ελληνική κοινωνία: να μπει το παιδί σε ίδρυμα, η έκτρωση, η σεξουαλικότητα, ο προγεννητικός έλεγχος, υπάρχουν πολλοί που λένε ότι φταίω εγώ που έκανα κάτι στη ζωή μου γι’ αυτό μου βγήκε έτσι το παιδί. Εγώ ακολουθώ την επιστήμη.

Ωστόσο, πολύ συχνά νιώθω νεκρή μέσα μου. Με απασχολεί που δεν έχω κανονική ζωή, δουλειά, μια κάποια ανεμελιά. Ξέρω, κανένας μας δεν είναι ανέμελος αλλά είναι άλλη κουβέντα να έχεις μέσα στο σπίτι σου ένα ιατρικό ζήτημα εφ’ όρου ζωής. Και το ζήτημα αυτό να το έχει το παιδί σου. Είναι πολύ βαρύ. Κάθε δεύτερη μου κουβέντα σε φίλους είναι “δεν μπορώ”. Π.χ., για να πάω κάπου ένα Σαββατοκύριακο. Ή επειδή πρέπει να φύγω γρήγορα, να προλάβω το μετρό επειδή θα έρθει ο Γιάννης με το σχολικό και πρέπει να με βρει εκεί, να τον περιμένω. Εχω στρώσει βίαια κόσμο στο μετρό γι’ αυτό. Είναι μια διαρκής αγωνία μου αυτή. Ο αυτιστικός είναι η σκιά του παιδιού που γέννησες. Το αρνητικό της φωτογραφίας. Σαν να απόμεινε η σκιά του αλλά ο αληθινός δεν είναι πουθενά».

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2021

γαστρονόμος

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑ

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ONLINE
WWW.GASTRONOMOS.COM.CY

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

+
ΣΤΟ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟ:
Ο ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΡΛΙΑΡΟΣ
ΕΤΟΙΜΑΖΕΙ ΑΠΙΘΑΝΑ
ΠΡΟΦΙΤΕΡΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ
12/12

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Ημερήσια με Οικονομική Συμπληρωμή